

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 3 Σεπτεμβρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 783

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ 2024

Αυτοί «παίζουν» για τις 6 θέσεις στην Ευρωβουλή

Τα ονόματα των πλειστων ευρωβουλευτών φαίνεται ότι θα βρίσκονται στα ψηφοδέλτια των κομμάτων και για την επόμενη θητεία. Ενδιαφέρον ωστόσο εκδηλώθηκε και από άλλα στελέχη. Οι στόχοι των κομμάτων και οι πιθανοί διεκδικητές. **Σελ. 9**

ΜΑΡΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Αυστηρά μέτρα για χωματερές

Νέους κανονισμούς, που θα οδηγήσουν σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης των αποβλήτων, προωθεί η κυβέρνηση, λέει η επίτροπος Περιβάλλοντος Μαρία Παναγιώτου, τονίζοντας πως θα γίνονται πολλαπλοί έλεγχοι για αποτροπή παράνομων χωματερών. **Σελ. 10**

ΝΤΟΝΑΛΝΤ ΤΡΑΜΠ

Σκληρό τεστ για τις ΗΠΑ

Για πρώτη φορά η αμερικανική δημοκρατία είναι αντιμέτωπη με το ενδεχόμενο να διεκδικήσει στις εκλογές του 2024 το ανώτατο αξίωμα ένας άνθρωπος που θα βρίσκεται στη φυλακή, καταδικασμένος για απόπειρα κατάλυσής της. **Σελ. 22**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ

✓ Ανατομία ενός πολιτικού εγκλήματος **Σελ. 3**

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

✓ Συμπέθεροι από τη Συρία **Σελ. 6**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

✓ Η νόσος των θεσμών **Σελ. 7**

ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

✓ Το απόστημα της Χλώρακας **Σελ. 12**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΣ

✓ Ανοχή και ηθικός σχετικισμός: τι είναι ο «μετανάστης»; **Σελ. 16**

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗΣ

✓ Κανείς δεν ήξερε; **Ζωή, σελ. 2**

Η «Κ» ΣΤΟ ΑΜΑΡΤΩΛΟ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ

Το απόστημα της βίας σε Χλώρακα και Λεμεσό

Τι εκκόλαψε τα βίαια επεισόδια και οι ανησυχίες της τοπικής κοινωνίας

Τα βίαια επεισόδια στη Χλώρακα δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Ήταν απότοκο σειράς λαθών, ατολμίας, αδιαφορίας, παραλείψεων και γενικά κακών χειρισμών του ευαίσθητου θέματος των μεταναστών, νόμιμων ή παράνομων, από τις κυβερνήσεις των τελευταίων ετών. Η

ανοχή στον υπερπληθυσμό του αμαρτωλού οικοδομήματος, στις άθλιες συνθήκες διαβίωσης, η έλλειψη ολοκληρωμένης κυβερνητικής πολιτικής και η αδυναμία στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εκκόλαψαν τα επεισόδια. Και η βία έφερε βία. Και οι ανησυχίες εντει-

νονται όπως και οι φόβοι για νέα επεισόδια τόσο στη Χλώρακα, όσο και σε άλλες περιοχές όπου διαβιούν αλλοδαποί. Η «Κ» επισκέφθηκε την περιοχή όπου έγιναν τα έκτροπα στη Χλώρακα και κατέγραψε τους φόβους και τις ανησυχίες της τοπικής κοινωνίας. **Σελ. 3-6**

Κομματικές κυβιστήσεις, διαχρονικές κυβερνητικές ανεπάρκειες και κρύψιμο των προβλημάτων κάτω από το χαλί, είναι μόνο μερικές από τις παραμέτρους της δύσκολης εξέλιξης που λέγεται Μεταναστευτικό/Προσφυγικό. Στη Χλώρακα έσκασε το καζάνι, και τα θραύσματά του έφτασαν πολύ σύντομα στη Λεμεσό. Χρειάζεται σύνεση και σχεδιασμός, μακροπρόθεσμος και μεσο-βραχυπρόθεσμος. Η Κύπρος ζει εκ των πραγμάτων εδώ και μισό σχεδόν αιώνα σε διακεκαυμένη ζώνη, δεν χρειάζεται και άλλα καμένα πεδία.

Οι βαριές ευθύνες
του κράτους αλλά
και των κομμάτων

Η γκετοποίηση
και το αίσθημα
της ανασφάλειας

Η νέα κρίση και
οι προεκτάσεις
στο προσφυγικό

Ο ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΙΣ ΚΑΛΠΕΣ

Ο αναπάντεχος Κασσελάκης και η Αχτσιόγλου

Οι αθέατες πλευρές της διαδρομής του υποψηφίου Στέφανου Κασσελάκη, οι μπιζνες του ίδιου και της οικογένειάς του και οι σχέσεις του με τον Τσίπρα και τον Πο-

λάκη. Η Εφφ Αχτσιόγλου μιλάει στην «Κ» και στέλνει μηνύματα για τα εσωκομματικά «μαχαίρωματα» του παρελθόντος, αλλά και για τον τρόπο που θα λειτουργεί ο

ΣΥΡΙΖΑ αν εκλεγεί. Λίγα 24ωρα πριν από την αναμέτρηση για τη διαδοχή, η συμμετοχή παραμένει ο πιο κρίσιμος δείκτης για το μέλλον του ΣΥΡΙΖΑ. **Σελ. 17-19**

Το πλάνο της Ν.Δ. για την πολιτική σεζόν που ξεκινάει από τη ΔΕΘ και έχει τελικό σταθμό τις ευρωεκλογές του Ιουνίου **Σελ. 20**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΕΤΥΜΠΙΩΤΗΣ

Δεν υπάρχει ρατσιστικό παραλήρημα

Τη θέση ότι δεν υπάρχει ρατσιστικό παραλήρημα έναντι των αλλοδαπών, διατυπώνει ο κυβερνητικός Εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης σχολιάζοντας τα έκτροπα στη Χλώρακα, προσθέτοντας ότι δεν υπάρχουν πολιτικές ευθύνες. Αναφέρεται στο κυβερνητικό έργο και επισημαίνει ότι συμμετοχή του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση θα είχε θετικό πρόσημο. **Σελ. 8**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Επιχειρείται θετική κατεύθυνση Ε.Ε. - Τουρκίας

Πηγή στην έδρα της Ε.Ε. ανέφερε στην «Κ» ότι τα πρώτα δείγματα της προσπάθειας καταρτισμού του στρατηγικού προανατολισμού των ευρωτουρκικών σχέσεων «τείνουν να προσλάβουν θετική τροχιά». Ήταν δύσκολο η ευρωπαϊκή ηγεσία να αποδώσει ευθύνη στην Τουρκία για τα γεγονότα στην Πύλα. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ζητείται ελπίς

Τα βίαια επεισόδια στη Χλώρακα φαίνεται ότι δεν δίδαξαν τίποτε ούτε στην αστυνομία, ούτε στο υπ. Δικαιοσύνης, και η Πολιτεία έμεινε εκτεθειμένη για ακόμη μία φορά, όταν η Λεμεσός για μερικές ώρες την Παρασκευή το βράδυ αφέθηκε έρμαιο σε τραμπούκους κουκουλοφόρους. Το παραλιακό μέτωπο της πόλης έγινε πεδίο μάχης και οι αστυνομικές δυνάμεις δεν κατάφεραν να αποτρέψουν τα χειρότερα, παρόλο που όπως είχε δηλωθεί υπήρχε σχέδιο αντιμετώπισης. Δυστυχώς, όσα βλέπουμε να συμβαίνουν τις τελευταίες ημέρες είναι απότοκο της κρατικής αβελτηρίας που άφησε ένα τόσο σοβαρό ζήτημα όπως το Μεταναστευτικό στο στόμα κούφων πολιτικώντνων.

FANEROMENI²³

ΙΟΥΝΙΟΣ | ΙΟΥΛΙΟΣ | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Η παράδοση είμαστε **ΕΜΕΙΣ**

μουσική ΤΕΧΝΕΣ χορός κινηματογράφος

Με τη στήριξη:

Ζήσε το!
Είσοδος ελεύθερη

www.boccf.org | boccf | boccf

Πολιτιστικό Ίδρυμα
Τράπεζας Κύπρου

Τράπεζα Κύπρου

ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΜΗΝΑΣ Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Σπάει τα ρεκόρ η επιβατική κίνηση φέτος

Ρεκόρ επιβατικής κίνησης αναμένεται φέτος, με τον Αύγουστο να είναι ο καλύτερος μήνας όλων των εποχών. Ενθαρρυντικά είναι τα στοιχεία και για τη χειμερινή περίοδο. Συνέντευξη της Μαρίας Κουρούπη της Hermes Airports. **Οικονομική, σελ. 5**

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Ο ακάματος κουρέας της Λευκωσίας

Ο 85χρονος Ανδρέας Κουννής εδώ και δεκαετίες κουρεύει τη Λευκωσία. Από την καρέκλα του έχουν περάσει σημαντικές προσωπικότητες, όπως πρόεδροι της Δημοκρατίας, και ο κυβερνήτης Χάρντινγκ. **Σελ. 16**

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Στην αχλύ του χρόνου

Εκθεση έργων του Μιχάλη Οικονόμου στην Πινακοθήκη Αβέρωφ στο Μέτσοβο και στη συνέχεια στο Ίδρυμα Θεοχαράκη. Σε αυτήν την έκθεση έχουν συγκεντρωθεί 119 έργα. **Τέχνες, σελ. 1**

HUBLOT

CLASSIC FUSION
CHRONOGRAPH
TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Για την Ελένη

«Δεν θα σταματήσετε να με εκπλήσσετε ποτέ κυρία Ουίλσον» της είπα, κι εκείνη κατόνευσε με ένα χαμόγελο. Είχε βάλει στο πικάπ ένα παλιό βινύλιο, του 1991, από τη συναυλία του Παπάζογλου στον Λυκαβηττό. Το “Αχ Ελλάδα σ’ αγαπώ” ήχησε πιο σημερινό από ποτέ, σαν να υπογράμμιζε το γρέζι του χρόνου την αλήθεια των στίχων του. «Για την Ελένη» είπε η Ιουλία και τσούγκρισε το ποτήρι της με το δικό μου.

Μπορεί να ήταν η μουσική του Μανώλη Ρασούλη. Μπορεί πάλι να ήταν γιατί δεν είχα ακόμα κωνέψει την είδηση του θανάτου της Ελένης Νικοδήμου. Κι ας είχε δείξει από καιρό τα δόντια της η αρρώστια, με το τέλος να μοιάζει αναπόδραστο. «Αρχές της δεκαετίας του ’90 γλεντούσαμε τη ζωή σαν να μην υπήρχε αύριο» ξεκίνησα να λέω...

«Εκείνα τα χρόνια, λοιπόν, η Λευκωσία θύμιζε πόλη της ελληνικής επαρχίας. Εμείς όμως ήμασταν νέοι κι ερχόμασταν με φόρα απ’ έξω κουβαλώντας ο καθένας ό,τι τον συνέχειρε. Το Bastione ήταν το απάνεμο λιμάνι μας, όπου καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι, αλλά κι όλα τα ανήσυχα πνεύματα της μικρής μας πόλης έβρισκαν καταφύγιο. Το Αιγαίο, λίγο πιο πάνω, έμοιαζε με πλατώμα που το έδεχναν οι άνεμοι. Μια βοθιά ανάσα ήταν το Αιγαίο του Πτωχόπουλου. Για όσους τουλάχιστον είχαν ανάγκη από οξυγόνο».

«Εκεί, στο μπαράκι του Αιγαίου, το Νταϊζη Μπλου, γνώρισα την Ελένη. Η Όλγα έβαζε μουσική κι εμείς στριμωχνόμασταν σε κείνο το δωμάτιο ζαλισμένοι από το ποτό. Θυμάμαι τον Πασιαρδή να κάθεται σε μια γωνιά και να μας παρατηρεί σιωπηλός. Θυμάμαι και την Ελένη ν’ ανοίγει τα χέρια της, σαν φτερά, χορεύοντας το ωριότερο ζεϊμπέκικο που έχω δει ποτέ από γυναίκα. Πρώτα γνώρισα κι αγάπησα την Ελένη κι έπειτα την τέχνη της. Αλλά

Η εικαστικός Ελένη Νικοδήμου, φωτογραφημένη από τον Δημήτρη Βαττή, σε μια εκδρομή πριν από πολλά χρόνια στο χωριό της την Άλωνα.

όταν βρέθηκα μπροστά στους πινάκές της, ήταν έρωτας».

«Υπάρχουν άλλοι, καταλληλότεροι από εμένα, να μιλήσουν για την τέχνη της Νικοδήμου. Αλλά ξέρω στα σίγουρα πως ελάχιστοι Κύπριοι εικαστικοί εισχώρησαν σε τόσο βάθος στο αχανές τοπίο των χρωμάτων. Οι τοίχοι στην Γκαλερί Γκλόρια, όπου εξέθετε τη δουλειά της, σαν φωτιζόνταν από διαδοχικές λάμπες. Χρώμα και φως. Ένας γοητευτικός νέος κόσμος με δημιουργό μια εκρηκτική γυναίκα που ζούσε

όπως ζωγράφιζε και ζωγράφιζε όπως ζούσε: με πάθος για τα φανερά αλλά και τ’ ανεπίωτα».

«Τα χρόνια πέρασαν, οι δρόμοι μας χώρισαν, κι όπως ήταν φυσικό χαθήκαμε με την Ελένη. Συναντιόμασταν σπάνια, αλλά κάποιες φορές, στο τηλέφωνο, πιάναμε το νήμα ξανά απ’ την αρχή. Με αφορμή τη δουλειά της ή τα γραφτά μου. Αλλά και χωρίς καμία αφορμή. Συχνά και για τα πολιτικά βεβιάως, για τα οποία κατά κανόνα διαφωνούσαμε. Σε ένα από αυτά τα τηλεφωνήματα,

πριν από πέντε χρόνια, μου είχε πει για το βιβλίο που έγραφε. Το 2018, στον Φιλελεύθερο, μου αφηγήθηκε την ιστορία που την οδήγησε στη συγγραφή του βιβλίου της “Ταξίδι στη βροχή”. Το βιβλίο κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις Εκδόσεις Κουκκίδα – Αιγαίον κι ευτυχώς πρόλαβε να το δει τυπωμένο».

«Πρόκειται για μια συναρπαστική ιστορία. Μια βυθοσκοπήση, από την οποία μπορεί κανείς να κατανοήσει τον ψυχισμό και την καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία της Ελένης Νικοδή-

μου. Είχε μόλις πάρει άδεια οδήγησης. Κι ενώ έβρεχε καταρακτωδώς, αποφάσισε, αν και άμαση οδηγός, να οδηγήσει ως τα βουνά, στο χωριό της την Άλωνα. “Ήθελα να πάω κόντρα στους φόβους μου...” αφηγήθηκε σ’ εκείνη τη συνέντευξη. “Όσο αύξανα την ταχύτητα, τόσο βίωνα έναν εσωτερικό καβγά. Ήταν σαν να ταξίδευα και να είχα έναν ισκίο πλάι μου, μια μάζα σκότους, η οποία συνομιλούσε μαζί μου”, είπε».

«“Ήταν σαν να βρέθηκα στο Φαρ

Ουέστ! Τα οροπέδια έμοιαζαν σαν να τα έκοψε το σπαθί του Διγενή Ακρίτα. Ξαφνικά ακούω τα Διόδια. Σταματώ το αυτοκίνητο, βγαίνω έξω, φοράω το παλιό μου παλτό, βάζω στο τέρμα τη μουσική και χορεύω ένα ζεϊμπέκικο κάτω από τη βροχή. Μόνη μου, εγώ και ο ουρανός”. Κι ύστερα συνέχισε να οδηγεί, μέσα στη βροχή, συντροφιά με τις σκίες από το παρελθόν. “Εκείνη τη στιγμή, με τους φανούς, έγινε ένας κατακλυσμός από ιστορίες της παιδικής μου ηλικίας. Εν τω μεταξύ οδηγούσα και γύρω μου υπήρχαν κατολισθήσεις. Σταματούσα, απομάκρυνα τις πέτρες, συνέχιζα, σταματούσα ξανά, χόρευα ζεϊμπέκικο και προχωρούσα”».

«Η αφήγησή της, όμοια με το μυστηριώδες ταξίδι της ζωής, κόβει την ανάσα. Κάποια στιγμή φτάνει στην Άλωνα... “Βρέθηκα σε έναν σόρατο τόπο. Δεν έβλεπα ούτε τα σπίτια, ούτε τους ανθρώπους, ούτε τα βουνά. Ήταν μια καταχνιά και εγώ ήμουνα μέσα σε αυτήν”. Εκεί συνάντησε έναν συγχωριανό της, τον καφετζή, που ήθελε να γίνει παπάς. Κάμνω; τη ρώτησε. “Δεν ξέρω, για να σου πω αν κάμνεις φέρε το ευαγγέλιο, φέρε και ζιβανία και διάβασέ μου μια περικοπή από κάθε ευαγγελιστή”. Αυτή ήταν η Ελένη. Γη κι αέρας μαζί. “Άγιος”, του φώναξε καθώς έμπαινε στο αυτοκίνητο για να πάρει τον δρόμο της επιστροφής. Εδώ, ολοκληρώθηκε και η αφήγησή της...».

‘Όση ώρα μιλάγα, η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον με άκουγε σιωπηλή. «Θυμήθηκα παλιές ιστορίες...» είπα απολογητικά, αλλά με σταμάτησε μ’ ένα της νεύμα. «Για την Ελένη» είπε κι ανασήκωσε το ποτήρι της. «Τα υπόλοιπα είναι σιωπή» συμπλήρωσε, επιλέγοντας, αντί επιλόγου, κάτι από την ποιητική σοφία του Ουίλιαμ Σαίξπηρ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 3.9.1933

ΟΦΕΙΛΗ: Ο κ. Μπέρναρ Σω κατέληξε [σε ομιλία] με την έκφραση ευχαριστιών προς την ομήγυριν εκείνην των «χωρικών» της Νέας

τον αληθί δρόμον του. Και έτσι κατέληξεν εις την πολιτικήν, μολονότι το κοινόν τον συνεπάθει περισσότερον όπως ήτο πρότερον.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ: «Η εξ υπουργών επιτροπή ήτις κατηρτίσθη όπως μελετήσει κατά πόσον είναι δυνατή η παροχή προς τους πρόσφυγας συμπληρωματικής αποζημιώσεως, κατόπιν επισταμένης μελέτης κατέληξε εις το συμπέρασμα ότι δεν είναι δυνατόν σήμερα να δοθί πρόσθετος αποζημιώσις. Η επιτροπή ως πρώτον μέτρον ανακουφίσεως της προσφυγικής μάχης υπέδειξεν την ελάττωσιν των προσφυγικών χρεών, ήτις κατ’ ουσίαν είναι απόσβεσις τούτων αφού εκ των προσφυγικών χρεών δεν διατηρούνται ειμή τα 3 εκατ. λιρών αίτινες έχουν διατεθεί διά την συμπλήρωσιν της στεγάσεως. Διά του υποβαλλομένου νομοσχεδίου επέρχεται μείωσις 40% και 50% των οφειλών των προσφύγων, ούτω δε το ποσόν της οφειλής υποβιβάζεται εις το ήμισυ περίπου» [Ι. Θεοτόκης, υπ. Γεωργίας].

ΠΡΟΛΗΨΗ: «Το Κράτος πρέπει να είναι πρόληψις και διά τούτο ο λαός πληρώνει φόρους προς διατήρησιν αστυνομίας και χωροφυλακής ίνα προλαμβάνωνται τα κατά των πολιτών εγκλήματα. Το εγκλημα της οδοῦ Κηφισίας [απόπειρα δολοφονίας του Ελ. Βενιζέλου, Ιούνιος 1933] γεννά το ερώτημα πού υπήρξε το Κράτος. Δεν ευρέθη εκεί εις χωροφύλαξ όχι διά να προλάβη το έγκλημα, το οποίον αριστοτεχνικάί χείρες παρεσκεύασαν, αλλά διά να ειδοποιήσῃ τας Αρχάς περί του εγκλήματος» [Ν. Αβραάμ, βουλευτής Φιλελευθέρων].

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΣΓΟΡΑΣ

Αλαλούμ αλά Κυπριακά

Δηλώνω πως δεν είμαι ο Τζο Λόου, δεν πέφτω τόσο λούου.

θαρα, ας τονισθεί- για προσήλωση στη ΔΔΟ και η ΕΔΕΚ για απόρριψη μετά βδελυγμίας της ΔΔΟ. Στο τέλος, και μην μπορώντας ούτε ο ίδιος να καταλάβει τι ακριβώς προσπαθούσε να πει, έκλεισε το τηλέφωνο στην αποσβολωμένη Κατερίνα Ηλιάδη, η οποία πρέπει να σταυροκοπήθηκε περισσότερες φορές από τον Χριστοδουλίδη στο τελευταίο του προσκύνημα στον Όσιο Ρώσο, μεγάλη η χάρη του –και του Ρώσου και του Χριστοδουλίδη.

Βλέποντας το αλαλούμ που επικρατεί ανάμεσα σε υπουργούς της κυβέρνησης και αρχηγών των συγκυβερνήτων κομμάτων –σχεδόν σε όλα τα θέματα από το Κυπριακό μέχρι τη Χλώρακα- μια αλεπού κάπου στην Αργάκα καίδευει τον γάτο της χαμογελώντας πονηρά.

Βέβαια, παρόμοια προβλήματα εσωκομματικού αλαλούμ αντιμετωπίζουν και στην αντιπολίτευση (και εννοείται πως αναφέρομαι στην υπεύθυνη αντιπολίτευση, γιατί η ανεύθυνη είναι κάπως ανεξέλεγκτη). Στην ΔΗΣΥ για παράδειγμα, ενώ η Αννίτα προσπαθεί να κρατήσει μια σοβαρή στάση απέναντι στα πολύπλοκα προβλήματα που δημιουργήσαν τα επεισόδια της Χλώρακας, ακούγονται και φωνές με ακραίες προσεγγίσεις (π.χ. Μάριου Πελεκάνου) που πολύ λίγο διαφέρουν στη ρητορική τους από τα συνθήματα του ΕΛΑΜ, του Θεμιστοκλέους ή του Σιζόπουλου. Δυστυχώς επειδή –είτε μας αρέσει είτε όχι- είμαστε υπόλογοι σε διενθείς οργανισμούς και συμβάσεις, η κατάσταση απαιτεί εξαιρετικά λεπτούς χειρισμούς και όχι συνθήματα συλλαλητηρίων και καφενείων.

Στο ΑΚΕΛ προσπαθούν ακόμη να ακροβατήσουν ανάμεσα στην επίσημη γραμμή του κόμματος για το Μεταναστευτικό και τις έντονες αντιδράσεις μελών και υποστηρικτών που απαιτούν η απόλυτη στήριξη στους μετανάστες να μετατραπεί σε στήριξη υπό προϋποθέσεις. Αξιωματούχος του κόμματος πιέζει για διενέργεια εσωτερικής δημοσκοπήσης, η οποία να καταγράψει την πιθανή ζηριά που θα υποστεί το κόμμα σε αριθμό ψήφων, αν δεν υπάρξει τροποποίηση των θέσεων της Αριστεράς στο καυτό ζήτημα του Μεταναστευτικού. Στο άλλο κόμμα της κυπριακής Αριστεράς πάντως –που υποτίθεται είναι η ΕΔΕΚ- βρήκαν τη λύση: υιοθέτησαν τις θέσεις της Άκρας Δεξιάς και πούχασαν!

Τέλος, στην πιο συγκλονιστική εξέλιξη αυτής της εβδομάδας μάθαμε ποιος δεν είναι ο Τζο Λόου. Και αυτός που δεν είναι, δεν είναι άλλος από τον οξύθυμο πλην γλυκούλη πρώην υπουργό Υγείας Γιώργο Παμπορίδη, ο οποίος με σχετική ανάρτησή του διασαφνίζει πως δεν κρύβεται πίσω από λογαριασμούς-παρωδίες και πως δεν τους φοβήθηκε ποτέ, έστω και αν δεν διευκρινίζει ποιος ακριβώς δεν φοβήθηκε.

Η πολιτική θερμοκρασία του Σεπτέμβρη ανιχνεύεται ψηλότερη ακόμη και από αυτήν του Αυγούστου. Θα αντιμετωπίσουμε τα πάντα με προσευχή και λεζτανίλ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπολου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πρωί της Τετάρτης 30 Αυγούστου, η κεντρική πλατεία της Χλώρακας και τα παρακείμενα καφενεία έχουν μάλλον τη συνηθισμένη πελατεία τους, δεν υπάρχει πολύς κόσμος, μοιάζει να είναι Κυριακή... Την ψυχία της πλατείας και των παρακείμενων δρόμων της ταραζει ένα περιπολικό της αστυνομίας το οποίο περιπολεί την περιοχή... Τιποτε δεν μαρτυρεί όσα συνέβησαν τις περασμένες ημέρες, όταν η κοινότητα έγινε πεδίο μάχης, με ντόπιους και άλλους από γειτονικές κοινότητες –και όχι μόνο– να επιτίθενται σε μετανάστες και πρόσφυγες, και να προβαίνουν σε απίστευτες πράξεις βίας, που θυμίζουν περασμένες εποχές... και αν θέλουμε να ανοίξουμε την ιστορική βεντάλια θυμίζουν κυπριακές εποχές, μερικών δεκαετιών πίσω... και επειδή η δράση φέρνει αντίδραση, μετανάστες και πρόσφυγες Σύριοι, μετά τις βιαιοπραγίες των Ε/κ, άρρισαν να αντεπιτίθενται...

Η Βία πλέον είχε τον πρώτο λόγο, ώσπου τα πνεύματα καταλάγισαν και το πρόβλημα μπήκε κάτω από το χαλί. Μέχρι Βία και Κράτος να ξαναξυπνήσουν, και ελπίζουμε η Πολιτεία αυτή τη φορά να το πάρει χαμπάρι. Οι πιο εμπορικοί δρόμοι της Χλώρακας, και κυρίως η λεωφόρος Ελευθερίας, λίγο πιο πάνω από το St. Nicolas Elegant Residences, έχουν περισσότερη ζωή, τα καταστήματα υποδέχονται τους πελάτες τους –Ε/κ, Σύριοι και από

Η Βία πλέον είχε τον πρώτο λόγο, ώσπου τα πνεύματα καταλάγισαν και το πρόβλημα μπήκε κάτω από το χαλί. Μέχρι Βία και Κράτος να ξαναξυπνήσουν.

άλλες χώρες κοινοτικοί και μη, υπάλληλοι και ιδιοκτήτες, δεν ξεχωρίζουν.

Μένω να παρατηρώ το πήγαινε-έλα τους, προσπαθώντας να «συλλάβω» κάποιο βλέμμα σκοτεινό, εκφράσεις που παραπέμπουν σε κάτι άλλο, εκτός από κούραση και κάματο από τη ζέστη. Όλα όμως φαίνονται να είναι εντάξει. Περιπατώ στα φαρδιά πεζοδρόμια της λεωφόρου Ελευθερίας, συναντώ έναν Σύριο, του συστήνομαι και του εξηγώ τι κάνω, αρκείται να μου πει με ευγένεια ότι όλα είναι καλά, μου ζητάει συγγνώμη, γιατί τα αγγλικά του δεν είναι καλά. Έχουμε προχωρήσει κάποια μέτρα και βλέπω έναν άνδρα να μπαίνει σε ένα κατάστημα συριακής ιδιοκτησίας, δεν ξέρω αν είναι Σύρος ή Ε/κ, τον σταματώ και τον ρωτώ, κάνω τις πρώτες συστάσεις στα αγγλικά, σύντομα όμως συμφωνούμε να μιλήσουμε στα ελληνικά, «μετά από όσα έγιναν εδώ τις προηγούμενες

ημέρες φοβάσαι» τον ρωτώ, η απάντησή του άμεση, «όχι, είμαι στην Κύπρο 18 χρόνια, ξέρω τους Κυπραίους, δεν είναι όλοι φασίστες, δουλεύουμε μαζί»... Συνεχίζοντας την κουβέντα μας μου λέει πως το πρόβλημα είναι πιο δύσκολο από ό,τι φαίνεται... «εσείς στη Λευκωσία τώρα το καταλάβατε;», τον ρωτώ τι εννοεί: «Αυτοί που φέρνουν τόσους πολλούς ανθρώπους μαζί και τους αφήνουν να ζουν σε αυτές τις συνθήκες, στα διαμερίσματα, δεν τους ξέρει κανείς;» και συνεχίζει: «Τους υπόσχονται πολλά για να έρθουν εδώ, εμένα όποιος με ρωτάει τους λέω να μην έρχονται, διότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά». Τι τους υπόσχονται τον ρωτάω: «δουλειά, και ότι μπορούν να πάνε στην Ευρώπη... αλλά δεν είναι τόσο εύκολο». Ο συνομιλητής μου μου εξηγεί πως το πρόβλημα δεν είναι οι άνθρωποι, αλλά το πώς τους φέρεται κανείς, και πώς τους αντιμετωπίζει: «Έρχονται εδώ πολλά νέα παιδιά

από τη Συρία που είναι 24 και 25 χρονών, έχουν μεγαλώσει δηλαδή γνωρίζοντας μόνο πόλεμο, μια χώρα κατεστραμμένη, δεν θα έπρεπε το κράτος να έχει θέσει τους κανόνες του; Να επιβάλλει τους νόμους του; Αντί γι' αυτό τους βάλανε όλους στα διαμερίσματα και μετά για να τους διώξουν έκοψαν το νερό, το ρεύμα... Μην με κοιτάς που είμαι με τη φόρμα, δεν είμαστε όλοι αμόρφωτοι...» μου λέει... Εκείνη τη στιγμή παρεμβάινει ένας άλλος πελάτης που βγαίνει από το κατάστημα, μιλάει στα αραβικά, μου μεταφράζει ο πρώτος συνομιλητής μου... «Γιατί μας κάνουνε πρόβλημα στην κοινότητα, ακόμα και όταν έχουμε όλα τα χαρτιά μας εντάξει;», πρόκειται για Σύριο καταστηματάρχη στη Χλώρακα, «θέλουμε να είμαστε εντάξει με το κράτος...». Ζητώ να τον ρωτήσω αν φοβάται κάτι, για το κατάστημά του: «Όχι, γιατί να φοβάμαι...» μου λέει και αυτός... Βρίσκω την ευκαιρία να τους ρω-

τήσω για τον Σύριο που έκανε τις προβοκατόρικες δηλώσεις, και αν τους εκπροσωπεί... χωρίς δεύτερη σκέψη και κοιτώντας με στα μάτια μου απαντάει ο πρώτος συνομιλητής μου... «Σε καμία περίπτωση... δεν θα έπρεπε καν να τον έχουν δεχθεί... θα έπρεπε να είναι στη φυλακή...» και επαναλαμβάνει... «τα νέα παιδιά από τη Συρία ακούν ανθρώπους σαν και αυτόν και δεν είναι καλό, σου ξαναλέω είναι παιδιά που όταν ξεκίνησε ο πόλεμος ήταν 10-12 χρονών...», ο αραβόφωνος συνομιλητής κάνει νόημα ότι συμφωνεί... Έχουμε όμως μείνει αρκετή ώρα στον ήλιο... τους χαιρετώ και συνεχίζω... Συναντώ μια νέα κοπέλα σε κάποιο κατάστημα της λεωφόρου... «γινόντουσαν πολλά στο St. Nicolas, έπρεπε να το εκκενώσουν» τη ρωτώ αν φοβάται ή αν φοβόταν προηγουμένως... «Δεν φοβάμαι, ούτε πριν φοβόμουν... Όμως κάτι πρέπει να γίνει» και αμέσως συμπληρώνει: «Οχι όμως

ό,τι έγινε τις προάλλες, δεν είναι σωστό να επιτίθενται σε ανθρώπους που δεν έχουν φταιξει σε κάτι...».

Λίγα μέτρα παρακάτω μπαίνω σε άλλο κατάστημα, η υπάλληλος μου λέει πως ήταν αναμενόμενο πως κάποια στιγμή θα φτάναμε σε αυτό το σημείο. «Εδώ και πολλά χρόνια τους νοίκιαζαν στο St. Nicolas, δεν έλεγχε κανείς κανέναν, οι ιδιοκτήτες δεν ενδιαφερόντουσαν... το κράτος δεν ήταν παρών... Μα και τώρα αν δεν κάνουν κάτι, θα επιστρέψουν... πολλοί έφυγαν πριν τις φασαρίες και πήγαν αλλού, κάπου στην Έμπα...» και δεν επιθυμεί να πει περισσότερα... Την ευχαριστώ και προχωρώ προς την έξοδο, εκείνη τη στιγμή μία γυναίκα βγαίνει από το αυτοκίνητό της. Δεν της αφήνω περιθώρια ελιγμού, της συστήνομαι και δέχεται να μου μιλήσει, «Μένω πολύ κοντά στο St. Nicolas, το τελευταίο διάστημα τα πράγματα είχαν γίνει αφόρητα,

ιδίως μετά που έκοψαν το νερό στο συγκρότημα... δεν υπήρχε κανένας έλεγχος από πουθενά και από κανέναν. Έτσι φτάσαμε ως εδώ... και την πλήρωσαν οι Σύριοι, το μεγάλο πρόβλημα είναι αλλού, έφυγαν πριν μέρες οι πιο πολλοί...», είναι ρατσιστές οι Χλωρακιώτες τη ρωτώ, αν και αντιλαμβάνομαι ότι κανείς έστω και με ανωνυμία δεν θα το παραδεχόταν... «Σε καμία περίπτωση, όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα, σε ό,τι με αφορά τουλάχιστον. Λύσεις προς όφελος όλων ζητάω εγώ, για να μην την πληρώνουν αυτοί που δεν φταίνε» και με ευγενικό τρόπο μου εύχεται καλό μεσημέρι.

Αν ήμασταν Αγία Νάπα...
Επιστρέφω στο αυτοκίνητό μου και πριν επιστρέψω στην πλατεία της Χλώρακας κάνω μια βόλτα στην Έμπα, ψυχία, σταματώ για γεύμα... και κατά τις 4 το απόγευμα επιστρέφω στη Χλώρακα. Η πλατεία τώρα πιο ζωντανή, μία παρέα ανδρών παίζει τάβλι... Ζητώ να τους διακόψω... «Δεν έχουμε να πούμε τίποτε... εσείς τα φουσκώνετε, είναι όλα καλά εδώ...» μου λέει, ώσπου τον λόγο παίρνουν δύο άλλοι, «Είναι περίεργα λίγο τα πράγματα, θα ηρεμήσουν όμως... Θα πρέπει και η κυβέρνηση να δει τι θα κάνει όμως... γιατί δεν είναι καινούργια ιστορία αυτή» τονίζουν και οι δύο. Τους ευχαριστώ και συνεχίζω τη βόλτα μου. Βρίσκω ακόμη ένα πρόσωπο... Ζητώ να μου πει δυο λόγια... «Είναι ήσυχα τώρα... αλλά είναι καζάνι που βράζει. Τώρα έφυγαν όλοι, ούτε οι Σύριοι πολυκυκλοφορούν, ούτε και οι μετανάστες ή πρόσφυγες από την Αφρική... άλλες μέρες έβλεπες να πηγαίνονόρχονται... αλλά έφυγαν, πολλοί και πριν ακόμα γίνουν τα επεισόδια» μου λέει και με ευχαριστεί... Επιστρέφοντας ξανά στην περιοχή του St. Nicolas Elegant Residences, συναντώ καταστηματάρχη της περιοχής ο οποίος μου λέει πως οι κάτοικοι του χωριού είναι αγανακτισμένοι, γιατί νιώθουν ότι έχουν αφεθεί στην τύχη τους. «Αν το συγκεκριμένο συγκρότημα βρισκόταν στην Αγία Νάπα ή τη Λεμεσό δεν θα είχαν αφεθεί τα πράγματα να φτάσουν σε αυτό το σημείο» μου λέει και φεύγει... αφήνοντάς μου νύξεις και για το πώς η ιδιοκτητρία εταιρεία του συγκροτήματος άφησε να ερημωθεί έτσι ένα κομμάτι της περιοχής.

Παίρνω τον δρόμο της επιστροφής στην ασφάλεια της πρωτεύουσας, σκεπτόμενος πόσο πιο δυσепίλυτα γίνονται τα ζητήματα που η Πολιτεία αφήνει να κακοφορμίζουν, που κάποιοι πλουτίζουν πουλώντας ελαφρά τη καρδία ελπίδα και πώς γίνεται κάποιοι να ξερνούν μίος ακόμα και σε γυναίκα με επτά μωρά... και θυμήθηκα τον Μαγιάκοφσκι: «Κοιτάτε, δεν είναι ούτε γι' αστειο, ούτε για γέλια — στη μέση της μέρας ήσυχα, ζευγαρωτά τσάροι-νταήδες περπατάνε με τη φροντίδα νταντάδων» (μετ. Γιώργου Μολέσκου).

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ

Ανατομία ενός πολιτικού εγκλήματος

Ας βάλουμε τα πράγματα σε μια λογική σειρά, ξεκινώντας με τους βασικούς όρους. Αυτό που έγινε την περασμένη Κυριακή στη Χλώρακα ήταν ένα πογκρόμ. Δεν ήταν ούτε δράση «χουλίγκαν» (που δεν έχουν πολιτικά αιτήματα), ούτε κάτι σαν πογκρόμ, αλλά ήταν ένα τυπικό πογκρόμ. Όλα τα αναγκαια και επαρκή χαρακτηριστικά ενός πογκρόμ ήταν εκεί: ένας όχλος απαρτιζόμενος από την κυρίαρχη ομάδα της περιοχής (Ελλαννοκυπρίους), εξεγέρθηκε βίαια στοχεύοντας ανθρώπους και περιουσίες συγκεκριμένων εθνοτικής-θρησκευτικής ομάδας, με σκοπό να την εκδιώξει από την περιοχή. Δεν χρειάζεται η στοχοποιημένη ομάδα να είναι Εβραίοι, ούτε και χρειάζεται γενοκτονία για να χαρακτηριστεί ως πογκρόμ. Ξεκαθαρίζοντας τον ορισμό αυτού που έγινε, ξεκαθαρίζει και η βάση πάνω στην οποία πρέπει να γίνει η ανάλυση του εγκλήματος –και ο τρόπος αντιμετώπισής του.

Ένα πογκρόμ είναι ένας διπλός διάλογος. Οι θύτες λένε στα θύματα «φύγετε», αλλά ταυτόχρονα λένε και προς την κυβέρνηση «διώξτε

τους». Η επιτιθέμενη ομάδα «παιρνει τον νόμο στα χέρια της», υποκαθιστά τη νόμιμη αρχή και στέλνει ένα σαφές μήνυμα προς το κράτος, προσπαθώντας να το εξαναγκάσει να δράσει με τρόπο που να ικανοποιεί τα αιτήματα και τις επιθυμίες της ομάδας. Η κυβέρνηση θα μπορούσε να υποκύψει –όπως την προηγούμενη κυβέρνηση που υπέκυψε για να «ικανοποιήσει τον πελάτη», και εξέδωσε ένα διάταγμα που απαγορεύει σε αιτητές ασύλου να διαμένουν στη Χλώρακα. Το υφιστάμενο διάταγμα, όμως, τώρα δεν τους αρκεί, διότι δεν «εκκαθαρίζει» την περιοχή από όλους τους μετανάστες, αφού απαγορεύει τη διαμονή μόνο σε αιτητές ασύλου και όχι σε όσους έχουν ήδη λάβει άσυλο.

Το κυριότερο συστατικό του πογκρόμ, λοιπόν, δεν είναι η επιθυμία για κατάλυση της συνταγματικής τάξης και των νόμων εν γένει, αφού προσπαθούν να επιβάλουν νέες νομοθεσίες που θα υλοποιήσουν προγραμματικά τα αιτήματα του πογκρόμ. Η σπονδυλική στήλη του πογκρόμ αποτελείται από προκαταλήψεις και ερμ-

Οι θύτες λένε στα θύματα «φύγετε», αλλά ταυτόχρονα λένε και προς την κυβέρνηση «διώξτε τους».

νεις που καταλήγουν σε πολιτικά αιτήματα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν θεσμικά. Όλα είναι υλοποιήσιμα σε ένα σοβινιστικό, θρησκοευτικό, έθνος-κράτος. Βούληση να υπάρχει.

Αυτό το κράτος θα είχε την ίδια

σπονδυλική στήλη με αυτή του πογκρόμ. Θεωρίες συνωμοσίας, προκαταλήψεις, fake news, ψευδείς αριθμούς, ψευδή στοιχεία, διαστρεβλώσεις: Όλα τα γύρω μας έθνη και ομάδες είναι τουρκομάνοι που θέλουν να μας φάνε, τζιχαντιστές

που θέλουν να μας εξισλαμίσουν, ένας διαρκής και απόλυτος «υβριδικός πόλεμος» από την Τουρκία που κινεί όλα τα νήματα, κάμποσες καλύτερες φυλές Αφρικανών που έρχονται για τα επιδόματα, ένα κράτος που όλο βουλιάζει από τους μετανάστες (εδώ και δεκαετίες), ψευδοπρόσφυγες, μαύροι βιαστές, Σύριοι εγκληματίες, και τα λοιπά. Βουλνσιарχία, ανορθολογισμός, δογματισμός.

Όχι, το πογκρόμ δεν ήταν μια εκτροπή από το κυρίαρχο αφήγημα γύρω από το μεταναστευτικό και γύρω από το ακροδεξιό πολιτικό όραμα για την Κύπρο. Ήταν το αίτημα για ολοκλήρωσή του. Οι προκαταλήψεις, η ερμηνεία του τι γίνεται, ο ρατσισμός και ο σοβινισμός, είναι όλα εκεί διάχυτα εδώ και καιρό. Τα εκατοντάδες δημόσια και επώνυμα καλέσματα για βία κατά των μεταναστών, η διέγερση στη βιαιοπραγία στα ΜΚΔ είναι διάχυτα εδώ και καιρό. Υπάρχει οργανική συνοχή και αιτιώδης συνάφεια του πογκρόμ με τις προκαταλήψεις, τη ρητορική μίσους και τις θεωρίες συνωμοσίας που έχουν υιοθετηθεί

από μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας των πολιτών, από τάγματα εφόδου αλλά και από οργανωμένα σύνολα, από πολιτικούς και από θεσμούς.

Αν ήμουν η κυβέρνηση δεν θα ξεκινούσα από «το μεταναστευτικό». Δεν μπορεί να λυθεί έτσι το πρόβλημα. Δεν είναι εκεί το πρόβλημα. Θα ξεκινούσα από την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων, των στρεβλών ερμηνειών, της παραπληροφόρησης που έχουν περάσει στην κοινή γνώμη. Θα ξεκινούσα από τις ψευδείς ή ανακριβείς ειδήσεις, καθώς και τη ρητορική μίσους που διασπείρουν ακροδεξιές ομάδες. Θα ξεκινούσα από την υπεράσπιση της αλήθειας. Διότι έχει καθεί κάθε έννοια τεκμηρίωσης, και έχει εδραιωθεί για τα καλά η βούληση για ένα ελληνοχριστιανικό έθνος-κράτος. Αυτή είναι η σπονδυλική στήλη του πογκρόμ. Με αυτά έχει να δουλέψει πρώτα η κυβέρνηση. Και όχι με το «μεταναστευτικό».

Ο Χρίστος Χατζηγιάννου είναι διδάκτορας Φιλοσοφίας, www.christoshadjioannou.com

Μιας Χλώρακας, μύρια κακὰ ἐπονται

Το χρονικό ενός σκανδαλώδους κτιρίου που οδήγησε στην εξαθλίωση αλλοδαπούς και οι πολιτικές ευθύνες

Οι ιδιοκτήτες του «St. Nicolas» που φιλοξενούσαν αλλοδαπούς, των οποίων το επίδομα επικορηγούσε το κράτος, είχαν αφήσει χρέος στο Κοινοτικό Συμβούλιο Χλώρακας ύψους 150.000 ευρώ με αποτέλεσμα οι ένοικοι να μείνουν χωρίς νερό, ρεύμα και περιβαλλόμενοι από έναν σκουπίδοτοπο.

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν οι εικόνες στη Χλώρακα κατέκλυζαν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και γίνονταν viral στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, πολλοί ήταν εκείνοι που συγκλονίζονταν με τη βία, άλλοι εξαπέλυαν μηνύματα οργής στοχοποιώντας για την κατάσταση τους «ξένους» και άλλοι εκτιμούσαν πως ο ρατσισμός δεν έχει απλώς κτυπήσει την πόρτα της κυπριακής κοινωνίας αλλά έχει εξαπλωθεί σε κάθε πτυχή της. Η Χλώρακα, και την περασμένη Παρασκευή στη Λεμεσό, όταν κουκουλοφόροι επιτίθονταν σε ξένους, δεν αποτέλεσε κεραυνό εν αιθρία αλλά ήταν πολύ περισσότερο μία ωρολογιακή βόμβα που ήταν θέμα χρόνου να εκραγεί και να βγάλει στο προσκήνιο όσα προβληματικά την δημιουργήσαν τα τελευταία χρόνια:

- **Την κακή** διαχείριση του μεταναστευτικού από πλευράς της Πολιτείας.
- **Την ανεπάρκεια** των αρχών και τη μη εξάρθρωση των κυκλωμάτων που εκμεταλλεύονται τους μετανάστες, οδηγώντας τους σε συνθήκες εξαθλίωσης.
- **Τη δεξιά** μετατόπιση πρώτα της κυβέρνησης και στη συνέχεια των πλειστών κομμάτων αφενός για να αποποιηθούν τις ευθύνες των κακών χειρισμών τους γύρω από το μεταναστευτικό και αφετέρου για να καιδέψουν τα αφτιά του ακροατηρίου τους.
- **Την εδραίωση** και την κανονικοποίηση της ρητορικής του ΕΛΑΜ.

Αμαρτωλό συγκρότημα

Το συγκρότημα διαμερισμάτων «St. Nicolas» είναι αυτό που αποτέλεσε την πέτρα του σκανδάλου και ο τρόπος λειτουργίας του εν πολλοίς η αφορμή των σοβαρών επεισοδίων. Σύμφωνα με απόρρητο επιχειρησιακό σημείωμα που έχει στην κατοχή της η «Κ» αλλά και την ενημέρωση που έδωσαν αρμόδιοι στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, αποτελείται από 207 οικιστικές μονάδες και ανήκε στην εταιρεία Alpha Panareti Public Ltd, η οποία τα διαχειριζόταν και τα ενοικίαζε κυρίως σε αλλοδαπούς. Αυτή τη στιγμή το ιδιοκτησιακό καθεστώς του συγκροτήματος δεν είναι πλήρως ξεκαθάρο, όμως οι τελευταίες πληροφορίες θέλουν την εταιρεία Alpha Panareti να αποχωρεί από διαχειρίστρια τον Φεβρουάριο του 2022. Όπως διαπιστώνεται από το κτηματολόγιο, ένας μεγάλος αριθμός διαμερισμάτων φέρεται να ανήκει στην εταιρεία «AGI CYPRE PROPERTY 20 LTD» ενώ για αριθμό διαμερισμάτων υπάρχουν ήδη κατατεθειμένα στο κτηματολόγιο πωλητήρια έγγραφα από μεμονωμένους ιδιοκτήτες. Η Alpha Bank είχε

προχωρήσει σε αγορά διαμερισμάτων, χωρίς όμως να ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταβίβασης. Μέχρι στιγμής 31 μονάδες έχουν μεταβιβαστεί και 113 βρίσκονται σε διαδικασία εγγραφής.

Με κομμένο νερό και παράνομη υδροδότηση

Σύμφωνα με το σημείωμα που κατέχει η «Κ», το 2018 το Κοινοτικό Συμβούλιο Χλώρακας προχώρησε στην αποκοπή της υδροδότησης του συγκροτήματος, λόγω των συσσωρευμένων οφειλών (ύψους 150.000 ευρώ) που είχε ο ιδιοκτήτης των διαμερισμάτων. Οι διαχειριστές του συγκροτήματος προχώρησαν σε μεταφορά ακατάλληλου –μετά και από έλεγχο αρμόδιων υπηρεσιών– νερού. Για την παράνομη ωστόσο υδροδότηση διερευνήθηκαν οι σχετικές υποθέσεις τρία χρόνια αργότερα, μόνο όταν αντέδρασαν οι κάτοικοι για την παρουσία των αλλοδαπών/αιτητών διεθνούς προστασίας και σε αυτό το πλαίσιο πραγματοποιήθηκε σχετική σύσκεψη στη Νομική Υπηρεσία. Στη συνέχεια εκδόθηκε από την έπαρχο Πάφου διάταγμα απαγόρευσης χρήσης και κατοίκησης στο εν λόγω κτίριο, μέχρι να ληφθούν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα από την εταιρεία. Στο μεσοδιάστημα, ωστόσο, και συγκεκριμένα, το 2020, μετά από τα παράπονα τοπικών αρχών για «μεγάλη συγκέντρωση αριθμού αλλοδαπών» στην περιοχή, εκδόθηκε διάταγμα που απαγορεύει σε αιτητές πολιτικού ασύλου να εγκαθίστανται από τις 11/12/2020 και μετά στα διοικητικά όρια της Χλώρακας. Οι εναγόμενοι από το Κοινοτικό Συμβούλιο για το χρέος, είχαν εξασφαλίσει το 2021 προσωρινή διάταγμα για αναστολή εντάλματος κατάσχεσης της περιουσίας τους και υπέβαλαν έφεση στο δικαστήριο, η οποία κατέληξε προς όφελος του Κοινοτικού Συμβουλίου και προχώρησε με memo σε παρουσία της Εταιρείας. Η πλειοψηφία των ενοίκων του συγκροτήματος, βάσει του επιχειρησιακού σημειώματος που έχει η «Κ» στην κατοχή της, κατ'αρχήν από τη Συρία και από αφρικανικές χώρες (Καμερούν, Σομαλία, Κονγκό). Ο αρχικός αριθμός τους ανερχόταν στους 400-500, μειώθηκε περίπου στους 100 μετά τη λήψη των πρώτων μέτρων και άρχισε πάλι να αυξάνεται στους 500 (250 αφρικανικής καταγωγής και 250 Σύριοι με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας).

Και διακοπή ρεύματος

Η οικοδομή δεν ήταν κατάλληλη για ανθρώπινη διαβίωση και χρήση λόγω των ανθυγιεινών συνθηκών. Το όλο ζήτημα δεν περιοριζόταν ωστόσο στο μη πόσιμο νερό αλλά και στη διακοπή ρεύματος που οδή-

γησε ένοικους στην κλοπή ρεύματος από κατοίκους. Από τους ελέγχους που άρχισε να διενεργεί η αστυνομία το 2022 και το 2023, εντοπίστηκε πως 18 περίπου διαμερίσματα του εν λόγω συγκροτήματος είχαν παράνομη ηλεκτροδότηση και πρόσωπα κατηγορήθηκαν με το αδίκημα της δόλιας ιδιοποίησης ενέργειας. Μετά από συσκέψεις αποφασίστηκε στις αρχές του Αυγούστου να αφαιρεθούν τα καλώδια με τα οποία γίνονταν η κλοπή, 24ωρη φρούρηση του δωματίου μετρητών, διεξαγωγή επιχειρήσεων για ενημέρωση των αλλοδαπών από την Υπηρεσία Ασύλου για τα κίνητρα

“
Οι ιδιοκτήτες της εταιρείας είχαν μεταφέρει μη πόσιμο νερό στους ένοικους, όταν το νερό κόπηκε, εντεινόντας τις εξαθλιωμένες συνθήκες διαβίωσης, ωστόσο η κυβέρνηση χρειάστηκε 2 χρόνια για να αντιδράσει.

“
Το χρονικό και οι πολιτικές ευθύνες που οδήγησαν στην έξαρση του ρατσισμού και στα σοβαρά επεισόδια.

μετακίνησής τους και τον επαναπατρισμό τους, μετά την καταγραφή των αλλοδαπών να ενημερώνονται οι υπηρεσίες κοινωνικής ευμερίας για αποκοπή των επιδομάτων που ενδεχομένως να λαμβάνουν. Η διακοπή του ρεύματος φέρεται πως ήταν η σταγόνα στο ποτήρι που ξεχείλισε, με τους αλλοδαπούς ένοικους του συγκροτήματος να διαμαρτύρονται και να ακολουθούν στη συνέχεια τα επεισόδια από πλευράς Ε/κ.

Οι επιστολές και η καθυστέρηση

Θα πρέπει να σημειωθεί πως από τον Ιούνιο του 2020, ο κοινοτάρχης της Χλώρακας με επιστολή του ενημέρωσε τον τότε πρόεδρο

της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη. Τον ίδιο μήνα ακολούθησε σημείωμα του προϊστάμενου της Υπηρεσίας Ασύλου προς τον υπουργό Εσωτερικών Νίκο Νουρή στην οποία εισηγείτο την έκδοση διατάγματος για απαγόρευση εγκατάστασης νέων αιτούντων διεθνή προστασία στη Χλώρακα. Ακολούθησε επιστολή τον Ιούλιο από την Υπηρεσία Ασύλου, η οποία εισηγείτο στον υπουργό Εσωτερικών ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσης για αντιμετώπιση του ζητήματος με επιτόπιους ελέγχους στην περιοχή, αλλά και με το οποίο θα δινόταν προτεραιότητα στην Υπηρεσία Ασύλου να εξετάσει αιτήσεις οι οποίες θα κρίνονταν προδήλως αβάσιμες ή αιτήσεις από αιτητές οι οποίοι προέρχονται από χώρες που δεν παράγουν δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Έξι μήνες μετά τις επιστολές, ο Νίκος Νουρής προχώρησε στην έκδοση του διατάγματος το οποίο απαγόρευε στους αιτητές διεθνούς προστασίας να διαμένουν εντός των διοικητικών ορίων της κοινότητας της Χλώρακας. Σύμφωνα με ενημέρωση που είχε από αρμόδιους ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μετά και τις τελευταίες ενέργειες αρκετές οικογένειες που βρίσκονται στη Χλώρακα έχουν ζητήσει τη συνδρομή του κράτους για ενοίκια άλλης στέγης, ένας μικρός αριθμός είναι πρόσθυμοι για οικειοθελή απέλαση, ενώ αριθμός οικογενειών θα μπορεί να φιλοξενηθεί στο Κέντρο Φιλοξενίας στην Κοφίνου.

Οι ευθύνες

Το ιστορικό του St. Nicolas καταδεικνύει πως ήταν ένα καζάνι που βράζει, και του οποίου τη διαχείριση είτε υπήτιμωσε είτε βολικά αγνόησε για καιρό η κυβέρνηση Αναστασιάδη. Μια κατάσταση που έφερε τις θύμψεις του Κέντρου Φιλοξενίας Πουρνάρα, όπου οι συνθήκες κάθε άλλο από ανθρώπινες ήταν αλλά μάλλον έστελναν το μήνυμα πως η κυβέρνηση χρησιμοποιεί την εξαθλίωση προς παραπαιτισμό των υπολοίπων μεταναστών που σκέφτονται να έλθουν στην Κύπρο. Στην περίπτωση της Χλώρακας, ωστόσο, υπήρξε μία παράδοξη αναγνώριση:

- **Υπήρξε** καθυστέρηση δύο χρόνων, από την αποκοπή του νερού στην οποία προχώρησε το Κοινοτικό Συμβούλιο Χλώρακας για 207 οικιστές μονάδες, ώστε το υπουργείο Εσωτερικών λάβει τα αναγκαία μέτρα. Αφενός με το να εκδώσει διάταγμα ακατάλληλότητας του χώρου και αφετέρου να απομακρύνει τους ένοικους προσφέροντας εναλλακτικές μονάδες κατοικίας.
- **Απέφυγε** να λάβει αμέσως μέτρα εναντίον των ιδιοκτητών που λάμβαναν το επίδομα της κυβέρ-

νησης, βάσει μαρτυριών από τους κατοίκους στέγαζαν παράλληλα υπέργοκο αριθμό ατόμων και κρατούσαν σε συνθήκες εξαθλίωσης τους ένοικους (αποκοπή νερού, ρεύματος και δημιουργία σκουπιδότοπου έξω από το συγκρότημα).- **Άφησαν** όλες αυτές τις κακές συνθήκες διαβίωσης να οδηγήσουν τους ένοικους σε παραβάσεις, όπως την κλοπή ρεύματος, ενισχύοντας τις αντιδράσεις των κατοίκων που οδήγησαν τελικά και στα επεισόδια.

Επιχειρησιακό αλαλούμ

Βεβαίως στο κάδρο όλων αυτών δεν πρέπει να παραβλέπεται πως για τα επεισόδια την περασμένη βδομάδα στη Χλώρακα δεν έγινε η σωστή επιχειρησιακή διαχείριση από τις αστυνομικές αρχές. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η αστυνομία είχε υποβαθμίσει αρκετά τον κίνδυνο την περασμένη Κυριακή. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε ενημερωθεί από κατοίκους πως αναμένεται να υπάρξουν ταραχές και όταν ρώτησε τον αρχηγό της αστυνομίας του έδωσε μία εντελώς διαφορετική εικόνα, αποστέλλοντας μικρό αριθμό αστυνομικών για να αντιμετωπίσουν τα επεισόδια. Την επόμενη μέρα των επεισοδίων, ο Νίκος Χριστοδουλίδης διέμνησε στον αρχηγό της αστυνομίας αλλά και στην υπουργό Δικαιοσύνης Άννα Προκοπίου ότι δεν πρόκειται να ανεχθεί να επαναληφθούν οι ίδιες καταστάσεις και επεισόδια.

Ήταν όπως σημειώνουν πολιτικοί κύκλοι το δεύτερο μεγάλο επεισόδιο που θύμιζε τα έκτροπα στο Λευκόθεο και επανέφερε στα πολιτικά πηγάδια τη συζήτηση για το ανεδεχόμενο παραιτήσεων στην ανώτατη πυραμίδα της αστυνομίας. Την πίεση ένωσε και η υπουργός Δικαιοσύνης Άννα Προκοπίου, ιδιαίτερα όταν αποκαλύφθηκε το επικοινωνιακό ολισθηματό να παρευρίσκεται σε συνάντηση με πρόσωπο στο οποίο εκκρεμούσε ένταλμα σύλληψης. Η ίδια φρόντισε να υπεραμυνθεί πάντως των χειρισμών της, υποστηρίζοντας πως το υπουργείο και η αστυνομία έχουν τον έλεγχο της κατάστασης και εξήγησε πως το εν λόγω πρόσωπο ήρθε στη σύσκεψη απρόσκλητο. Ήδη πάντως τις τελευταίες μέρες έχουν αυξηθεί οι περιπολίες στη Χλώρακα, όμως η κλιμάκωση της βίας κατά τη διάρκεια της πορείας στη Λεμεσό την περασμένη Παρασκευή προκαλεί νέα ερωτήματα για την ανεπάρκεια των αστυνομικών αρχών. Η αστυνομία ήταν απύσχα, όταν κουκουλοφόροι επιτίθονταν σε δημοσιογράφους και ξένους στον παραλιακό δρόμο της Λεμεσού και αδύναμη να αντιδράσει στους βανδαλισμούς και τα επεισόδια.

Κανονικοποίηση του ρατσισμού

Το ερώτημα που τίθεται βεβαίως, είναι τι οδήγησε σε τέτοιου είδους πορείες βίας, στην έξαρση της ξενοφοβικής ρητορικής που κλιμακώθηκε μετά τα επεισόδια στη Χλώρακα αλλά και στις οργανωμένες επιθέσεις Ε/κ σε σπίτια και επιχειρήσεις Σύρων που ζουν νόμιμα για χρόνια στην Κύπρο. Τι οδήγησε στην ενίσχυση της οργής απέναντι σε μετανάστες, πρόσφυγες και καθετί ξένο. Το Μεταναστευτικό και οι ροές είναι ένα ζήτημα που δεν έχει μαγικές λύσεις, ούτε πρόκειται να οδηγηθούμε σε τερματισμό των ροών. Η Κυπριακή Δημοκρατία, ωστόσο θα μπορούσε να διαχειριστεί καλύτερα στις Βρυξέλλες τη Συνθήκη του Δουβλίνου, επισημαίνοντας την ιδιαιτερότητα της Κύπρου λόγω της Πρόσθινης Γραμμής και της καθόδου μεταναστών-προσφύγων από τα κατεχόμενα. Η εξέταση των αιτήσεων πολιτικού ασύλου ήταν για καιρό χρονοβόρα, μέχρι που η Κομισιόν προθυμοποιήθηκε να βοηθήσει με κονδύλια και εμπειρογνώμονες.

Όμως όσο οι προσφυγικές ροές αυξάνονταν και η γραφειοκρατία αδυνατούσε να ανταποκριθεί, το κύριο αφήγημα της κυβέρνησης Αναστασιάδη για να αποσείσει από πάνω της την ευθύνη της ανεπάρκειας ήταν η επιρρίψη ευθυνών προς τους μετανάστες. Ο υπουργός Εσωτερικών –κατά τη δεύτερη θητεία του Νίκου Αναστασιάδη– Νίκος Νουρής, φρόντισε από νωρίς να καταδείξει πως θα σκληρύνει το αφήγημά του στο Μεταναστευτικό. Είχε κάνει από νωρίς δηλώσεις περί «νέου και χειρότερου Αττίλα» επαναλαμβάνοντας το ζήτημα της εργαλειοποίησης του μεταναστευτικού από την Τουρκία που σκοπό είχε «τη δημογραφική αλλοίωση και αλλοτρίωση και των ελεγχόμενων από τη Δημοκρατία περιοχών». Αυτά σε συνδυασμό με τις δηλώσεις του ότι 17 τρομοκράτες του Isis βρίσκονται στη Μεννόνεια, ότι φατρίες όπως είπε εκκολάπτονται στην παλιά Λευκωσία, ενίσχυσε όχι μόνο τον φόβο πολιτών απέναντι στους μετανάστες-πρόσφυγες, αλλά και ενέτεινε την οργή των πολιτών απέναντί τους, θεωρώντας πως αποτελούν την κύρια αιτία όλων των προβλημάτων τους. Πέραν όμως του ξενοφοβικού αφηγήματος, η κυβέρνηση Αναστασιάδη κατά τη διάρκεια της θητείας Νουρή είχε προβεί και σε αψυχολόγητες κινήσεις που ενέτειναν τον αναβρασμό. Πέραν του Κέντρου Φιλοξενίας Πουρνάρα στο οποίο οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες, η δημιουργία του περιβόχου συρματοπλέγματος 10 χιλιομέτρων κατά μήκος της νεκρής ζώνης παραλληλίζοντας την κατάσταση με αυτή του Έβρου, όχι μόνο δεν βοήθησε στο να σταματήσει τις ροές όπως ο ίδιος φιλοδοξούσε, αλλά βάσει και των πρόσφατων παραδοχών του διαδόχου του Κωνσταντίνου Ιωάννου, η Κύπρος είχε πολιτικό κόστος από αυτή την κίνηση. Είχε βεβαίως και οικονομικό κόστος, χωρίς κανένα λόγο, αν ληφθεί υπόψη ότι στοίχισε περίπου ένα εκατομμύριο ευρώ.

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν τον Μάιο του 2021 η Αννίτα Δημητρίου έδινε το χέρι της στον πρόεδρο του ΕΛΑΜ Χρίστο Χρίστου ευγνωμονώντας τον για την ψήφο εμπιστοσύνης που της έδωσε το ΕΛΑΜ, μία ψήφο που οδήγησε και στη θεαματική εκλογή της στην Προεδρία της Βουλής, πολλοί ήταν εκείνοι που διαπίστωσαν πως μία νέα σελίδα γύριζε στο πολιτικό σκηνικό. Όχι μόνο για τη συνεργασία του ΔΗΣΥ που ξεκινούσε δειλά με το κόμμα της Ακροδεξιάς, αλλά και γιατί μέσα από αυτήν άρχιζε σιγά-σιγά να κανονικοποιείται το ΕΛΑΜ εντός της Βουλής και εντός της πολιτικής σκηνής.

Ένα ad hoc πρόβλημα

Το αντίλλαγμα που έλαβε το ΕΛΑΜ από εκείνη την ψηφοφορία δεν ήταν όπως κάποιοι πολιτικοί κύκλοι ανησυχούσαν η Προεδρία της Επιτροπής Άμυνας στον Χρίστο Χρίστου, αλλά η δημιουργία μιας ad hoc επιτροπής που πέρασε εν πολλοίς στα ψιλά. Η ad hoc Κοινοβουλευτική Επιτροπή για τη Μελέτη του Δημογραφικού Προβλήματος υπό την Προεδρία του Λίνου Παπαγιάννη, όσο κι αν υποτιμήθηκε, έδωσε από την αρχή έμφαση στον κίνδυνο που ελλοχεύει από τις μεταναστευτικές ροές και τον «κίνδυνο της δημογραφικής αλλοίωσης της Κύπρου». Όσα ακούγονταν κατά τη διάρκεια των συνεδριών είχαν προκαλέσει ποικίλες αντιδράσεις, με τον Λίνο Παπαγιάννη άλλοτε να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για το γεγονός ότι «Κυπριόπουλα είναι η τρομερή μειοψηφία στα σχολεία μας» και άλλοτε μαζί με τους υπόλοιπους να ψάχνουν τρόπους να αυξηθούν οι γεννήσεις των «γηγενών».

Ίσως το πιο μεγάλο φιάσκο όμως της λειτουργίας της να ήταν η ψευδής είδηση η οποία ειπώθηκε από τον πρόεδρο του συνδέσμου γονέων του Γυμνασίου Κοκκινότριμιθιάς, Πόλυ Πολυκάρπου, ότι αλλοδαπός μαθητής σχεδίαζε μαζική, φονική επίθεση εναντίον του σχολείου και των συμμαθητών του. Η είδηση, εκτός από ψευδής, στοχοποίησε συγκεκριμένο μαθητή ο οποίος την επόμενη μέρα αρνείται να πάει στο σχολείο. Το εν λόγω περιστατικό κατέδειξε πως η πολιτική της στοχοποίησης του «ξένου» ως η ρίζα

Ενα πολιτικό σύστημα, τρία κλικ δεξιότερα

Πώς η πολιτική του ΕΛΑΜ κανονικοποιήθηκε με την πάροδο του χρόνου, με κάποια από τα κόμματα να οδηγούνται στον μιμητισμό

Η **παρουσία** του ΕΛΑΜ στη Βουλή είχε προκαλέσει αρχικά σωρεία αντιδράσεων από το πολιτικό σύστημα, πλέον όμως η ρητορική του και αφομοιώνεται από άλλα μέλη του κοινοβουλίου αλλά και κανονικοποιείται.

του κακού για όλα τα προβλήματα δεν περιοριζόταν πλέον στο ΕΛΑΜ, αλλά υιοθετείτο τόσο από πολίτες όσο και από άλλα μέλη του κοινοβουλίου που συμμετείχαν σε άλλους κομματικούς χώρους.

Το κύριο ωστόσο ζήτημα κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων ήταν η υιοθέτηση της ρητορικής του ΕΛΑΜ αλλά και η ξеноφοβία από πλευράς του κυβερνώντος κόμματος. Τα τελευταία χρόνια, τα πλείστα κόμματα της Κεντροδεξιάς στην Ε.Ε. επέλεξαν να ακολουθήσουν μία πιο σκληρή γραμμή που αγίζει τα όρια της ξеноφοβίας, σε μία προσπάθεια να σταματήσουν τις διαρροές ψηφοφόρων δεξιότερα από κόμματα όπως αυτό του Σαλβίνι, της Μελόνι και το Εθνικό Μέτωπο της Μαρίν Λεπέν. Αρκετοί ήταν

εκείνοι, περιλαμβανομένης της Νέας Δημοκρατίας με πρώτους τους Κυρανάκη και Μπογδάνο, που έδωσαν έμφαση στην αντιμεταναστευτική ρητορική. Το ίδιο επικίρησε να κάνει και το κυβερνών κόμμα. Δεν ήταν μόνο ότι με την απόδοση ευθυνών σε άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., στην Τουρκία που εργαλειοποιεί το μεταναστευτικό στέλνοντας από τα Κατεχόμενα πρόσφυγες «για να αλλοιώσει τη δημογραφία μας» και η επίρριψη ευθυνών στους μετανάστες-πρόσφυγες έκρυβε τις ανεπάρκειες της κυβέρνησης στο να διαχειριστεί το ζήτημα, αλλά την ίδια ώρα ο ΔΗΣΥ είχε αντιληφθεί πως η σκληρότερη γραμμή επικροτείται από ένα μέρος του ακροατηρίου του που κοιτάζει προς το ΕΛΑΜ. Το πιο ενδεικτικό παράδειγμα είναι

ο τέως κυβερνητικός Εκπρόσωπος και νυν αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ Μάριος Πελεκάνος, ο οποίος κατά τη διάρκεια του προεκλογικού το 2021, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο μεταναστευτικό, κάνοντας λόγο για γκέτο που προκαλούν ανασφάλεια, κλειστά κέντρα και απελάσεις. Η καλή του κατάταξη τότε σε συνδυασμό με τη δυναμική που παρουσίασε στις εσωκομματικές εκλογές, κατέδειξε πως ο ΔΗΣΥ πλέον κινείται δεξιότερα.

Ο ίδιος φρόντισε να επιβεβαιώσει και σήμερα τις θέσεις του μιλώντας για «παραμύθι περί ενσωμάτωσης που ανεχτήκαμε». Το γεγονός ότι πλέον η ηγεσία του κόμματος εκφράζει τέτοιες θέσεις παρά το πρώτο εγχείρημα της Αννίτας Δημητρίου να μιλήσει για «πογκρόμ» και να το

πάρει πίσω μετά τις αντιδράσεις, καταδεικνύει και την αντίφαση που επικρατεί εντός του κόμματος. Αυτό σε συνδυασμό με την καθυστέρηση που παρατηρήθηκε από πλευράς επίσημου ΔΗΣΥ να τοποθετηθεί μετά τα επεισόδια στη Χλώρακα. Πρώτο κόμμα το οποίο αντέδρασε και μίλησε για υστερία ήταν το ΑΚΕΛ, το οποίο έχει ξεκάθαρη θέση στο μεταναστευτικό, ωστόσο σύμφωνα με εσωτερικές δημοσκοπήσεις υπάρχει έντονος προβληματισμός για το γεγονός ότι επικρατεί η εικόνα ότι το κόμμα επικροτεί τις ανοιχτές πόρτες στο μεταναστευτικό. Θέση η οποία βρίσκεται σε αντίθεση με τη συντριπτική πλειοψηφία και σε αυτό το πλαίσιο επικειρεί να παρουσιάσει προτάσεις αντιμετώπισης του μεταναστευτικού.

ΕΔΕΚ σε μιμητισμό

Όσο όμως το ΑΚΕΛ προσπαθεί να βρει τους βηματισμούς του, αίσθηση πλέον προκαλεί η ρητορική της ΕΔΕΚ. Μέχρι και τον Ιούνιο του 2021, ο Μαρίνος Σιζόπουλος αρνείτο να συγκαλέσει συνεδρία της Επιτροπής Άμυνας καθώς έθετε ως προϋπόθεση να εξαιρεθεί από τη σύνθεσή της ο πρόεδρος του ΕΛΑΜ Χρίστος Χρίστου. Δεν έπρεπε, όπως έλεγε, να έχει άποψη και γνώση για ευαίσθητα θέματα επί των οποίων συζητούσε και αποφασίζει η επιτροπή Άμυνας κάποιος που, όπως υποστήριζε δεν υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία αλλά εκτελούσε χρέη σωματοφύλακα σε αρχηγό εγκληματικής οργάνωσης. Ήταν το δεύτερο μεγάλο επεισόδιο μεταξύ ΕΔΕΚ και ΕΛΑΜ, καθώς το πρώτο εκτυλίχθηκε στις ευρωεκλογές του 2019, όταν παιζόταν η έδρα της ΕΔΕΚ στην Ευρωβουλή από τη δυναμική που αποκτούσε το ΕΛΑΜ. Τότε ο Μαρίνος Σιζόπουλος είχε θέσει ως διακυβευμα τη δημοκρατία απέναντι στον φασισμό. Σήμερα, η ρητορική της ΕΔΕΚ φαίνεται να ακολουθεί σε πολλά τα βήματα το ΕΛΑΜ, κυρίως μετά και τις δηλώσεις Σιζόπουλου στην πορεία διαμαρτυρίας της Χλώρακας ότι «θα πρέπει να διασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όσων δικαιούνται» εξηγώντας στη συνέχεια πως «από τη στιγμή που είναι παράνομη είσοδος, έχω δικαίωμα να τον διαχειριστώ με έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο». Το πώς η ρητορική του ΕΛΑΜ υιοθετείται πλέον εν μέρει από κόμματα όπως την ΕΔΕΚ, καταδεικνύει τη δυναμική που αποκτά το κόμμα της Ακροδεξιάς οριζοντίως και το ερώτημα που γεννάται είναι ποια τελικά θα είναι η δύναμή του στις επερχόμενες εκλογές για τη αυτό συνεπάγεται για την επόμενη μέρα, αν επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες που θέλουν το ΕΛΑΜ και τον κόσμο του να βρίσκεται πίσω από τα επεισόδια των τελευταίων ημερών.

Προεκτάσεις ασφάλειας από την κρίση με φόντο το Προσφυγικό

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το συμβάν των 48ωρων βιαιών συγκρούσεων στη Χλώρακα –με φόντο την κατάσταση με τη διαμονή Σύρων μεταναστών στην περιοχή αλλά και προσλήψεις σε σχέση με το ζήτημα του Προσφυγικού-Μεταναστευτικού, πρέπει να ιδωθεί στις πραγματικές του διαστάσεις ως προς το συγκεκριμένο της ασφάλειας στην Κύπρο. Κι αυτό γιατί μέσα στο πλαίσιο του τι συνέβη με αφορμή μια διαδήλωση διαμαρτυρίας των κατοίκων της περιοχής, συνέβησαν δύο συγκεκριμένα φαινόμενα βιαιών ριζοσπαστικοποιήσεων, σε σχέση με τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά:

- Η οργανωμένη στοχοποίηση νομίμως διαμενόντων Σύρων κατοίκων με όρους οργανωμένων ριζοσπαστικοποιημένων βίας από ομάδες με ακροδεξιά και ρατσιστικά ιδεολογικά χαρακτηριστικά –που δεν συνδέονται αποκλειστικά με τους κάτοικους της περιοχής.
- Μια κατακερματισμένη κατάσταση βίας και ανομίας (με συγκρούσεις, βανδαλισμούς και εμπρησμούς), η οποία διαχύθηκε ορίζοντα μεταξύ Σύρων κι Αστυνομίας, Σύρων και Ελληνοκυπρίων, Ελληνοκυπρίων και Αστυνομίας και η οποία έχει ενδιαφέρον ως προς τη βίαιη αντίδραση μερίδας Σύρων.

Το διήμερο εντάσεων στις 27ns-28ns Αυγούστου στη Χλώρακα, φυσικά, δεν είναι τυχαίο ή συνέβη σημειακά. Τουναντίον δείχνει να αποκρυσταλλώνει μια κατάσταση που παγιώθηκε στην περιοχή τα τελευταία χρόνια δεδομένης τόσο της αύξησης νέων προσφύγων ή παράτυπων μεταναστών, φαινομένων κοινωνικών και οικονομικών διόδρουσ μεταξύ των κοινοτήτων Σύρων που διέμεναν στην περιοχή για χρόνια και των νεοαφιχθέντων των τελευταίων χρόνων καθώς και

των διαπροσωπικών σχέσεων «ντόπιων-αλλοδαπών». Το κρίσιμο 48ωρο ανέδειξε, ως προς την κατάσταση ασφάλειας, μια κρίση που ξεδιπλώθηκε και στην οποία υπήρξαν σειρά αστοχιών, κρατικών αδυναμιών καθώς και μιας σωρευτικής αποτυχίας των τελευταίων χρόνων να διαχειριστεί, σε επίπεδο κρατικής πολιτικής, το φαινόμενο της διαχείρισης μεγάλων ροών προσφύγων ή μεταναστών στην Κύπρο. Συνεπώς, ως περιπτώσιολογία έχει εν-

Στη Χλώρακα το συγκεκριμένο των βιαιών συγκρούσεων είχε διάρκεια 48 ωρών πριν αποκλιμακωθεί πλήρως.

διαφέρουσες προεκτάσεις, ενώ παράλληλα προτάσσει και προκλήσεις που αξίζουν για σειρά λόγων να αναγνωριστούν και να αναλυθούν.

Βίαιη ριζοσπαστικοποίηση

Ως προς το κομμάτι της βιαιών ριζοσπαστικοποίησης τόσο η θεωρία όσο και η παρακολούθηση της κρίσης από πηγές ανοικτού κώδικα καταδεικνύει τρεις ενδιάφορους τάσεις:

- Πως υπάρχει μια ρευστή μερίδα ατόμων στην Κύπρο, ενταγμένων ή ανέντακτων, που κινούνται ιδεολογικά αλλά και ακτιβιστικά (ως προς φαινόμενα εκδήλωσης βιαιών συμπεριφοράς) «δεξιότερα» των υφιστάμενων ακροδεξιών ή συστημικών δεξιών κομμάτων και που διεκδικούν –με φόντο την αντιμεταναστευτική ρητορική των πρώτων και τον λαϊκισμό των δεύτερων– ρόλο, διεκδικώντας μάλιστα ακτιβιστική δράση εκεί που οι κρατικοί θεσμοί αποτυγχάνουν (π.χ. αστυνόμευση, αδυναμία διαχείρι-

Ο **πραγματικός** πρωταγωνιστής αυτών των στρεβλών εντυπώσεων ήταν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και δη, οι πλατφόρμες του Facebook και του Tik-Tok λόγω της μεγάλης δημοφιλίας τους.

σης μεταναστευτικού, κοκ) αλλά και μονοπώληση του «αυθεντικού χώρου» στο πάντα ρευστό, ιδεολογικά, ακροδεξιό χώρο.

- Πώς η αδυναμία πολιτικών ενσωμάτωσης αραβο-μουσουλμανικών πληθυσμών στην Κύπρο (προσφυγικών ή μεταναστευτικών) δυνητικά μπορεί να προκαλέσει φαινόμενα τόσο αντιδραστικής βίας όσο και φαινόμενα εγχώριας ριζοσπαστικοποίησης (homegrown radicalization) ή ακόμη χειρότερα ισλαμικής ριζοσπαστικοποίησης ή προβολής αυτών σε δίκτυα του εγχώριου οργανωμένου εγκλήματος. Στη Χλώρακα παρατηρήθηκαν και φαινόμενα βιαιών αντιδράσεων Σύρων, όπως το συμβάν με τον εθνοφρουρό, ενώ το συμβάν με τον φερόμενο εκπρόσωπο της κοινότητας είναι ιδιαίτερος προβληματικός ως προς τη ρητορική του, που έγινε viral, αλλά και το φιάσκο της συνάντησής του με κρατικούς φορείς και

- Πως η συζήτηση για το Προ-

σφυγικό/Μεταναστευτικό με όρους ιδεολογικής πόλωσης με τη συνεπακόλουθη μικροπολιτική εκμετάλλευση σε επίπεδο κομμάτων –ιδίως στην πληροφοριακή σφαίρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης– μπορεί να οδηγήσει σε φαινόμενα όπως την υπερχείλιση μιας διαδήλωσης διαμαρτυρίας σε ένα βίαιο και ανεξέλεγκτο περιβάλλον συγκρούσεων και ανομίας. Μιας κρίσης συνεπώς που δεν μπορεί, προληπτικά ή πριν από την εκδήλωσή της σε πλήρη ισχύ, να τύχει αποτελεσματικής διαχείρισης σε επιχειρησιακό επίπεδο.

Δημόσια σφαίρα

Τα επεισόδια στη Χλώρακα αποτέλεσαν στη δημόσια σφαίρα ένα τεράστιο πεδίο φαινομένων διάδοσης ψευδών ειδήσεων (fake news), αναρτήσεων περιεχομένου με ρητορική μίσους ή προτροπή προς τη βία –που ενέτειναν την πόλωση και την μετακύλιση σε πραγματική βία τα δύο επίμαχα

βράδια αλλά και πεδίο οργάνωσης σε πραγματικό χρόνο των πραγματικών συμμετεχόντων στις συγκρούσεις. Προβληματικός κρίνεται και ο τρόπος, από σκοπιές δεοντολογίας, της κάλυψης ορισμένων πτυχών των γεγονότων από τα ΜΜΕ –ηλεκτρονικά και παραδοσιακά. Σε αυτή τη δημόσια σφαίρα ο πραγματικός πρωταγωνιστής αυτών των στρεβλών εντυπώσεων που καταγράφονται κατά το κρίσιμο 48ωρο εντάσεων στη Χλώρακα ήταν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και δη, οι πλατφόρμες του Facebook και του Tik-Tok λόγω της μεγάλης δημοφιλίας τους. Ιδίως σε διάφορες ομάδες του Facebook τόσο κατά τον κρίσιμο χρόνο των εντάσεων όσο και πριν την οργάνωση της εκδήλωσης διαμαρτυρίας υπάρχει μια συνεχής ροή πληροφοριών σε σχέση με τα γεγονότα η οποία λειτουργήσε πολλαπλασιαστικά για το συγκεκριμένο έντασης και της βίας. Φυσικά αυτές οι γκρούπες στο Facebook συνδέονται ιδεολογικά με μια ευρεία μάζα ατόμων στην Κύπρο που είναι αμηνώς φορείς ριζοσπαστικών ιδεών, διαδίδουν σειρά fake news, αντιεπιστημονικές θεωρίες και θεωρίες συνωμοσιών, καθώς και ρητορική με σαφή αντιμεταναστευτικό και αντι-ισλαμικό περιεχόμενο. Η συστηματική ανάλυση αυτών των τάσεων τόσο σε επίπεδο OSINT όσο και σε επίπεδο data-science καταδεικνύει έναν πληροφοριακό χώρο επιρρεπή σε κάθε καμπάνια οργανωμένων παραπληροφόρησης συστημικής ή υβριδικής φύσης καθώς και τη δυνητική εμπλοκή δρώντων με πολιτική ατζέντα ή ακόμη και εξωτερικών δρώντων.

Η μεγάλη εικόνα

Το βίαιο 48ωρο στη Χλώρακα θα μπορούσε δυνητικά να αποτελέσει μια σοβαρότερη κρίση με τον

θανάσιμο τραυματισμό ατόμου –είτε Ελληνοκύπριου, είτε Σύρου– φαινόμενο που σε κάθε περίπτωση αποτελεί όχι μόνο τον ορισμό της αποτυχίας σε πολλαπλά επίπεδα αλλά και μια βραδυφλεγή βόμβα σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση, όμως, αποτελεί και ένα πεδίο πολλαπλών αστοχιών που ξεκινούν από τη μεγάλη εικόνα της διαχείρισης του Προσφυγικού/Μεταναστευτικού, ιδίως την περίοδο 2015-2023, σε κρατικό επίπεδο πολιτικού σχεδιασμού και εκτείνονται μέχρι τις αστοχίες της Αστυνομίας Κύπρου, σε επιχειρησιακό επίπεδο, να διαχειριστεί φαινόμενα οργανωμένων συγκρούσεων, στοχοποιήσεων ανθρώπων και περιουσιών με βάση ρατσιστικά κίνητρα, και εκτεταμένων βανδαλισμών. Αποτελεί, επίσης, και ένα φαινόμενο που δεν πρέπει να επαναληφθεί σε άλλες κοινότητες εντός της Κύπρου αλλά ούτε να μην τύχει προεκτικών σχεδιασμών για οεναρία επανεκκίνησης της βίας ή αντιποίνων και αυτοδικιών –ένθεν κακειθεν– στο μέλλον.

Τέλος, αποτελεί και ένα πεδίο που προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της ριζοσπαστικοποιημένης βίας, ανεξαρτήτως ιδεολογικής προέλευσης και χαρακτηριστικών, πρέπει να τύχει κατανόησης τόσο ως προς την ακροδεξιά έκφρασή του όσο και με το σύνθετο συγκεκριμένο του Ισλαμ –που μπορεί να οδηγήσει σε πιο επικίνδυνα μονοπάτια στην Κύπρο. Επιπλέον, αποτελεί και ένα πεδίο όπου ιδίως η πολιτική προσέγγιση –σε επίπεδο κομμάτων και ελίτ– πρέπει να είναι ιδιαίτερος σοβαρή και συγκροτημένη σε μια συγκυρία μάλιστα κρίσιμη για το Κυπριακό, όπου πτυχές κρίσεων όπως αυτή του 48ωρου βίας και ανομίας στη Χλώρακα μπορούν να τύχουν εκμετάλλευσης από την Τουρκία.

Γκετοποίηση και έλεγχοι η μαύρη τρύπα

Στην Πάφο υπάρχουν και άλλες «Χλώρακες», λένε τοπικοί παράγοντες – Τα μέτρα της κυβέρνησης για πάταξη των εστιών έντασης

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η έκρηξη που παρατηρήθηκε σε ένα κομμάτι της κοινότητας μεταναστών που διαμένουν στη Χλώρακα βάζει στο τραπέζι, επιτακτικά, πρώτον τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων, νόμιμων και μη, δεύτερον τις συνθήκες γκετοποίησης που έχουν δημιουργηθεί, όχι μόνο στη Χλώρακα, τρίτον –και πιο βασικό– τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για προσαρμογή των μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες. Ειδικά στο τελευταίο μετά και τα επεισόδια, όχι για πρώτη φορά, που ξέσπασαν στη Χλώρακα, οι ανησυχίες που εκφράζονται στην Πάφο για επέκταση των αναταραχών είναι έντονες.

Τοπικοί παράγοντες που μίλησαν στην «Κ» θεωρούν πως εάν δεν ληφθούν άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα, αποτροπής των φαινομένων bias, είναι θέμα χρόνου στην Πάφο να εμφανιστούν και άλλες εστίες αναταραχής που έχουν να κάνουν, κυρίως, με τα επίπεδα διαβίωσης των μεταναστών σε ολόκληρη την επαρχία. Υπό το πρίσμα αυτό η προεidoποίηση που απευθύνεται είναι η μέριμνα της πολιτείας για ενσωμάτωση των μεταναστών, αιτητών ασύλου, στις τοπικές κοινωνίες καθώς και ο αυστηρότερος έλεγχος των συνθηκών διαβίωσής τους. Όπως υποστηρίζεται, στην Πάφο υπάρχουν αρκετές παρόμοιες περιπτώσεις όπου παρατηρείται μια υπεράριθμη συγκέντρωση μεταναστών σε ακατάλληλους χώρους διαμονής, κατάσταση που εμφανίζεται ως η κύρια αιτία των κατά διαστήματα κοινωνικών εκρήξεων, τη δημιουργία προβλημάτων με την τοπική κοινωνία καθώς και την έκρηξη κάθε είδους παραβατικότητας.

Επιτακτική ανάγκη

Αν κάποιος αναζητήσει τι είναι αυτό που προκαλεί το κλίμα αναταραχής στη Χλώρακα, το πρώτο που θα εντοπίσει είναι η υπερσυγκέντρωση μεταναστών σε οικήματα, τα οποία δεν μπορούν να καλύψουν τις στοιχειώδεις ανάγκες των ενοίκων τους. Και αν στην πε-

ρίπτωση των μεταναστών που διαμένουν παράνομα στην Κύπρο προβάλλεται η δυστοκία επαρκών ελέγχων, δεν συμβαίνει το ίδιο με τους αιτητές πολιτικού ασύλου, οι οποίοι διαβιούν στην Κύπρο νόμιμα.

Η κατάσταση που επικρατεί-

Σε τρεις πυλώνες στηρίζεται η κυβερνητική πολιτική για τερματισμό φαινομένων παρόμοιων με αυτό της Χλώρακας. Την αντιμετώπιση των αναγκών στέγασης αιτητών ασύλων, την εφαρμογή του πλαισίου για τα επιδόματα και την ποινικοποίηση των ευθυνών ιδιοκτητών ακατάλληλων κτιρίων.

ανάμεσα σε αιτητές ασύλου περιγράφεται αναλυτικά σε υπηρεσιακό σημείωμα που ετοίμασε η αστυνομική Διεύθυνση Πάφου. Για την περίπτωση της Χλώρακας 400 με 500 μετανάστες –αιτητές και μη πολιτικού ασύλου– ζουν σε 250 διαμερίσματα, τα οποία όπως περιγράφεται στο υπηρεσιακό σημείωμα της αστυνομίας είναι ακατάλληλα για κατοίκηση.

Τα μέτρα

Μπροστά στην κατάσταση που έχει δημιουργηθεί τρεις είναι οι άξονες της κυβερνητικής πολιτικής αντιμετώπισης παρόμοιων φαινομένων. Πρώτο, η αποτελεσματική διαχείριση των άμεσων αναγκών, με τη μετακίνηση μεταναστών σε άλλους χώρους προσωρινής διαμονής μέχρι τη μόνιμη επίλυση των προβλημάτων. Έχει προταθεί και εξετάζεται η δημιουργία προσωρινών οικισμών με λυόμενες κατασκευές, οι οποίες εκτός από τις ανάγκες στέγασης θα επιλύουν

Η έκρηξη που παρατηρήθηκε και πάλι στη Χλώρακα προκαλεί ανησυχίες στην Πάφο για διασπορά της και μέσα στην πόλη, όπου σύμφωνα με τοπικούς παράγοντες υπάρχουν και περιπτώσεις μεταναστών, οι οποίοι ζουν σε ακατάλληλες συνθήκες.

και σοβαρά υγειονομικά ζητήματα που υπάρχουν τώρα. Δεύτερο, το πλαίσιο της επιδοματικής πολιτικής βοήθειας αιτητών πολιτικών ασύλου. Όπως προκύπτει από τα στοι-

χεία που υπάρχουν, πρόνοιες έχουν θεσπιστεί –πλην όμως αυτό που φαίνεται να αποτελεί τον αδύναμο κρίκο είναι τα επίπεδα ελέγχων. Τρίτο, η αλλαγή του νομικού πλαι-

σίου, πρόταση της αστυνομίας, προκειμένου να στοιχειοθετείται ποινική ευθύνη και για τους ιδιοκτήτες κτιρίων που τα ενοικιάζουν σε μετανάστες και είναι ακατάλληλα.

Το πλαίσιο

Στις 28 Ιουλίου 2022 το τότε Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε το τελευταίο πλαίσιο Στρατηγικής για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και την παροχή υλικών όρων, οικονομικής βοήθειας, υποδοχής σε αιτούντες διεθνή προστασία. Όπως προκύπτει από τις πρόνοιες της Στρατηγικής, αναθεωρήθηκε το ύψος της οικονομικής βοήθειας για τα προσωπικά έξοδα.

Επίσης το μνηαίο επίδομα μειώθηκε στους αιτητές ασύλου που δεν προσκομίζουν μισθωτήριο συμβόλαιο για τη διεύθυνση που έχουν δηλώσει ή το συμβόλαιο δεν πληροί τις απαιτήσεις της SWS (Υπηρεσίες Κοινωνικής Πρόνοιας). Ωστόσο, από τις σημαντικές πρόνοιες της

τελευταίας Στρατηγικής είναι αυτή για τις συνθήκες διαβίωσης. Τι προνοεί το νομοθετικό πλαίσιο; «Για τους σκοπούς της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των δικαιούχων των Υλικών Προϋποθέσεων Υποδοχής, το επίδομα θα αναστέλλεται ή θα διακόπτεται, ενώ στις περιπτώσεις που υπάρχουν αποδείξεις για απουσία αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης ή παράνομη στέγαση σε μη αδειοδοτημένους χώρους ή σε επικίνδυνα και ακατάλληλα κτίρια που ο ιδιοκτήτης αρνείται να λάβει μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Επίσης, δεν θα γίνονται δεκτές αιτήσεις για την παροχή Υλικών Συνθηκών Υποδοχής με διεύθυνση κατοικίας σε κτίριο το οποίο έχει κριθεί, βάσει διατάγματος ή επίσημης ειδοποίησης της Αρχής, ως ακατάλληλο». Επίσης δεν θα γίνονται δεκτές συμβάσεις μίσθωσης για ακίνητα που κρίνονται ως υποβαθμισμένα, ενώ για την καταβολή του μηνιαίου επιδόματος «απαιτείται έγκυρο συμβόλαιο μίσθωσης και υπεύθυνη δήλωση και δέσμευση του ιδιοκτήτη ότι θα ενημερώνει άμεσα τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για οποιαδήποτε αλλαγή στον αριθμό των ατόμων/ενοικιαστών του ακινήτου».

Καταστολή

Επί του παρόντος, αστυνομία και τοπικοί φορείς στην Πάφο επικεντρώνονται στην τετριμμένη αντίδραση αντιμετώπισης της κατάστασης με τη μέθοδο της καταστολής. Μια επιλογή προσωρινού χαρακτήρα που όμως, όπως έχει αποδειχθεί, δεν δίνει οριστικές λύσεις με αποτέλεσμα τις κοινωνικές εκρήξεις κατά διαστήματα. Οι επιχειρήσεις της αστυνομίας Πάφου ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 2021 και παρά τον μεγάλο αριθμό που πραγματοποιήθηκαν, 131 το 2021 - 93 το 2022, τα προβλήματα δεν επιλύθηκαν στη ρίζα τους. Όπως δεν επιλύθηκαν τα προβλήματα διαβίωσης με την διακοπή της ύδρευσης ή της ηλεκτροδότησης των κτιρίων. Κάτι που επισημαίνεται και από τις τοπικές αρχές.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Συμπέθεροι από τη Συρία

Την περίοδο του δεύτερου lockdown, αποφασίσαμε με τον κουμπάρο μου να διακόψουμε την ανία που άρχισε να μας πολιορκεί και παραγγείλαμε ένα από τα πολλά τεστ DNA που κυκλοφορούσαν online και υπόσχονταν να μας αποκαδοικιοποιήσουν την εθνική μας καταγωγή. (Υπενθύμιση: Κατά τη διάρκεια ενός lockdown, ενδέχεται να κάνετε πράγματα που δεν τα είχατε σκεφτεί ποτέ και αργότερα μπορεί να το μετανιώσετε). Η διαδικασία αυτών των τεστ είναι απλή: αφού προηληρώσεις, σου στέλνουν ένα φάκελο και ένα κουτάκι για να αφήσεις λίγο σάλιο, το επιστρέφεις στο εργαστήριο και τις επόμενες 4-6 εβδομάδες γίνεται η ανάλυση του DNA και η σύγκρισή του με τη βάση δεδομένων από κάθε χώρα.

Στο τέλος, εμείς το μόνο που

νομίζαμε πως θα μαθαίναμε είναι το... πόσο τοις εκατό ελληνικό αίμα κυλά στις φλέβες μας. Τα τεστ αυτά έχουν κάποια επιστημονική βάση, αλλά –μην τρελαθούμε– τα ποσοστά των εθνικοτήτων είναι κατά προσέγγιση, καθώς βασίζονται σε βάσεις δεδομένων που για κάθε εταιρεία έχουν διαφορετικό περιεχόμενο.

Έτσι, το τι αποτελεί «ελληνικό» ή «σαξονικό» DNA για μια εταιρεία, δεν είναι απαραίτητα το ίδιο για μια αντίστοιχη άλλη που προσφέρει την ίδια υπηρεσία. Γι' αυτό και τα ποσοστά δεν πρέπει κάποιος να τα παίρνει τοις μετρητοίς.

Μέχρι να βγουν τα αποτελέσματα, κάναμε πλάκα για το πως θα αντιδρούσαμε αν στο τεστ προέκυπτε κάποια έκπληξη. Επιπρόσθετα, είχαμε να αντιμετωπίσουμε και τα πειράγματα (;) των δικών

μας. Τελικά, όμως, δεν προέκυψε καμία έκπληξη. Οι αναλύσεις έδειξαν πως πέρα από τη συντριπτική πλειοψηφία ελληνικού DNA, και οι δύο μας «κουβαλούσαμε» μείγμα από λατινικό, αραβικό και σαξονικό γενετικό υλικό. Ήταν δηλαδή αναμενόμενα, αν συνυπολογίσει κανείς και την ιστορία της πατρίδας μας.

Η έκπληξη ήρθε την επόμενη μέρα: Μετά τα αποτελέσματα, κάθε συμμετέχοντας έχει τη δυνατότητα να αφήσει τα στοιχεία του στη διάθεση κάθε προσώπου που αποδεικνύεται πως λόγω DNA συνδέεται μαζί του. Δηλαδή στους «επιστημονικά αποδεδειγμένους συγγενείς του»! Αντιλαμβάνεστε πως αυτό που ακολούθησε ήταν... μια αποκάλυψη: Ξαφνικά, βρέθηκαν συνδεδεμένος με δεκάδες άτομα από όλο τον κόσμο, που η πλατφόρμα χαρακτήριζε ως μακρινά μου ξα-

δέρφια. Για παράδειγμα: η Julie από τη Νέα Ζηλανδία που είναι υιοθετημένη και με ρωτούσε αν μπορούσα να τη διαφωτίσω για τη σχέση της με την Κύπρο (δυστυχώς δεν βρήκαμε τη σύνδεση), ο Tutku, Τουρκοκύπριος που μένει στο Λονδίνο και υποψιαζόμαστε ότι η κοινή μας σύνδεση είναι από την Πάφο, ο κύριος Ανδρέας (που κατά σύμπτωση μένει λίγα μέτρα από το πατρικό μου στην Αγλαντζιά), ακόμη ένας Tjk που με ρώτησε εάν ξέρω τη γαλιά του από τη Λεμεσό και μια φοιτήτρια με ψευδώνυμο από την Ιταλία, που υποψιαζόμαστε η σύνδεσή μας να είναι από τη Γαλάτα, και πάει λέγοντας.

Δεν είναι το πιο συναρπαστικό και αναπάντεχο μέσο κοινωνικής δικτύωσης; Η εμπειρία αυτή με έκανε –κυριολεκτικά– να δω τον κόσμο (όλο τον κόσμο) διαφορετικά.

Τα αποτελέσματα ήταν μπροστά μου και μου φώναζαν πως εμείς οι άνθρωποι έχουμε μεταξύ μας πολύ περισσότερα κοινά από ό, τι μπορούμε να φανταστούμε. Μοιραζόμαστε κοινές καταβολές.

Και πολύ πιθανόν κοινούς προγόνους (Για όσους θρποσκεύουν: το γράφει και η Παλαιά Διαθήκη). Ακόμη και με ανθρώπους που βρίσκονται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά. Με τον Μουσταφά, την Ανέτ, τον Κριστιάν, τη Βερόνικα, και πάει λέγοντας. Ανθρώπους που γεννήθηκαν σε άλλες ηπείρους, αλλά είναι πιθανό κάποια στιγμή πριν από 2-3 αιώνες να μοιραστήκαμε κάποιον κοινό συγγενή.

Τα θυμήθηκαν όλα αυτά, με αφορμή τον δημόσιο διάλογο που ξεκίνησε μετά τα γεγονότα στη Χλώρακα. Και τους διαφιςφιμούς που γίνονται σε σχέση με τους παρ-

νομους μετανάστες και τα προβλήματα που δημιουργούνται. Είναι λογικές και αναμενόμενες κάποιες αντιδράσεις.

Όπως λογικό είναι να αναμένει κανείς από μια δομημένη Πολιτεία (που ακόμη και για το τι είδους καλαμάκια χρησιμοποιούμε έχει αυστηρή νομοθεσία) να λειτουργεί προληπτικά, να θέτει μέτρα και πολιτικές που θα βοηθούν στην εφαρμογή του νόμου και δεν θα έρχονται σε αντίθεση με την κοινωνική γαλήνη και τις τοπικές ισορροπίες. Αλλά πριν και πάντα από όλα, θα πρέπει να μάθουμε να ιεραρχούμε την ανθρωπινή αξιοπρέπεια. Να έχουμε σεβασμό. Και, σίγουρα, όχι να παίρνουμε τον νόμο στα χέρια μας.

Ο κ. Μαρίνος Κλεάνθους είναι αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι
παγκοσμίως

22 γραφεία
παγκοσμίως

πωλήσεις σε
110 χώρες

29% των κυπριακών
εξαγωγών

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Θετική κατεύθυνση (positive spinning) για ένα «ενισχυμένο στρατηγικό πλαίσιο συνεργασίας» μεταξύ Ε.Ε. - Τουρκίας επιχειρείται να διαμορφωθεί στις Βρυξέλλες, υπό την υψηλή εποπτεία του Βερολίνου, στο πλαίσιο της έκθεσης που αναμένεται να υποβληθεί για τον προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων, πιθανότατα τον Οκτώβριο. Άριστα ενημερωμένη πηγή στην έδρα της Ε.Ε. ανέφερε στην «Κ» ότι τα πρώτα δείγματα της προσπάθειας κατάρτισμού του στρατηγικού προσανατολισμού των ευρωτουρκικών σχέσεων «τείνουν να προσλάβουν θετική τροχιά». Παράλληλα, επεσήμανε και την «επικρατούσα τάση» για την περιίληψη «σαφούς αναφοράς» σε σχέση με την κοινή επιδίωξη Βρυξελλών και Άγκυρας, για τη δρομολόγηση διαδικασίας αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της υποψήφιας χώρας. Κάτι που απορρίπτει κάθετα η Λευκωσία, η οποία προσ-

—
Αν και η τοποθέτηση του ύπατου Εκπροσώπου της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ ήταν άμεση και επικριτική, οι Βρυξέλλες, σε συνεννόηση με το Βερολίνο, αλλά και με το Παρίσι, «έδειξαν» ως υπεύθυνη την τουρκοκυπριακή κοινότητα και όχι την Αγκυρα και τον Ερντογάν, που έμειναν εκτός κάδρου ευθυνών.

δοκά ότι το εν λόγω ντοσιέ, αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, όπως και άλλα ευρωπαϊκά εργαλεία δεν θα αποτελέσουν εν λευκό «χορηγία» της Ε.Ε. προς την Άγκυρα, αλλά θα διασυνδεθούν με τις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, η έκθεση που θα υποβάλουν ο ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε., Γιοσέπ Μπορέλ και η Κομισιόν, κατ' εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και με στόχο «τα επόμενα βήματα να γίνουν με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο» στις ευρωτουρκικές σχέσεις, βρίσκεται στο αρχικό στάδιο, «κάτι που παρέχει τη δυνατό-

Ενισχυμένο στρατηγικό πλαίσιο Ε.Ε. - Τουρκίας

Θετικός ο προσανατολισμός των Βρυξελλών
Οδήγησε στην αποενοχοποίηση Ερντογάν για την Πύλα

Η κυβέρνηση της Γερμανίας ήταν αυτή που «παρήγγειλε» την εκπόνηση της έκθεσης για τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων, επιβάλλοντας τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του περασμένου Ιουνίου.

τητα για εκδήλωση παρεμβάσεων από τα ενδιαφερόμενα μέρη», περιλαμβανομένων τόσο της Λευκωσίας, όσο βεβαίως και της Άγκυρας. Σε κάθε πάντως περίπτωση, τον πρώτο λόγο έχει και πάλι το Βερολίνο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Άλλωστε, η κυβέρνηση της Γερμανίας ήταν αυτή που «παρήγγειλε» την εκπόνηση της έκθεσης για τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων, επιβάλλοντας τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του περασμένου Ιουνίου. Η θετική τροχιά, η οποία επιδιώκεται να δοθεί στην έκθεση

Μπορέλ-Κομισιόν για ενίσχυση της ευρωτουρκικής συνεργασίας «με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο», δεν είναι προφανώς άσχετη με τον τρόπο που επέλεξε να τοποθετηθεί η Ε.Ε. στο ζήτημα της Πύλας. Αν και η τοποθέτηση του ύπατου Εκπροσώπου της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ ήταν άμεση και επικριτική, οι Βρυξέλλες, σε συνεννόηση με το Βερολίνο, αλλά και με το Παρίσι, «έδειξαν» ως υπεύθυνη την τουρκοκυπριακή κοινότητα και όχι την Άγκυρα και τον Ερντογάν, που έμειναν εκτός κάδρου ευθυνών. Παρά το γεγονός ότι όλοι γνωρίζουν, περιλαμβανομένης της ΥΠΕΞ της Γαλ-

λίας Κατρίν Κολονά, ότι το γενικό πρόσταγμα γύρω από τα γεγονότα της Πύλας είχε η Άγκυρα. Άλλωστε, γι' αυτό η επικεφαλής της γαλλικής διπλωματίας επεχείρησε να παρέμβει προς τον Τούρκο ομόλογό της. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυροί της Ε.Ε. επέλεξαν να αφήσουν στο απυρόβλητο την Τουρκία, καθώς σε αντίθετη περίπτωση εκτιμάται ότι θα προκαλούσαν εμπόδια στην προσπάθεια εκπόνησης της «μιας θετικodστροφης έκθεσης» από τον Γιοσέπ Μπορέλ και την Κομισιόν, για «στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο» ανάπτυξης των ευρωτουρκικών σχέσεων. Όπως εξήγησε κοι-

νοτική πηγή, «θα ήταν μάλλον δύσκολο, κυρίως επικοινωνιακά, η ευρωπαϊκή ηγεσία να αποδώσει ευθύνη στην Τουρκία από την Ε.Ε. για τα γεγονότα στην Πύλα που έκαναν τον γύρο της Ευρώπης, και ένα μήνα αργότερα, η ίδια ευρωπαϊκή ηγεσία να υποβάλει έκθεση γύρω από την ενίσχυση των ευρωτουρκικών σχέσεων». Ο βαθμός δυσκολίας μεγαλώνει μάλιστα ακόμη περισσότερο εάν συνυπολογιστεί ότι στα τέλη του τρέχοντος έτους αρχίζει και επισήμως η προεκλογική εκστρατεία στα 27 κράτη-μέλη για τις ευρωεκλογές και κανένας από τους εταίρους της Κύ-

πρου στην Ε.Ε. δεν επιθυμεί συζητήσεις και αντιπαραθέσεις για ανοικτά μέτωπα που αφορούν στην Τουρκία.

Όπως μάλιστα πληροφορούμαστε, η επικοινωνιακή και όχι μόνο διαχείριση της έκθεσης Μπορέλ-Κομισιόν για τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων, προκαλεί και έναν ακόμη προβληματισμό, ενδεχομένως μεγαλύτερο από τα αιμώδη κυπρογενή ζητήματα. Αφορά στο θέμα της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας και του τρόπου με τον οποίο η Ε.Ε. θα τοποθετηθεί, παραμονές έναρξης της προεκλογικής εκστρατείας.

Από τη μία υπάρχουν κράτη-μέλη, με επικεφαλής την Αυστρία, που θεωρούν ότι η έκθεση Μπορέλ-Κομισιόν θα πρέπει να αντανακλά ένα πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας, με επίκεντρο το εμπόριο και με εργαλείο την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, ως υποκατάστατο της ενταξιακής προοπτικής της Τουρκίας. Με προφανή στόχο μια «ειδική σχέση». Και από την άλλη, υπάρχουν άλλα κράτη, καθώς και αξιωματούχοι της Ε.Ε. που τοποθετούνται υπέρ της διατήρησης εν ζωή της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, έστω και στον αναπνευστήρα, προκειμένου να μη δυσχερστήσουν την Άγκυρα και την κοινωνία των Τούρκων πολιτών. Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ο συγγραφέας της έκθεσης που αναμένεται εκτός απροόπτου να υποβληθεί τον Οκτώβριο, ο Γιοσέπ Μπορέλ, είχε φροντίσει να τοποθετηθεί υπέρ της ενταξιακής προοπτικής της Τουρκίας χαρακτηρίζοντας ως «καλό νέο» το γεγονός ότι η κυβέρνηση Ερντογάν προσβλέπει στην επανενεργοποίησή της. Ο δε ΥΠΕΞ των ΗΠΑ, Άντονι Μπλίνκεν, προχώρησε ένα βήμα παραπέρα, και μιλώντας στο πλαίσιο τηλεδιάσκεψης με τους Ευρωπαίους ομολόγους του, πριν από ενάμιση μήνα, είχε δώσει κατεύθυνση υπέρ της πλήρους ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. Αν και στη συνέχεια «θυμήθηκε» ότι η χώρα του δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κύκλοι στις Βρυξέλλες αναμένουν με πολύ ενδιαφέρον την έκθεση Μπορέλ-Κομισιόν και το λεκτικό που θα επιχειρήσει να λανσάρει αναφορικά με την ενταξιακή προοπτική της Τουρκίας, υπό το φως της προσπάθειας των ισχυρών της Ε.Ε. με την καθοδήγηση των ΗΠΑ, «να επαναφέρουν τον Ερντογάν στο δυτικό στρατόπεδο, αποκολλώντας τον από τον Βλαντιμίρ Πούτιν».

Δύσκολο στοίχημα η διασύνδεση με το Κυπριακό

Η έκθεση που αναμένεται να υποβάλουν ο ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ και η Κομισιόν, πιθανότατα τον Οκτώβριο, για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, με στόχο «τα επόμενα βήματα να γίνουν με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο»,

παραπέμπουν σε ένα μεγάλο στοίχημα για τη Λευκωσία. Στη διασύνδεση του εν λόγω στρατηγικού προσανατολισμού των ευρωτουρκικών σχέσεων και με το Κυπριακό, κάτι που επιθυμεί διακαώς η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, θεωρώντας ότι η

Ε.Ε. διαθέτει εργαλεία και ελκυστικά ντοσιέ, (όπως η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης), που θα μπορούσαν να παράσχουν κίνητρα στην Άγκυρα για διευθέτηση του προβλήματος της Κύπρου. Πηγή στην έδρα της Ε.Ε. ανέφερε ότι «χρόνος για εκ-

δήλωση παρεμβάσεων υπάρχει», καθώς η έκθεση Μπορέλ-Κομισιόν «τελεί υπό διαμόρφωση». Ωστόσο, η ίδια πηγή δεν ήταν σε θέση να πει κατά πόσον υπάρχει πολιτική βούληση για ικανοποίηση της θέσης της Λευκωσίας και διασύνδεση του

στρατηγικού προσανατολισμού των ευρωτουρκικών σχέσεων με το Κυπριακό. «Εκτιμώ ότι κάποιου είδους αναφορά στο Κυπριακό θα πρέπει να υπάρξει. Αλλά, θεωρώ πολύ δύσκολη μια ευθεία διασύνδεση του στρατηγικού προσανατολισμού των

ευρωτουρκικών σχέσεων, με τη διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος, σε μια βήμα προς βήμα προσέγγιση, που όπως έχω ακούσει, επιδιώκεται. Δεν θέλω να αποκλείσω τίποτα, αλλά το θεωρώ πολύ δύσκολο», σημείωσε η ίδια πηγή.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Η νόσος των θεσμών

Η επιστροφή μας από την καλοκαιρινή ραστώνη ήταν λίγο ανώμαλη. Την επικαιρότητα κατέκλεισαν δύο μεγάλες επικεφαλίδες. Το μεταναστευτικό, με αφορμή τα όσα καταδικαστέα και ντροπαστικά έγιναν στη Χλώρακα, και η υγεία, με αφορμή την πρόθεση της κυβέρνησης να εφαρμόσει τη νομοθεσία και να μεταφερθούν στον ΟΑΥ από το υπουργείο Υγείας οι αποστολές ασθενών στο εξωτερικό. Σε αυτό το κείμενο δεν έχω πρόθεση να εξετάσω σε λεπτομέρεια αυτά τα δύο μεγάλα ζητήματα. Αυτό είναι άλλωστε αδύνατο. Πρόθεση μου είναι να υπογραμμίσω το πώς η έλλειψη συντονισμού μεταξύ υπηρεσιών ή και θεσμών οξύνει τα προβλήματα, αλλά και πώς η έλλειψη διάθεσης ενός εκάστου να μοιραστεί την τεχνογνωσία του συντηρεί ζητήματα που κανονικά πρέπει να λειτούργουν ορθολογιστικά.

Για τα όσα έγιναν στη Χλώρακα προφανώς και συμφωνούμε όλοι πως κανείς δεν μπορεί να εκφεύγει από την εφαρμογή των νόμων και να απειλεί, να ρητορεύει με μίσος,

να βανδαλίζει περιουσίες, να συμπεριφέρεται ρατσιστικά. Και αυτό αφορά όλους, ανεξαρτήτως φυλής και θρησκείας. Το κράτος μας, όμως, εφαρμόζει τις νομοθεσίες και τα διατάγματα που τα δικαστήριά του εκδίδουν; Και αυτό, στη δική μου αντίληψη, είναι ανυποχώρητο επικίνδυνο. Αναφέρομαι στο διάταγμα του 2021 για εκκένωση του περιβάλλοντος συγκροτήματος, που προφανώς όχι μόνο δεν εκκενώθηκε αλλά, άλλη υπηρεσία του κράτους συνέχιζε να καταβάλλει στον ιδιοκτήτη ή διαχειριστή, που και αυτό είναι θέμα συζήτησης, το επίδομα στεγάσεως για εκατοντάδες αιτητές πολιτικού ασύλου. Προφανώς ούτε το άλλο διάταγμα εφαρμόστηκε, αυτό της μη στέγασης επιπλέον αιτητών στη συγκεκριμένη περιοχή. Η τυχόν εφαρμογή των διαταγμάτων δεν θα έλυne το πρόβλημα. Αυτό το κατανοούμε. Αλλά η μη εφαρμογή τους είναι επίσης τεράστιο πρόβλημα. Όπως ζήτημα είναι και η συνάντηση της υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και του αρχηγού της αστυνομίας, στην Αστυνομική Διεύθυνση Πάφου με κά-

Οι θεσμοί νοσούν από την έλλειψη διαφάνειας, πολιτικής βούλησης, αντίληψης και ικανότητας αλλά και από την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών του κράτους.

ποιον ο οποίος πρωτίστως απείλησε, αλλά κυρίως ήταν καταζητούμενος. Οι θεσμοί νοσούν, όταν οι υπηρεσίες του κράτους, αδυνατούν ή αρνούνται να συνεργαστούν. Και σε αυτό το μεγάλο ζήτημα η συνεργασία είναι πέραν από απαραίτητη. Με τη δημιουργία υφυπουργείου δεν εξυπακούεται και αυτόματη συνεργασία. Άλλωστε η αστυνομία δεν θα αλλάξει υπουργείο.

Στο ζήτημα των αποστολών

ασθενών στο εξωτερικό με προβληματίζει η αυτόματη, αντανακλαστική αντίδραση που θέλει τη μη εφαρμογή της νομοθεσίας. Προφανώς και δεν είναι το μέγιστο ζήτημα που απασχολεί την υγεία μας, και δεν υπονοεί έλλειψη εμπιστοσύνης στο υπουργείο Υγείας η θέση για να εφαρμοστεί το τι ψηφίσαμε και η μεταφορά της αρμοδιότητας στον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας. Είναι όμως ένα θέμα ζωτικής ση-

μασίας για την πίστη μας στον ΟΑΥ, για την πίστη μας στις νομοθεσίες. Η τεχνογνωσία που χρειάζεται, τα λογισμικά –αν υπάρχουν– του υπουργείου Υγείας να μεταφερθούν, και να οριστεί ένα χρονοδιάγραμμα εφαρμογής. Βεβαίως, η θέση για εφαρμογή των νομοθεσιών δεν μπορεί να είναι αλά καρτ. Την ίδια θέση πρέπει να έχουμε και σε μερικούς μήνες, όταν θα υπάρξει η απαίτηση για επέκταση της περιόδου αυτονομίας των δημόσιων νοσοκομείων και της περιόδου που το κράτος θα πρέπει να καλύπτει τους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς του ΟΚΥΠΥ. Προσωπικά πιστεύω πως δεν θα υπάρξει εξορθολογισμός όσο καλύπτεται η διαφορά από άλλο ταμείο. Επίσης, ο ΟΑΥ οφείλει χθες να κατάρτισει και να εφαρμόσει κανονισμούς και περιορισμούς που έχουν όλοι οι ασφαλιστικοί οργανισμοί υγείας στον κόσμο. Να περιορίσει τις καταχρήσεις, να δει πώς τα τμήματα Πρώτων Βοηθειών θα είναι όντως πρώτων και όχι αργοπορημένων βοηθειών, να αντιμετωπίσει το ζήτημα των λιστών αναμονής που εξελίσσεται

σε βραχνά. Οι θεσμοί νοσούν από την έλλειψη διαφάνειας, πολιτικής βούλησης, αντίληψης και ικανότητας αλλά και από την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών του κράτους. Η ευθυνοφοβία έχει κατακλείσει τη νοοτροπία αντιμετώπισης των ζητημάτων, ο καθένας τραβά κοντά του τα κάρβουνα που του προσδίδουν εξουσία και διώχνει μακριά του τα κάρβουνα που καίνε. Εδώ χρειάζονται σταράτες κουβέντες. Το να πάρουμε θέση στη σωστή πλευρά της ιστορίας, να ταχθούμε δηλαδή υπέρ της εφαρμογής της νομοθεσίας δεν πρέπει να μας κατατάσσει αυτόματα υπέρ προσώπων. Αλλά ούτε και το ανάποδο μπορεί να συμβαίνει. Προσωπικά είμαι σίγουρος πως η παράταξη μας, ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα ταχθεί αναφανδόν υπέρ της εφαρμογής των νομοθεσιών. Αυτή είναι άλλωστε και η κυρίαρχη αποστολή μας.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. dmdemetriou.com

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«Δεν υπάρχουν πολιτικές ευθύνες για τα επεισόδια στη Χλώρακα» δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης. Ερωτηθείς για τις ευθύνες της Αστυνομίας και του αρχηγού της δύναμης αναφέρει ότι όλοι είναι υπό αξιολόγηση καθημερινά και ότι είναι υπό διερεύνηση το τι έγινε την πρώτη μέρα των επεισοδίων. Σχολιάζοντας τα έκτροπα στη Χλώρακα, ο κ. Λετυμπιώτης επισημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνεται λόγος για πογκρόμ, αν δεν υπάρχουν στοιχεία ότι αυτό που συνέβη ήταν οργανωμένο, και υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει ρατσιστικό παραλήρημα της κυπριακής κοινωνίας έναντι των αλλοδαπών. Ερωτηθείς για το ενδεχόμενο ανασχηματισμού δεν δίνει ξεκάθαρη απάντηση, σημειώνοντας ότι η αξιολόγηση του κυβερνητικού σχήματος είναι καθημερινή. Δηλώνει ότι είναι συναγερμικός και παραμένει μέλος του κόμματος και επισημαίνει πως η συμμετοχή στην κυβέρνηση μιας πολιτικής δύναμης όπως ο ΔΗΣΥ θα είχε θετικό πρόσημο.

—Ο πρόεδρος δήλωσε ότι τον Σεπτέμβριο θα γίνει η πρώτη αξιολόγηση των υπουργών. Επικείται ανασχηματισμός;

—Η αξιολόγηση των μελών του κυβερνητικού σχήματος είναι καθημερινή. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το συνταγματικό δικαίωμα να προβεί σε αλλαγές όποτε

“

Η αξιολόγηση του κυβερνητικού σχήματος είναι καθημερινή.

ο ίδιος το κρίνει αναγκαίο. Ο Σεπτέμβριος είναι μια καλή ευκαιρία για αξιολόγηση της υλοποίησης του κυβερνητικού έργου.

—Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος στο θέμα του ανασχηματισμού;

—Δεν έχω να προσθέσω οτιδήποτε άλλο. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας λαμβάνει τις αποφάσεις του σύμφωνα με τις συνταγματικές του εξουσίες.

—Λύθηκε το θέμα που προέκυψε ανάμεσα στην υπουργό Υγείας και τη γενική Διευθύντρια του υπουργείου;

—Ο καθένας από εμάς έχει ευθύνη υλοποίησης του κυβερνητικού έργου. Καλούνται να συνεργαστούν γι' αυτό τον σκοπό.

—Μπορούν να συνεργαστούν μετά από αυτό που έγινε;

—Έχουν θεθεί συγκεκριμένα

ορόσημα και μέτρα που πρέπει να ληφθούν, και πριν να μεταβεί ο πρόεδρος στη Νέα Υόρκη θα γίνει ακόμη μία συνάντηση για να δει πού βρισκόμαστε σε σχέση με τα χρονοδιαγράμματα και τους στόχους που έχουν τεθεί.

—Θεωρείτε πολιτική στρέβλωση ότι είστε κυβερνητικός Εκπρόσωπος, παραμένετε μέλος του ΔΗΣΥ, ψηφίσατε στις εκλογές του κόμματος και ο ΔΗΣΥ είναι αντιπολιτευσι;

—Είμαι μέλος του Συναγερμού και παραμένω συναγερμικός, κάτι που δεν μπορεί να καθοριστεί απλώς από το αν είσαι σε ένα μπτρώ μελών ή όχι. Ο ΔΗΣΥ είναι η πολιτική δύναμη που εισήγαγε τον πολιτικό πλουραλισμό στον τόπο και αυτό ισχύει και σήμερα. Το να ενστερνίζεσαι τις αρχές ενός κόμματος προϋποθέτει και μια πολιτική

ιδεολογία, η οποία θεωρώ ότι είναι παρούσα και στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

—Αρα η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη εκφράζει την πολιτική φιλοσοφία του ΔΗΣΥ;

—Αυτή η κυβέρνηση εκφράζει τις θέσεις του κοινωνικού φιλελευθериsmού, όπως άλλωστε και ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει αναφέρει κατ' επανάληψη.

—Θα θέλατε τον ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση;

—Η συμμετοχή στην κυβέρνηση μιας πολιτικής δύναμης όπως ο ΔΗΣΥ θα είχε θετικό πρόσημο.

—Υπάρχει ενδεχόμενο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης να υποβάλει επίσημη πρόταση στην ηγεσία του ΔΗΣΥ για ένταξη στην κυβέρνηση και άρα τα συλλογικά όργανα του κόμματος να έχουν ενώπιόν τους κάτι συγκεκριμένο για να αποφα-

σίσουν;

—Υπάρχουν επίσημες αποφάσεις των συλλογικών οργάνων του Δημοκρατικού Συναγερμού και διαδικασίες τις οποίες σέβομαι. Η συμμετοχή σε μια κυβέρνηση δεν είναι ληξιαρχική πράξη.

—Μπορεί να αξιοποιήσει κι άλλα στελέχη του Συναγερμού στην κυβέρνηση ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης;

—Ο πρόεδρος λειτουργεί θεσμικά. Όλες του οι ενέργειες κινούνται σε αυτόν τον άξονα και δεν πρόκειται να κάνει κάτι που να μπορεί να θεωρηθεί ως παρέμβαση στα εσωτερικά του ΔΗΣΥ ή οποιουδήποτε άλλου κόμματος. Αν υπάρχουν άτομα που ενστερνίζονται το πρόγραμμα διακυβέρνησής του προέδρου της Δημοκρατίας και είναι πρόθυμα να συμμετάσχουν στην κυβέρνηση, δεν θα τους αποκλείσει

απλώς και μόνο στη βάση της κομματικής τους ταυτότητας.

—Έχει μεμονωμένες επαφές ο πρόεδρος της Δημοκρατίας με στελέχη του ΔΗΣΥ;

—Σε θεσμικό επίπεδο έχει επαφές με την ηγεσία του Συναγερμού. Σε ανθρωπινό επίπεδο διατηρεί επαφές με αρκετά στελέχη.

—Βασικός στόχος της κυβέρνησης το επόμενο διάστημα;

—Εντός Σεπτεμβρίου θα ολοκληρωθεί ο Κρατικός Προϋπολογισμός του 2024, ο πρώτος προϋπολογισμός που η παρούσα κυβέρνηση θα ετοιμάσει και θα είναι η πρώτη ευκαιρία να αποδοθεί το στίγμα του προγράμματος διακυβέρνησής του προέδρου της Δημοκρατίας. Έχουμε επίσης ενώπιόν μας τη μεγάλη πρόκληση του στεγαστικού. Το υπουργείο Εσωτερικών έχει επεξεργαστεί μια σειρά μέτρων που εντάσσονται

στη στεγαστική μας πολιτική, η οποία και θα ανακοινωθεί το επόμενο διάστημα.

Εν αναμονή Νέας Υόρκης

—Προκύπτει κάτι συγκεκριμένο από την επίσκεψη Γέντζια;

—Ήρθε να διερευνήσει την προοπτική επανέναρξης των διαπραγματεύσεων και την προοπτική διορισμού απεσταλμένου του γενικού γραμματέα. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας επανέλαβε την ετοιμότητα της πλευράς μας. Ακόμη δεν προκύπτει κάτι συγκεκριμένο. Ας αναμένουμε τη μετάβαση του προέδρου στη Νέα Υόρκη.

—Πώς τοποθετήθηκε για το ζήτημα της Πύλας;

—Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν τοποθετηθεί για την Πύλα, σε επίπεδο Συμβουλίου Ασφαλείας και γενικού γραμματέα, κατά τρόπο έντονο και ξεκάθαρο. Η συζήτηση με τον κ. Γέντζια ήταν κυρίως για τις προοπτικές δημιουργίας προοπτικές επανέναρξης των διαπραγματεύσεων. Και αυτό είναι το ζητούμενο, το πώς επαναρχίζουν οι συνομιλίες. Γι' αυτό θεωρούμε ότι οι τουρκικές ενέργειες στην Πύλα είχαν στόχο —μεταξύ άλλων— να αποπροσανατολίσουν τη συζήτηση.

—Ο κ. Τατάρ λέει ότι οι Γέντζια και Στιούαρτ βλέπουν θετικά το ενδεχόμενο να γίνει ο δρόμος στην Πύλα και διασύνδεσε το θέμα με άνοιγμα νέου οδοφράγματος. Τι ισχύει;

—Δεν θα σχολιάσω τι λέει ο κ. Τατάρ. Η δήλωση του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι σαφής και θέτει το πλαίσιο εντός του οποίου μπορεί να κινηθεί ο κ. Στιούαρτ. Δεν συζητούμε οτιδήποτε αμφισβητεί το καθεστώς της νεκρής ζώνης και τους όρους εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ. —Οι Τούρκοι λένε ότι θα γίνει ο δρόμος. Ποιος θα τους σταματήσει; —Η ΟΥΝΦΙΚΥΠ έχει την ευθύνη σύμφωνα με τους όρους εντολής της.

—Πού βρίσκεται η προσπάθεια των Ηνωμένων Εθνών για εξεύρεση λύσης στο ζήτημα της Πύλας;

—Η Ειρηνευτική Δύναμη προσπαθεί να βρει τρόπους να αποκλιμακωθεί η κατάσταση.

—Εμείς ζητήσαμε κάτι;

—Στόχος μας είναι να αποτραπούν οι τουρκικοί σχεδιασμοί στην περιοχή που ήταν η αμφισβήτηση του καθεστώτος της νεκρής ζώνης, η οικειοποίηση μέρους της νεκρής ζώνης και η αμφισβήτηση των όρων εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

—Θα ζητήσουμε στο ψήφισμα Ιανουαρίου για ανανέωση της θητείας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ να υπάρξει συγκεκριμένη αναφορά στην πρόνοια του ψηφίσματος 789 του Σ.Α. που προβλέπει την επέκταση της νεκρής ζώνης για να καλύψει και το Βαρών;

—Πάντα ζητάμε εφαρμογή των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Στόχος τώρα είναι η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων το συντομότερο δυνατόν.

Είμαι μέλος του Συναγερμού και παραμένω συναγερμικός, κάτι που δεν μπορεί να καθοριστεί απλώς από το αν είσαι σε ένα μπτρώ μελών ή όχι. Το να ενστερνίζεσαι τις αρχές ενός κόμματος προϋποθέτει και μια πολιτική ιδεολογία, η οποία θεωρώ ότι είναι παρούσα και στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης, κυβερνητικός Εκπρόσωπος

Συμμετοχή του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση θα είχε θετικό πρόσημο

Υπάρχουν επίσημες αποφάσεις των συλλογικών οργάνων του ΔΗΣΥ και διαδικασίες τις οποίες σέβομαι

Δεν υπάρχουν πολιτικές ευθύνες για τα επεισόδια στη Χλώρακα

—Υπάρχουν ευθύνες για όσα έγιναν στη Χλώρακα;

—Όλα θα αξιολογηθούν στη βάση των πραγματικών γεγονότων.

—Το αρχικό πλάνο της αστυνομίας κρίνεται ως επιτυχημένο;

—Η πρώτη μέρα και το τι έγινε είναι υπό αξιολόγηση. Αν έπρεπε να υπάρχει περισσότερη αστυνομική δύναμη, αν υπήρξε ολιγωρία κτλ. Αν προκύψουν ευθύνες, θα αποδοθούν.

—Ελέγχεται και ο αρχηγός αστυνομίας;

—Καθημερινά είμαστε όλοι υπό αξιολόγηση. Ως προς την αποτελεσματικότητα των ενεργειών μας. Θα πρέπει να αποδειχθεί ότι υπήρχε πληροφόρηση που δεν αξιολογήθηκε σωστά. Όμως δεν μπορώ να ισχυριστώ κάτι τέτοιο.

—Πολιτικές ευθύνες υπάρχουν;

—Δεν θεωρώ ότι υπάρχουν πολιτικές ευθύνες για τα επεισόδια στη Χλώρακα. Αυτή την περίοδο λαμβάνονται συνεχώς πολύ συγκεκριμένα μέτρα για τη διαχείριση του μεταναστευτικού και λήφθηκαν και μέτρα ειδικά για τη Χλώρακα. Τα γεγονότα της υπόθεσης είναι υπό διερεύνηση και αυτό που μπορώ να σας πω είναι ότι ο πρόεδρος ήταν κατηγορηματικός και ζήτησε μηδενική ανοχή σε φαινόμενα βίας. Αυτή την ώρα πρόκειται η διατήρηση

“

Αυτή την περίοδο λαμβάνονται συνεχώς πολύ συγκεκριμένα μέτρα για τη διαχείριση του μεταναστευτικού και λήφθηκαν και μέτρα ειδικά για τη Χλώρακα.

της τάξης.

—Υπάρχει και η θέση για απουσία ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής.

—Οι αριθμοί των τελευταίων μηνών για το μεταναστευτικό διαψεύδουν τον ισχυρισμό. Έχουν διπλασιαστεί οι αιτήσεις που εξετάζονται, έχουν διπλασιαστεί οι επιστροφές, έχουν μειωθεί κατά 55% οι αφίξεις, και για πρώτη φορά οι επιστροφές μεταναστών είναι περισσότερες από τις αφίξεις.

—Πού βρίσκεται η προσπάθεια για υφυπουργείο Μετανάστευσης;

—Το νομοσχέδιο είναι ενώπιον της Βουλής από τον Ιούνιο. Ευελπιστούμε ότι η Βουλή των Αντι-

Δεν μπορούμε να μιλάμε για πογκρόμ, αν δεν έχουμε στοιχεία ότι ήταν οργανωμένο. Δεν θεωρώ ότι υπάρχει ρατσιστικό παραλήρημα της κυπριακής κοινωνίας έναντι των αλλοδαπών, λέει ο κ. Λετυμπιώτης.

προσώπων θα το προωθήσει ως ένα επείγον ζήτημα.

—Γίνεται λόγος για πογκρόμ στη Χλώρακα που παραπέμπει σε άλλες εποχές. Ασπάζεστε αυτή τη θέση;

—Δεν μπορούμε να μιλάμε για πογκρόμ, αν δεν έχουμε στοιχεία ότι ήταν οργανωμένο. Ούτε μπορώ να γενικεύσω το θέμα. Δεν μπορεί κανείς να αμφισβητήσει ότι έγιναν

απαράδεκτα επεισόδια από κάποιους. Οι διαμαρτυρίες έτυχαν εκμετάλλευσης και κάποια άτομα παρεισέφηρσαν σε αυτές με στόχο να προκαλέσουν επεισόδια. Αλλά δεν θεωρώ ότι υπάρχει ρατσιστικό παραλήρημα της κυπριακής κοινωνίας έναντι των αλλοδαπών.

—Έχει πληροφορίες η κυβέρνηση ότι στα επεισόδια έλαβαν μέρος ακροδεξιά στοιχεία ή/και ομάδες;

—Οι όποιες πληροφορίες υπάρχουν αξιολογούνται από την αστυνομία. Η θέση μας είναι πολύ καθαρή ότι κανένας δεν είναι πάνω από τον νόμο.

—Φαίνεται από υλικό που κυκλοφόρησε ότι κάποιοι φορούσαν μπλούζες συγκεκριμένου κόμματος.

—Δεν μπορώ όμως να ξέρω αν ήταν οργανωμένο. Μπορεί κάποιος να ανήκει σε οποιοδήποτε πολιτικό χώρο και να θεωρήσει ως καθήκον του να πάει εκεί, αλλά δεν μπορώ να ξέρω αν ήταν οργανωμένο. Αυτά θα τα δείξει η έρευνα της αστυνομίας.

—Μπορεί να μη χρειάζεται ειδική οργάνωση. Η όλη πολιτική φιλοσοφία ενός κόμματος, ιδεολογία και θέσεις μπορεί να εξάγουν σε τέτοιες συμπεριφορές.

—Είναι διαφορετικό οι πολιτικές τοποθετήσεις και είναι διαφορετικό

να πω ότι ένα κόμμα συνειδητά οργάνωσε να πάνε κάποιοι σε μια συγκέντρωση για να κάνουν επεισόδια. Μπορεί να υπήρχαν υποστηρικτές διαφόρων κομμάτων. Δεν μπορώ να ισχυριστώ ότι πίσω από τα επεισόδια υπάρχει κόμμα ή κόμματα, διότι είναι σε εξέλιξη η έρευνα της αστυνομίας που αναμένεται να καταδείξει εάν κάποιοι και ποιοι μπορεί να οπικίνησαν τα έκτροπα.

—Έγιναν και από αλλοδαπούς επεισόδια και δηλώσεις που προάγουν βία.

—Ο νόμος θα εφαρμοστεί για όλους και είναι σαφείς οι οδηγίες του προέδρου της Δημοκρατίας για μηδενική ανοχή. Επαναλαμβάνω τη θέση της κυβέρνησης ότι κανένας δεν είναι πάνω από τον νόμο.

—Ο πρόεδρος προανήγγειλε αποφάσεις για το μεταναστευτικό. Υπάρχει κάτι συγκεκριμένο;

—Το μεταναστευτικό είναι στις προτεραιότητες της κυβέρνησης και η στρατηγική μας κινείται σε πολλά μέτωπα. Ανακοπή των αφίξεων, επίσπευση της εξέτασης αιτήσεων ασύλου, αναβάθμιση των υποδομών. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι φιλόξενη και ευνοούμενη, αλλά δεν θέλουμε να είμαστε ελκυστικός μεταναστευτικός προορισμός.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Με τους ίδιους βασικούς παίκτες του 2019 φαίνεται πως θα οδηγηθούν τα κόμματα στις ευρωεκλογές του 2024, για τις έξι θέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που αντιστοιχούν στην Κύπρο. Χωρίς μέχρι αυτή την ώρα να έχει γίνει ουσιαστικός διάλογος στα κομματικά όργανα, μιας και η ζυγαριά όπως και η πολλή δουλειά γέρνει προς τις δημοτικές, φαίνεται ότι τα τρία μεγαλύτερα κόμματα θα κινηθούν έχοντας ως βασικό στόχο να πλησιάσουν –αν και δύσκολο– τα ποσοστά που έλαβαν πριν από μια πενταετία στην αντίστοιχη εκλογική διαδικασία.

Οι πρώτες της Αννίτας

Το ΔΗΣΥ είναι το κόμμα με τους περισσότερους μέχρι στιγμής εν δυνάμει υποψήφιους, μιας και το ενδιαφέρον που εκδηλώνεται είναι μεγάλο και αναμένεται μάλιστα πως η λίστα ονομάτων θα μεγαλώσει καθώς πλησιάζει ο Ιούνιος. Ο ευρωβουλευτής Λουκάς Φουρλάς, όπως και ο ίδιος δηλώνει, θα επαναδικεικώσει την παραμονή του στο Ευρωκοινοβούλιο. Όπως διαφαίνεται έχει τη στήριξη τόσο της ηγεσίας του κόμματος όσο και της πλειοψηφίας των μελών, μιας και πέρα από το έργο που παράγει εντός Ευρωκοινοβουλίου κατάφερε με τη στάση που κράτησε να βγει αλώβητος από τις εσωκομματικές αντιπαραθέσεις.

Την παραμονή της στο Ευρωκοινοβούλιο, στη θέση του Λευτέρη Χριστοφόρου μετά τον διορισμό του στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο τον Νοέμβριο του 2022 θα επαναδικεικώσει και η Ελένη Σταύρου. Ενδιαφέρον για διεκδίκηση μιας θέσης στο Ευρωκοινοβούλιο αναμένεται να υπάρξει και από τον Μάριο Πελεκάνο, ενός εκ των αντιπροέδρων του ΔΗΣΥ. Αν και δέχτηκε σθεναρή πίεση να παραμείνει εντός και να τρέξει για τη δημαρχία Στροβόλου, ο ίδιος επιλέγει Στρασβούργο και λέει όχι, προς το παρόν, στην τοπική αυτοδιοίκηση. Στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ για τις ευρωε-

Ο ΔΗΣΥ είναι το κόμμα με τους περισσότερους μέχρι στιγμής εν δυνάμει υποψήφιους. Στο ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ πιθανότατα να μην περιλαμβάνονται ονόματα στελεχών πρώτης γραμμής.

κλογές, όπως όλα δείχνουν, θα ενταχθεί και ο βουλευτής Κυριάκος Χατζηγιάννης. Μάλιστα, ήδη μεταξύ των μελών της κοινοβουλευτικής επιτροπής Ενέργειας της οποίας προεδρεύει ο κ. Χατζηγιάννης άρρισαν τα πειράγματα, και με αρκετή δόση χιούμορ έχει στηθεί ομάδα στήριξης του ώστε να εκλεγεί στην ευρωβουλή και να υπάρξει νέος πρόεδρος στην επιτροπή. Εκδήλωση ενδιαφέροντος υπάρχει και από τον πρώην υπουργό Υγείας Μιχάλη Χατζηπαντέλα όπως ο ίδιος δήλωσε στο ραδιόφωνο του Πολίτη και την Κατερίνα Ηλιάδη, παραδεχόμενος μάλιστα ότι άρρισε να εργάζεται προς αυτή την κατεύθυνση. Στη λίστα των ενδιαφερομένων εντάσσεται και ο Χρίστος Αγγελίδης, ενώ ακόμη δεν έχει ξεκαθαρίσει αν θα είναι υποψήφιος ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του κόμματος Νίκος Τορναρίτης, παρά τις πιέσεις που δέχεται από ηγετικά στελέχη αλλά και από τους υποστηρικτές του. Φαίνεται πως θα λάβει την απόφασή του λίγο πριν κλείσει το ψηφοδέλτιο, αν και όλα γέρνουν προς τη μη συμμετοχή του.

Στο μεταξύ δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει και το θέμα του κατ’ επιλογὴν υποψηφίου και αν τελικά θα συνεχιστεί αυτή η τακτική από πλευράς ΔΗΣΥ. Μερικά της βόθης έχει έντονη άποψη πως ο θεσμός του αριστίνδην πρέπει πλέον να τερματιστεί και μάλιστα το θέμα είχε τεθεί και στην Αννίτα Δημητρίου κατά την περίοδο των εσωκομματικών εκλογών. Στην περίπτωση πάντως που θα παραμείνει σε ισχύ, η πρόεδρος του κόμματος φέρεται να προσανατολίζεται προς γυναίκα υποψήφια, αν και όπως διαμνύεται τα κριτήρια δεν είναι ούτε τα ηλικιακά, ούτε φύλου, αλλά η όσο το δυνατό καλύτερη εκπρο-

σώπιση του ΔΗΣΥ και της Κύπρου στο Ευρωκοινοβούλιο.

Γι’ αυτό και οι τελικές επιλογές –δεν αποκλείεται να υπάρξει και ψηφοφορία σε περίπτωση περισσότερων υποψηφίων– θα έχουν ως στόχο ένα ψηφοδέλτιο με σαφή προσπάθεια της νέας ηγεσία του ΔΗΣΥ να κρατήσει τα ποσοστά του κόμματος στα αντίστοιχα των ευρωεκλογών του 2019, μιας και είναι η πρώτη εκλογική αναμέτρηση της Αννίτα Δημητρίου και της νέας ηγετικής πυραμίδας, εν μέσω μάλιστα

Παράλληλα, το ψηφοδέλτιο θα πρέπει να έχει δυναμική ώστε να ενισχύσει ακόμη περισσότερη την προσπάθεια της νέας ηγεσία του ΔΗΣΥ να κρατήσει τα ποσοστά του κόμματος στα αντίστοιχα των ευρωεκλογών του 2019, μιας και είναι η πρώτη εκλογική αναμέτρηση της Αννίτα Δημητρίου και της νέας ηγετικής πυραμίδας, εν μέσω μάλιστα

ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ θα κινηθούν έχοντας ως βασικό στόχο να πλησιάσουν –αν και δύσκολο– τα ποσοστά που έλαβαν πριν από μια πενταετία στην αντίστοιχη εκλογική διαδικασία.

Για μια θέση στο Ευρωκοινοβούλιο

Οι στόχοι των κομμάτων και οι πιθανοί διεκδικητές

Λουκάς Φουρλάς: Όπως διαφαίνεται έχει τη στήριξη τόσο της ηγεσίας του κόμματος όσο και της πλειοψηφίας των μελών.

Μάριος Πελεκάνος: Αν και δέχτηκε σθεναρή πίεση να τρέξει για τη δημαρχία Στροβόλου, ο ίδιος επιλέγει Στρασβούργο.

Γιώργος Γεωργίου: Δεδομένη θεωρείται η επαναδικεικωση και η στήριξη από το ΑΚΕΛ.

Μιχάλης Χατζηπαντέλα: Εκδήλωση ενδιαφέροντος υπάρχει και από τον πρώην υπουργό που άρρισε ήδη τους σχεδιασμούς.

Νίκος Τορναρίτης: Θα λάβει απόφαση λίγο πριν κλείσει το ψηφοδέλτιο, αν και όλα γέρνουν προς τη μη συμμετοχή του.

Νιαζί Κιζιλγιουρέκ: Το ΑΚΕΛ συνεχίζει να στηρίζει την παρουσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Άθως Αντωνιάδης: Ο ίδιος συζητά σοβαρά το ενδεχόμενο συμπεριληψής του στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ.

Ελένη Σταύρου: Επαναδικεικεί τη θέση της στο Ευρωκοινοβούλιο, που έλαβε τον Νοέμβριο του 2022.

Κατερίνα Χριστοφίδου: Συζητάει το ενδεχόμενο να είναι υποψήφια και σε αυτές τις ευρωεκλογές.

Κυριάκος Χατζηγιάννης: Όπως όλα δείχνουν θα ενταχθεί στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ.

Κώστας Μαυρίδης: Επιδιώκει να παραμείνει αφοσιωμένος στα καθήκοντα και τις αυξημένες απαιτήσεις του ευρωβουλευτή.

Γιώργος Λουκαΐδης: Το όνομα του Γιώργου Λουκαΐδη παρά την έντονη φημολογία δεν θα είναι στο ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ.

αμφισβητήσεων από στελέχη του κόμματος.

Στόχος οι δύο θέσεις

Στο ΑΚΕΛ, αν και το θέμα δεν έχει συζητηθεί ακόμη σε επίπεδο Γραμματείας, το σκηνικό σε ό,τι αφορά τις ευρωεκλογές μοιάζει να είναι πιο ξεκάθαρο. Στόχος, ένα ισχυρό και αντιπροσωπευτικό ψηφοδέλτιο που θα συμβάλει στη διατήρηση των δύο θέσεων εντός της Ευρωβουλής, με τη συμμετοχή τόσο ανθρώπων της ευρύτερης Αριστεράς. Επιδίωξη στο ψηφοδέλτιο, να συνεχίσει η παρουσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας όπως και να υπάρχει ίση εκπροσώπηση αντρών και γυναικών. Μέχρι τώρα δεδομένη θεωρείται

η επαναδικεικωση και η στήριξη από το κόμμα του νυν ευρωβουλευτή Γιώργου Γεωργίου, ενώ, όπως όλα δείχνουν, το δεύτερο όνομα στο ψηφοδέλτιο που θα κλειδώσει είναι του επίσης ευρωβουλευτή Νιαζί Κιζιλγιουρέκ. Το κόμμα αναμένεται να προσεγγίσει και πρόσωπα της ευρύτερης Αριστεράς με την προϋπόθεση ότι οι θέσεις τους δεν αποκλίνουν από την ξεκάθαρη, όπως σημειώνεται, στάση του κόμματος έναντι των ευρωπαϊκών ζητημάτων. Στο ψηφοδέλτιο επιδιώκεται να υπάρχει και η εκπροσώπηση της νέας γενιάς, ενώ προσέγγιση θα γίνει και σε γυναίκες που εργάζονται στον τομέα της Επιστήμης, της Τεχνολογίας και της Έρευνας. Πάντως, όπως όλα δείχνουν, στο ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ για τις ευρωεκλογές δεν θα περιλαμβάνονται ονόματα στελεχών της πρώτης γραμμής όπως ο Γιώργος Λουκαΐδης και ο Άριστος Δαμιανού που μπορεί να συμπληρώνουν τρεις θέσεις στη βουλή, ωστόσο, δεν θα διεκδικήσουν μία θέση στο Ευρωκοινοβούλιο, ενώ ως σημειωθεί ότι υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο εξαίρεσης για διεκδίκηση τέταρτης θέσης. Πρωταρχικός στόχος του κόμματος είναι να εξασφαλιστούν οι δύο έδρες με ένα ποσοστό που θα κυμανθεί λίγο πάνω από το 22,34% που έλαβε στις τελευταίες βουλευτικές, μιας και το 27,49% των ευρωεκλογών του 2019 θεωρείται απομακρυσμένος στόχος. Κάτι λιγότερο, που θα σημαίνει και απώλεια μιας έδρας, θα θεωρηθεί ήττα και εκλογική αποτυχία του γ.γ. του κόμματος Στέφανου Στεφάνου, που ως νέος ηγέτης θέλει να πάει στις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές κρατώντας το θετικό πρόσημο που έχει ήδη αποκομίσει από τις προεδρικές του 2023.

Με την παρουσίαση του ψηφοδελτίου για τις ευρωεκλογές το ΑΚΕΛ στέλνει το μήνυμα πως θα παρουσιάσει και μια σειρά από θέσεις σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τον ρόλο της Κύπρου ως κράτους-μέλους, του βασικούς άξονες στους οποίους πρέπει να κινηθεί αλλά και το έργο των ευρωβουλευτών, τονίζοντας την καλή δουλειά που έγινε μέχρι σήμερα.

Ανοιγμα στην κοινωνία

Στο ΔΗΚΟ επίσης αυτή την ώρα δίνεται προτεραιότητα στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης, μιας και είναι μεγάλος ο όγκος των νέων πληροφοριών, ωστόσο άρρισαν να συζητούνται ονόματα τα οποία θα στελεχώσουν το ψηφοδέλτιο για τις ευρωεκλογές. Αν και το κόμμα δεν αποκλείει οποιαδήποτε συνεργασία και δηλώνει ανοικτό σε συζητήσεις, ωστόσο δεν φαίνεται να αναλαμβάνει οποιαδήποτε πρωτοβουλία. Εντός του ΔΗΚΟ υπάρχουν και οι φωνές που μιλούν για την ανάγκη ανοίγματος στην κοινωνία και συνεργασίας με προσωπικότητες, σημειώνοντας πως δεν θα πρέπει να επαναληφθεί το φαινόμενο της ευκαιριακής συνεργασίας που παρατηρήθηκε στις ευρωεκλογές του 2019 με το Κίνημα Αλληλεγγύης και την Ελένη Θεοχάρους, αλλά να δημιουργηθούν οι συγχυρές για την προσέλκυση προσωπικοτήτων, οι οποίες στην πορεία θα αξιοποιηθούν περαιτέρω. Μάλιστα, σημειώνεται πως θα πρέπει να γίνει προσέγγιση και προσωπικοτήτων ανέντακτων που βρέθηκαν στο πλευρό του ΔΗΚΟ κατά την περίοδο των προεδρικών, εκφράζοντας την υποστήριξή τους στην υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο ευρωβουλευτής του κόμματος Κώστας Μαυρίδης θα διεκδικήσει άλλη μια θέση. Μια πρόθεση την οποία εξέφρασε και κατά την περίοδο των εσωκομματικών εκλογών λέγοντας πως δεν θα διεκδικήσει κάποια θέση, μιας και ο ίδιος είναι αφοσιωμένος στα καθήκοντα και τις αυξημένες απαιτήσεις του ευρωβουλευτή. Μεγάλες πιθανότητες στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ υπάρχουν να συμπεριληφθεί και ο τώως γενικός γραμματέας του κόμματος και νυν ειδικός σύμβουλος του Νικόλα Παπαδόπουλου, Άθως Αντωνιάδης. Όπως ακούγεται είναι ένα σενάριο που ο ίδιος το συζητά σοβαρά, ενώ θα λάβει την τελική του απόφαση σύντομα, ανεξαρτήτως ποιοι θα είναι οι άλλοι πέντε στο ψηφοδέλτιο. Το ενδεχόμενο να είναι υποψήφια και σε αυτές τις ευρωεκλογές δεν αποκλείει το μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του κόμματος και διευθύντρια του Γραφείου Τύπου Κατερίνα Χριστοφίδου, αφού πρώτα συζητήσει το θέμα με τα αρμόδια κομματικά όργανα.

Μαρία Παναγιώτου, επίτροπος Περιβάλλοντος

Πολλαπλοί έλεγχοι για τις παράνομες χωματερές

Στόχος μας είναι η μετατροπή του Δημοσίου σε πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης

Συνέντευξη στον
ΠΑΥΛΟ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Για καίρια ζητήματα που απασχολούν το Γραφείο της μιλάει στην «Κ» η επίτροπος Περιβάλλοντος, Μαρία Παναγιώτου. Σε σχέση με την αποτροπή παράνομων χωματερών, τις οποίες χαρακτηρίζει «απότοκο της κουλτούρας μας», και με αφορμή πρόσφατο ρεπορτάζ της «Κ» για τις κοινότητες του Ακάμα, αναφέρεται σε νέους κανονισμούς, που θα οδηγήσουν σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης των αποβλήτων και θα στοχεύουν στο να υπάρχουν πολλαπλοί έλεγχοι. Όσον αφορά τις πυρκαγιές, τονίζει τη σημασία της κοινής πρωτοβουλίας Κύπρου - Ιορδανίας για τη δημιουργία περιφερειακού κέντρου δασοπυρόσβεσης με έδρα την Κύπρο, κάτι που θεωρεί εφικτό να γίνει. Για τις συχνές φωτιές σε εργοστάσια που γειτνιάζουν με κατοικημένες περιοχές, η κα Παναγιώτου υποδεικνύει την ανάγκη δημιουργίας ενός πρωτοκόλλου, το οποίο να βοηθά και τους πολίτες, αλλά και την Πολιτεία, στο να λειτουργούν προληπτικά για την ατμοσφαιρική και άλλες μορφές ρύπανσης. Σχολιάζοντας το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030 και τον βαθμό ανταπόκρισης της Κύπρου, η επίτροπος υπενθυμίζει ότι έχουμε διαφορετική αφετηρία από τις άλλες χώρες, οπότε, υπάρχει μία επιπλέον προσπάθεια, η οποία είναι οριζόντια και αφορά και την ιδιωτική και τη δημόσια συνεισφορά. Παράλληλα τονίζει τη σημασία δημιουργίας ενός Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, αντίστοιχου του φυσικού πλούτου της Κύπρου.

–Ποιες είναι οι προτεραιότητες που έχετε θέσει με την ανάληψη των καθηκόντων σας;
– Έχουν άμεση σχέση με τους όρους εντολής που λάβαμε, τα όσα περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα διακυβέρνησης στο οποίο η προστασία του περιβάλλοντος είναι υψίστης σημασίας, καθώς και όσα προνοεί η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Ως εκ τούτου στοχεύουμε στην ανάπτυξη συνεργασιών με την πανεπιστημιακή και ερευνητική κοινότητα ώστε να έχουμε και την απαραίτητη τεχνολογία στις εισηγήσεις που καταθέτουμε σε ζητήματα περιβαλλοντικής πολιτικής, να εξετάζουμε ολοκληρωμένα τις καταγγελίες πολιτών που

φτάνουν στο Γραφείο μας, στη μετατροπή της δημόσιας υπηρεσίας σε πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης, στην αναβάθμιση της ιστοσελίδας του Γραφείου σε Διαδικτυακή Πλατφόρμα Ενημέρωσης για περιβαλλοντικές δράσεις, πολιτικές κ.ά., στην ενίσχυση του πρασίνου, αστικού και μη, και φυσικά, στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης.
–Οι καταγγελίες των πολιτών ποιας φύσεως είναι συνήθως και πώς τις διαχειρίζεστε;
–Ποικίλουν. Είναι ζητήματα οχληρίας, είναι ζητήματα που αφορούν την παράνομη ρίψη άχρηστων υλικών και σκουπιδιών –ο μεγαλύ-

δικές τους διερευνήσεις.
–Σε πρόσφατο ρεπορτάζ της «Κ» αναδείξαμε το πρόβλημα τριών παράνομων χωματερών στα χωριά του Ακάμα, το οποίο παρατηρείται και σε άλλα μέρη του νησιού. Την ίδια ώρα, τόσο το Τμήμα Περιβάλλοντος όσο και οι τοπικές Αρχές είναι ενήμερες, αλλά το πρόβλημα χρονίζει. Από την πλευρά τους, οι κάτοικοι ζητούν ως λύση ένα πράσινο σημείο στην περιοχή. Ποιο το σχόλιό σας;

–Είμαστε στη διάθεση των κατοίκων να βρούμε τη λύση που είναι η πιο αποτελεσματική για το πρόβλημα αυτό. Να πούμε ότι συνολικά υπάρχουν πέντε πράσινα σημεία στην επαρχία Πάφου, δρομολογούνται δύο ακόμη σε βραχυπρόθεσμο στάδιο, ενώ το πλάνο που υπάρχει είναι να πυκνώσει το δίκτυο πράσινων σημείων στην περιοχή. Επίσης, στο πλαίσιο του προγράμματος Life IP CYzero Waste υπάρχει προγραμματισμός για να τοποθετηθούν τρία πράσινα περίπτερα σε γειτονικά χωριά. Μαζί με αυτό να προσθέσουμε ότι οι νέοι κανονισμοί που οδηγούν σε μία ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης των αποβλήτων, στοχεύουν στο να υπάρχουν πολλαπλοί έλεγχοι ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία τέτοιου είδους παράνομων χωματερών. Πολύ σημαντικό όμως είναι ότι στο πρόγραμμα διακυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη συμπεριλαμβάνεται η δημιουργία και στελέχωσης ειδικής Υπηρεσίας Περιβαλλοντικού Ελέγχου. Οφείλουμε όμως να παραδεχθούμε πως οι παράνομες χωματερές είναι, δυστυχώς, απότοκο και της κουλτούρας μας.
–Όπως και άλλες χώρες, αντιμετωπίζει και η Κύπρος την εκδήλωση των πυρκαγιών. Τι άλλο πρέπει να γίνει για σκοπούς πρόληψης και αποτελεσματικής διαχείρισης;
–Κατ' αρχάς να αναφέρουμε τι έχει γίνει μέχρι σήμερα από την ημέρα της ανάληψης των καθηκόντων του Προέδρου της Δημοκρατίας, που είναι σημαντικό να το τονίζουμε. Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου υπάρχει ο γενικός συντονιστής των πυρκαγιών, που είναι πλέον ο γενικός διευθυντής του υπουργείου Γεωργίας. Αυτό βοηθά πάρα πολύ στον συντονισμό ανάμεσα στα Τμήματα. Είναι φυσικά και ο αυξημένος προϋπολογισμός που υπάρχει στο κομμάτι του Τμήματος Δασών, το ότι είναι σε διαδικασία η πλήρωση κάποιων κενών θέσεων που ζήτησε

Μετά τις φωτιές σε εργοστάσια που γειτνιάζουν με κατοικημένες περιοχές (πρόσφατα στο Γέρι), ετοιμάζεται ένα πρωτόκολλο, το οποίο θα βοηθά τους πολίτες και την Πολιτεία να λειτουργούν προληπτικά για την ατμοσφαιρική και άλλες μορφές ρύπανσης, λέει η Μαρία Παναγιώτου.

Κλιματικοί στόχοι: Επιπλέον προσπάθεια για την Κύπρο

–Σε ποιο βαθμό η Κύπρος μπορεί να αντεπεξέλθει στην υλοποίηση όσων θα προνοούνται στο αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030;
–Οφείλουμε να υπενθυμίσουμε ότι η Κύπρος έχει διαφορετική αφετηρία από τις άλλες χώρες. Αυτό διότι έχουμε αυξημένη χρήση ορυκτών καυσίμων, γιατί έχουμε αυξημένη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς και ελλιπή θερμομόνωση στα κτίριά μας. Οπότε, μέσα από αυτό το Σχέδιο, το οποίο έχει δημιουργηθεί και αναθεωρείται, υπάρχει μία επιπλέον προσπάθεια η οποία είναι οριζόντια και αφορά και την ιδιωτική συνεισφορά και τη δημόσια συνεισφορά, ώστε να μπορέσουμε να πλησιάσουμε τους ευρωπαϊκούς στόχους και, κυρίως, να κα-

λύσουμε τους στόχους που θέτουμε εμείς. Ως Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος, μέσα από τις δράσεις που προγραμματίζουμε, που απευθύνονται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα –για παράδειγμα, με αυτό το οποίο κάνουμε τώρα με την πρώτη κυρία, με τη διαδικασία μετατροπής των κυβερνητικών κτιρίων, σε κτίρια μηδενικών απορριμμάτων στις χωματερές– βάζουμε και το δικό μας λιθαράκι στο κομμάτι της μείωσης των απορριμμάτων. Στο κομμάτι των πράσινων δεξιοτήτων, μαθαίνουν με τους πολίτες πώς να βάζουν τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο σε κάθε δράση και ενέργειά τους.
–Η Κύπρος έχει να επιδείξει έναν μεγάλο πλούτο βιοποικιλότητας. Ποια η άποψή σας για τη δημιουργία ενός Μουσείου Φυσικής

Ιστορίας, εφάμιλλου με αυτά στο εξωτερικό;
–Ένα Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, αντίστοιχο του φυσικού πλούτου της Κύπρου, θα μπορέσει να κάνει τον κάθε πολίτη αυτής της χώρας να αντιληφθεί την πλούσια βιοποικιλότητά μας, να τη σεβαστεί και να κατανοήσει καλύτερα την ανάγκη προστασίας της. Για όλους αυτούς τους λόγους, η δημιουργία ενός Μουσείου Φυσικής Ιστορίας εφάμιλλου των όσων βλέπουμε στο εξωτερικό, με εφαρμογές ειδικής, αλλά, είναι κάτι που εξετάζουμε θετικά, μαζί με μια σειρά από άλλες ενέργειες που αναδεικνύουν την πλούσια φυσική μας ιστορία. Αυτή τη στιγμή υπάρχει ένα μικρό ιδιωτικό μουσείο φυσικής ιστορίας, το οποίο έχουμε επισκεφτεί και στο οποίο έχει γίνει καλή δουλειά.

το Τμήμα Δασών και η πρόσφατη εξαγγελία της κοινής πρωτοβουλίας Κύπρου - Ιορδανίας για τη δημιουργία περιφερειακού κέντρου δασοπυρόσβεσης με έδρα την Κύπρο, που είναι κάτι πολύ σημαντικό.
–Είναι εφικτό αυτό να γίνει;
–Έχει ήδη κατατεθεί αίτημα για χρηματοδότηση από την Ε.Ε., οπότε από τη στιγμή που υπάρχει κοινή πολιτική βούληση, εκτιμώ ότι είναι και εφικτό. Όσον αφορά άλλες ενέργειες που έχουν γίνει, είναι φυσικά το κομμάτι των αυξημένων ποινών, όπως και τα τέσσερα συστήματα της αυτόματης πυρανίχνευσης που ανακινώσε πρόσφατα το Τμήμα Δασών. Βέβαια, όλα αυτά δεν μπορούν να λειτουργήσουν, αν δεν δουλέψουμε ομαδικά και στο κομμάτι της πρόληψης. Οπότε, στο κομμάτι εκείνο και όπου μπορούμε να δράσουμε προληπτικά, από πλευράς Πολιτείας, γίνεται ό,τι είναι δυ-

νατό, αλλά και από πλευράς πολιτών οφείλουμε να υπενθυμίζουμε συνεχώς στους πολίτες ότι πρέπει να αποφεύγουν ενέργειες που μπορούν να προκαλέσουν πυρκαγιές, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των πυρκαγιών οφείλονται στον ανθρώπινο παράγοντα.
–Φωτιές έχουμε και σε εργοστάσια σε βιομηχανικές ζώνες, οι οποίες γειτνιάζουν με κατοικημένες περιοχές. Πώς θα διαχειριστείτε τις ανησυχίες των πολιτών, όπως στην περιοχή Γερίου;
–Υπάρχει η δέσφηση του Προέδρου της Δημοκρατίας για τον χωροταξικό σχεδιασμό. Το ένα είναι αυτό. Από εκεί και πέρα, είναι λογικό ότι όλες οι μονάδες, που είτε βρίσκονται σε γειτνιάζουσες κατοικημένες περιοχές είτε όχι, πρέπει να ακολουθούν όλους τους όρους που υπάρχουν στην εξασφάλιση της άδειάς τους, όπως επίσης και

τους ελέγχους, οι οποίοι γίνονται. Ως Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος, αυτό το οποίο εντοπίσαμε μαζί με τον υπουργό Εργασίας, στην περίπτωση της πυρκαγιάς στο Γέρι, ήταν ότι χρειαζόμαστε ένα πρωτόκολλο το οποίο να βοηθά και τον κόσμο αλλά και εμάς στο να λειτουργούμε προληπτικά, σε σχέση με την πίεση που δέχεται ο αέρας από την καύση των διάφορων αντικειμένων –και όχι μόνο– και για άλλες περιπτώσεις που μπορεί να παρουσιαστεί οποιοδήποτε φαινόμενο ρύπανσης. Οπότε, αυτό το οποίο είπαμε είναι να δουλέψουμε μέσα από ομάδες εργασίας, μαζί με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, μαζί με ακαδημαϊκούς, μαζί με τους σε γειτνιάζουσες κατοικημένες περιοχές είτε όχι, πρέπει να ακολουθούν όλους τους όρους που υπάρχουν στην εξασφάλιση της άδειάς τους, όπως επίσης και

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Μη επανδρωμένα αεροσκάφη και προστασία της φύσης

Χρόνο με τον χρόνο τα ακραία καιρικά φαινόμενα όπως οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες και οι δυνατοί άνεμοι αυξάνονται, επιδρώντας αρνητικά στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Η κλιματική αλλαγή επιβάλλει την αξιοποίηση και χρήση της τεχνολογίας για αποφυγή περαιτέρω καταστροφικών πυρκαγιών αλλά και για προστασία των σιτηρών και των γεωργικών προϊόντων γενικότερα. Η καταστροφή της άγριας φύσης και των δασών από τις πυρκαγιές, όχι μόνο αναγκάζει τους αγρότες να εγκαταλείψουν τις περιουσίες τους, αλλά απειλεί γενικότερα την χλωρίδα και πανίδα, αφού οι πυρκαγιές αφήνουν πίσω τους στάχτη, σκόνη στην ατμόσφαιρα και αρκετό διοξείδιο του άνθρακα. Άνθρωποι

με αναπνευστικά προβλήματα αναγκάζονται να περιορίσουν τις μετακινήσεις τους, αφού η σκόνη παραμένει μέχρι 3-4 μέρες στην ατμόσφαιρα, ενώ στον τόπο έκρηξης της πυρκαγιάς μπορεί να υπάρχει σκόνη και στάχτη στην ατμόσφαιρα μέχρι 7 εβδομάδες, όπως αναφέρει η γερμανική εφημερίδα «Süddeutsche Zeitung».

Η φετινή χρονιά ήταν πολύ δύσκολη όσον αφορά την αντιμετώπιση των πυρκαγιών, σε παγκόσμιο επίπεδο. Για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών και την αποκατάσταση της καμένης γης δαπανάται περίπου το 87% του προϋπολογισμού των επηρεαζόμενων χωρών, ενώ μόνο το υπόλοιπο 13% διατίθεται για τον περιορισμό και πρόληψη των πυρκαγιών.

Η χρήση των μη επανδρωμένων αεροσκαφών ή δρόνων (drones) θα μπορούσε να περιορίσει την εξάπλωση ή να προλάβει την έκρηξη πυρκαγιών, προμηθεύοντας τους ειδικούς και την Πυροσβεστική Υπηρεσία με φωτογραφικό και άλλο υλικό. Οι δρόνοι μπορούν επίσης να συμβάλουν στη διάσωση ζώων σε έκτακτες ανάγκες ή να παρακολουθήσουν πρώτες βοήθειες σε δυστυχήματα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορούν να αντικαταστήσουν τον ανθρώπινη βοήθεια και παρέμβαση.

Στην Πολωνία οι δρόνοι χρησιμοποιούνται στη γεωργία και κτηνοτροφία, κυρίως για ψεκασμούς και παρακολούθηση της βόσκησης των κοπαδιών. Μπορούν επίσης να εντοπίσουν περιοχές όπου η

σοδεία καταστρέφεται ή δεν αναπτύσσεται κανονικά. Στις απομακρυσμένες και απομονωμένες από τα αστικά κέντρα περιοχές, οι δρόνοι χρησιμοποιούνται για μεταφορά δειμάτων ή αλληλογραφίας γενικότερα.

Μια μεγάλη καινοτομία στη χρήση μη επανδρωμένων αεροσκαφών είναι η παρακολούθηση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και η καταγραφή εικόνων και διάδοση πληροφοριών μέσω των εμπλεκόμενων φορέων προς τους χρήστες του οδικού δικτύου.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία ανέδειξε την προτίμηση των δύο ανταπλεγόμενων χωρών στους δρόνους. Η αξία της παγκόσμιας αγοράς δρόνων ανέρχεται στα 28 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2022, ενώ

μέχρι το 2030 αναμένεται να φτάσει στα 541 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή θα έχει μια αύξηση της τάξης του 38,6% ετησίως, σύμφωνα με σχετική γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι χειριστές δρόνων είναι οι πτήσεις πάνω ή κοντά σε στρατιωτικές ή σε περιοχές χωρίς οπτική επαφή, όπως για παράδειγμα εντός της νεκρής ζώνης ή της κατεχόμενης περιοχής της Κύπρου. Οι δρόνοι αποτελούν επίσης βασικό εργαλείο για τις τοπικές αρχές για έλεγχο των μετακινήσεων στις πόλεις, συμβάλλοντας στη μείωση της ρύπανσης και της κυκλοφοριακής συμφόρησης, αλλά και στην ασφάλεια των μετακινήσεων από τις αστικές στις αγροτικές ή του-

ριστικές περιοχές. Η χρήση δρόνων αποτελεί μια σύγχρονη τεχνολογική ανάγκη, παρόλα τα προβλήματα θορύβου λόγω της αυξανόμενης παρουσίας τους στον ουρανό και της μη ρύθμισης της νομοθεσίας. Ο κόσμος θα πρέπει πρώτα να εμπιστευτεί τη συμβολή της τεχνολογίας στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας, αρχαιολογίας, της αεροναυτικής και της προστασίας του περιβάλλοντος, αρχίζοντας από την εκπαίδευση στα σχολεία και ανανωρίζοντας λάδη του παρελθόντος που οδήγησαν σε φυσικές καταστροφές, οι οποίες θα μπορούσαν να αποφευχθούν.

Ο κ. Αντρός Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Ο ανασχηματισμός αργεί ένα χρόνο

Περιμένοντας τον ΔΗΣΥ

Την απόφαση να μην προχωρήσει σε ανασχηματισμό τον προσεχή μήνα έλαβε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η απόφαση δεν συνδέεται βεβαίως με την αξιολόγηση που θα έκαναν τον Σεπτέμβριο όπως αποκάλυψε στην «Κ» η Ειρήνη Πική, αλλά με την ελπίδα που διατηρεί ο πρόεδρος και άλλοι στο Προεδρικό ότι κάποια στιγμή θα συμπλεύσει μαζί του ο ΔΗΣΥ. Τότε, όπως εκτιμούν, θα γίνει ένας σημαντικός ανασχηματισμός μολιάζοντας με -ακόμα περισσότερους- συναγερμικούς το υπουργικό σχήμα. Ορόσημο για τις αλλαγές αυτές αποτελεί ο Ιούνιος του 2024, όταν θα ολοκληρωθούν και οι διπλές εκλογές.

● ● ● ●

Οχι σε κόμμα, ναι σε κίνηση

Δεύτερες σκέψεις για τη δημιουργία νέου κόμματος, το οποίο θα βρίσκεται στον σοσιαλιστικό χώρο, κάνει, όπως μαθαίνει η στήλη, ο ευρωβουλευτής Δημήτρης Παπαδάκης. Τον τελευταίο χρόνο βρισκόταν σε συνεχείς διαβουλεύσεις και συζητήσεις με κόσμο, ωστόσο φαίνεται να αντιλαμβάνεται πως η δημιουργία ενός νέου πολιτικού κόμματος είναι πλέον δύσκολη με δεδομένο ότι ο ίδιος βρίσκεται εκτός Κύπρου. Σε αυτό που προσανατολίζεται είναι στη δημιουργία μιας πολιτικής κίνησης, η οποία σίγουρα θα έχει συμμετοχή στις επικείμενες διπλές εκλογές. Σε αυτό το πλαίσιο μελετάται και το ενδεχόμενο συνεργασιών με άλλους πολιτικούς χώρους όπως για παράδειγμα με το Κίνημα των Οικολόγων -έτσι κι αν δεν έχουν ακόμη συζητήσει ενδελεχώς. Πέραν του κ. Παπαδάκη, και ο Γιώργος Βαρνάβα φαίνεται να ενδιαφέρεται να συμμετάσχει στη νέα προσπάθεια και ιδιαίτερα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ερώτημα είναι το τι προτίθεται να κάνει ο Κωστής Ευσταθίου, ο οποίος έχει εκδηλώσει ήδη το ενδιαφέρον του για τον δήμο Λευκωσίας.

Το πολιτικό ενδιαφέρον πλέον επικεντρώνεται στις κινήσεις που θα κάνει ο τέως υπουργός Υγείας Γιώργος Παμπορίδης. Ο κ. Παμπορίδης έχει ήδη εξαγγείλει στην «Κ» την πρόθεσή του να δημιουργήσει πλατφόρμα, με κύριο στόχο την αλλαγή του Συντάγματος. Περισσότερα νέα αναμένονται τώρα τον Σεπτέμβριο, ενώ ιδιαίτερη σημασία θα έχει και ποιοι θα περιβάλλουν τον κ. Παμπορίδη. Ήδη ο Κωνσταντίνος Πετρίδης έχει αναφέρει πως χρειάζεται ένας νέος πολιτικός χώρος, εξαπολύοντας τα βέλη του στη νυν ηγεσία του ΔΗΣΥ. Αναμένεται να διαφανεί, αν μετά και το άδειασμα από τον άλλοτε στενό του φίλο και σύμμαχο Χάρη Γεωργιάδη θα σκεφτεί και ο ίδιος το ενδεχόμενο αποχώρησης. Και όταν λέμε για αποχώρηση, δεν εννοούμε από την πολιτική, μιας και ο ίδιος έδειξε πως διαθέτει το σκουλήκι της

Όταν η Πολιτεία με τη ρητορική της έσπειρε θύελλες και σήμερα θερίζουμε μαχαίρια...

πολιτικής παρά τις εξαγγελίες περί του αντιθέτου.

Μιλώντας πάντως για εκλογές, απορίας άξιο είναι το τι προτίθεται να κάνει το ΑΚΕΛ τελικά στις επικείμενες εκλογές. Ήδη ο πήχης έχει ανεβεί πολύ ψηλά, με εξαγγελίες για συνεργασίες που τελικά αποτύχαν, για αλλαγές που ακόμα δρομολογούνται και για εσωκομματικό εκσυγχρονισμό. Επί του παρόντος τίποτα δεν είδαμε, όμως θα αναμένουμε μέχρι και τον Νοέμβριο που θα πραγματοποιηθεί το συνέδριο του κόμματος. Το μεγάλο ερώτημα είναι τι προτίθενται να κάνουν στις διπλές αυτές εκλογές. Σε αντίθεση με άλλες φορές, το ενδιαφέρον για τις δημοτικές εκλογές είναι έως και μηδαμινό από πρωτοκλασάτα στελέχη. Άλλοτε είχαν δύο βαριά ονόματα, αυτό της Ελένης Μαύρου και του Ανδρέα Χρίστου, να διεκδικούν και να κερδίζουν τους δύο μεγάλους δήμους, σήμερα βολεύονται με την περιφέρεια.

Κανένα από τα πχηρά ονόματα δεν βρίσκεται πρώτο στη λίστα πέραν των Καυκαλιά και Κώστα που ακούγονται ότι δέχονται πιέσεις για να κατέλθουν. Ερώτημα είναι και αν θα καταφέρουν τελικά να προχωρή-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Μαρίνος Σιζόπουλος

Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Μαρίνος Σιζόπουλος ο οποίος μας ενημέρωσε σε δηλώσεις του πως υπάρχουν και πολιτες των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν δικαιούνται να διασφαλιστούν.

σουν σε συνεργασίες με προσωπικότητες του ευρύτερου προοδευτικού χώρου, διατηρώντας τη δυναμική που προκάλεσε η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη.

● ● ● ●

Δύο μέτρα και δύο σταθμά

Σε ό,τι αφορά πάντως τις ευρωεκλογές, η συνάδελφος Οριάννα Παπαντωνίου αποκάλυπτε πως το όνομα του δεύτερου τη τάξει Γιώργου Λουκαΐδη, δεν παίζει, όπως ακουγόταν, για το ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών. Ήδη αυτό που φημολογείται είναι να αποτελέσει μαζί με τον Άριστο Δαμιανού την εξάριση στο ζήτημα του ορίου θητειών. Υπενθυμίζεται πως τα δύο πρωτοκλασάτα στελέχη έχουν συμπληρώσει το όριο θητειών και βάσει καταστατικού δεν θα έπρεπε να επαναδιεκδικήσουν εκλογή. Αυτό δεν αποκλείεται να αλλάξει, ωστόσο ζήτημα αποτελεί το γιατί επικρατεί η πολιτική των δύο μέτρων και δύο σταθμών. Γιατί για παράδειγμα δεν ίσχυσε κάτι παρόμοιο για τον Νίκο Κατσουριδη, ή γιατί δεν θα ισχύσει για παράδειγμα για την Ειρήνη Χαραλαμπίδου;

● ● ● ●

Υπουργοί και δωρεάν πάρκινγκ

Σε πλσιέ μικροεξυπηρέτησεων καναλαρχών μετατρέπεται, όπως μαθαίνει δυστυχώς η στήλη, ο υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων Αλέξης Βαφεάδης. Αφορμή η άρνηση των υπευθύνων του αεροδρομίου να δώσουν εκ των υστέρων και χωρίς να ακολουθηθεί η διαδικασία-αποστολή email και έγκριση από τους αρμόδιους δωρεάν χρήσης στάθμευσης σε προσωπικό τηλεοπτικού σταθμού εν μέσω του Δεκαπενταΐουσου.

Ο καναλάρχης, όχι μόνο δεν το δέχτηκε αλλά επικοινωνώντας με τους αρμοδίους απείλησε ότι θα «τα σηκώσει ίσια πάνω» και τους προετοίμασε ότι θα διευθετήσει το όλο ζήτημα ο υπουργός Μεταφορών, καθώς το κανάλι παράγει κοινωφελές έργο. Το πραγματικά δυσάρεστο σε όλη αυτή τη διαδικασία είναι πως ο κ. Βαφεάδης πράγματι πήρε τηλέφωνο το αεροδρόμιο και ζήτησε να διευθετηθεί το όλο ζήτημα παρέχοντας δωρεάν τελικά τον χώρο στάθμευσης στο προσωπικό που όπως ισχυριστήκαν βρισκόταν για δέκα μέρες στην Ελλάδα ούτως ώστε να καλύψει τις πυρκαγιές.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Να τους λουστούμε Ι

Ωραία η ατάκα του τέως κυβερνητικού Εκπροσώπου Μάριου Πελεκάνου και νυν αντιπροέδρου του ΔΗΣΥ: «Αρκετά ανεχτήκαμε το παραμύθι περί ενσωμάτωσης. Η αστυνομία οφείλει να επέμβει αποφασιστικά. Οι κάτοικοι της Χλώρακας δικαίως νιώθουν πως ο κόμπος έφθασε στο χτένι».

Πρώτο, δεν ήταν στην κυβέρνηση Νίκου Αναστασιάδη και δεν ήταν υπουργός ο Νίκος Νουρής τότε; Δεν ήξερε ότι ο κόμπος στη Χλώρακα είχε φτάσει στο χτένι εδώ και πολύ καιρό; Τώρα, για την ενσωμάτωση και αν αυτό είναι παραμύθι, τι να πω, ότι ο άνθρωπος αυτός ήταν αγαπημένος της Στήλης αυτής, για όλους τους λάθος λόγους όμως.

Γράφαμε στις 27 Ιουνίου 2021 «διάχυτος ο προβληματισμός για τον νέο κυβερνητικό Εκπρόσωπο, τον Μάριο Πελεκάνο, ο οποίος προτού καν αναλάβει έγινε υπέρ το δέον γνωστός» και συνεχίζαμε «Τώρα για κλειστά κέντρα, για απελάσεις, για μεταναστευτικό και λοιπά παρόμοια, απευθυνθείτε στον κ. Νουρή, τον καθ' ύλην υπουργό!». Και μετά, στις 14 Νοεμβρίου 2021 τον ψέγαμε για τη δήλωση για το μεταναστευτικό/προσφυγικό «το πιο σημαντικό που αποδεικνύει την κρισιμότητα του προβλήματος είναι τα στοιχεία που αφορούν τους μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία.

Πιο συγκεκριμένα στην προδημοτική εκπαίδευση ο αριθμός των εν λόγω μαθητών υπερβαίνει το 30% του συνόλου, ενώ στη δημοτική εκπαίδευση ανέρχεται στο 16%». Δεν τα καταφέρατε, όχι να ενσωματώσετε, αλλά ούτε και να εκπαι-

Το συγκρότημα κατοικιών στη Χλώρακα ήταν καζάνι που έβραζε, και αντί να εκτονώσουν οι πολιτικοί την πίεση, στόμωναν το καπάκι και μετά απορούμε πως τα πράγματα ξεφύγαν.

δεύσετε τα δικά μας παιδιά ότι με ψεύδη και με αερολογίες δεν παράγουμε σωστούς πολίτες.

Να τους λουστούμε ΙΙ

Γράφαμε τότε: «Πώς το έκανε η καρδιά του και εκείνου και του πολιτικού προϋσταμένου του, και του υπουργού Εσωτερικών να πουν ότι τα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία αποδεικνύουν την

κρισιμότητα του προβλήματος. Όχι, το Πουρνάρα το αναδεικνύει, οι βάρκες στις ακτές το αναδεικνύουν. Αλλά ακόμα και αν δεχτούμε ότι θες να πεις ότι αλλοιώνεται ο δημογραφικός χαρακτήρας της χώρας από τους μαθητές που έρχονται από χώρες περίεργες και ότι μας τελειώνουν οι γιγνενείς... κάνε το με σωστά νούμερα. Απαράδεκτοι, επικίνδυνοι. Φαντάζεστε, να έτυχαν τίποτα έφηβοι σε

τίποτα κουβέντες του καφενέ και την επομένη να πάνε στο σχολείο τους;».

Σπέρνουμε φόβο... και μετά εκλέγουμε αντιπροέδρους. Γιατί όπως έγραφε και η Μαρίνα Οικονομίδου στη στήλη της στις 14 Νοεμβρίου 2021: «Όμως εμείς δεν θέλουμε μία κυβέρνηση που χρησιμοποιεί τον φόβο ως τη λύση. Δεν θέλουμε μία κυβέρνηση στην οποία εργαλειοποι-

ούνται παιδιά για να επιτείνουν το αίσθημα της ανασφάλειας και της μισαλλοδοξίας. Αυτό από μόνο του επιβεβαιώνει πως η κατάσταση έχει ξεφύγει».

Τη βρήκαμε τελικά; Αμφιβάλλω. Εδώ ο Νίκος Νουρής, ο υπουργός Εσωτερικών που νόμισε πως με συρματοπλέγματα θα έλυνε το προσφυγικό, προαλείφεται για δήμαρχος Λευκωσίας... Μας βλέπω να μποικόταρουμε και τη Μια Μηλιά, και μετά να σερνόμαστε στα ακάθαρτα του δρόμου...

Αιδώς, λίγη μόνο φτάνει

Και επειδή από πολιτικό κεφάλαιο σχίζουμε, έχουμε και τις δηλώσεις του Μαρίνου Σιζόπουλου, του προέδρου της ΕΔΕΚ, του κόμματος που είχε μέλος του τον Δώρο Λοΐζου. Δήλωσε πως «θα πρέπει να διασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όσων δικαιούνται». Μετά πήγε να τα μπαλώσει με φληναφήματα και άλλα λόγια να αγαπιόμαστε. Και ο κ. Σιζόπουλος είναι αρχηγός κόμματος, που θέλει αλά καρτ διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτά κύριε Σιζόπουλε είναι αδιαπραγμάτευτα, είτε είσαι «παράνομος» είτε είσαι νόμιμος. Επίσης, το 6,46% των βουλευτικών στη Χλώρακα το 2021, πόσο να πάει το παντέρμο; 104 ψήφοι ήταν, άντε να φτάσετε στις 150, ε και; Το 2024 μπορεί να μην έχετε καν κόμμα. Είναι κρίμα, τουλάχιστον σεβαστείτε τον Δώρο Λοΐζου που μιλούσε για ψωμί και ελευθερία, που τον δολοφόνησαν μαύρες ψυχές, πωρωμένες. Και επαναλαμβάνω, τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι πίτσα για να την παραγγέλνεις αναλόγως των αλλεργιών σου...

Ο επίκαιρος Μάρτιν Λούθερ Κινγκ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Π. ΜΑΛΛΙΑ

«**I have a dream**». Εμεινε στην ιστορία η επική ομιλία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ στην Ουάσιγκτον 60 χρόνια πριν, στις 28 Αυγούστου 1963. Κειμήλιο της παγκόσμιας ιστορίας. Νέα στοιχεία για τη ζωή και την προσωπικότητα του μάρτυρα του κινήματος για την κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων ήλθαν στη δημοσιότητα. Στέκομαι σε μία σύντομη φράση σκαλισμένη στον βορινό τοίχο του αναθηματικού μνημείου (Memorial) στην Ουάσιγκτον. Συνδέεται άμεσα και με τις επιδιώξεις της επίσκεψης του υπουργού Εξωτερικών στην Αγκυρα στις 5 Σεπτεμβρίου. «True peace is not merely the absence of tension; it is the presence of justice». Πραγματική ειρήνη δεν σημαίνει μόνο την απουσία έντασης, συγκρούσεων ή στην περίπτωση της Ουκρανίας, το τέλος του πολέμου· δεν νοείται ειρήνη χωρίς την επικράτηση της δικαιοσύνης και του δικαίου στις διακρατικές και διεθνείς σχέσεις. Ειρήνη δεν είναι ο πρόλογος ή το επιμύθιο μιας σύγκρουσης. Δεν υπάρχει ειρήνη υπό την απειλή στρατιωτικής επίθεσης ή κήρυξης πολέμου (casus belli). Ο ορισμός του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ είναι και ο δικός μας ορισμός. «Ειρήνη είναι η επικράτηση του δικαίου». Την ειρήνη αυτή επιθυμούμε και αυτήν επιδιώκουμε. Ο Χάρτς των Ηνωμένων Εθνών, η Τελική Πράξη του Ελσίνκι και ο

Χάρτς των Παρισιών για μία Νέα Ευρώπη (Νοέμβριος 1990) προτάσσουν τη βασισμένη στο διεθνές δικαιο ειρηνική επίλυση των διαφορών. Ας επικρατήσουν επιτέλους η δικαιοσύνη και το διεθνές δικαιο της ισχύος, της ωμής δύναμης. Τα κράτη που στηρίζονται στον αυταρχισμό, στην καταπίεση των δικαιωμάτων των ανθρώπων και στη συρρίκνωση της δημοκρατίας αποτελούν απειλή και για τους γείτονες και για την ειρήνη. Εφαρμόζουν το δόγμα του απο-

κλεισμού των πολιτικών αντιπάλων, ενώ προωθούν το δόγμα της επιβολής της ισχύος και της βίας στις διακρατικές σχέσεις – ήταν επί δεκαετίες η διακριτή συμπεριφορά της Τουρκίας. Εδώ και αρκετούς μήνες ζούμε μία περίοδο ήρεμης ανάπαυλας. Την προεταξε αντί της πρωτοφανούς έντασης –στα όρια της πολεμικής σύγκρουσης– η Αγκυρα θεωρώντας ότι εξυπηρετεί καλύτερα το εθνικό συμφέρον και τις επιδιώξεις της. Εξω ακούσις πολλούς ημότερους ισχυρισμούς. Κανένα όμως σοβαρό επιχείρημα ότι ταυτόχρονα δεν είναι προς όφελος και της Ελλάδος. Ιστορικό επίτευγμα θα ήταν να πεισθεί η Τουρκία να μεταβάλει τα θεμέλια πάνω στα οποία στηρίζεται το δόγμα της που χαρακτηρίζεται από τον εξοστρακισμό του δικαίου, την απειλή πολέμου, αναθεωρητισμό και επεκτατισμό. Θα σηματοδοτούσε την εκπλήρωση των θεμελιωδών αρχών του δικαίου πάνω στις οποίες στηρίχθηκε το μεταπολεμικό σύστημα αξιών, οι οποίες σπανίως οδηγούν την πολιτική της Τουρκίας. Οσάκις τα τελευταία χρόνια η Τουρκία επέδωξε σύγκρουση με την Ελλάδα αιφνιδιασθηκε δυσάρεστα από την ισχύ και την ανθεκτικότητα των Ελλήνων. Είχε υποτιμήσει την αποφασιστικότητα μας. Η αναζήτηση μιας διαρκούς ειρήνης με την Τουρκία στη βάση των αρχών του διεθνούς δικαίου κινείται παράλληλα με την πρωτοφανή ενίσχυση των αμυντικών μας δυνατοτήτων και ικανοτήτων. Καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια η περίοδος ηρεμίας που ζούμε να αποτελέσει τον θεμέλιο λίθο οικοδόμησης των συνθηκών που θα επιτρέψουν και στην Τουρκία να αντιληφθεί ότι η πρωτοκαθεδρία της διεθνούς δικαιοσύνης δεν είναι οπισθοχώρηση. Συνιστά την προϋπόθεση της μετάβασής της στις συνθήκες της διεθνούς ομαλότητας. Ενθαρρυντικό θα ήταν αν τα επίκαιρα λόγια του δρος Κινγκ απηχούσαν και τις τουρκικές θέσεις. Το άπιστο όνειρο να γίνει σήμερα πραγματικότητα.

Ο πρώην πρέσβης στην Ουάσιγκτον Αλέξανδρος Π. Μαλλιάς τιμήθηκε τον Ιανουάριο 2007 με το Διεθνές Βραβείο «Μάρτιν Λούθερ Κινγκ».

Αποψη τοιχογραφίας που απεικονίζει τον Πάπα Φραγκίσκο στο Ουλάν Μπατόρ της Μογγολίας. Ο Πάπας Φραγκίσκος προσγειώθηκε την 1η Σεπτεμβρίου στην πρωτεύουσα της Μογγολίας, ξεκινώντας το 43ο διεθνές Αποστολικό Ταξίδι του στην κυρίως βουδιστική χώρα, την οποία επισκέπτεται για πρώτη φορά.

Η τρίτη πληγή στη Δημοκρατία

Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Δεν θέλουμε να φανταστούμε τι κλίμα οδύνης και οργής θα επικρατούσε στη χώρα εάν οι 26 απανθρακωμένοι του Εβρου ήταν Έλληνες. Το σίγουρο είναι ότι δεν θα βρισκόταν υπουργός να δηλώσει πως «η τραγωδία αυτή επιβεβαιώνει, για άλλη μια φορά, τους κινδύνους που έχει η ορειβασία σε παρθένα δάση». Και αν το έλεγε δεν θα έμενε ούτε μία ημέρα στη θέση του. Επομένως, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι και στην Ελλάδα όλες οι ζωές δεν μετράνε το ίδιο.

Χειρότερα, όμως, είναι όσα άφησε να εννοηθούν ο πρωθυπουργός μιλώντας στη Βουλή για τις φωτιές στον Εβρο. «Είναι βέβαιο», είπε, «ότι η αιτία ήταν ανθρωπογενής. Και είναι επίσης περίπου βέβαιο ότι η φωτιά αυτή άναψε πάνω σε διαδρομές που συχνά χρησιμοποιούν παράνομοι μετανάστες οι οποίοι έχουν μπει στην πατρίδα μας» (31.8.2023). Τι κι αν οι απανθρακωμένοι μετανάστες βρέθηκαν χιλιόμετρα μακριά από εκεί όπου ξεκίνησε η φωτιά; Ποιος ξέρει; Ίσως οι «διαδρομές» είναι πολλές και σκόρπιες. Μπορεί κάποιες να περνούν από την Πάρνηθα, όπου επίσης κάπκε το πελεκούδι.

Βεβαίως, ο κ. Κυριάκος Μητσοτάκης είναι πρωθυπουργός και έχει υπό την άμεση εποπτεία του την ΕΥΠ. Ίσως ξέρι πράγματα απόρρητα, που δεν μπορεί να τα μάθει ούτε η Επιτροπή Θεσμικών Διαφάνειας (να σου πετύχει!) της Βουλής. Ρωτήθηκε από τους αρχηγούς των άλλων κομμάτων εάν υπάρχουν στοιχεία για όσα άφησε να εννοηθούν, αλλά δεν απάντησε. Ούτε αν υπάρχουν ούτε αν είναι και αυτά απόρρητα.

Το θέμα, όμως, είναι άλλο. Μπορεί ένας υπεύθυνος πρωθυπουργός να αφήνει τέτοιου τύπου υπονοούμενα, όταν λίγες ημέρες πριν είδαμε όλοι τα θλιβερά βίντεο με τους κυνηγούς κεφαλάς στον Εβρο να επιδεικνύουν τα έγχαρτα σε τρέιλερ «κομμάτια» τους; Είναι ένα πράγμα να έχει συγκεκριμένα στοιχεία, που έπρεπε να στείλει στη Δικαιοσύνη και μετά θα κάνει θέμα στη Βουλή – αυτό απαιτεί η δημοκρατική τάξη–, και είναι άλλο να κοι-

νοποιεί μοτίβα, που μπορεί να έχουν ή μπορεί να μην έχουν σχέση με τις πυρκαγιές. Ο κ. Κυριάκος Βελόπουλος βλέπει ότι οι φωτιές ανάβουν σε διαδρομές των ανεμογεννητριών. Ορθώς ο πρωθυπουργός τα χαρακτήρισε «σαχλαμάρες». Το κακό, εν προκειμένω, δεν είναι ότι κάνουν πάρτι οι συνήγοροι των ανθρωποφυλάκων του Εβρου, και θα ανεμίζουν τα λόγια του κ. Μητσοτάκη στο δικαστήριο· «δεν φταίμε εμείς, κ. πρόεδρε. Ο πρωθυπουργός της χώρας τα λέει...». Χειρότερο είναι ότι, κατά τη συζήτηση των πολιτικών αρχηγών, όλο το κακό συναπάντημα στα δεξιά της Ν.Δ. χρησιμοποιούσε δηλώσεις υπουργών για να χύσει το ρατσιστικό του δηλητήριο.

Το χειρίστο όλων είναι ότι όλη αυτή η συνωμοσιολογία εξαπλώνεται χωρίς κανένα πολιτικό διάφορο για τη κυβέρνηση. Ο προβληματισμός / δυσαρέσκεια / θυμός (διαλέγετε και παίρνετε) των πολιτών για τις πυρκαγιές δεν έχει να κάνει με την έναρξη, αλλά με τη συνέχεια τους. Δεν ψεύουν την κυβέρνηση επειδή άναψαν πολλές φωτιές –έτσι κι αλλιώς δεν ήταν περισσότερες από άλλες χρονιές–, αλλά για την έκταση που πήραν. Δεν ρωτούν ποι-οί έβαλαν τις πυρκαγιές (γηνεείς, μετανάστες, Αρειανοί, Κλινγκον), αλλά γιατί δεν σβήνουν. Επομένως, η διολίσθηση της κυβέρνησης σε μια ακροδεξιά υψής συνωμοσιολογία είναι χειρότερη από έγκλημα. Είναι λάθος, από αυτά που δεν μας είχε συννηθίσει.

Σημειώναμε την περασμένη Κυριακή ότι η κυβέρνηση τα έχει χαμένα, με αποτέλεσμα να προσφεύγει σε παιδιαστικές και εκτός θέματος δικαιολογίες. Μπορεί αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έχει αντίπαλο. Ίσως επειδή δεν έχει το επιχείρημα της «καμένης γης που άφησαν οι προηγούμενοι». Ανθρώπινο, αλλά ουδόλως δικαιολογημένο. Η ομιλία του κ. Μητσοτάκη στη Βουλή αφήνει μία ακόμη πληγή στη Δημοκρατία και στο κράτος δικαίου· ίσως την τρίτη χειρότερη της Μεταπολίτευσης, μετά το δημοψήφισμα του 2015 και τις υποκλοπές του 2022.

Το απόστημα της Χλώρακας

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ας πιάσουμε το νήμα από εκεί που το αφήσαμε την περασμένη Κυριακή: «Την τελευταία δεκαετία το αβγό του φιδιού δεν επωάστηκε απλώς. Εκκολάφθηκε και οδήγησε στον εκφασισμό σημαντικού μέρους της ελληνικής κοινωνίας». Για να το κατανοήσουμε, θα πρέπει να κάνουμε ένα χρονικό άλμα. Τρεις δεκαετίες πριν. Το μακρινό 1992, όταν καταγράφηκε η πρώτη ρατσιστική επίθεση της Χρυσής Αυγής, σε συγκέντρωση στην Αθήνα για το Μακεδονικό με θύματα αντιεξουσιαστές φοιτητές της ΑΣΟΕΕ. Το 1996 έγινε η επίθεση σε συνεργείο μελών της ΟΣΕ που έκανε εξόρμηση με την εφημερίδα «Εργατική Αλληλεγγύη». Το 1998 θεωρείται έτος ορόσημο για τη δράση της ελληνικής ακροδεξιάς, καθώς σηματοδεύτηκε από την απόπειρα ανθρωποκτονίας του Δημήτρη Κουσουρή. Δράστης, το μέλος του Πολιτικού Συμβουλίου της Χρυσής Αυγής Αντώνιος «Περίανδρος» Ανδρουτσόπουλος. Το 2002 ομάδα κρούσης επιτέθηκε σε διερχόμενους φοιτητές στις οδούς Σολωμού και Γ' Σεπτεμβρίου. Ο ένας απ' αυτούς φόραγε παλαιστινιακή μαντίλα. Η μεγάλη έξαρση των επιθέσεων σε βάρος μεταναστών καταγράφεται την τετραετία 2008-2012, στο κέντρο της Αθήνας, ιδιαίτερα στον Άγιο Παντελεήμονα. Το 2008 έγινε η επίθεση με σκεπάκια και μαχαίρια σε αναρχικό στέκι στα Πετράλωνα, ένα αληθινό μακελειό, όπου μαχαίρώθηκαν δύο άτομα. Το 2011 έγινε το μεγαλύτερο πογκρόμ στην Αθήνα. Μετά τη δολοφονία του Μανώλη Καντάρη ξεκίνησαν εκδηλώσεις διαμαρτυρίας οι οποίες κατέληξαν σε μια πρωτοφανή αγριότητα με θύματα αλλοδαπών. Μπροστά βρίσκονταν οι κρανοφόροι με τον Κασσιδιάρη και πίσω ακολουθούσαν πολίτες «της διπλής πόρτας». Το πογκρόμ προκάλεσε δεκάδες τραυματισμούς και το μαχαίρωμα ενός υπηκόου Μπαγκλαντές. Το 2012 σηματοδεύτηκε από τη δολοφονική επίθεση σε Αιγύπτιους αλιεργάτες, ενώ την ίδια χρονιά έγιναν και οι επιδρομές των χρυσαυγιτών στις λαϊκές. Το αποκορύφωμα της εγκληματικής δράσης της Χρυσής Αυγής ήταν η δολοφονία του Παύλου Φύσσα το 2013, η οποία οδήγησε και στην καταδική τους, κλείνοντας μία από τις πιο σκοτεινές σελίδες της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Όποιος ενδιαφέρεται να ενημερωθεί για τη δράση των νεοναζί στην Ελλάδα, προτείνω να διαβάσει τη συγκλονιστική αγόρευση στη δίκη της Χρυσής Αυγής του Θανάση Καμπαγιάννη («Με τις μέλισσες ή με τους λύκους», Εκδόσεις Αντίποδες).

Αυτά, για να μη λέμε ότι δεν ξέραμε. Για να μην υποκρινόμαστε –μάλλον– ότι δεν ξέραμε. Γιατί τα περιστατικά ρατσιστικής βίας δεν προκύπτουν έτσι ξαφνικά, εν μια νυκτί. Υπάρχει προϊστορία την οποία οφείλουμε να γνωρίζουμε. Στην Ελλάδα οι φιλήσυχοι πολίτες σφύριζαν αδιάφορα ενόσω το πρόβλημα δεν χτύπαγε την πόρτα τους. Η ανοχή τους εξέθρεψε τον φασισμό. Γιατί οι θρασύδειλοι φασίστες πάντοτε ξεκινούν με πιο ήπια περιστατικά κι όσο δεν βρίσκουν αντιστάσεις κλιμακώνουν την εγκληματική τους δράση. Δολοφονίες όπως του Παύλου Φύσσα, αποτελούν την κατάληξη μιας διαδρομής διάσπαρτης με εκφοβισμό και τραμπουκισμούς. Εν ονόματι της τάξης βεβαίως και με άλλοθι τον φόβο, την ανασφάλεια και την αγανάκτηση των πολιτών. Ο,τι ακριβώς δηλαδή συνέβη και στη Χλώρακα.

Δικαιούνται οι κάτοικοι της Χλώρακας να είναι αγανακτισμένοι με την κατάσταση που επικρατεί στο χωριό τους; Προτού βιαστούμε να απαντήσουμε, πρέπει να βρούμε από τη βολή των κλιματιζόμενων γραφείων μας και να σκεφτούμε τι θα συνέβαινε αν τα γεγονότα λάμβαναν χώρα στη γειτονιά μας. Αν δηλαδή ο κραυγαλέα ανεπαρκής Νουρής, εν τη σοφία του, δημοφιλούς μια υγιεινονομική βόμβα έξω από την πόρτα μας. Όπως έκανε και στη Χλώρακα. Όπου όχι μόνο δεν έβαλε λουκέτο στο κτίριο (παρότι υπήρχε σχετική απόφαση) αλλά έκοψε το νερό, το ρεύμα και σταμάτησε την αποκομιδή των σκουπιδιών, θεωρώντας ότι έτσι δημιουργούσε πίεση στους μετανάστες για να το εγκαταλείψουν. Δεν έχουν άδικο λοιπόν οι κάτοικοι να δυσφορούν και να διαμαρτύρονται. Έχουν άδικο, όμως, όταν επιτρέπουν σε ακροδεξιά στοιχεία να χρησιμοποιούν την αγανάκτησή τους διενεργώντας πογκρόμ.

Το απόστημα έσπασε κι αποκάλυψε μια πληγή που κακοφορμίζει. Η διαχείριση του μεταναστευτικού απάτη σχέδιο και πολιτική βούληση για την εφαρμογή του. Αλλά και ανθρωπιά. Από ένα κράτος προσφύγων είναι το λιγότερο που θα μπορούσε να αναμένει κανείς. Για να μη λέμε μετά, όταν φτάσουμε στα χειρότερα, ότι δεν ξέραμε.

stavros.christodoulou@gmail.com

Πόσο συντονισμένος είναι ο συντονισμός Χριστοδουλίδη - Μητσοτάκη;

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Το ζήτημα της παραβίασης της νεκρής ζώνης στην περιοχή της Πύλας και ο τρόπος με τον οποίο αντέδρασαν οι ηγεσίες της Κύπρου και της Ελλάδας, κυρίως σε ό,τι αφο-

ρά στον ενορκηστρωτή της στοχευμένης μίνι-κρίσης, έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ενόψει δρομολογούμενων, ενδεχόμενων εξελίξεων στο Κυπριακό, στα ελληνοτουρκικά και στα ευρωτουρκικά. Κοινοί παρονομαστές των τοποθετήσεων Λευκωσίας-Αθήνας, ήταν η αμεσότητα και η εντονότητα καταδικών των ενεργειών στην Πύλα. Ωστόσο, αυτό που διαφέρει μεταξύ των τοποθετήσεων Λευκωσίας και Αθήνας είναι το υποκείμενο στο οποίο οι δύο κυβερνήσεις αποδίδουν την ευθύνη για τις παραβιάσεις σε νεκρή ζώνη/στάτους κβο, ως επίσης και για τα επεισόδια εναντίον κυανοκράνων του ΟΗΕ. Ας δούμε λοιπόν ποιον θεωρεί υπεύθυνο η Λευκωσία και ποιον θεωρεί υπεύθυνο η Αθήνα, στη βάση των τοποθετήσεων Χριστοδουλίδη - Μητσοτάκη:

Πρόεδρος Χριστοδουλίδης: Αποδίδει

ευθύνη αποκλειστικά στην Τουρκία, για όσα έχουν λάβει χώρα στην Πύλα, σημειώνοντας μεταξύ άλλων ότι «... κάνουμε όλες τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν έτσι ώστε να αποτραπούν τα οποιαδήποτε νέα τετελεσμένα από την Τουρκία είτε αυτά αφορούν τη νεκρή ζώνη είτε αυτά αφορούν τις κατεχόμενες μας περιοχές».

Πρωθυπουργός Μητσοτάκης: Αποδίδει ευθύνη αποκλειστικά στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, εκφράζοντας, σύμφωνα με γραπτή ανακοίνωση, «την έντονη αποδοκιμασία του για τις απαράδεκτες επιθέσεις Τουρκοκυπρίων εναντίον των μελών της ειρηνευτικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών». Στη γραπτή ανακοίνωση του γραφείου Τύπου του πρωθυπουργού της Ελλάδας, διατυπώνεται επίσης η θέση ότι «Ελλάδα και Κύπρος είναι απόλυτα συντονισμένες ώστε να προβούν στις δέουσες ενέργειες σε διεθνές επίπεδο».

Πώς όμως Κύπρος και Ελλάδα είναι συντονισμένες και σε ποιες ενέργειες θα μπορούσαν από κοινού να προβούν, όταν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αποδίδει ευθύνη

στην Τουρκία και στις κατοχικές αρχές για την παραβίαση του στάτους κβο και τα έκτροπα στην Πύλα, ενώ ο πρωθυπουργός Μητσοτάκης θεωρεί υπεύθυνη την τουρκοκυπριακή κοινότητα; Ποιον θα καταγγείλουν συντονισμένα; Και πόσο συντονισμένες μπορεί να είναι οι «δέουσες ενέργειες» Κύπρου και Ελλάδας, όταν ο ένας καταγγέλλει την Τουρκία, κράτος-μέλος του ΟΗΕ και υποψήφια προς ένταξη στην Ε.Ε., ενώ ο άλλος αποδίδει αποκλειστική ευθύνη σε μια κοινότητα, η οποία δεν έχει κρατική υπόσταση, παρά μόνο στα μάτια της Άγκυρας και του κ. Ερντογάν;

Οι διαφονίες στην τακτική αλλά και στην ουσία είναι θεμιτές. Ακόμη και στο εθνικό ζήτημα. Συνεπώς, κανείς δεν αναμένει ότι η Κύπρος και η Ελλάδα οφείλουν να έχουν κοινές θέσεις σε όλα τα ζητήματα. Αυτό όμως δεν αναιρεί την υποχρέωση των δύο κυβερνήσεων να τοποθετούνται με ειλικρίνεια και με καθαρότητα λόγου.

Στην προκειμένη λοιπόν περίπτωση της Πύλας, συντονισμός θέσεων μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας, δεν υπήρξε. Η Λευ-

κωσία «έδωσε» ως υπεύθυνη την Τουρκία, ενώ η Ελλάδα ως υπεύθυνους τους Τουρκοκυπρίους. Κατά συνέπεια, όταν το γραφείο Τύπου του πρωθυπουργού της Ελλάδας εκδίδει γραπτή ανακοίνωση και υποστηρίζει ότι «Ελλάδα και Κύπρος είναι απόλυτα συντονισμένες ώστε να προβούν στις δέουσες ενέργειες σε διεθνές επίπεδο» για το ζήτημα της Πύλας, η τοποθέτηση αυτή, όσα κομψά και να το θέσουμε, δεν αποτελεί πορτρέτο ειλικρίνειας.

Επί τις ουσίας, είναι πάντως αντιληπτό ότι εάν η Ελλάδα είχε τοποθετεί διαφορετικά και απέδιδε ευθύνη στην Τουρκία για την παραβίαση του στάτους κβο στη νεκρή ζώνη, ως επίσης και για τα έκτροπα κατά κυανοκράνων του ΟΗΕ, που σύμφωνα με το Συμβούλιο Ασφαλείας ενδέχεται να αποτελέσει διεθνές έγκλημα, ο ΥΠΕΞ Γιώργος Γεραπετρίτης θα δυσκολευόταν μάλλον να εξηγήσει, κυρίως στο εσωτερικό ακροατήριο, γιατί εν μέσω ενός τέτοιου κλίματος, πηγαίνει στην Άγκυρα να συναντήσει τον Τούρκο ομόλογό του, σε λίγες μέρες, στις 5 Σεπτεμβρίου. Η μετάθεση λοιπόν της ευ-

θύνης από τους ώμους της Τουρκίας, σε αυτούς των Τουρκοκυπρίων, αναφορικά με την Πύλα, διευκολύνει προφανώς τους χειρισμούς της Αθήνας. Και συνεπώς, δεν προκαλούνται εμπόδια στη συνάντηση Γεραπετρίτη - Φιντάν. Η οποία θεωρώ ότι πρέπει να γίνει, συνυπολογίζοντας και τις προκλήσεις «εχθροπραξιών» (σύμφωνα με το ελληνικό ΥΠΕΞ) τοποθετήσεις Ερντογάν για τη Σμύρνη, το Αιγαίο και την Κύπρο.

Καλά λοιπόν κάνει ο Μητσοτάκης που θέλει να εξαντλήσει κάθε προσπάθεια για βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Άλλωστε, ενδεχόμενες θετικές εξελίξεις στα ελληνοτουρκικά θα μπορούσαν να αγγίζουν και το Κυπριακό. Όλα αυτά ας επιχειρηθούν, να δούμε πού θα μας βγάλουν. Με ειλικρίνεια όμως, καθώς εγγυήσεις με τον Ερντογάν δεν υπάρχουν. Και όχι με ασεϊότητες περί «συντονισμού» Λευκωσίας και Αθήνας για την Πύλα, οι οποίες δεν προσφέρουν τίποτα, πέραν του εμπαιγμού της νοημοσύνης μας.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Τι μας διδάσκει ο πόλεμος στην Ουκρανία

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει αλλάξει τα πάντα. Ανάμεσά τους το πώς θα διεξαχθεί ένας πόλεμος από εδώ και πέρα στον 21ο αιώνα. Οι ανατροπές είναι μεγάλες. Ξαφνικά όλοι συνειδητοποιούν ότι μερικά φθηνά μη επανδρωμένα αεροκράματα, του εμπορίου, μπορούν να προκαλέσουν πολύ μεγαλύτερη ζημιά από ό,τι τα πανάκριβα παραδοσιακά πολεμικά αεροσκάφη. Ή ότι το ηλεκτρονικό ρολόι που φοράει ένας αξιωματικός του αντιπάλου και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Προετοιμάζεται η Ελλάδα έτσι ώστε να μπορεί να αντεπεξέλθει στη νέα μορφή των πολέμων του 21ου αιώνα;

που χρησιμοποιεί μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιλεγούν στόχοι κάποιας επίθεσης. Η συλλογή πληροφοριών έχει αλλάξει πια εντελώς, όπως και το παιχνίδι της προπαγάνδας. Και βέβαια σε όλες αυτές τις αλλαγές διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης (AI). Η Ουκρανία είχε ετοιμαστεί, σε μεγάλο βαθμό, για τις νέες μορφές πολέμου. Προφανώς με τη συνδρομή των Αμερικανών. Ήταν, για παράδειγμα, έτοιμη να αντιμετωπίσει μαζικές κυβερνοεπιθέσεις. Αυτός ήταν από τους βασικούς λόγους που μπόρεσε να αντισταθεί το πρώτο κρίσιμο διάστημα της ρωσικής επίθεσης.

Ο πόλεμος κερδίζεται όμως και στο πεδίο της επικοινωνίας. Εκεί ο Ζελένσκι αποδείχθηκε μετρ, καθώς κατάφερε να γίνει παγκόσμιος

παίκτς και σύμβολο και να κερδίσει την υποστήριξη της κοινής γνώμης στη Δύση. Το έκανε χρησιμοποιώντας τα μέσα μαζικής δικτύωσης καταφέρονοντας να υπερκεράσει έτσι τους δισταγμούς των ηγεσών, με πρώτο παράδειγμα τη Γερμανία.

Τι σημαίνουν όλα αυτά; Οτι έχουμε μεγάλη και επείγουσα ανάγκη να πετάξουμε και εδώ στην Αθήνα τα σκουριασμένα «εργαλεία» του χθες και να προσαρμοστούμε στο νέο περιβάλλον.

Είμαστε έτοιμοι στον τομέα της κυβερνοασφάλειας, για τα πιο απλά σενάρια;

Εχουμε μαζέψει τα καλύτερα ελληνικά μυαλά από την Ελλάδα και τη Διασπορά για να συστήσουμε κέντρα έρευνας αλλά και επιχειρησιακές ομάδες που θα ετοιμάσουν πρακτικά τη χώρα για την επόμενη ημέρα;

Εχουμε ξανασκεφτεί από το μηδέν και χωρίς παραπίδες πού πρέπει να ξοδευτούν τα χρήματα του Έλληνα φορολογούμενου στον τομέα των εξοπλισμών, ξεφεύγοντας από τις παραδοσιακές μας παραδοχές;

Εχουμε πραγματικά ετοιμαστεί από πλευράς δημόσιας διπλωματίας; Εχουμε προετοιμάσει τη Διασπορά για τον ρόλο που θα της αναλογεί;

Θα περάσει ποτέ η αμυντική μας βιομηχανία στον 21ο αιώνα μακριά από τη φαυλότητα και τον συνδικαλισμό;

Εχουμε καλέσει τα καλύτερα στρατηγικά μυαλά των φίλων μας, π.χ. του Ισραήλ, να μας μιλήσουν για το τι κάνουν εκεί;

Αν μάθαμε κάτι από την Ουκρανία, είναι ότι ο πατριωτισμός είναι ένα συγκλονιστικά απαραίτητο εργαλείο επιβίωσης για ένα κράτος. Δεν φτάνει, όμως, αν δεν παντρευτεί με επαγγελματισμό και ανοικτά μυαλά.

Προσαρμογές

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Το σύστημα της μεταπολιτεύσεως εν Ελλάδι οικοδομήθηκε πάνω σε πρότυπα ευρωπαϊκά, αφού η ένταξη της χώρας στη λέσχη των πλέον ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών κρατών κατέστη η «Μεγάλη Ιδέα», υποκαθιστώντας την παλαιότερη εκδοχή της που είχε συντριβεί οικτρώς στις ακτές της Ιωνίας το 1922.

Η Ν.Δ. υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, όπως στη διάρκεια της πολιτικής διαδρομής του είχε μετονομάσει για δεύτερη φορά τη συντηρητική παράταξη, προσπάθησε να ανοίξει την πύλη της Ελλάδος στον «δημιουργικό άνεμο» που επικρατούσε στη Γαλλία του Ζισκάρ ντ' Εστέν. Περιορισμένη ωστόσο υπήρξε η δεκτικότητα μελών και στελεχών της Ν.Δ. στη γαλλική πολιτική επιρροή.

Σαρωτικός, αντίθετα, ήταν ο άνεμος της Αριστεράς που έπνευσε από τη Γαλλία, επί Ανδρέα Παπανδρέου. Πολλά από τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ είχαν μετάσχει ενεργώς εις την εξέγερση του «Μάη 1968» και ήσαν πολιτικά δραστήρια στα χρόνια της δικτατορίας στο Παρίσι. Με προεξάρχουσα μορφή λειτουργικότατου ελληνογαλλικού συνδέσμου της Αριστεράς τη Μελίνα Μερκούρη.

Αν και αμερικανικής παιδείας και διαμορφώσεως, ο Ανδρέας Παπανδρέου –πολιτικά προσκείμενος στην «Αριστερά» του Δημοκρατικού Κόμματος των ΗΠΑ– είχε υιοθετήσει ως ηγέτης του ΠΑΣΟΚ πολλά από τα τεχνάσματα του Γάλλου σοσιαλιστή προέδρου Φρανσουά Μιτεράν. Τα δύο πολιτικά συνθήματα «Εδώ και Τώρα» και «Αλλαγή» ήταν πιστή μετάφραση των συνθημάτων των οποίων έκανε χρήση ο Μιτεράν.

Τέλος, ο κ. Κώστας Σημίτης, κινούμενος στο πλαίσιο του συνηταγμένου ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος, εναρμονίσθηκε, όσο ήταν εφικτό, με τη σοσιαλδημο-

κρατία του Γερμανού καγκελάριου Γέρχαρντ Σρέντερ, διατηρώντας ταυτοχρόνως μέσω στενότευτου συνεργάτη του λειτουργικότατη συνεργασία με τον Ζακ Ντελόρ, σοσιαλιστή και ταυτοχρόνως φιλακόλουθο καθολικό, τον αρχιτέκτονα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τα χρόνια της διακυβερνήσεως της χώρας από τον κ. Σημίτη συμπίπτουν με την εισαγωγή του ευρώ, την ένταξη της Ελλάδος σε αυτό, αλλά και με μια γενικότερη αυταπάτη περί αενάου αναπτύξεως και ευημερίας της Ενωμένης Ευρώπης.

Η χρεοκοπία της Ελλάδος διέλυσε την ψευδαίσθηση. Το ΠΑΣΟΚ υπέστη συντριβή πολιτική, η Ν.Δ. διήλθε κρίση σοβαρότατη, πτώση των ποσοστών δραματική στις πρώτες εκλογές του 2012 και τελικώς ανέκαμψε. Εξετινάχθη ο ΣΥΡΙΖΑ στην εξουσία και επιχείρησε μετωπική αντιπαράθεση με το ευρωπαϊκό κατεστημένο, αλλά εντέλει συμμορφώθη πλήρως προς τα ευρωπαϊκώς ισχύοντα. Πέρασαν όλα αυτά, αλλά ταυτόχρονα μετά τη βίαιη παρέμβαση του Αμερικανού προέδρου Μπάιντεν στην Ευρώπη και την απόφασή του να θέσει τέλος στην ενεργειακή εξάρτηση της Δύσεως από τη Ρωσία, οι χώρες της παλαιάς Ευρώπης έχουν εισέλθει σε φάση αποδιοργανώσεως. Πρότυπο ευρωπαϊκό πολιτικό δεν είναι διαθέσιμο προς αντιγραφή.

Ο κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, που εισήγαγε από την πρώτη στιγμή μοντέλο διακυβερνήσεως αμερικανικού τύπου, έχει ήδη εξελιχθεί στον πλέον ατλαντιστή πολιτικό της μεταπολιτεύσεως. Στον ΣΥΡΙΖΑ, που μετά την παραίτηση του κ. Τσίπρα αναζητεί νέο ηγέτη, διεκδικεί την προεδρία ο κ. Στέφανος Κασσελάκης –ενσάρκωση επιτυχής του «αμερικανικού ονείρου». Φαίνεται πως το πολιτικό μας σύστημα πάντα μεταλλασόμενο έχει εισέλθει στη φάση της αμερικανοποιήσεώς του.

Η «αμπάγια» και οι νεο-φεμινίστριες

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Όπως δήλωσε ο κ. Ρομπέρ στη «Φιγκαρό» –καθηγητής Ιστορίας και Γεωγραφίας σε λύκειο της Λυών–, 200 μαθήτριες πάνε στο μάθημα φωνώντας την «αμπάγια». Στο λύκειο φοιτούν χίλιοι μαθητές, εκ των οποίων οι μισοί είναι κορίτσια. Κοινώς, περίπου ένα στα δύο κορίτσια φοράει την «αμπάγια». Το εν λόγω ένδυμα, εμβληματικό της μουσουλμανικής ταυτότητας, καλύπτει ολόκληρο το σώμα της γυναίκας, με εξαίρεση τα χέρια και το πρόσωπο. Καμπύλες γοφών, στήθη και λοιπά χαρακτηριστικά ισοπεδώνονται κάτω από τις διπλές του. Δεν είναι μπουργκα που μεταμορφώνει τη γυναίκα σε γραμματοκιβώτιο. Δεν είναι ούτε μαντίλα που καλύπτει τα μαλλιά, τα οποία θεωρούνται πειρασμός. Και ως γνωστόν, αν της ξεφύγει καμιά μπούκλα η παραβάτις τιμωρείται με δημόσιο μαστίγωμα. Αυτά εκεί πέρα στο Ιράν, όπου είναι τόσο μακρινό ώστε να ξεφεύγει από τις ευαίσθητες κεραίες των παρ' ημίν νεο-φεμινιστριών που δίνουν μάχες ώστε η γυναίκα βουλευτής να αποκαλείται «βουλεύτρια».

Στη Γαλλία λοιπόν η υπουργός Παιδείας με εγκύκλιό της απαγορεύει την «αμπάγια» στη νέα ακαδημαϊκή χρονιά. Κατ' εφαρμογήν του νόμου του 2004 που στα scho-

λεία της δημοκρατίας απαγορεύεται η επίδειξη θρησκευτικών συμβόλων. Η μουσουλμανική κοινότητα διαμαρτύρεται διότι η «αμπάγια» δεν δηλώνει θρησκευτική, αλλά πολιτισμική ταυτότητα. Λογική απορία αφελούς: όταν η πολιτισμική κοινότητα ορίζεται από τη θρησκευτική της πίστη, πώς μπορείς να ξεχωρίσεις τη μία από την άλλη; Στη μετα-λογική κοινότητα των woke το εκκοσμικευμένο σχολείο είναι εργαλείο της αποικιοκρατίας. Κάθε ταυτότητα οφείλει να γίνεται αποδεκτή, εκτός από την ταυτότητα όσων δεν θέλουν να κρίνουν τους συμπολίτες τους βάσει της θρησκευτικής ή της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Κοινώς, κάθε ταυτότητα είναι αποδεκτή, αρκεί να μη φέρει τα στοιχεία της ευρωπαϊκής ταυτότητας, αυτής που δεν μαστιγώνει γυναίκες επειδή μια μπούκλα ξέφυγε από τη μαντίλα της. Εννοείται ότι στο πλευρό του κινήματος για την «ελευθερία αμπάγια» προβάλλει η καταθλιπτική φυσιογνωμία της γαλλικής Αριστεράς. Υπόσχονται νομική συμπαράσταση σε όσους γονείς θίγονται από το μέτρο. Στους ίδιους γονείς που υποχρεώνουν τα ανήλικα κορίτσια τους να τη φορούν.

Όπως λέει ο κ. Ρομπέρ, μετά την άγρια σφαγή του Σαμουέλ Πατί, η ατμόσφαιρα στις τάξεις

του σχολείου έχει αλλάξει. Πολλοί διδάσκοντες αυτολογοκρίνονται. Πώς να μιλήσεις ελεύθερα όταν έχεις εκείνες τις μαθήτριες που φορούν «αμπάγια» και ξέρεις ότι μπορείς να γίνεις στόχος της κοινότητας; Η «Υποταγή» του Ουέλμπεκ δεν είναι προφητικό βιβλίο. Είναι μια ρεαλιστική απεικόνιση της σημερινής Ευρώπης. Η Αριστερά που χύνει δάκρυα για την άνοδο της Ακροδεξιάς as αναλογισθεί τον τρόπο με τον οποίον η ίδια υπονόμευσε τις αξίες της δημοκρατίας.

Όλα αυτά μπορεί να ακούγονται αν όχι γραφικά, τουλάχιστον χωρίς άμεσο αντίκρισμα για τη δική μας ζωή. Η Ελλάδα ζει ακόμη με το όραμα της πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Το ζει με πολύ βιαιότερο τρόπο και σε πολύ πιο σύντομο χρονικό διάστημα από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες έζησαν και την ακμή του αλλά και τη σημερινή παρακμή του. Εμείς ζήσαμε την ετέλωση των μεταναστών κατ' ανάγκην. Λόγω της γεωγραφικής μας θέσης. Η Γαλλία κάλεσε τους Αλγερινούς μετά την ανεξαρτησία τους. Ήταν ο τρόπος της να ανακυκλώσει τη χαμένη της αυτοκρατορία. Η Ελλάδα δεχθηκε Αφγανούς και Πακιστανούς, τους οποίους, πριν εμφανισθούν στην πλατεία Βικτωρίας, ούτε τους

ήξερε ούτε την αφορούσαν.

Δεν ήξερε πώς να συμπεριφερθεί. Αναρωτιέμαι αν έχει μάθει. Πάντως έδειξε αξιοθαύμαστη αντοχή. Δεν ξέρω αν υπάρχει άλλη ευρωπαϊκή κοινωνία η οποία θα ανεχόταν τον βιασμό που έζησε η ελληνική το 2015-16. Και πάντως αν θέλουμε να μεταφράσουμε την πολυπολιτισμική κοινωνία στα ελληνικά θα πρέπει να λάβουμε υπόψη, εκτός από την ανοχή κι άλλα παρόμοια, και την πραγματικότητα της σε κοινωνίες που την έζησαν. Και από αυτή την άποψη η υπόθεση με την «αμπάγια» είναι άκρως διαφωτιστική. Δεν μπορούν να μην τη λάβουν υπόψη όσοι υποστηρίζουν ότι με την κατάλληλη εκπαίδευση οι μουσουλμανικές κοινότητες μπορούν να ενταχθούν στην κοινωνία μας.

Και βέβαια πάντα μου μένει η απορία: πώς αντιμετωπίζουν οι νεο-φεμινίστριες και οι νεόπλουτοι του φιλελευθερισμού το ζήτημα της «αμπάγια»; Θα μου πείτε η «αμπάγια» λογοκρίνοντας τα χαρακτηριστικά της γυναίκειου φύλου καταργεί τις διακρίσεις. Ίσως είναι μια κάποια λύσις. Αν ξεκινήσουμε από την «αμπάγια» μπορούμε να παράγουμε τα 49 ή δεν ξέρω πόσα φύλα της πολιτικής ορθότητας. Το ζήτημα πάντως παραμένει: τι φταίνε αυτά τα κορίτσια;

Οποιος είναι έξω απ' τον χορό...

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Τούτο το καλοκαίρι δεν πολυταλαιπωρήθηκε εδώ που βρίσκομαι στο χωριό. Κάτι η θάλασσα, που είναι δίπλα, κάτι οι βοριάδες, που έχει τους γυρίζει στεριανούς και έτσι κάνουν τη θάλασσα γυαλί, μόλις ζεσταίνονται βουτούσα και δροσιζόμουν. Στις αρχές του μηνός, βέβαια, με ανησυχούσαν οι φωτιές, γιατί εγώ μεν το δικό μου το τριώροφο το έχω ολόγυρα όλο πλακοστρωμένο, αλλά ο γειτόνάς μου, που έχει ένα μικρό ισόγειο, μια παραγκούλα, έχει έξι στρέμματα φίσκα στα δέντρα –ελιές, κυπαρίσσια, χαρουπιές, κουκουναριές– και στο σύνολό μας κάτι θηρία μικροδάφνες, ξέι-επτά μέτρα ύψος φτάνουν, ένας Θεός ξέρει πότε φυτεύτηκαν. Είχε και δύο σειρές ευκαλύπτους, αλλά αυτούς κατάφερα και τον ανάγκασα να τους κόψει έναν έναν. Μένουν όμως οι καταραμένες οι μικροδάφνες. Εγώ έχτισα στη μεσοτοιχία απάνω, με το δικαίωμα που μου δίνει ο νόμος, και του είπα εξαρχής πως τις μικροδάφνες του πρέπει να τις ξεπατάσει. Αυτός τίποτα. Του λέω και του ξαναλέω πως τα κλαριά τους όταν φυσάει χτυπούν στον τοίχο της κρεβατοκάμαράς μου και με ενοχλούν. Οι μικροδάφνες, του λέω, πρέπει να κλαδεύονται στα πενήντα εκατοστά, κι όχι έτσι που τις έχεις αφήσει εσύ να γίνουν βουνά. Αυτός, όμως, τίποτα. Ούτε

λόγια ακούει, ούτε τα εξώδικα που του έχω στείλει του κάνουν τίποτα – τέτοια χάλια έχουμε. Και αυτή η κυβέρνηση δεν κάνει τίποτα.

Πάντως εγώ με το κλιματιστικό και τις υδροσπίδες δεν στερήθηκα ούτε τον καθαρό αέρα ούτε τον ύπνο μου, και το βραδάκι πηγαίνω εδώ δίπλα, στο κεντράκι, όπου γύρω από πέντε - έξι ταβλαδόρους μαζεύονται πολλοί και με παρακολουθούν, διότι είμαι ενήμερη και τους εξηγώ πολλά.

Και πρώτων τις καθημερινές ανοσίες που κάνει η κυβέρνηση, η δική μας. Εκεί επανέρχομαι κάθε λίγο, γιατί είναι τόσο πολλές! Ειδικότερα με τις φωτιές αποδείχθηκαν ανίκανοι, μπιτ τελείως ανίκανοι! Ξαν τον Πούτιν κι αυτοί, που άφησε και του κάνκε ολόκληρη Σιβηρία, ο βλαξ. Και σήμερα στην Καλιφόρνια αυτό που τους φταίει είναι το σύστημα – αναθεώρη σε ιδιωτικές εταιρείες την πυρασφάλεια των σπιτιών τους, πράγμα που είναι απολύτως λανθασμένο και ολέθριο. Για τα του Καναδά περιμένω να ολοκληρωθούν τα πράγματα, αλλά για τη Ρόδο και την Κέρκυρα τους έχω περιγράψει βήμα προς βήμα τα λάθη της κυβέρνησης, και σήμερα τους έλεγα για τον Εβρώ, όταν κάποιος πέταξε: «Οποιος είναι έξω απ' τον χορό, πολλά τραγούδια ξέρει».

Αυτό ήταν! Λες και δόθηκε το

σύνθημα για να αρχίσουν να λέγονται βροχή οι ανοσίες. Μερικοί θυμήθηκαν εδώ και σαράντα χρόνια τη φωτιά που είχε κατεβεί μέχρι το ξεκλήσι του Αν Γιώργη, στο λοφάκι πάνω από το χωριό, και πως είχαν τρέξει εκείνοι, εικοσάχροδες τότε, να την πολεμήσουν, με τσεκούρια και φτυάρια και κλαριά. Περιγράφαν ο ένας στον άλλον και όλοι μαζί σε όλους το πόσο φοβερό ήταν –λέει– να πλησιάζεις αυτό το πυρωμένο θηρίο, και πόσο μεγάλος ήταν ο κόπος. Και μετά το έριξαν στο γενικό. «Και σκέψου», μωρολογούσαν, «αυτό να το κάνεις ένα μήνα τώρα, όλη μέρα κι όλη νύχτα, από τη Ρόδο στην Κέρκυρα κι από την Κέρκυρα στη Βοιωτία κι από εκεί στη Θράκη... Ηρωες, βρε παιδί μου, ήρωες...». Ωσπου νευρίασα και τους πέταξα: «Τι κάθεστε και μου κοπανάτε τώρα; Υποκρισίες είναι όλα αυτά! Εσείς άλλο δεν σκέφτεστε παρά το συζάκι σας και το τάζλι σας και την καλοπέρασή σας».

«Και πολύ σωστά κάνουμε», μου αντιγύρισε ποιος νομίζετε; Αυτός! Ο γείτονας με τους πρώην ευκαλύπτους και τις μικροδάφνες. Αυτός! Κάνουν, λέει, πολύ σωστά, γιατί η χώρα μας βρίσκεται σε ένα είδος πολέμου με τις φωτιές, όπου μέτωπο γίνεται κάθε νέα μεγάλη εστία πυρκαγιάς. Τα υπόλοιπα μέρη της χώρας μας είναι μετόπισθεν. Και το

καθήκον των μετόπισθεν είναι να διατηρούν τον κανονικό ρυθμό ζωής αμείωτο, γιατί αλλιώς θα παραλύσει η κρατική μηχανή και ο πόλεμος θα καθεί. «Επομένως και στις δουλειές μας καθημερινά, και τα ψώνια μας, και το συζάκι μας. Συγχρόνως όμως με ζωντανή τη συνείδηση πως η κρατική μηχανή βρίσκεται σε συναγερμό, και άρα ένας μεγάλος αριθμός λειτουργών της κοπιάζει υπέρμετρα, δοκιμάζει στο έπακρον την επινοητικότητα του για να λύνει τα καθημερινώς νέα προβλήματα, και διακινδυνεύει μέχρι και τη ζωή του. Πόσα κατορθώματα σαν την αστραπαία μεταφορά του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης στο επιβατηγό πλοίο “Αδομάντιος Κοραΐς”. Κρίμα που δεν μαθαίνουμε περισσότερα γι' αυτούς τους άθλους, κρίμα που δεν προβάλλονται και δεν υμνούνται οι πρωτεργάτες τους. Αυτό θα ήταν το δικαίο, που επιπλέον θα μας βοηθούσε να βλέπουμε τα πράγματα στις σωστές τους διαστάσεις. Και να αποτιμούμε τον φόρο τιμής εκεί όπου τον οφείλουμε».

Δεν ξέρω πόσα άλλα τέτοια είπε αυτός ο πλῆθιος, γιατί εγώ απηύδισα, τους παρατήσα και πήγα σπίτι μου να βάλω λίγη τηλεόραση να ξεσκάσω.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Η Χλώρακα μας προειδοποιεί

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Το συμβάν της βίαιης επίθεσης εναντίον κατοικιών που διαμένουν Σύροι στη Χλώρακα, την περασμένη Κυριακή σε διαδήλωση της κοινότητας με φόντο το προσφυγικό-μεταναστευτικό, αποτελεί μια συνδυαστική αποτυχία σε πολλαπλούς άξονες: Της κοινωνίας που έχει εκθρέψει ένα ρατσιστικό τέρας με εκφάνσεις βίας απέναντι στο ξένο και το διαφορετικό. Του κράτους, ιδίως την περίοδο 2016-2022, που απέτυχε να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις ροές παράτυπων μεταναστών και την προσφυγική κρίση, δημιουργώντας απίστευτη ολιγωρία σε έναν μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου –την περίοδο μάλιστα που εξέταζε γρηγορότερα πώς θα δώσει χρυσό διαβατήριο σε ολιγάριθμες αμφιβόλου προέλευσης. Στο ίδιο το apparatus ασφάλειας που απέτυχε στο να αποτρέψει βανδαλισμούς κι επιθέσεις και, τέλος, στο ίδιο το πολιτικό σύστημα, όπου τα δεξιά κόμματα –προεξέχοντος στελεχών του Δημοκρατικού Συναγερμού– αποπειράθηκε όχι μόνο να κεφαλαιοποιήσει, μικροπολιτικά, το συμβάν αλλά και να αλιεύσει ψήφους στις παρυφές της Ακροδεξιάς του ΕΛΑΜ –που κατόρθωσε για ακόμη μία φορά να θέσει την ατζέντα, ενόψει μάλιστα και αυτοδιοικτών εκλογών.

Ο πρώην κυβερνητικός εκπρόσωπος, Μάριος Πελεκάνος, δήλωσε το αίμητο περί «τέλους ανοχής του παραμυθιού της ενσωμάτωσης», μιας διαδικασίας που τόσο η διεθνής εμπειρία όσο και η επιστημονική βιβλιογραφία εξετάζουν διαχρονικά σε θέματα ένταξης κι αφομοίωσης μεταναστών, σε σχέση με την καταγραφή

Για την κυπριακή κοινωνία είναι, από σκοπιάς ασφάλειας, lose-lose το σενάριο όπου ένας ρατσιστής θα σκοτώσει έναν μετανάστη ή ένας μετανάστης θα σκοτώσει έναν ρατσιστή.

αδιανόητο ότι το πεδίο της προσφυγικής προστασίας, της οικονομικής μετανάστευσης αλλά και της παράτυπης μετανάστευσης αποτελούν πεδία ελλειπούς κατανόησης, ιδεοληψιών και μικροπολιτικής πρακτικής αντί να αποτελούν ένα πεδίο όπου όλοι πρέπει να ζητούν τα αυτονόητα: Σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου σε όσους έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας, ιδίως σε μια χώρα υπό κατοχή που προτάσσει το Διεθνές Δίκαιο για το εθνικό της θέμα, μηδενική ανοχή στην παράτυπη μετανάστευση που προσπαθεί να εκμεταλλευτεί το σύστημα και μια κοινωνία όπου είναι έτοιμη –ανοικτά, ενεργητικά αλλά και με αυτοσεβασμό– να προσφέρει αλλά και να απαιτήσει παράλληλα σεβασμό κι αλληλεγγύη από τον φτωχό και τον αδύναμο.

Την ίδια στιγμή το συμβάν στην Χλώρακα οφείλει να μας προειδοποιήσει. Για την κυπριακή κοινωνία είναι, από σκοπιάς ασφάλειας, lose-lose το σενάριο όπου ένας ρατσιστής θα σκοτώσει έναν μετανάστη ή ένας μετανάστης θα σκοτώσει έναν ρατσιστή. Στο πρώτο σενάριο εγκυμονεί ο κίνδυνος της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης, σε homegrown επίπεδο μάλιστα, αν επικρατήσει ο ρατσιστικός όχλος. Στο δεύτερο εγκυμονεί ο κίνδυνος της θεαματικής αύξησης της εκλογικής δύναμης των ακροδεξιών κομμάτων, που πρώτα θα αυξήσουν τα ποσοστά τους και μετά θα στραφούν προς τα κόμματα του συνταγματικού τόξου και την ίδια την κοινωνία για να επιβάλλουν, δια της ισχύος, την ολοκληρωτική τους ιδεολογία. Τέλος, τις αστοχίες μας σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο παρακολουθεί και η Τουρκία. Ένα σκηνικό αντίστοιχο της κρίσης του Έβρου στην Ελλάδα το 2020, κατά μήκος της Πράσινης Γραμμής, θα ήταν μια δυναμική υβριδική απειλή για την οποία πολύ πιθανόν ως κράτος να μην είμαστε έτοιμοι, ακόμη, να την αντιμετωπίσουμε σε επίπεδο κρίσης και ως κοινωνία στο αντίστοιχο της διαχείρισης.

Το συμβάν στη Χλώρακα πρέπει να μας ξυπνήσει. Αν δεν μας ξυπνήσει αναπόφευκτα θα μεταकुλήσουμε σε μια κατάσταση αβεβαιότητας όπου μπορεί να συμβούν τα χειρότερα. Με άγνωστες και κυριότερα ανεξέλεγκτες συνέπειες για την Κύπρο.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Άποψη κλειστής αγοράς στο Καράτι του Πακιστάν, μετά την προκήρυξη για γενική απεργία. Βασικός λόγος είναι οι διογκωμένοι λογαριασμοί ρεύματος και ο αυξανόμενος πληθωρισμός. Διαμαρτυρίες έχουν ξεσπάσει σε πολλές πόλεις σε όλο το Πακιστάν, με τους διαδηλωτές να πυρπολούν τους μηνιαίους λογαριασμούς τους.

Ελέφαντες και διπλωματία

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η Υπηρεσία Αναλύσεων του αμερικανικού Κογκρέσου σε έκθεσή της αναγράφει τις σχέσεις των ΗΠΑ με την Τουρκία.

Κείμενο αποκαλυπτικό και ταυτόχρονα χρήσιμο για να κατανοήσουμε το πλέγμα των σχέσεων ανάμεσά τους (πηγή: «Καθημερινή», 26/8).

Σημείο 1: «Η Τουρκία παραμένει ένας κομβικός «παίκτης» στην ευρύτερη περιοχή, ένας παράγοντας με ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία».

Μόνο όσοι εθελοτυφλούν αγνοούν αυτή την πραγματικότητα. Σε τίτλους: NATO, αμερικάνικες βάσεις (Ιντσιρλίκ, στην κορυφή), δεύτερος μεγαλύτερος στρατός στο NATO, Στενά του Βοσπόρου (Μοντρέ), ρόλος στο Ουκρανικό, γειτνίαση με Συρία, Ιράκ, Ιράν, Καύκασο, τρομοκρατία, ικανοποιητική σχέση με Ισραήλ κ.ά.

Σημείο 2: «Κατά τη διάρκεια της προεδρίας Μπάιντεν η ένταση μεταξύ ΗΠΑ-Τουρκίας σε κάποια πεδία συνεχίστηκε παράλληλα με τη συνεργασία σε άλλα ζητήματα και ευκαιρίες για βελτίωση των διμερών δεσμών».

Ένταση και βελτίωση. Μπάιντεν σε Ερντογάν: «Σας ευχαριστώ για τη διπλωματία σας και το θάρρος σας. Και σας ευχαριστώ για την ηγεσία σας» (Βιλνίους, 11/7).

Σημείο 3. «Η εμφάνιση των δεσμών με τη Ρωσία σε κάποιους τομείς παραμένει πηγή ανησυχίας για τη διοίκηση Μπάιντεν και κάποια μέλη του Κογκρέσου». Ύστερα «οσοροποιεί»: «Η ενίσχυση της Τουρκίας στην άμυνα της Ουκρανίας και η διάθεση επαναπροσέγγισης με το Ισραήλ, κάποια αραβικά κράτη

και την Αρμενία έχουν βελτιώσει τις σχέσεις ΗΠΑ-Τουρκίας».

Η Άγκυρα εσχάτως έχει κάνει ένα κλικ πίσω σε σχέση με τη Ρωσία, αλλά ως εκεί. Η γεωπολιτική αξία της Τουρκίας της επιτρέπει ώστε ο Τ. Ερντογάν σύντομα να ταξιδεύει στη Μόσχα, ενώ ο ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν ταξίδεψε στο Κιέβο.

Σημείο 4. «Σημεία τριβής η συμφωνία της Άγκυρας με τη Ρωσία για αγορά των S-400 καθώς και τα εμπόδια που η τουρκική πλευρά προέβαλε στην ένταξη Σουδανίας και Φινλανδίας στο NATO».

Τα δύο τελευταία έχουν σε μεγάλο βαθμό ξεπεραστεί, ενώ η αγορά των S-400 είχε κόστος για την Τουρκία –όχι συμμετοχή στο πρόγραμμα των F-35, μετ' εμποδίων παράδοση των 40 συν 79 F-16.

Αυτή η περιήγηση έχει ιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο. Δύο τρόποι να την εξηγήσουμε: ο επιφανειακός. Όπως η συνεργασία της Εθνικής Φρουράς με την εθνοφρουρά του Νιου Τζέρσεϊ. Όπως άρση ή μη του εμπάργκο όπλων. Όπως η θεωρία ότι ένας πολυπράγμων λομπίστας –και μάλιστα υπό δικαστική διερεύνηση– μπορεί να είναι ο Ηρακλής μας! Αν δει κανείς τα τρία πρώτα σημεία της έκθεσης του Κογκρέσου, καταλαβαίνει πως η εξωτερική πολιτική χρειάζεται εγκυρότητα στις εκτιμήσεις.

Η έκθεση μάς λέει ότι η Κύπρος δεν μπορεί να παίξει στο γήπεδο των ελεφάντων. 1ο: Όσες φορές παίξαμε στο γήπεδο του μικρομεγαλισμού χάσαμε, S-300, EastMed κ.ά. 2ο: Αλλά η Κύπρος έχει δυνατότητες, μπορεί πολύ περισσότερα πέρα από τα επικοινωνιακά στιγμιότυπα: Ε.Ε. συν καλές σχέσεις με

άλλους διεθνείς δρώντες. 3ο: Το ισχυρό μας πεδίο είναι η συμμετοχή στην Ε.Ε., η διπλωματία, η ελικορίνη στην επιδίωξη λύσης, η άσκηση «βόρειας» πολιτικής με στόχο το παγκύπριο όφελος, η ταύτιση των συμφερόντων της νήσου με το κοινοτικό συμφέρον. 4ο: Όσο λείπει το 3ο, άλλο τόσο θα στοιβάζεται το 1ο, όπως δείχνουν οι σημερινές εξελίξεις. Συνάντηση Ν. Χριστοδουλίδη - βοηθού γ.γ. των Η.Ε., Μ. Γιέτζια. Ο βοηθός γ.γ. μάς κάλεσε «να δούμε τη μεγάλη εικόνα» και ότι «σίγουρα ο γ.γ. θα αξιοποιήσει όλες τις καλές του υπηρεσίες, ώστε να βοηθήσει αυτή τη διαδικασία εξεύρεσης λύσης στο Κυπριακό». Αντί να προβληματιστούμε, να αναζητήσουμε τη «μεγάλη εικόνα», ο κυβερνητικός εκπρόσωπος το γύρισε στη μικρή εικόνα. Αμέσως μετά δήλωσε ότι «ο βοηθός γ.γ. των Η.Ε. καίρτηκε την υπεύθυνη στάση που επέδειξε και επιδεικνύει ο ΠτΔ». Μα, ποιος εμπόδιζε να το πει αυτό ο ίδιος ο βοηθός γ.γ.;

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος συνέχισε: «Ο ΠτΔ επανέλαβε ακόμη μια φορά την ετοιμότητά μας για επανέναρξη διαπραγματεύσεων εντός του συμφωνημένου πλαισίου». Η συστηματική παραποίηση των δεδομένων είναι εκπληκτική. Ο γ.γ. δεν μιλάει για «επανεναρξη των διαπραγματεύσεων». Ζητάει, όπως ο ίδιος λέει, «απόδειξη της γνήσιας δέσμευσης για λύση» και ύστερα τα άλλα.

Κ.Ε.: «Θεωρούμε ότι ο διορισμός ενός απεσταλμένου εκ μέρους του γ.γ. θα έχει μια υψηλή προστιθέμενη αξία».

Ο Ε/κ ηγέτης ζητάει «απεσταλμένο» για να διερευνήσει πιθανό-

ντες για διαπραγματεύσεις, ενώ ο γ.γ. λέει «πρώτα δημιουργήστε τις προϋποθέσεις, να με πείσετε ότι αυτή τη φορά θα είναι διαφορετικά» και μετά «απεσταλμένος»!

Η συνάντηση Γιέτζια - Χριστοδουλίδη κράτησε μιάμιση ώρα. Η χρονική της διάρκεια δείχνει πως η Πύλα ήταν εκεί. Τα Η.Ε. αναζητούν λύσεις κοινής αποδοχής: από τη μία να ξεμπλοκάρουν την κατασκευή του δρόμου Πύλα-Άρσος, από την άλλη ένα νέο «σημείο διέλευσης» –ίσως Μια Μηνιά. Χθες ο Ε. Τατάρ δήλωσε «ότι ο δρόμος πρέπει να ολοκληρωθεί. Οι εργασίες κατασκευής πρέπει να ξεκινήσουν το συντομότερο δυνατό, ο Γιέτζια είναι θετικός σε αυτό». Συμπλήρωσε: «Στο πλαίσιο μιας εποικοδομητικής παιχνιδι επιρρίψης ευθυνών –τόρα στον Τατάρ, αύριο ίσως στα Η.Ε. για τη φόρμουλα «Πύλα έναντι διόδου».

Το Κυπριακό, ο δρόμος της Πύλας και ίσως μια «νέα διόδος»! Μέχρι τώρα ακούγαμε κάθε μήνα κι ένα ορόσημο για πρόοδο, τώρα όχι. Οι δυνάμεις της στασιμότητας αξιοποιούν τα λάθη του Τατάρ στην Πύλα και στρέφουν την κοινή γνώμη στο μόνο πράμα που τους περνά: την ώθηση της κοινής γνώμης στην απόγνωση μέσα από το ανηλέες παιχνίδι επιρρίψης ευθυνών –τόρα στον Τατάρ, αύριο ίσως στα Η.Ε. για τη φόρμουλα «Πύλα έναντι διόδου». Έτσι, ενώ Ελλάδα-Τουρκία αλλάζουν βηματισμό και βλέπουν τη «μεγάλη εικόνα», η νήσος των αγίων επιμένει. Η Πύλα αξιοποιείται καταλλήλως: γυρίζουμε στην «ασφάλεια» της καταγγελίας...

www.larkoslarkou.org.cy

Δύση και αντι-Δύση

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ

Στην τελευταία σύνοδο των BRICS, στις 23-24 Αυγούστου στο Γιοχάνεσμπουργκ, ανακοινώθηκε η διεύρυνσή τους σε έξι χώρες: Αργεντινή, Αίγυπτο, Ιράν, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Σαουδική Αραβία και Αιθιοπία, μερικές μεγάλες πετρελαιοπαραγωγούς. Η απόφαση αυτή επανέφερε στην επικαιρότητα την ανακατάταξη του διεθνούς συστήματος.

Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, εγκαθιδρύθηκε η παγκόσμια κυριαρχία των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατόπιν, ανέτειλε το άστρο της Κίνας, η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της οποίας ήγειρε σοβαρές ανησυχίες για την αμερικανική πρωτοκαθεδρία. Σήμερα, πάντως, οι προβλήσεις είναι περισσότερο επιφυλακτικές. Πέραν των συγκυριακών αναταράξεων, όπως στην αγορά των ακινήτων, στην Κίνα εμφανίζεται το δομικό πρόβλημα της δημογραφικής ανεπαρκείας. Νέα ανερχόμενη δύναμη εμφανί-

ζεται η Ινδία· σε απώτερο μέλλον προβάλλει ο πληθυσμιακός γίγας, η Αφρική.

Είναι, λοιπόν, ρευστό το πεδίο των ανακατατάξεων ως προς τις χώρες οι οποίες δυνάμει ανταγωνίζονται την αμερικανική ισχύ. Όμως, ταυτοχρόνως, αναδύεται ένα ευρύτερο ζήτημα. Πρόκειται για τη συλλογική αμφισβήτηση της Δύσης, όπως αποκαλύφθηκε, καθώς η πλειονότητα από τα κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών απέσχε από την καταδίκη της απρόκλητης ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Για πρώτη φορά παρουσιάστηκε μια σαφής διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στη «Δύση» και σε μια υπό ανάπτυξη «αντι-Δύση». Η απειλή για την αμερικανική ηγεμονία από μιαν ενδεχόμενη συσπείρωση των αντιδυτικών δυνάμεων μοιάζει πολύ σοβαρότερη από την κινεζική ή, ακόμη λιγότερο, από τη ρωσική αμφισβήτηση. Μπορεί αυτό το αντίπαλο δέος να δομηθεί; Το δίκτυο

Το πλεονέκτημα της Δύσης έναντι των BRICS δεν είναι η οικονομική και τεχνολογική δύναμη, πεδία στα οποία μπορεί να ξεπεραστεί η δύναμή της βρίσκεται στη θεσμική της πρωτοπορία.

των BRICS συνιστά την πιο προχωρημένη απόπειρα προς την αντιδυτική κατεύθυνση. Η πρόθεση να υπονομευθεί ο ρόλος του δολαρίου στη διεθνή οικονομία και πολιτική έχει διατυπωθεί από πολλούς παράγοντες των BRICS και δείχνει τη στρατηγική στόχευση.

Ο συσχετισμός δυνάμεων ανάμεσα στη Δύση και στην αντι-Δύση αναλύεται συνήθως με ποσοτικά κριτήρια· συγκρίνονται, δηλαδή,

τα ΑΕΠ. Τα συμπεράσματα των διαφόρων υπολογισμών, είτε με σπμερινά δεδομένα είτε με προβολές στο μέλλον, δείχνουν ισότητα ή και υπεροχή της αντι-Δύσης. Ακόμη περισσότερο εντυπωσιακές είναι οι ιστορικές καμπύλες, οι οποίες προβάλλουν μια ταχύτατη μείωση της απόστασης ανάμεσα στα δύο σύνολα κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Είναι, επομένως, η Δύση καταδικασμένη; Η αντιπαράθεση δεν θα κριθεί μόνον από την εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών. Αποφασιστική σημασία διαδραματίζει η συνοχή των αντιπαρτιθεμένων δυνάμεων. Οι διαφορές και οι αντιθέσεις στο εσωτερικό του αντιδυτικού στρατοπέδου είναι πολλαπλές και συχνά πολύ δυναμικές. Σοβαροί ανταγωνισμοί διαχωρίζουν τα ισχυρά κράτη της αντι-Δύσης: την Κίνα, τη Ρωσία και την Ινδία.

Βέβαια, ούτε και τα μέλη της Δύσης συμπλέουν σε όλα τα ζητήματα. Η ιστορία τους βρίθει από

κοσμοϊστορικές συγκρούσεις, με αποκορύφωμα τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους. Όμως, οι δυτικές δυνάμεις διαθέτουν ένα αποφασιστικό πλεονέκτημα: θεσμούς.

Οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι και η σοβιετική απειλή οδήγησαν σε τρία δίκτυα συνεργασίας τα οποία, εξελισσόμενα, συγκρότησαν τρεις αλληλοδιαπλεκόμενους οργανισμούς: NATO, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΟΣΑ. Αποτελούν έναν ιστό, ο οποίος συνδέει τις δυτικές χώρες μεταξύ τους και με τις ανατολικές τους προεκτάσεις – την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα. Ο ιστός αυτός διαθέτει ιστορικό βάθος εβδομήντα ετών. Σε όλη αυτή τη διάρκεια, οι πολιτικοί, οι στρατιωτικοί και οι γραφειοκράτες έμαθαν να συντονίζονται, να συνεργάζονται και να αναζητούν τον συμβιβασμό και το consensus. Χάρη σε αυτόν τον ιστό, η Δύση μπορεί να ισχυριστεί ότι υφίσταται ως οντότητα. Παρά τις απαισιοδόξες προβλέψεις, η ου-

κρανική κρίση έδειξε ότι το θεσμικό αυτό πλαίσιο αντιδρά ενιαία, ακαριαία και αποτελεσματικά.

Το πλεονέκτημα της Δύσης δεν είναι η οικονομική και τεχνολογική δύναμη, πεδία στα οποία μπορεί να ξεπεραστεί. Η δύναμή της βρίσκεται στη θεσμική της πρωτοπορία. Οι BRICS θα χρειαστούν πολύ χρόνο για να καλύψουν τη διαδρομή την οποία διήνυσαν η Δύση αυτά τα εβδομήντα τελευταία χρόνια.

Εκουμε την εξαιρετική τύχη να ανήκουμε από πολύ νωρίς στους θεσμούς αυτούς. Η ορθή αξιοποίηση αυτής της κληρονομιάς συνιστά ένα σημαντικό όπλο στην άσκηση της εξωτερικής μας πολιτικής.

Ο κ. Γιώργος Πρεβελάκης είναι ομότιμος καθηγητής Γεωπολιτικής στη Σορβόνη και συγγραφέας των βιβλίων: «Ποιοι είμαστε. Γεωπολιτική της ελληνικής ταυτότητας», Κέρκυρα, 2016, και «Τα ξύλινα τείχη. Γεωπολιτική των ελληνικών δικτύων», Κέρκυρα, 2020.

Ο παππούλης και το διαδίκτυο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Πτωχός παππούλης, πάλαι ποτέ ατακτούλης, μόνος και έρμος, σε ένα άλοιο προσφυγικό σπίτι, με μια καλότατη αλλοδαπή φροντίστρια, έβαλε πείσμα και δεν δεχόταν να χρησιμοποιήσει πιστωτική κάρτα, για να λαμβάνει χρήματα από τις αυτόματες μηχανές έξω από τις τράπεζες. Ο άνθρωπος είναι τετραπέρατος και ξέρει άριστα όλα τα κόλπα του διαδικτύου και όλες τις «καλές» ιστοσελίδες. Ο παππούλης επέμενε να πηγαίνει με το μπαστούνι του, δύο φορές τον μήνα, ενίοτε και κάθε βδομάδα, στην τράπεζα, για να πάρει λίγα χρήματα από την πενικρή σύνταξή του.

Η καλή αλλοδαπή γυναίκα, από την άλλη άκρη της γης, η οποία έμαθε και τα λίγα ελληνικά, δοκίμασε επανειλημμένως να πείσει τον παππούλη να δεχθεί να πάρει πιστωτική κάρτα, ώστε να εξοικονομήσει και λίγα χρήματα από τις πολύ ψηλές χρεώσεις των τραπεζών. Η απάντηση του παππού ήταν αφοπλιστική: «Αν το κάνω αυτό, δεν θα χρειαστεί να βγω από το σπίτι. Κάθε φορά που μπαίνω στην τράπεζα, συναντώ παλιόφιλους, με τους οποίους κουβεντιάζω και καμιά φορά πίνουμε και καφέ. Είμαι μόνος όλη μέρα και η επίσκεψή στην τράπεζα αποτελεί παρηγοριά για μένα. Βγάζω τις πιτζάμες, φοράω τα καλά μου ρούχα και έχω μια αιτία να βγω από τους τέσσερις τοίχους του σπιτιού μου». Προχώρησε ακόμη ένα βήμα και μίλησε με πολλή χαρά για τις επισκέψεις τις οποίες δέχθηκε στο νοσοκομείο, όταν νοσηλευόταν, από τον φίλο του στην τράπεζα, αλλά και από τον μπακάλη και τον περιπτερά της γειτονιάς του.

Η καλή φροντίστρια δεν τα έβαλε κάτω και έβαλε τη γειτόνισσα να πείσει τον παππού να αλλάξει τακτική. Αλλά και πάλι «εις μάτην εκοπίασεν». Ο κοσμογυρισμένος παππούλης άνοιξε την καρδιά του και μίλησε για τη χαρά την οποία αισθάνεται όταν βλέπει ανθρώπους στα μάτια, όταν κάνει χειραψίες, όταν κουβεντιάζει και όταν πίνει καφέ με φίλους.

Μίλησε για τη βαριεστημάρα του όταν βλέπει όλη μέρα εικόνες και βίντεο στο κινητό τηλέφωνο, όταν ανταλλάζει μηνύματα με γνωστούς και άγνωστους και όταν αναγκάζεται να παρακολουθηθεί τις καταθλιπτικές ειδήσεις, για να ξέρει τι γίνεται στον κόσμο. Η αλλοδαπή κυρία «παραδόθηκε» και από τότε, πρώτα κουβεντιάζει με τον σοφό παπ-

πούλη και ύστερα αρχίζει τις δουλειές του σπιτιού.

Ο καλός παππούλης, πήρε θάρρος και όλο λέει και λέει ιστορίες από την πολύπαθη ζωή του, για την κακή του μοίρα, για τις δικές του αδυναμίες, για τα δικά του πάθη, για να καταλήξει πάντα με τη φράση ότι «χόρτασε τη ζωή». Συχνά-πυκνά κάνει και αναφορές στον αγαπημένο του Καβάφη και ειδικά στο ποίημα του Ιθάκη. «Σα βγεις στον πηγαϊμό για την Ιθάκη, να εύχεται να 'ναι μακρύς ο δρόμος, γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις. Tous Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας, τον θυμωμένο Ποσειδάωνα μη φοβάσαι...». Τώρα τι σημασία έχει αν ο άνθρωπος απέναντί από τον παππούλη δεν καταλαβαίνει όλα όσα λέει. Σημασία έχει ότι ο ρυτιδωμένος άνθρωπος, στο ηλιοβασιλέμα της ζωής του, μπορεί και βλέπει ένα πρόσωπο το οποίο χαμογελά και εκπέμπει καλοσύνη. Και η κυρία από την άλλη, βλέπει ένα άνθρωπο ο οποίος μιλά και εκπέμπει χαρά και όχι νευρά, θλίψη και γερωντική κατάθλιψη.

Αγαπημένος ποιητής, του καλού παππούλη, είναι και ο Νίκος Καββαδίας, παρόλο που ο ίδιος ταξίδευε μόνο με αεροπλάνα σε εξωτικούς και πονηρούς προορισμούς. Μιλούσε στην καλή του φροντίστρια, την οποία ερωτεύτηκε πλατωνικά και δεν μπορούσε ούτε μέρα χωρίς την παρουσία της, για τους έρωτες της ζωής του, για τα ταξίδια του, για την αγάπη του για τη θάλασσα και για τις μεγάλες απογοητεύσεις και αποτυχίες της ζωής του. «Κτυπούσα το κεφάλι μου στον τοίχο, αλλά και πάλι δεν σταματούσα...» έλεγε, αποκαλύπτοντας προσωπικά του δράματα.

Ο παππούλης—όχι σπάνια—τέλειωνε την κουβέντα του με στίχους του Καββαδία: «Θα μείνω πάντα ιδανικός κι ανάξιος εραστής, των μακρυσμένων ταξιδιών και των γαλάζιων πόντων, και θα πεθάνω μια βραδιά σαν όλες τις βραδιές, χωρίς να σκίσω τη θολή γραμμή των οριζόντων.» Και τι σημασία είχε αν η «σύντροφος» του δεν καταλάβαινε τα λόγια του. Η πληρωμή του ήταν το χαμόγελο και τα δυο της χέρια, τα οποία κοπίαζαν για να τον φροντίσουν. Και όλα καταλήγουν στον «τελευταίο χορό» του Χάρη και του Πάνου Κατσιμίκια: «Τίποτα δεν έχει αλλάξει και τίποτα δεν είναι όπως παλιά, μένει όμως ακόμα ένα πείσμα, που δεν είναι συνήθεια μοναχά. Γέλα, γέλα πουλί μου γέλα, γέλα, κι είν' η ζωή μια τρέλα...».

kaparispan@yahoo.gr

Είναι ο Κασσελάκης το ελληνικό αριστερό όνειρο;

Της ΚΟΥΛΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

«**Μια νύχτα** θα 'ρθει από μακριά αέρας πεχλιβάνης, να μη μπορείς να κοιμηθείς μόλις τον ανασάνεις.» Παπακωνσταντίνου. Όχι Βασίλης, μα Θανάσης. Συνηθίζω να γράφω ακούγοντας μουσική. Έτσι, σχεδόν κάθε κείμενο έχει το μουσικό του καλί. Το κείμενο είχε αρχικά άλλο τίτλο. Έλεγε: «Αλήθεια, ποιον περιμένουμε;» Στο ερώτημα «Ποιοι είμαστε εμείς;», η απάντηση είναι πως εμείς είμαστε αυτοί που τοποθετούνται συνεδιστά στον χώρο της Αριστεράς και προβληματίζονται για τα χαμηλά ποσοστά των αριστερών κομμάτων σε Κύπρο και Ελλάδα. Την ώρα που στην κυπριακή πολιτική σκηνή φθινοπώριασε επικίνδυνα με μια—ως προς την πολιτική ταυτότητα—«αγνώστου μπτρός και πατρός» κυβέρνηση και ανήμπορη να σταθεί στα πόδια της, αφού δεν έχει κανένα στέρεο ιδεολογικό έρεισμα και μπουσούλα, στην Ελλάδα ο Μητσοτάκης και η Δεξιά απολαμβάνουν τον θρίαμβο των εκλογών του Μαΐου. Είναι η λαϊκή εντολή, σύντροφε, τι δεν καταλαβαίνεις; Οι σύντροφοι της Λευκωσίας μπορεί να δείχνουν εφρυσυχαμένοι με τα ποσοστά που συγκέντρωσε ο Μαυρογιάννης στις προεδρικές και να στρουθοκαμνίζουν για τα αποτελέσματα των βουλευτικών, μα ο Αλέξης Τσίπρας μια χαρά κατάλαβε τα ποσοστά της κάλπης και είχε το πολιτικό σθένος να παραιτηθεί.

Ως εκ τούτου, ένα ερώτημα που προέκυψε ήταν το εξής: «Μετά από τον Τσίπρα, ποιος;» Ένα κόμμα για να μην πεθάνει, για να επιβιώσει στην πολιτική αποσύνθεσή και να μην το φάνε τα αντιφρονούντα «κοράκια» και τα δημοσιογραφικά «σκουλήκια», θα πρέπει να αποδείξει ότι έχει στέρεες αρχές και δεν είναι προσωποπαγές. Δεν πιστεύω ότι

υπάρχει κανένας σοβαρός πολιτικός αναλυτής που θα αμφισβητούσε το γεγονός πως ο ΣΥΡΙΖΑ κατόρθωσε να ισχυροποιηθεί και να αναδειχθεί κυβέρνηση ακριβώς επειδή στηριζόταν στη χαρισματική πολιτική φιγούρα του Αλέξη Τσίπρα.

Ο Αλέξης Τσίπρας διέθετε επικοινωνιακές δεξιότητες, ρητορικές αρετές και όπως απεδείχθη—μέσω της κάλπης το 2015—τη δύναμη της πειθούς. Αυτό που άφησε, όμως, ως κληροδότημα τόσο στον ΣΥΡΙΖΑ όσο και στην ελληνική κοινωνία ο Τσίπρας είναι τον αρχικό άκρατο εφρβικό λαϊκισμό. Δυστυχώς, ο αριστερός ψηφοφόρος και τα δεξιότιμονα κανάλια δεν θα συγκωρέσουν για δεύτερη φορά έναν «εθνικό κήρυκα» εξ αριστερών που με το φρέσκο του λουκ και τον ανανεωτικό αέρα υποσχεται ριζοσπαστική ανασυγκρότηση και υλοποίηση ελληνικού ονείρου. Αυτόν τον αέρα του κατακτητή του αμερικάνικου ονείρου φρόντισαν να κόψουν με το καλημέρα στον Στέφανο Κασσελάκη τα ελληνικά μέσα μαζικής επίθεσης. Ο Στέφανος Κασσελάκης αιφνιδίασε όλους με την υποψηφιότητά του για πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ, τόσο γιατί τελευταία στιγμή μπήκε στον αγώνα της διαδοχής αρχηγού, όσο και εξαιτίας του ιδιαίζοντος προφίλ. Είναι νεαρός, αυτοδημιούργητος επιχειρηματίας και εφοπλιστής στις ΗΠΑ. Κατάγεται από τα Χανιά, μεγάλωσε στην Αθήνα σε μια εύπορη οικογένεια που ωστόσο οδηγείται στην οικονομική κατάρρευση και στην αναγκαστική μετανάστευση του Στέφανου στην Αμερική στα 14 του χρόνια. Άριστος μαθητής διαπρέπει στον τομέα της μόρφωσης και αργότερα στις επιχειρήσεις. Πέρα από το γεγονός ότι έχει στέρεες αρχές και δεν είναι του αμερικανικού ονείρου, εντύ-

πωση κάνει η αξιοζήλευτη ομορφιά του και η δηλωμένη ομοφυλοφιλική του ταυτότητα. Η εντυπωσιακή εισόδος στο παιχνίδι της διαδοχής έγινε με μια πολιτική πλατφόρμα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στην οποία ο Κασσελάκης καταθέτει τις προτάσεις του και ανοίγει διάλογο με τους πολίτες μέσα από σκηνοθετημένα βιντεάκια. Σε αυτά τα βιντεάκια είναι άψογος επικοινωνιακά, έχει σταριλίκι, γράφει θεϊκά στον φακό, ξέρει πού, πότε και πώς να χρωματίζει τη φωνή του και απαγγέλλει εμπνευσμένα λεκτικά κείμενα. Πράγματι, η εικόνα του είναι «ονειρική» και τόσο ο κομματικός θίασος όσο και το ελληνικό κοινό αναρωτήθηκαν στιγμή-ια, αν μπορούμε να μιλήσουμε για έναν από μηχανής θεό τόσο για τον ΣΥΡΙΖΑ όσο και για την κοινωνία. Αυτή η ονειρική εικόνα θρυμματίστηκε με την πρώτη συνέντευξη του Κασσελάκη στο κονηtra news στον Πάνο Χαρίτο. Ο υποψήφιος ήταν εξαιρετικά αγχωμένος, ανέτοιμος για έκθεση, απαιδευτος να απαντά σε δημοσιογράφους. Το κυριότερό του μειονέκτημα ήταν η αδυναμία του να μιλήσει με πρακτικούς όρους για τις προτάσεις που παρουσίασε στην πλατφόρμα του, ενώ προτάσσει την αναγκαιότητα για «εφαρμοσμένες» αριστερές πολιτικές. Αρθρατος και ξένος στους κομματικούς μηχανισμούς, μα ως εκ τούτου άπειρος έως αφελής. Βγάζει πρόσωπο καθαρό και ηθικό, με κατάδηλη αμχανία, όταν δεν έχει απαντήσεις σε ζητήματα που δεν τα κατέχει. Παρουσιάζει αδυναμία ελιγμού και, δυστυχώς, στην πολιτική αυτό θα έχει κόστος και δεν θα εκτιμηθεί η ομολογία της άγνοιας σε βασικά ζητήματα. Σε θέματα που έχει γνώση (οικονομία και δικαιώματα ΛΟΑΤΚΙ) δίνει εύστοχες

απαντήσεις και φανερώνει έναν άνθρωπο που μαθαίνει εύκολα, αν του δοθεί η ευκαιρία να δράσει πολιτικά. Αξίζει να σημειωθεί πως από ένα σημείο και εξής άρχισε να αναπτύσσει άμυνες στην πίεση του δημοσιογράφου, υπογραμμίζοντας πως δεν είναι εφικτό σε μια τηλεφωνική συνέντευξη να λυθούν ευαίσθητα εθνικά θέματα. Άξια λόγου ως προς το αξίωμα που διεκδικεί και την πολιτική του συνείδηση είναι η σαφής και έντονη τοποθέτησή του για την αναγκαιότητα διαχωρισμού εκκλησίας και κράτους, το sine qua non της διοίκησης των αγαθών του ρεύματος, του νερού και των τραπεζών από δημόσιο χέρι και η υπογράμμιση του παραλογισμού της επαγγελματικής ανάμειξης του κράτους με τα κανάλια.

Συνοψίζοντας, ο Κασσελάκης δεν είναι το ελληνικό αριστερό όνειρο αυτή τη στιγμή. Δεν είναι αυτός που περιμέναμε, ακριβώς γιατί είναι εξαιρετικά ανέτοιμος. Κάποια στιγμή μπορεί να διαπρέψει, αλλά προς το παρόν δεν είναι έτοιμος. Διαθέτει πολλά θετικά χαρακτηριστικά και ένα προφίλ που θα μπορούσε να βάλει τον ΣΥΡΙΖΑ ξανά στο παιχνίδι. Δυστυχώς, κανένα από τα υπόλοιπα πρόσωπα που διεκδικούν το αξίωμα του πολιτικού αρχηγού δεν μπορούν να προσθέσουν κάτι ούτε να ανακόψουν την κάθοδο του ΣΥΡΙΖΑ.

Θα μωρέσει να αντεπεξέλθει στα σαγόνια των κομματικών μηχανισμών, από τη στιγμή που δεν έχει μεγαλώσει «στα πόδια» αυτόν; Η Νέα Δημοκρατία ή ο κομματικός σωλήνας του ΣΥΡΙΖΑ φοβάται περισσότερο το -αμερικάνικης κοπής- «ελληνικό όνειρο» του Κασσελάκη;

Η κα Κούλα Στυλιανού είναι φιλόλογος.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. Imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ανοχή και ηθικός σχετικισμός: τι είναι ο «μετανάστης»;

Άραγε μπορούμε να μιλάμε για «ανοχή» στην εποχή του ηθικού σχετικισμού ή, όπως το περιέγραφε ο Max Weber, στην εποχή του «πολυθεϊσμού των αξιών»; Ο Βέμπερ βλέπει στον “πολυθεϊσμό των αξιών” μια μη αναστρέψιμη μετάλλαξη με την οποία πρέπει να ζήσουμε, χωρίς καμία ελπίδα να την ξεπεράσουμε. Είναι η “καθημερινή μας ζωή” και το “πεπρωμένο της ποχής μας”.

Αντιμέτωπος με ανεπανόρθωτες και λογικά ανυπέρβλητες αντιθέσεις, ο μόνος οριζόντας που προσφέρεται στον σύγχρονο άνθρωπο είναι η έλλειψη νοήματος. Τρία στοιχεία ορίζουν τον “πολυθεϊσμό των αξιών”: το ασυμβίβαστο των απόλυτων θέσεων για τη ζωή, η αδυναμία να τεθεί τέρμα στην πάλη τους και η ανάγκη να αποφασίσει κανείς υπέρ της μιας ή της άλλης θέσης. Για το άτομο, ανάλογα με το ποια είναι η τελική του θέση, η μία θέση αντιπροσωπεύει τον διάβολο και η άλλη τον θεό και πρέπει να αποφασίσει ποια είναι η θέση του θεού και ποια του διαβόλου. Η

σύγκρουση των αξιών αντιστοιχεί στον “πόλεμο των θεών”. Ο τελευταίος μοιάζει αδιαπέραστος από την ορθολογική επιχειρηματολογία, από μια συζήτηση που εκλαμβάνεται ως ανταλλαγή λόγων». (J.-H. Déchaux, «Parenté, polythéisme des valeurs’ et délibération. Variations webériennes», *Négociations*, 25, 1, 2016, 25-6). Η δημόσια συζήτηση για τα γεγονότα στη Χλώρακα και τις αψιμαχίες μεταξύ Σύρων μεταναστών και πολιτών των τοπικών κοινοτήτων λειτούργησε ως αφετηρία για έναν νέο «πόλεμο των θεών», μια νέα μάχη δηλαδή ανάμεσα σε επικριτές και υποστηρικτές της μετανάστευσης, του δικαίωματος δηλαδή στη μετανάστευση και την υποχρέωση παραχώρησης ασύλου. Συνεπώς για κάποιους η μετανάστευση είναι έργο του θεού και για κάποιους του διαβόλου, όπως θα έλεγε και ο Weber. Με τον τρόπο αυτό η «μετανάστευση» ή το μεταναστευτικό δεν είναι πλέον υλικό γεγονός αλλά αξία. Ως τέτοια νοείται στις σύγχρονες φιλελεύθερες, ατομοκεντρικές κοινωνίες, ως στάση απέναντι στον συνάνθρωπο.

Αντίθετα, το νόημα της «ανοχής» ως μέσο εξάλειψης του θρησκευτικού φονταμενταλισμού στη Δύση απευθύνεται σε άλλο τύπο κοινωνιών. Αποκαλούνται «ολιστικές» επειδή η κοινότητα έχει προτεραιότητα απέναντι στα άτομα. Αυτά οφείλουν να υποτάσσονται στις παραδοσιακές αξίες και αρχές. Η ανοχή έχει τις ρίζες της στους θρησκευτικούς πολέμους καθολικών και προτεσταντών, Ευρωπαίων με Ευρωπαίους. Επρόκειτο για έναν εμφύλιο ουσιαστικά πόλεμο που χώριζε βασιλεία, τοπικές κοινότητες και οικογένειες σε αντίπαλα στρατόπεδα.

Δεν αφορούσε ξενόφερτους ή «ξένους» πληθυσμούς. Ήταν το πρώτο ηθικό ρήγμα σε ένα λείο και ενιαίο αξιακό τοπίο, ο πρώτος ανταγωνισμός στο μονοπώλιο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και των αξιών της στο ευρωπαϊκό έδαφος. Η έμφαση του προτεσταντισμού στην ατομική ηθική και εργηνητία τις επιτάγεις του θεού έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ατομοκεντρικής κοινωνίας. Σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των μεγαλουπόλεων και της χρηματο-

οικονομίας, οι δυτικές κοινωνίες, από κοινωνίες ανοχής, μετατράπηκαν σε κοινωνίες ηθικού σχετικισμού. Αυτό σημαίνει ότι το ίδιο άτομο υιοθετεί διαφορετικές αξίες κάθε φορά που αλλάζει κοινωνικό κύκλο: εργασία, οικογένεια, φίλους κύκλους και κοινωνικά κλαμπ, ιδεολογικές παρέες και πολιτικά κόμματα. Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Simmel, το σύγχρονο άτομο δεν ολοκληρώνεται ηθικά μέσω της ενσωματώσής του σε παραδοσιακές και κοινά αποδεκτές αξίες, αλλά μέσα από την ηθική υπέρβαση των αντικρουόμενων αξιών τις οποίες αναγκάζεται κάθε φορά να υιοθετήσει.

Σε αυτό το περιβάλλον εντάσσεται και το μεταναστευτικό. Οι «μετανάστες» δεν αποτελούν ξένο σώμα εντός του πολιτικού σώματος, αλλά έναν ακόμη κοινωνικό κύκλο εντός του κοινωνικού σώματος, που εκπροσωπεί τον «ξένο», όπως ανέλυσε τον κύκλο αυτό ο Georg Simmel. Ο «ξένος», βέβαια, κάθε άλλο παρά ξένος είναι μέσα στις κοινωνίες μας. Είναι κομμάτι της καθημερινότητάς μας, της ηθικής μας ζωής και της αστικής κουλτού-

ρας και αισθητικής μας. Είναι κάτοικος της πόλης μας και έχει και ο ίδιος ενταχθεί όχι σε μια ολιστική κοινωνία, η οποία προσβέυει συγκεκριμένες αξίες και αρχές ζωής, αλλά σε μια φιλελεύθερη ατομοκεντρική κοινωνία που διέπεται από την απόρριψη αρχή απουσίας απόλυτων αξιών, τον «πολυθεϊσμό των αξιών».

Η Δύση δεν έχει «αξίες» να προσφέρει, να προτείνει, αλλά ένα οργανωμένο σύνολο απουσίας αξιών. Αυτό το οποίο η φιλελεύθερη κοινωνία μας απαιτεί για την ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων δεν είναι η υιοθέτηση κάποιων συγκεκριμένων ηθικών αρχών, αφού τέτοιες πλέον δεν υπάρχουν στη Δύση. Οι κοινωνίες μας δεν επιβάλλουν την αλλαγή ηθών, αντίθετα προσκαλούν τους πάντες να ζήσουν σύμφωνα με τις δικές τους συνήθειες, και πιστεύω αρκεί να μην τις επιβάλουν σε άλλους.

Η υπακοή στον νόμο είναι βέβαια υποχρέωση, αλλά όχι απαραίτητα ηθική. Ο νόμος και το νομικό σύστημα νοείται περισσότερο ως ρυθμιστική αρχή, όπως ο Κώδικας Οδι-

κής Κυκλοφορίας. Εντάσσεται στην καθημερινότητα της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους διάφορους κοινωνικούς κύκλους. Το να επιβάλλει η σημερινή κοινωνία ή, πολύ χειρότερα, το σύγχρονο κράτος, συγκεκριμένες «ευρωπαϊκές» ή «χριστιανικές» αξίες στους νεοεισερχόμενους είναι αντίθετο με τον τρόπο με τον οποίο κατανοεί τον εαυτό της, ως φιλελεύθερη ατομοκεντρική κοινωνία. Το να επιβάλλει ολιστικές αξίες σε μια κοινωνία ατόμων είναι ο ορισμός του ολοκληρωτισμού, έλεγε ο Γάλλος ανθρωπολόγος Louis Dumont, ο οποίος είχε προειδοποιήσει για τον κίνδυνο της επιδράσης νεοοργανωμένων ιδεωδών μιας ανύπαρκτης ιδεατής παραδοσιακής κοινωνίας που απειλείται από το νέο, το μοντέρνο, το διαφορετικό.

Αυτοί που σήμερα απαιτούν από τους πρόσφυγες να ενταχθούν στη φανταστική αυτή κοινωνία αξιών, αύριο θα το απαιτήσουν και από τους συμπολίτες τους.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ιστορίες της διπλανής πόρτας

Ο ακάματος κουρέας της ελίτ

Ο Ανδρέας Κουννή, ετών 85, εξακολουθεί να βρίσκεται καθημερινά στο κουρείο του στην οδό Χύτρων, στο κέντρο της Λευκωσίας

«Να σου πω, αν είμαι ο κουρέας της ελίτ, αυτό έχει να κάνει με τον χαρακτήρα μου. Ανάλογα με τον χαρακτήρα και τη συμπεριφορά σου, αποκτάς την αντίστοιχη πελατεία» λέει ο κ. Ανδρέας Κουννής, ο οποίος έχει κουρέψει πολλές και σπουδαίες προσωπικότητες.

Του **ΠΑΡΙ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Από το τέμπο και τη χροιά της φωνής του στο τηλέφωνο, και από τα σπιρτόζικα αντανakλαστικά του διαισθάνομαι ότι η συνέντευξη με τον 85χρονο Ανδρέα Κουννή θα είναι κάτι περισσότερο από απολαυστική. Από το τηλέφωνο κατάλαβα πως είναι ένας άνθρωπος εύστοφος και διαυγής, και σίγουρα έχει μία συναρπαστική ιστορία να μας αφηγηθεί. Η αρχική μου εντύπωση, όταν λίγες μέρες μετά συναντηθήκαμε στο κουρείο του, επιβεβαιώθηκε και με το παραπάνω. Το κουρείο του, στην οδό Χύτρων, στο κέντρο της Λευκωσίας, δεν έχει πινακίδα. «Από το φαρμακείο του Κτενά στρίβεις αριστερά και ακολουθώς το δεύτερο δεξιά» μας εξηγεί, αλλά παλαιά, όπως κάποτε συνήθιζαν να κάνουν οι άνθρωποι. Μόλις μπαίνουμε στο κουρείο του, ακούμε κλασική μουσική... ο κ. Αντρέας ακούει τη δημοφιλή, ανάμεσα στους λάτρεις της κλασικής μουσικής, πρωινή εκπομπή του τετάρτου προγράμματος του ΡΙΚ. «Α! Η Παμπίνα μου παίζει καθημερινά» μας λέει με ενθουσιασμό, αναφερόμενος στην αγαπημένη του ραδιοφωνική παραγωγή. Πολύ γρήγορα αντιλαμβάνομαι γιατί η πινακίδα για τον κ. Ανδρέα δεν έχει καμία χρησιμότητα. «Μετά από τόσα χρόνια οι πελάτες μου έγιναν φίλοι μου. Στη δουλειά έρχομαι για να δω τους φίλους μου». Και τι φίλοι! Στα σχεδόν... 70 χρόνια που ο κ. Ανδρέας ασκεί το επάγγελμα του μπαρμπέρη, έχει κουρέψει και ξυρίσει προσωπικότητες πολλές και σπουδαίες, από τον Βρετανό κυβερνήτη της Κύπρου, τον καιρό της ΕΟΚΑ, στρατάρχη Σερ Τζον Χάρτινγκ, μέχρι πρώην προέδρους της Δημοκρατίας, όπως ο Γλαύκος Κληρίδης και ο Γιώργος Βασιλείου, καθώς και ανθρώπους της επιχειρηματικής ελίτ του τόπου, όπως ο Κίκης Λαζαρίδης και ο Ντίνος Σιακόλας.

20 χρόνια κουρέας στο Λήδρα Πάλας

Πώς άρχισαν όμως όλα; Με καταγωγή από το κατεχόμενο χωριό Βώνη της επαρχίας Λευκωσίας, ο κος Ανδρέας, αφού εργάστηκε για μικρό χρονικό διάστημα στην ενιαία, τότε, εντός των τειχών Λευκωσία, από το 1955 μέχρι το 1974 δούλεψε για είκοσι ολόκληρα χρόνια στο κουρείο που λειτουργούσε εντός του κορυφαίου, για την εποχή, ξενοδοχείου Λήδρα Πάλας. «Σημείωσε πως, ο παρπέρης ο μάστρος μου που δούλευα κοντά του κάτω στη Λευκωσία, στην περιοχή της Αγίας Σοφίας, μου έδινε τρεις λίρες τον μήνα.

Όταν πήγα στο Λήδρα Πάλας μου έδιναν δέκα λίρες τον μήνα» και συμπληρώνει: «Το Λήδρα Πάλας ήταν το καμάρι της. Ήταν το επίκεντρο των γεγονότων!». Και συνεχίζει: «Ήταν το μοναδικό καλό ξενοδοχείο που είχε κουρείο μέσα, συνεπώς όλη η ελίτ του τόπου, είτε αυτοί ήταν Κύπριοι, είτε ξένοι, εκεί έρχοντουσαν να κουρευτούν. Δημοσιογράφοι, πολιτικοί, στρατίτες, οι πάντες. Σκεφτείτε μόνο ότι τον

καιρό της ΕΟΚΑ στην Κύπρο είχαμε 50.000 Εγγλέζους στρατιώτες. Επειδή στο μεταξύ δουλεύαμε με πολλούς ξένους πελάτες, είχαμε και καλά φιλοδωρήματα».

Του Κληρίδη του άρεσε η κουβέντα

Ο Χάρτινγκ, ο Βρετανός κυβερνήτης, είχε μια αυστηρότητα ως άνθρωπος, θυμάται. «Ήταν τυπικός στρατιωτικός. Για να τον κουρέψω ερχόταν μάλιστα στο Λήδρα Πάλας με το αυτοκίνητό του ο Κλέμενς (σ.σ. Άγγλος διοικητής Λευκωσίας) και με έπαιρνε στο Κυβερνείο». Τον επίσης πελάτη του και πρώην

“

Ο παρπέρης ο μάστρος μου που δούλευα κοντά του κάτω στη Λευκωσία, στην περιοχή της Αγίας Σοφίας, μου έδινε τρεις λίρες τον μήνα. Όταν πήγα στο Λήδρα Πάλας μου έδιναν δέκα λίρες...

πρόεδρο της Δημοκρατίας, Γλαύκο Κληρίδη, με τον οποίο ο κος Ανδρέας φαίνεται να είχε αναπτύξει στενή φίλια, τον είχε γνωρίσει το 1955 στο Λήδρα Πάλας. «Ήταν large άνθρωπος ο Κληρίδης» μας λέει. «Ευγενής και ομιλητικός. Συνεχώς ανέκδοτα έλεγε.

Δεν είχε ποτέ το ύψος “εγώ είμαι ο τάδε”». «Λόγω της πείρας σου, ξέρεις τι θέλει ο κάθε πελάτης», μας εκμυστηρεύεται ο κος Κουννής. «Έχει άνθρωπο που έρχεται στην καρέκλα και δεν θέλει να του μιλήσεις. Έχει που θέλει να κουβεντιάσεις. Του Κληρίδη του άρεσε η κουβέντα». Σε ό,τι αφορά στον άλλο πρώην ΠτΔ, τον Γιώργο Βα-

σιλείου, που εξακολουθεί μάλιστα μέχρι σήμερα να πηγαίνει σίτιτι του να τον κουρεύει, αυτός είναι πελάτης του από το 1964. «Ο Βασιλείου είναι πανέξυπνος άνθρωπος. Το μυαλό του είναι όπως το ξυράφι, παραπάνω από το ξυράφι των μπαρμπέρηδων. Πιστεύω ότι αν ο Βασιλείου έβγαине δεύτερη φορά πρόεδρος, ίσως το Κυπριακό να ήταν λυμένο». Πέραν από προσωπικότητες της πολιτικής ζωής, ο κος Κουννής κούρευε μέσα στα χρόνια επιφανείς άνδρες από όλο το φάσμα της κοινωνίας, που έρχονταν μάλιστα ειδικά σε αυτόν, όπως τονίζει, από όλες τις πόλεις. «Από τη Λεμεσό, για παράδειγμα,

είχε πολλούς που έρχοντουσαν ειδικά σε εμένα». Επιστρέφουμε στα μυθιστορηματικά χρόνια του στο Λήδρα Πάλας, αυτά ήταν μια μοναδική εμπειρία, τονίζει, «έπρεπε να τη ζήσει κάποιος για να καταλάβει περί τίνος επρόκειτο». Τα πρώτα χρόνια, θυμάται, το ξενοδοχείο γέμιζε με Εβραίους, καθώς όταν πρωτοιδρύθηκε το κράτος του Ισραήλ, δεν είχε τίποτα εκεί και έρχονταν στην Κύπρο για ψώνια.

Από δημόσια πρόσωπα μέσα στο ξενοδοχείο, ανακαλεί στη μνήμη του με νοσταλγία, γνώρισε διασημότητες της εποχής όπως η Αλίκη Βουγιουκλάκη, ο Δημήτρης Παπαμικαήλ, ο διεθνής Έλληνας ποδοσφαιριστής Μίμης Δομάζος καθώς και «όλη τη συνταγματική ομάδα του Δημήτρη Τσάτσου και την αντίστοιχη του Τούρκου πολιτικού και μετέπειτα πρωθυπουργού Νικάμ Ερίμ, ο οποίος στα τέλη της δεκαετίας του 1950 εκπροσωπούσε την Τουρκία, στις συνομιλίες που γινόντουσαν τότε για το σύνταγμα του 1960». Μετά την εισβολή, ο κος Ανδρέας εργάστηκε για δεκαετίες στο κουρείο International «που βρισκόταν εκεί όπου σήμερα βρίσκεται ο πύργος 360» μέχρι το 2001, όπου και εγκαταστάθηκε πια στο κουρείο που τον βρήκαμε στην οδό Χύτρων.

Το μυστικό για μυαλό ξυράφι

Υπάρχουν άνθρωποι «παράλληδες» μάς λέει παραστατικά για τους συνομιλικούς, φίλους πελάτες του ο κος Κουννής, «οι αρρώστιες όμως δεν αγοράζονται με τα λεφτά». «Έχω έναν πελάτη μου, γιατρό, που μου λέει ότι με έχει ως παράδειγμα, επειδή είμαι 85 χρονών και ακόμα στέκω και δουλεύω και το μυαλό μου είναι όπως το ξυράφι. Πράγματι, πιστεύω ότι ο άνθρωπος που σταματά και είναι σε αδράνεια, είναι λες και μένει σπίτι του και καρτερά τον Χάρο να έρθει να πάρει την ψυχή του. Σίγουρα η υγεία σου μπορεί να μην σου επιτρέπει να κάνεις ό,τι έκανες πρώτα, όταν κινείσαι, όμως, αισθάνεσαι χρήσιμος». Με τη διατροφή του να είναι κυρίως όσπρια, σημαντικό για τον ίδιο είναι ότι δεν καπνίζει. «Έχει 45 χρόνια που το έκοψα και πιστεύω ότι η ζωή του ανθρώπου και του κάθε ανθρώπου είναι να μην καπνίζει». Επί καιρώ Σπύρου Κυπριανού, από τους έντεκα συνολικά υπουργούς οι εννέα ήταν πελάτες του, σημειώνει ο κος Κουννής. «Ένας απ' αυτούς ζει. Ξέρεις, Ιάκωβε, του είπα μια μέρα, το παρόνομό μου εμένα είναι ότι δεν έμαθα γράμματα. Μου λέει “Αντρέα γιατί νομίζεις η τέχνη είναι λίγο; Εγώ ξέρεις από πού έρχομαι; Αλλάζω επαρχία κάθε φορά για να έρθω κοντά σου. Γιατί νομίζεις πως έρχομαι;”». «Φαίνεται πως και με την τέχνη, άμα είσαι καλός, πετυχαίνεις!», καταλήγει ο πολυμήχανος κουρέας της ελίτ!

 Η βιντεογραφημένη συνέντευξη με τον κ. Ανδρέα Κουννή θα δημοσιευθεί την προσεχή βδομάδα στον ιστότοπο της «Καθημερινής».

ΑΡΘΡΟ / Της **ΑΝΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ**

Μήκοιτας:* Ο Πελεκάνος με τα στραβά μάτια

Στον δρόμο για το Πουρνάρα, εξαφανίστηκαν αθόρυβα τα πονηρά αγόρια. Κάθισαν λίγο πιο κάτω και μάζευαν μυρμηγκια και σκουλήκια. Τα μάζευαν αργά, πολύ αργά και σταθερά. Έγερναν δεξιόστροφα, καθώς ακουμπούσαν στο ένα μπράτσο ανέμελα και περιμέναν υπομονετικά. Τα δάκτυλα στο δεξί τους χέρι, βουτηγμένα μέσα σε σάπια ξινοθύλουδα. Τα μάγουλα, μαραμμένα από τον ήλιο. Ζεματούσαν ακόμη περισσότερο κάθε φορά που η ζνιτισμένη παλάμη ακουμπούσε το πρόσωπο. Δεν τα ένοιαζε διόλου η κάψα. Συνέχιζαν να κάθονται ανέμελα και να περιμένουν υπομονετικά.

Η Θέμιδα, θέλησε να τα φιλέψει με λίγο παγωτό κεράσι. Εκείνα όμως αρνήθηκαν. Της γύρισαν την πλάτη. «Οι μαγάνες κι οι κυρούδες μας δεν μας αφήνουν να παίζουμε με ξένες και σκυλιά», αποκρίθηκαν. «Και

πού τα βλέπετε τα σκυλιά, υπάρχουν πουθενά τετράποδα;», τα ρώτησε εκείνη. Κρυφοκοίταξαν για λίγο επάνω από τον ώμο τους και ξαναγύρισαν την πλάτη χαζογελώντας. Έκρυβαν έντεχνα τα σάλια που τους προκαλούσε το παγωτό. Μισολιωμένο, ξεψυχούσε και χανόταν μέσα από τα χέρια της. Έσταζε επάνω στη μάνα Γη επίμονα. Κι η Γη το ρουφούσε λαιμαργα σαν να ήθελε να το εξαφανίσει έγκαιρα. Μόλις σκοτείνιασε ο Ουρανός, σφραγίδα! Εξαφανίστηκε κι αυτή. Μόνη και αβοήθητη. Σαν παγωμένη υπόθεση, η Θέμιδα στοιβάχτηκε αθόρυβα και υπομονετικά σε ξεχασμένα ράφια.

Στη Χλώρακα, έψαχναν καιρό να βρουν τον λόγο της εξαφάνισης. Στην αρχή έφταιγε η ανικανότητα, μετά η σκοπιμότητα, ύστερα και τα δύο. Μέχρι που κατάλαβαν ότι έφταιγε η Μονίλια. Ξεκάθαρα η

φταιχτρα η Μονίλια! Μύγκτας και αυτή, μία ιδιαίτερα επικίνδυνη ασθένεια για την κερασιά. Δεν καταπολεμάται εύκολα και της αρέσει η υγρασία της βροχής του Μάρτη και του Απρίλη. Έχει μονάχα μία γιατρεία: το κλάδεμα τις μέρες του χειμώνα. Τότε, που η υγρασία είναι χαμηλή. Για να την ξεφορτωθείς, κλαδεύεις ολάκερη τη δεντροφυτευσιά μια και καλή. Και γιατρεύεται! Κατάλαβες; Αυτή έφταιγε για την εξαφάνισή της. Η Θέμιδα. Δεν κατάφερε, λέει, να γιατρευτεί, διότι δεν κλαδεύτηκε έγκαιρα τους μήνες του χειμώνα. Κι εξαφανίστηκε. Από μύγκτα. Επειδή τις άρεσε να τρώει παγωτό κεράσι.

Στο μεταξύ στο Προεδρικό, οι μαγάνες και οι κυρούδες των αγοριών συνέχιζαν να νοσοούν. Ο χρόνος, τους βρήκε να παριστάνουν τους ατρόμπτους και τους δυνατούς. Ωσάν να ήταν η ίδια η Ασπεργίλ-

λωση προσωποποιημένη σε πνευματικούς συνεχιστές. Κι αυτή σπουδαίος μύγκτας. Γνωστή για τη δυναμική της επίθεση στο αναπνευστικό σύστημα των πτηνών. Τα σπόρια της είναι τόσο μικροσκοπικά, που αερομεταφέρονται και εισπνέονται με ιδιαίτερη ευκολία. Με την ίδια περίπου εύκολη αερομεταφορά, βρέθηκαν και οι συνεχιστές να κάθονται ψηλά, πολύ ψηλά, εκεί που φυσάει πολύ, ενίοτε επικίνδυνα, κυρίως για Πελεκάνους με στραβά μάτια. Κάθε που φυσούσε, η Γη μούγγριζε, κι ο Ουρανός τους καταριόταν για το χαμό της κόρη τους.

Η Θέμιδα της Κύπρου, όσο και αν αποτελούσε την ανθρωπόμορφη προσωποποίηση της φυσικής και ηθικής απαρασάλευτης τάξης, δεν έπαυε από μικρή να κάνει το εξής τραγικό λάθος: νόμιζε, ότι τα πτερά και τα φτερά ήταν ένα και το ίδιο.

«Θα πας στην πτέρυγα», της είπαν μια Αυγουστιάτικη μέρα του '60. Κι αυτή τρελάθηκε από τη χαρά της. «Επιτέλους!», φώναξε. «Ανεξαρτησία! Θα ζωστώ το ξέζασπρο αλεξίπτωτό μου και θα ανοίξω τα φτερά μου απ' τη Γη στον Ουρανό!». Αυτό που δεν κατάλαβε καθώς έπανε το σακίδιο στα δικά της χέρια, ήταν ότι ξεκινούσε για μια πτήση σε ελεύθερη πτώση.

Μετά την εξαφάνισή της στο Πουρνάρα και την ενδελεχή διερεύνηση του θέματος στη Χλώρακα, η Θέμιδα θεάθηκε σε οίκο ανοχής. Είχε πλέον διαγνωστεί με γονιδιακή διαταραχή πολλαπλής μηκοϊτακής προσωπικότητας και συνελήφθη.

Κρίθηκε ένοχη από το δικαστήριο για επιδίωξη συμφιλίωσης με πονηρά αγόρια και για διάπραξη κακούργηματος προκαλώντας έντονη ψυχική διαταραχή σε δικέ-

φαλους αετούς και Πελεκάνους με στραβά μάτια. Για θεραπεία, την κλειδαμπάρωσαν σε ένα δωμάτιο μεταξύ Ουρανού και Γης κλαδεύοντας την κάθε χειμώνα μπας και γιατρευτεί. Και όλα αυτά, επειδή θέλησε, λέει, να ανοίξει τα πτερά της και να πετάξει λεύτερη με ένα παγωτό κεράσι στο χέρι. Τι σκοτοφτέρυγα ήταν αυτή, ούτε να πετάξεις δεν σ' άφηνε.

***Μή-κοι-τας.** Ουσιαστικό, αρσενικό. Συνθετή λέξη από το μνν + κοιτώ. Μνν + κοίτης = Μήκοιτας. Ετυμολογία: η αδυναμία, ή η άρνηση να προσπαθείς, ή να επιθυμείς να έχεις συναισθητική κατάστασης του άλλου. Η ανικανότητα να κοιτάζει μέσα από τα δικά του μάτια σαν να είσαι εσύ, ή σαν να είσαι μέσα του. Ομόηχο: Μύγκτας. Ουσιαστικό, αρσενικό. Ανώνυμο: Ενσυναίσθηση. Ουσιαστικό, θηλυκό

Ο ΣΥΡΙΖΑ στις κάλπες

Κλειδιά μιας δύσκολης επανεκκίνησης

Λίγα 24ωρα πριν από την αναμέτρηση για τη διαδοχή, η συμμετοχή παραμένει ο πιο κρίσιμος δείκτης για το μέλλον του ΣΥΡΙΖΑ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

«**Εγώ ξέρω** καλύτερα αγγλικά από τον Κασσελάκη», σχολίασε ο Ευκλείδης Τσακαλώτος, με το γνωστό χιούμορ του, σε σύντροφό του στον ΣΥΡΙΖΑ την εβδομάδα που πέρασε, όπως πληροφορήθηκε η «Κ». Χαλαρές στιγμές εν μέσω των περιοδειών αναζητούν οι υποψήφιοι, τη στιγμή που το εκλογικό θερμόμετρο ανεβαίνει. Και σίγουρα οι επιδόσεις στις ξένες γλώσσες δεν είναι αυτό που τους χωρίζει ή τους απασχολεί. Προβλέψεις στην Κουμουνδούρου για το αποτέλεσμα της ερχόμενης Κυριακής δεν κάνουν. Και επειδή ακόμη και οι στοιχηματικές εταιρείες εμφανίζουν αποκλίσεις, αναμένουν τις δημοσκοπήσεις που θα βγουν μέσα στην εβδομάδα.

Τις πολύ δύσκολες ημέρες του ΠΑΣΟΚ, τον Ιούνιο του 2015, στις εσωκομματικές εκλογές είχαν προσέλθει 52.388 μέλη και φίλοι του κόμματος. Η συμμετοχή είναι το μεγάλο «σκαλοπάτι» που έχει να ανέβει ο ΣΥΡΙΖΑ σε μία εβδομάδα από σήμερα. Αλλιώς ο πρώτος γύρος θα είναι «του θανάτου». Τι νομιμοποίηση θα έχει ο νικητής αν το εκλογικό σώμα γυρίσει το ρολόι πίσω στο παλιό μπτρώ μελών, που ήταν για χρόνια κολλημένο στις 30.000; Προσπάθεια για κινητοποίηση θα υπάρξει. Οι καμπάνιες θα «τρέξουν», από τα κεντρικά θα προτρέψουν τον κόσμο να στηρίξει το κόμμα, οι υποψήφιοι θα απευθυνθούν στους δικούς τους κύκλους να ψηφίσουν και οι τελευταίες περιοδείες ενδεχομένως να αυξησουν το ενδιαφέρον. Αλέξης Τσίπρας, όμως, να φέρει στις κάλπες πάνω από 150.000 κόσμο δεν υπάρχει. Και σε αυτό έρχεται να προστεθεί η απογοήτευση των πρόσφατων εκλογικών αποτελεσμάτων, αλλά και ο θυμός ενός μεγάλου αριθμού μελών του ΣΥΡΙΖΑ που δεν έχουν μείνει ευχαριστημένοι από τις διαδικασίες, όπως εξελίσσονται. Και δεν είναι μόνον οι πασοκογενείς, με τον Χρήστο Σπίρτζη να ανακοινώνει πως δεν θα ψηφίσει την άλλη Κυριακή, δίνοντας τον τόνο. Είναι απλά μέλη, που νιώθουν ότι χάθηκε μια μεγάλη ευκαιρία στα τέσσερα χρόνια που πέρασαν.

Το ιερατείο

Για τον πρώην υπουργό Μεταφορών, παρά την αποχώρησή του από την Πολιτική Γραμματεία, καλά πληροφορημένες πηγές αναφέρουν ότι με το που θα βγει ο νέος πρόεδρος, θα επανέλθει δυναμικά. Αυτό σημαίνει πως για τις νέες ισορ-

Υποστηρικτής του ΣΥΡΙΖΑ στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης πριν από την κεντρική ομιλία του Αλέξη Τσίπρα, δύο μέρες πριν από τις εκλογές του Ιουνίου. Η προέλευση στις κομματικές κάλπες είναι το μεγάλο «σκαλοπάτι» που έχει να ανέβει η Κουμουνδούρου.

Τι νομιμοποίηση θα έχει ο νικητής αν το εκλογικό σώμα γυρίσει το ρολόι πίσω, στο παλιό μπτρώ μελών, που ήταν κολλημένο στις 30.000;

ροπίες στο κόμμα, στα όργανα, αλλά και για την εκλογή του νέου γραμματέα, θα δοθεί νέα σκληρή μάχη. Αρκετοί, άλλωστε, πιστεύουν ότι το συνέδριο του Νοεμβρίου θα είναι η πιο δύσκολη εσωκομματική διαδικασία των τελευταίων χρόνων για τον ΣΥΡΙΖΑ. Εκτός εάν δεν γίνει... Το πρώτο πράγμα που έγινε σαφές την τελευταία εβδομάδα είναι πως η παλαιά φρουρά εξακολουθεί να βρίσκεται στα πράγματα. Δεν έχει σκοπό έτσι απλά να αφήσει το κόμμα στους «νέους». Οι πρόσφατες παρεμβάσεις κορυφαίων στελεχών, όπως ο Νίκος Βούτσπς,

ο Νίκος Φίλνς, ο Πάνος Σκουρλέτης, ο Αριστείδης Μπαλτάς, ο Δημήτρης Παπαδημούλης, ο Νίκος Μπίστης κ.ά., έδειξαν πως η «επιτερίδα» και τα «αγωνιστικά ένσημα» δεν μπορούν εύκολα να ξεπεραστούν. Η συμμετοχή του Στέφανου Κασσελάκη στην κούρσα διαδοχής αφύπνισε τον «κομματικό πατριωτισμό» στο άκουσμα πως ο ΣΥΡΙΖΑ θα μετατραπεί σε ένα «δημοκρατικό κόμμα της Αμερικής». Είναι εύκολο να καταλάβει κανείς ότι στις 11 Σεπτεμβρίου, εάν υπάρξει δεύτερος γύρος, οι παρεμβάσεις των ιστορικών μελών του κόμματος θα ενταθούν.

Η σχάση

Το δεύτερο στοιχείο που έρχεται στην επιφάνεια είναι πως ο ΣΥΡΙΖΑ είχε για αρκετό καιρό προβλήματα στον πυρήνα του και αυτό φάνηκε λίγο μετά την παραίτηση του Αλέξη Τσίπρα. Η Κίνηση Μελών κατείχε με διαφορά τα περισσότερα «στρέμματα» στο κόμμα έχοντας τη

σφραγίδα του συνεδρίου του 2022. Αυτή τη στιγμή, οι τρεις πρώην «δασάρχες», Νίκος Παππάς, Παύλος Πολάκης και Χρήστος Σπίρτζης, είναι πλέον ξένοι μεταξύ τους. Εκτός από τις διαφορετικές πορείες τους χαρακτηριστικό είναι πως κανείς δεν στήριξε τον ανερχόμενο και σημείο αναφοράς της τάσης των «προεδρικών», Κώστα Ζαχαριάδης, να λάβει το χρίσμα για τον δήμο της Αθήνας. Ο κατακερματισμός της πλειοψηφίας συνεκίζεται ακόμη και τώρα, με τον πρώην αναπληρωτή υπουργό Υγείας να γίνεται «κομματάρχης» του Στέφανου Κασσελάκη, αφαιρώντας ψήφους από τον Νίκο Παππά. Η συνάντηση των δύο –που αποκάλυψε η «Κ» μέσα στην εβδομάδα– δεν έβγαλε προς το παρόν κάποια είδηση, καθώς ο 35χρονος επιχειρηματίας φέρεται να ενημέρωσε όλους τους συνυποψηφίους του, τηλεφωνικά, για την πρόθεσή του να κατέβει στις εκλογές. Εκτός και αν μετά τον πρώτο γύρο συ-

Το 50%+1 πλέον δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση· το «παιχνίδι» για τη δεύτερη θέση μένει μέχρι στιγμής ανοιχτό.

γκροτηθεί από τους δύο κάποιο νέο μέτωπο απέναντι στην Εφφ Ακτισιόγλου ή στον Ευκλείδη Τσακαλώτο.

Οι συμμαχίες της επόμενης ημέρας θα αποτυπωθούν με βάση τους συσχετισμούς και τα ποσοστά που θα λάβουν οι υποψήφιοι. Η πρώην υπουργός Εργασίας και βουλευτές. Το 50%+1 πλέον δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Το «παιχνίδι» για τη δεύτερη θέση μένει μέχρι στιγμής ανοιχτό. Ο Ευκλείδης Τσακαλώτος δεν θεωρεί πως επηρεάζεται η

δική του υποψηφιότητα από την είσοδο του Στέφανου Κασσελάκη στην εκλογική μάχη. Οι «δεξαμενές» του έχουν ανοίξει πέρα από το κοινό της «Ομπρέλας». Από το περιβάλλον του Νίκου Παππά εκτιμούν πως ο πέμπτος διεκδικητής «έκαψε» σε ένα βαθμό το «νέο» που εκπροσωπούσε η Εφφ Ακτισιόγλου. Ο πρώην υπουργός Ψηφιακής Πολιτικής συνεχίζει να έρχεται σε επαφή με πολύ κόσμο καθημερινά. Ο Στέφανος Τζουμάκας είναι ο μόνος που παρά τις πρόσφατες εξελίξεις παρέμεινε χαλαρός, καθώς η υποψηφιότητά του έχει διαφορετικό συμβολισμό.

Κατά πολλούς, το γεγονός πως ο Στέφανος Κασσελάκης επέλεξε να μην τρέξει «μαραθώνιο», όπως οι άλλοι τέσσερις, αλλά «κατοστάρη», ανακοινώνοντας ότι επιθυμεί να διεκδικήσει την προεδρία 12 ημέρες πριν στηθούν οι κάλπες, δεν αποτελεί μειονέκτημα. Έχει προκαλέσει έναν ενθουσιασμό με τις παρεμβάσεις του στα social media, που ενδεχομένως να καλύπτει τα κενά που προκαλεί η μη επίγνωση της ελληνικής πολιτικής πραγματικότητας. Τι θα γράψει το «κοντέρ» για τον κ. Κασσελάκη, που έρχεται να «αμφισβητήσει» κομματικές ιεραρχίες; Σε αυτό το ερώτημα κανείς δεν μπορεί να απαντήσει. Ο Παύλος Πολάκης ενδεχομένως να πάρει σε λίγες ημέρες την «εκδίκησή» του για την παρ' ολίγον διαγραφή του από το κόμμα την άνοιξη. Η ανάδειξη, πάντως, ενός νέου πολιτικού αποκλειστικά από τα social media μπορεί να είναι μια ακόμη πρωτιά που θα κατέχει ο ΣΥΡΙΖΑ.

Το στοίχημα της Κυριακής

Ιδανικά η Κυριακή που έρχεται θα έπρεπε να ήταν για την Κουμουνδούρου μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για συσπείρωση μετά ένα πολύ δύσκολο καλοκαίρι. Ενόψει, μάλιστα, και των εκλογών των ΟΤΑ, οι περιοδείες των υποψηφίων, που όλοι στο σύνολό τους προτρέπουν τα μέλη να μην χάνουν την πίστη τους, θα μπορούσε να είναι ένα σήμα ανασυγκρότησης και μεταφοράς ενός μηνύματος ελπίδας. Ακόμη και η είσοδος του Στέφανου Κασσελάκη θα ήταν λογικό, πέρα από νέα μέλη που δεν έχουν καμία σχέση με την Αριστερά, να πιο κομματικό κοινό, το οποίο επιθυμεί η ταυτότητα του κόμματος να μείνει αυτούσια. Το κυβερνητικό προφίλ του ΣΥΡΙΖΑ θα δοκιμαστεί την ερχόμενη Κυριακή σε μια περίοδο που πολλοί αμφισβητούν πως το κόμμα μπορεί να συνεχίσει να είναι ανταγωνιστικό σε υψηλό επίπεδο.

ΑΠΟΨΗ

Ο ΣΥΡΙΖΑ μπροστά στον καθρέφτη

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η νέα ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ είναι πολύ μεγαλύτερες από τις συνθήκες που έχει να διαχειριστεί κάθε νέος αρχηγός. Την οργανωτική ανασυγκρότηση του κόμματος, τη συγκρότηση νέας ηγετικής ομάδας, το προγραμματικό φρεσκάρισμα, τη διαμόρφωση της νέας στρατηγικής. Στον ΣΥΡΙΖΑ, όποιος κι αν εκλεγεί πρόεδρος, θα κληθεί να απαντήσει σε πολύ πιο στρατηγικά ζητήματα, που αφορούν τη φυσιογνωμία και τον προσανατολισμό του κόμματος. Κι αυτό επειδή οι ήττες του ΣΥΡΙΖΑ τα τελευταία χρόνια είχαν κυρίως στρατηγικό χαρακτήρα.

Το καλοκαίρι του 2015, με τους χειρισμούς του πρώτου εξαμήνου και την επιλογή της ρήξης, αντί της ομαλής προσχώρησης, πητέθηκε ο «ριζοσπαστικός» ΣΥΡΙΖΑ.

Αν η δυσκολία μετεξέλιξης απεδείχθη ανυπέρβλητη για τον Τσίπρα, έναν ταλαντούχο πολιτικό, κυρίαρχο εσωκομματικά, πόσο μεγαλύτερη θα είναι για τον διάδοχό του;

Στις εκλογές του 2019, παρά το ικανοποιητικό ποσοστό που κατέγραψε στην κάλπη, πητέθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ ως κυβερνητικός διαχειριστής.

Στις εκλογές του 2023 πητέθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ «των δύο βαρκών». Ενα κόμμα, που ενώ δεν είχε πλέον τον ριζοσπαστισμό του παρελθόντος, δεν κατάφερε, παρά τις διακηρύξεις του, να μετασχημα-

τιστεί σε ένα σύγχρονο «κυβερνητικό» κόμμα, με αποτέλεσμα να έχει απώλειες και «ριζοσπαστικής» και «ρεαλιστικής» ψήφου. Ενα κόμμα, που αντί να διαμορφώνει το ίδιο τη στρατηγική του, αφέθηκε στους «ταγούς» του Διαδικτύου, οι οποίοι εγκλωβισμένοι στην ψηφιακή «φούσκα» και την αυταρέσκεία τους δεν κατάλαβαν τι συνέβαινε στην πραγματική κοινωνία.

Αν η δυσκολία μετεξέλιξης του ΣΥΡΙΖΑ απεδείχθη ανυπέρβλητη για τον Αλέξη Τσίπρα, έναν ταλαντούχο πολιτικό, ουσιαστικό ιδρυτή του ΣΥΡΙΖΑ, συνεκτικό σημείο αναφοράς και απολύτως κυρίαρχο στο εσωτερικό του, γίνεται αντιληπτό πόσο μεγαλύτερη θα είναι για κάθε επιδοχο διάδοχό του. Πολλώ δε μάλλον όταν οι διαφορές είναι εμφανείς και προοπτική άμεσης επιστροφής στην εξουσία –στοιχείο που για όλα τα κόμματα λειτουργεί πά-

ντα συνεκτικά– δεν φαίνεται να υπάρχει.

Πέραν των εσωτερικών ισορροπιών, βέβαια, παράμετρος όχι αμελητέα, αλλά όχι και απολύτως καθοριστική εκτός πολιτικού μικροκόσμου, τα βασικά ζητήματα που θα κληθεί να διαχειριστεί η επόμενη ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ είναι κυρίως στρατηγικά. Και η διαχείρισή τους ξεκινάει από την αυτογνωσία.

Εχουν καταλάβει ποιοι τους ψήφίζουν τα χρόνια της ανόδου τους; Εχουν καταλάβει τη δημιουργία του αντι-ΣΥΡΙΖΑ ρεύμα που τους οδήγησε στην ήττα του 2019; Εχουν αντιληφθεί τα λάθη της περιόδου 2019-23 που οδήγησαν στη βαριά ήττα των πρόσφατων εκλογών; Εχουν κατανοήσει τις βασικές διαιρετικές τομές στην ελληνική κοινωνία, ποιες ομάδες μπορούν να εκφράσουν οι ίδιοι, με ποιες εφάπτονται και πάνω σε

ποιες συγκλίσεις θα διαμορφώσουν πλειοψηφικά αφηγήματα;

Εχουν καταλάβει πόσο υποτίμησαν τους αντιπάλους τους; Εχουν αντιληφθεί ότι η περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση (λέξη και έννοια που λατρεύει η Αριστερά) εκφράζεται πλέον –πανευρωπαϊκά σχεδόν– από άλλου είδους αντισυστηματικά μορφώματα και όχι από κεντροαριστερά σχήματα;

Εχουν αντιληφθεί πόσοι είναι οι «κυρ-Παντελήδες» που διαρκώς κλειάζουν και αν μπορεί να υπάρξει κόμμα με λαϊκή απήχηση χωρίς αυτούς; Εχουν, πάνω απ' όλα, κατανοήσει τι έχει αλλάξει στην ελληνική κοινωνία αυτά τα χρόνια, τη δημιουργεί προσδοκίες και τι ενοχλεί;

Αν όλα αυτά δεν συζητηθούν με νηφαλιότητα και επαγγελματισμό, τα στρατηγικά προβλήματα του ΣΥΡΙΖΑ δεν θα λυθούν και

η βασική ελπίδα ανάκαμψής του (αν εν τω μεταξύ δεν τον ξεπεράσουν εντελώς οι εξελίξεις...) θα είναι τα ενδεχόμενα αυτογκόλ της Ν.Δ. Αν επικρατήσει και πάλι η (απολύτως αλαζονική στον πυρήνα της) ανάλυση ότι οι ίδιοι «τα κάνουν όλα καλά, αλλά τους πολεμούν τα ΜΜΕ της διαπλοκής» –αυτό δηλαδή που αποτέλεσε το πολιτικό «ροζ συννεφάκι» του ΣΥΡΙΖΑ εδώ και κάμποσα χρόνια– τότε καμία αλλαγή προσώπου δεν θα φέρει αποτέλεσμα. Οι εμμονές μιας φανατικής βάσης θα εγκλωβίσουν και τον επόμενο αρχηγό σε έναν πλασματικό κόσμο, ο οποίος καμία σχέση δεν θα έχει με τον πραγματικό.

Μια τέτοια συζήτηση ασφαλώς δεν θα ήταν εύκολο να γίνει προεκλογικά, επειδή θα έξυνε πολλές πλγνές. Είναι ωστόσο το πρώτο που πρέπει να κάνει ο νέος αρχηγός την επόμενη μέρα της εκλογής του.

Ο ΣΥΡΙΖΑ στις κάλπες

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Στις 6 Οκτωβρίου 2004 σημειώθηκε συμπλοκή στα γραφεία της εταιρείας εμπορίας ναυτιλιακών χρωμάτων και επικρισμάτων Casco International στον Πειραιά, ανάμεσα στους δύο μετόχους, τον Θεόδωρο Κασσελάκη, πατέρα του Στέφανου, που κατείχε το 50% και του συνεταίρου του, Μ.Β., που κατείχε το υπόλοιπο 50%. Οι δύο επιχειρηματίες πιάστηκαν στα χέρια μπροστά στον δικηγόρο του Κασσελάκη, Μανόλη Καπνισάκη. Ο λόγος ήταν οι αλληλοκατηγορίες για πλαστογραφίες και υπεξαίρεσεις κεφαλαίων που είχαν ξεκινήσει από το 2002. «Δώσε μου τις μετοχές μου», φώναξε οργισμένος ο πατέρας Κασσελάκης, αλλά ο Μ.Β. αρνήθηκε. Μετά τη συμπλοκή ο πατέρας Κασσελάκης έσπευσε στο Β΄ Αστυνομικό Τμήμα Πειραιά και κατέθεσε μήνυση για πλαστογράφηση τίτλων μετοχών.

Θα δούμε παρακάτω τι συνέβη στη συνέχεια, αλλά ας σημειώσουμε προς το παρόν ότι εκείνη η χρονιά ήταν η δεύτερη για τον Βενιαμίν της οικογένειας, τον 16χρονο τότε Στέφανο Κασσελάκη, στο Κολέγιο της αμερικανικής ελίτ, Phillips College, στο Αντόντερ της Μασαχουσέτης, που είναι γνωστό απλώς ως «Αντόντερ» και στο οποίο ήταν υπότροφος λόγω των καλών επιδόσεών του στο Κολέγιο Αθηνών και σε διαγωνισμό της Μαθηματικής Εταιρείας.

Σύμφωνα με μια εκδοχή, ήταν προνομιοσχος, τα χρήματα δεν του έλειψαν και ο ισχυρισμός του ότι η οικογένειά του καταστράφηκε «από το παραδικαστικό» δεν είναι ακριβής. Η οικονομική στάθμη της οικογένειας υποχώρησε λόγω των προβλημάτων της εταιρείας ναυτιλιακών χρωμάτων και της ενδοεταρικής έριδος που εκδηλώθηκε, αλλά η στοιχειώδης οικονομική άνεση διασώθηκε. Κατά τη δική του εκδοχή, δεν άντεχε άλλο στο Κολέγιο, στην Εκάλη, στην Ελλάδα. Ηθελε να φύγει. Έκανε μόνος του αιτήσεις και τον Σεπτέμβριο του 2003 τα κατάφερε. Πήγε στην Αμερική «από ανάγκη», όχι μόνο γιατί το οικονομικό πλήγμα για την οικογένειά του ήταν μεγάλο, αλλά και γιατί τον έπνιγε το ελληνικό κοινωνικό περιβάλλον.

Ο κατά οκτώ χρόνια μεγαλύτερος αδελφός του σπούδαζε ήδη στο MIT της Βοστώνης. Η μητέρα του, Ευαγγελία Κασσελάκη, ξεκίνησε να εργάζεται ως οδοντίατρος στον «Ευαγγελισμό» (1977-1981). Στη συνέχεια απέκτησε δικό της ιατρείο, πήγε στις ΗΠΑ ταυτόχρονα με τον δεύτερο γιο της, το 2003, στην πόλη Αντόντερ, και συνεργάστηκε με έναν Έλληνα οδοντίατρο

Η οικονομική στάθμη της οικογένειας υποχώρησε λόγω της σύγκρουσης των μετόχων στην εταιρεία ναυτιλιακών χρωμάτων, αλλά η στοιχειώδης οικονομική άνεση διασώθηκε.

κοντά στο Κολέγιο όπου έκανε ο Στέφανος τις τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Από το 2006 η κυρία Κασσελάκη είναι ενταγμένη στο ακαδημαϊκό προσωπικό του πανεπιστημίου της Πενσιλβάνια (σήμερα είναι βοηθός καθηγήτρια στην Επανορθωτική Οδοντιατρική). Ο πατέρας Κασσελάκης ζει επίσης στις ΗΠΑ και πηγαίνει εργάζεται στην Ελλάδα.

Ο «σύνδεσμος»

Όσο για τον Μανόλη Καπνισάκη, τον δικηγόρο της οικογένειας, τον συναντάμε σχεδόν είκοσι χρόνια μετά τις περιπέτειες της Casco στις νέες περιπέτειες της Ομάδας Διαφάνειας του ΣΥΡΙΖΑ υπό τον τρικυμιώδη φίλο του, Παύλο Πολάκη. Σύμφωνα με την κρητική ραψωδία που εξιστορεί την έλευση του φερόμενου ως μεσσία του ΣΥΡΙΖΑ, ο Καπνισάκης είναι αυτός που θα συστήσει στον Πολάκη τον νεότερο Κασσελάκη. Μία από τις πολλές απορίες για τον Κασσελάκη είναι τι είναι αυτό που τον συνδέει με τον Πολάκη. Σίγουρα όχι η έφεση στα ελληνόφωνα «γαλλικά» και στους τρόπους που διακρίνουν τον εξωστρεφή πρώην υπουργό. Όσοι γνωρίζουν και τους δύο, πάντως, λένε ότι τα πάνε θαυμάσια.

Με το βιντεοσκοπημένο μονιφέστο της υποψηφιότητάς του και την εκδήλωση που ακολούθησε στους τάφους των Βενιζέλων στα Χανιά (φωτογραφία), ο Στέφανος Κασσελάκης βροντοφώναξε «παρών» στην τελική ευθεία των εσωκομματικών εκλογών του ΣΥΡΙΖΑ. Οι γνωρίζοντες λένε ότι την άνοιξη σκεφτόταν να κατεβάσει δικό του κόμμα για τις ευρωεκλογές. Μετά τις ευρωεκλογές, ήθελε να είναι ο υποψήφιος του κόμματος για τον Δήμο Αθηναίων και όταν αυτό δεν έγινε, έβαλε πλώρη για τη μεγάλη θέση.

Στέφανος Κασσελάκης

Εκάλη, Βοστώνη, Κουμουνδούρου

Οι αθέατες πλευρές της διαδρομής του αναπάντεχου υποψηφίου, οι μπίζνες του ιδίου και της οικογένειάς του και οι σχέσεις του με τον Τσίπρα και τον Πολάκη

Ο Πολάκης δεν είναι διόλου ομοφοβικός, έχει πολλή πλάκα όταν μιλάει στην (πάντοτε διακομματική!) παρέα του και στις ζωντανές εμφανίσεις του δεν θυμίζει σε τίποτα τον Ροβεσπιέρο των Χανίων που κόβει κεφάλια δεξιών με κονσερβοκούτια αναρτήσεων στα κοινωνικά δίκτυα. Λέγεται ότι εκεί που πιο πολύ συμφωνούν είναι όταν θρηνούν για τη διαφάνεια και την αξιοκρατία, που κατά τη γνώμη τους έχουν εγκαταλείψει την Ελλάδα. Ο Πολάκης, τέλος, εγκωμιάζει στις παρέες του το θάρρος του Κασσελάκη στα ζητήματα προσωπικής ζωής.

Περιττό να πούμε ότι ο Κασσελάκης είναι ο ήρωας της Ομάδας ΔΟΑΤΚΙ+ του ΣΥΡΙΖΑ, που τον υποστηρίζει φανατικά. Όπως λένε στελέχη της δραστηριότητας και συμπαθούν αυτής «σέχτας», σε μια χώρα-εξαίρεση όπου όλοι οι πολιτικοί (και οι 99 στους 100 επιχειρηματίες) δηλώνουν «ενθουσιώδεις στρέιτ», ο Κασσελάκης, ο προστός 35χρονος εφοπλιστής με το διαπεραστικό βλέμμα και την καταγωγή από τα Πορτοκαλεοχώρια των Χανίων, είναι ο πρώτος διεκδικητής της ηγεσίας κόμματος εξουσίας που όχι μόνο είναι ανοικτά ομοφυλόφιλος, όχι μόνο έχει παντρευτεί ένα νέο παλικάρι, αλλά μέσα από το βίντεο ανακοίνωσης της υποψηφιότητάς του, σύστησε αμέσως στην κοινή γνώμη τον Αμερικανό σύζυγό του Τάιλερ, που είναι νοσοκόμος. Αναμφίβολα είναι ο Έλληνας Πιτ Μπούτετζετζ (παντρεμένος με άντρα διεκδικητής του χρίσματος των Δημοκρατικών το 2020 και νυν υπουργός Μεταφορών των ΗΠΑ).

Ανθρώποι που τον γνωρίζουν λένε ότι ο Κασσελάκης, με την άριστη φυσική κατάσταση, τα slim fit παντελόνια και τα no logo στενά πουκάμισα, απέκτησε το θάρρος που τον διακρίνει σήμερα μέσα από την εμπειρία της δικής του υπέρβασης στα 31 του, όταν έπαψε πια «να κρύβεται». Αλλωστε, η σημειολογία της ορατότητας υποδεικνύει πως όταν σπάζει ο φόβος

σε θέματα που αφορούν τον πυρήνα της προσωπικότητας, τότε δεν επιστρέφει ξανά σε κανένα άλλο πεδίο της ζωής. Και γι' αυτό τώρα ο Κασσελάκης δεν φοβάται καθόλου τις επιθέσεις που δέχεται, καθώς ετοιμάζεται να συλήσει το άβατον της Αριστεράς.

Το «παραδικαστικό»

Ωστόσο, αν η ειλικρίνεια λάμπει σε ό,τι αφορά την προσωπική του ζωή, γνώστες των νομικών δεν λένε το ίδιο σε ό,τι αφορά τις δικαστικές περιπέτειες της οικογένειάς του. Μήπως τα παραλείπει; Για παράδειγμα, στη σύνθεση του τμήματος του Αρείου Πάγου που συνήλθε στις 15 Οκτωβρίου 2010 (και εξέδωσε την απορριπτική απόφαση το 2011) για το αίτημα του πατέρα Κασσελάκη να απορριφθεί παλαιότερο καταδικαστικό βούλευμα (μία από τις πολλές παράλληλες δικαστικές περιπέτειες που ταλάνισαν την οικογένεια τη δεκαετία 2000-2010) συμμετείχε η Ευτέρπη Κουτζαμάνη, τότε αντεισαγγελέας, μετέπειτα εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και γνωστή από τις δίκες της «17 Νοέμβρη», αλλά και της Χρυσής Αυγής. Η κυρία Κουτζαμάνη δεν έχει κατηγορηθεί ποτέ ότι έχει συμμετάσχει σε κάποιο... «παραδικαστικό». Οι φίλοι του Κασσελάκη από την άλλη πλευρά απαντούν ότι η μομφή περί «παραδικαστικού» δεν αφορούσε την κ. Κουτζαμάνη, αλλά άλλους προηγούμενους κρίκους στην αλυσίδα των πολυετών δικαστικών περιπετειών της οικογένειας.

Έχει η υποψηφιότητα Κασσελάκη την άρρητη στήριξη του Αλέξη Τσίπρα; Ορισμένοι συνεργάτες του πρώην πρωθυπουργού, που στηρίζουν τον νεοφώτιστο, στις κατ' ιδίαν επαφές τους με δημοσιογράφους συνδέουν την προτίμησή τους με τις προτιμήσεις του πρώην προέδρου. Ο Κασσελάκης μπορεί να μοιάζει σε πολλούς πιο επιρριμένος ακόμα και από τον Γιάννη Βαρουφάκη (ο οποίος στο κάτω

κάτω είχε πολυετή δημόσια παρουσία και το 2015 εξελέγη πρώτος βουλευτής στην Β' Αθηνών προτού χάσει το μέτρο...), αλλά μάλλον δεν είναι απερίσκεπτος. Στάθμισε τη στάση του Τσίπρα προτού αποφασίσει.

Ο Κασσελάκης όταν αποφοίτησε από το σχολείο Αντόντερ έκανε αίτηση, κατέθεσε τα απαιτούμενα έγγραφα και κέρδισε το 2006 την «υποτροφία Ανδρέα Δρακόπουλου». Πρόκειται για ένα από τα προγράμματα με τα οποία ο επιχειρηματίας και πρόεδρος του ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος» τιμά και υποστηρίζει το πανεπιστήμιο της Πενσιλβάνια του οποίου είναι πτυχιούχος. Με την υποτροφία αυτή ο Κασσελάκης σπούδασε Χρηματοοικονομικά στο Wharton School of Business και Διεθνείς Επιστήμες στο College of Arts and Sciences του γνωστού πανεπιστημίου. Όπως διαβεβαιώνουν συνομιλητές του Κασσελάκη, γνώρισε τον Δρακόπουλο αφού κέρδισε την υποτροφία (και όχι πριν).

Οι γνωρίζοντες λένε ότι την άνοιξη σκεφτόταν να κατεβάσει δικό του κόμμα για τις ευρωεκλογές. Μετά τις ευρωεκλογές ήθελε να είναι ο υποψήφιος του ΣΥΡΙΖΑ για τον Δήμο Αθηναίων και όταν αυτό δεν έγινε έβαλε πλώρη για τη μεγάλη θέση.

Οι κακές αριστερές γλώσσες, πάντως, προβλέπουν σύρραξη στον ΣΥΡΙΖΑ (ήδη ο Νίκος Φίλης είπε ότι «δεν θέλουμε πολιτικούς του Instagram»). Κάποιοι, επιστρατεύοντας την πολιτική τους φαντασία, διαδίδουν ότι ο Τσίπρας μάλλον υποστηρίζει τον Κασσελάκη έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί ευκολότερα η διάλυση του κόμματος. Η διάλυση είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να επιστρέψει ο Τσίπρας και να ενώσει τα κομμάτια, δημιουργώντας επιτέλους την Κεντροαριστερά του μέλλοντός μας που τόσο έχουμε στερνηθεί. Στέλεχος του ΣΥΡΙΖΑ θηλυκού γένους, προσπαθώντας να ερμηνεύει όσα γίνονται εσχάτως, υπενθύμισε σε συνομιλητή της αυτό που είχε

απαντήσει προεκλογικά ο Τσίπρας στους «Αταίριαστους» (ΣΚΑΪ) στην ερώτηση αν θα φύγει σε περίπτωση που χάσει. «Αν έλθει η ώρα, θα δούμε πώς είναι η σκορδαλιά χωρίς σκόρδο». Ισως, λοιπόν, εικάζει η συντρόφισσα, ο Τσίπρας να (νομίζει ότι) μαγειρεύει τώρα μια τέτοια «σκορδαλιά» για να επιστρέψει σε λίγο καιρό ως το αναντικατάστατο «σκόρδο».

Τα ερωτήματα

Πώς μπορεί ένας εφοπλιστής της Νέας Υόρκης (και του Μαϊάμι) να ηγηθεί του κόμματος των οπαδών του Αρν Βελουκιώτη; Πώς μπορεί ένας 35χρονος που προβάλλει στην Ελλάδα την αμερικανική πολιτική γλώσσα (όπως έκανε ο Γιώργος Παπανδρέου όταν πρωτοβγήκε αρχηγός του ΠΑΣΟΚ) να μη χαθεί στη μετάφραση; Πρόσφατα ο Κασσελάκης είπε ότι το πρώτο που θα κάνει όταν γίνει πρωθυπουργός είναι να στηρίξει τους... φαντάρους. Αυτό θα έλεγε ο Μπίαντεν ή ο Τραμπ στην Αμερική των ατελειώτων πολέμων, αλλά γιατί αυτό είναι το πρώτο μέλημα ενός Έλληνα ηγέτη; Μπορεί κάποιος να κοπιάει το Δημοκρατικό Κόμμα των ΗΠΑ για να διεκδικήσει την ηγεσία της Αριστεράς; Και είναι πράγματι ο υποψήφιος ένας αυτοδημιούργητος εφοπλιστής ή μήπως είναι μία «φούσκα»; Ο Κασσελάκης εργάστηκε για λίγο ως εθελοντής στην καμπάνια του Τζο Μπίαντεν το 2008, αλλά ήταν ένας από τους πολλούς χιλιάδες εθελοντές, δεν ήταν δηλαδή ο επόμενος Τζωρτζ Στεφανόπουλος που θα έμπαινε φουριόζος στον Λευκό Οίκο, όπως διαδίδουν κάποιοι. Στη συνέχεια βρήκε δουλειά ως αναλυτής στο τμήμα πωλήσεων μετάλλων και άλλων πρώτων υλών της Goldman Sachs. Κάποιοι λένε ότι είχε χαμηλή απόδοση και απολύθηκε το 2014. Ο ίδιος λέει ότι αποχώρησε, πήρε δάνειο με «προσωπική εγγύηση» και εισήλθε στη ναυτιλία.

Το δάνειο με προσωπική εγγύηση, που πολλοί έχουν αντιμετωπίσει με σαρκασμό, όντως δίδεται στις ΗΠΑ και ο Κασσελάκης το έλαβε για να κάνει τα πρώτα του βήματα στον χώρο, με την υποστήριξη του νονού του, του εφοπλιστή Μάρκου Νομικού. Ο Κασσελάκης ήταν διευθύνων σύμβουλος της Swiftbulk, η οποία συνδεόταν με την Triptree που και οι δύο συνδέονταν με την Α.Μ. Νομικός. Σύμφωνα με κάποιες πηγές ο Κασσελάκης, που αποχώρησε από τη ναυτιλία καταθέτοντας αγωγή 7,5 εκατ. δολαρίων κατά της Triptree τον περασμένο Απρίλιο, υπήρξε ένας αρκετά ωφελημένος υπάλληλος του νονού του. Σύμφωνα

Κάποιοι λένε ότι στην Goldman Sachs είχε χαμηλή απόδοση και απολύθηκε το 2014. Ο ίδιος λέει ότι αποχώρησε, πήρε δάνειο με «προσωπική εγγύηση» και εισήλθε στη ναυτιλία.

να με άλλες πηγές, ο Κασσελάκης επέδειξε ικανότητα όχι στην οικονομία εμπορικών σχέσεων στη μεταφορά φορτίων, αλλά κυρίως στις χρηματιστηριακές πράξεις και στις αγοραπωλησίες πλοίων που προσδιορίζουν την επιτυχία στη σύγχρονη ναυτιλία και έτσι σχημάτισε μια περιουσία μερικών εκατομμυρίων ευρώ.

Οι εκθροί του στον ΣΥΡΙΖΑ λένε ότι δεν είναι αριστερός, δεν είναι μέλος του κόμματος, δεν έχει κυβερνήσει ποτέ και δεν έχει σαρφές «πόθεν έσχες». Οι φίλοι του απαντούν ότι είναι μέλος του ΣΥΡΙΖΑ και ότι «Αριστερά σημαίνει δικαιοσύνη και προκοπή και όχι παρελθόν και δικασμός». Υπενθυμίζουν ακόμα ότι κανένας αριστερός δεν είχε κυβερνήσει ως το 2015, αλλά ο Κασσελάκης έχει εργαστεί και μέσα από τις επιχειρήσεις που διοίκησε απέκτησε περισσότερες γνώσεις από όσες διαθέτει ένα μέλος του υπουργικού συμβουλίου. Ο ίδιος φέρεται να έχει πει ότι «το πιο σημαντικό από όλα για μια αποτελεσματική διακυβέρνηση είναι η ενσυναίσθηση, δηλαδή να μπαίνεις στη θέση του άλλου». Θα κατορθώσουν οι ενέσεις ενσυναίσθησης να συνεφέρουν την αξιωματική αντιπολίτευση; Η συνέχεια επί σκηνής.

Εφη Αχτσιόγλου

Να σταματήσει ο κατήφορος κάποιων συντρόφων

Οποιος θέλει ας διεκδικήσει το κόμμα

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΩΛΕΤΟ**

Μηνύματα για τα εσωκομματικά «μαχαιρώματα» του παρελθόντος, για τα «καρφιά» που δέχεται η ίδια, αλλά και για τον τρόπο που θα λειτουργεί ο ΣΥΡΙΖΑ αν εκλεγεί πρόεδρος, έστειλε η Εφη Αχτσιόγλου μιλώντας στην «Κ». Δεν θεωρεί πως υπάρχει λόγος να συναντηθεί με τον Νίκο Ανδρουλάκη, ενώ περιέγραψε και το νέο όργανο που σκέφτεται να συγκροτήσει με το που θα αναλάβει την ηγεσία.

– Τι έχετε αποκομίσει έως τώρα από την επαφή σας με τον κόμο στις περιόδους σας; Γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ ως αξιωματική αντιπολίτευση κατάφερε να πετύχει το αρνητικό μεταπολιτευτικό ρεκόρ της συρρίκνωσης στο μισό της δύναμής του;

– Οι περιόδους έχουν μεγάλη συμμετοχή. Ο κόσμος έρχεται μαζικά και ανταλλάσσουμε σκέψεις. Είναι πολύ υγιές αντανakλαστικό ότι έχουν αφήσει πίσω τους την απογοήτευση και περισσότερους διακατέχει τώρα η κοινή αγωνία για το πώς θα ανρθωθεί η πολιτική μας δύναμη για να είμαστε κοινωνικά χρήσιμοι και αποτελεσματικοί. Ως προς το τι έφταζε, έχουν ληχθεί ήδη κάποια πράγματα από τον ίδιο τον Αλέξη Τσίπρα, δηλαδή σε συνθήκες απλής αναλογικής η απεύθυνσή μας στα υπόλοιπα προοδευτικά κόμματα περισσότερο αντιμετώπιζόταν ως μια ευκαιρία επιθεσης αυτών των κομμάτων εναντίον μας. Ένας μονομέτωπος στον ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. και τούτο οδήγησε στο να εμπεδώνεται στους πολίτες η αντίληψη ότι δεν μπορεί να υπάρξει βιώσιμο κυβερνητικό σχήμα, μια σταθερή κυβέρνηση. Οπωσδήποτε έφταξαν ζητήματα κακοφωνίας, απολυτενίας, ιδίως το τελευταίο χρονικό διάστημα, στον δημόσιο διάλογο, που και πάλι δημιούργησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας στους πολίτες. Εκτιμώ, όμως, ότι ένα τέτοιο αποτέλεσμα δεν είναι μόνο ζήτημα της προεκλογικής περιόδου. Δείχνει ίσως μεγαλύτερες μετατοπίσεις.

– Επειδή αναφερθήκατε σε συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες, μήπως τελικά όλα όσα ακούστηκαν προεκλογικά περί «φτωχοποίησης της κοινωνίας» ήταν υπερβολικά; Γιατί πήρε 41% η Ν.Δ., συνεπώς και

τα επιδόματα κάπως λειτουργήσαν θετικά στον κόσμο.

– Η άποψή μου για την οικονομική πολιτική της Ν.Δ. επιβεβαιώνεται και τεκμηριώνεται από τα ίδια τα δεδομένα. Το διαθέσιμο εισόδημα των Ελλήνων πολιτών μειώθηκε την προηγούμενη περίοδο, αυτό είναι δεδομένο. Δεν είναι ζήτημα δικής μου πεποίθησης. Είναι επίσης δεδομένο ότι την ίδια χρονική περίοδο ελάχιστες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, μεγάλες εταιρείες πολλαπλασίασαν τα κέρδη τους, εμφανίζοντας την υψηλότερη κερδοφορία της τελευταίας 20ετίας. Αυτή είναι η αποτύπωση μιας πολιτικής που παράγει οικονομικές ανισότητες. Τώρα, αν η αντίληψη των πολιτών για την καθημερινότητά τους ήταν μακριά από τη γλώσσα ή από τον τρόπο που ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. επικοινωνούσε ζητήματα υπαρκτά, αυτό είναι ένα άλλο θέμα, το οποίο εμείς προφανώς πρέπει να το λάβουμε υπόψη μας κάνοντας αυτοκριτική.

– Η δήλωσή σας που έχει αναπαράχθει αρκετές φορές είναι αναμφισβήτητη πως «η κανονικότητα δεν είναι ποτέ ευκαιρία για την Αριστερά». Δεν θα πρέπει να είναι ευκαιρία, όμως; Ο ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να ταυτίζεται με τον θυμό και την οργή;

– Δεν μιλούσα για μια οποιαδήποτε κανονικότητα, αλλά για τη νεοφιλελεύθερη κανονικότητα. Ωστόσο, να αντιστρέψω το ερώτημα. Ποια είναι η κανονικότητα σήμερα; Να έχουμε ένα καλοκαιρι στο οποίο καίγεται όλη η χώρα και συντελείται η μεγαλύτερη οικολογική καταστροφή και κάνουν άνθρωποι ζωές; Η απουσία του κράτους και τα φαινόμενα αυτόκλητων σερίφηδων, με την κυβέρνηση να νομιμοποιεί τον εκφασισμό της κοινωνίας; Αυτή είναι κανονικότητα; Αυτή θεωρώ ότι δεν είναι μια συνθήκη που πρέπει να την επιτρέψουμε ή μπορεί να ανευθεί η ελληνική κοινωνία. Είναι κανονικότητα να έχουμε το πρώτο καλοκαίρι που οι περισσότεροι Έλληνες δεν μπορούν να πάνε ούτε μια μέρα διακοπές; Να έχουμε φαινόμενα ακραίας βίας, όπως είδαμε με τους ακροδεξιούς κούλιγκανς που εισήλθαν στη χώρα, διέσχισαν τη μισή Ελλάδα, ανέβηκαν στα μέσα μαζικής μεταφοράς και δολοφόνησαν έναν άνθρωπο; Να βλέπουμε εργαζομένους να βυθίζονται μέσα στο

«Κατεβαίνω υποψήφια για να μπορέσει ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. να ανακτήσει τη δυναμική του, να ασκήσει μια δομική ισχυρή αντιπολίτευση σήμερα και γρήγορα να επανέλθει σε κυβερνητική τροχιά», λέει η Εφη Αχτσιόγλου, τονίζοντας ότι αν δεν πίστευε πως μπορεί να νικήσει τον Κυριάκο Μητσοτάκη, δεν θα έθετε υποψηφιότητα.

Δεν θα επιδιώξω συνάντηση με τον κ. Ανδρουλάκη. Το ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ επέλεξε τις ίσες αποστάσεις μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και Ν.Δ.

νερό, οριακά να πνίγονται, για να μπορέσουν να βγάλουν ένα μισθό και την ίδια ώρα ο υπουργός Εργασίας να μη διαπιστώνει κανένα πρόβλημα; Αυτή η συνθήκη είναι η συνθήκη που ο κ. Μητσοτάκης επιχειρεί να εμπεδώσει ως κανονικότητα στην ελληνική κοινωνία. Επενδύει σε μια κοινωνία φόβου και μηδενικών προσδοκιών. Εχω τη βαθιά πεποίθηση ότι η ελληνική κοινωνία αξίζει, μπορεί και οφείλει να έχει μια πολύ καλύτερη πραγματικότητα.

– Πολύ λόγος γίνεται για το κέντρο και τη σχέση που πρέπει να έχει ο ΣΥΡΙΖΑ με αυτό. Εσείς λέτε συνέχεια πως δεν θέλετε να βάλετε τέτοιες ταμπέλες. Αν εκλεγείτε πρόεδρος, θα κάνετε μια συνάντηση με τον Νίκο Ανδρουλάκη να δείτε τι μπορεί να γίνει από εδώ και πέρα;

– Η ταυτότητα του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., η αφηγηρία του, το αξιακό και το θεωρητικό του φορτίο, είναι αναμφισβήτητη στην Αριστερά.

Ταυτόχρονα, ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. είναι ένα κυβερνητικό κόμμα. Απευθύνεται στο μεγαλύτερο δυνατό ακροατήριο. Επιδιώκουμε να συνομιλήσουμε, να επηρεάσουμε και να πείσουμε όσο δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας. Προφανώς, αυτό αφορά και τους ανθρώπους που αυτοποθετούνται στο κέντρο, αφορά ανθρώπους με τους οποίους μπορούμε να βρούμε έναν κοινό βηματισμό σε κρίσιμα θέματα, αλλά δεν νιώθουν πλήρη ιδεολογική ταύτιση. Ανθρώπους νέους κυρίως και όχι μόνον, οι οποίοι νιώθουν ότι η πολιτική μπορεί να μην τους αφορά. Και σε αυτούς τους ανθρώπους επιδιώκουμε να μιλήσουμε, να τους επηρεάσουμε, να τους πείσουμε. Η πολιτική δεν είναι κάτι που «υπερίπταται» ούτε οι άνθρωποι έχουν δεδομένες ταμπέλες όπου εμείς επιλέγουμε σε ποια θα απευθυνθούμε. Δεν απευθυνόμαστε μόνο σε πεπεισμένους. Επιδιώκουμε τη μέγιστη δυνατή πολιτική και ιδεολογική επιρροή. Προφανώς αυτό προϋποθέτει και να ακούσεις τον κόσμο.

– Τον Νίκο Ανδρουλάκη θα τον συναντούσατε;

– Ο κοινοβουλευτικός και ο δημόσιος διάλογος είναι διαρκής, όπως και οι τοποθετήσεις των κομμάτων για κάθε ζήτημα που αφορά τη χώρα. Αυτό που επιζητούν οι πολίτες από τα κόμματα είναι θέσεις και προτάσεις, υγιή αντιπαράθεση. Όλα λέγονται δημόσια, ενώπιον των πολιτών. Αρα, δεν πιστεύω ότι χρειάζεται κάτι περισσότερο από αυτό, ούτε θα επιδιώξω κάποια συνάντηση με τον κ. Ανδρουλάκη. Εξάλλου, υπήρξε μια περίοδος που από εμάς έγιναν σαφή καλέσματα, αλλά το ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ επέλεξε τις ίσες αποστάσεις μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. και Ν.Δ., κάτι που προφα-

νώς διευκόλυνε τον κ. Μητσοτάκη. Πριν από τις πρώτες εκλογές, μάλιστα, έλεγε πως θα μπορούσε και να συνεργαστεί με τη Ν.Δ.

– Υπάρχει μια συζήτηση προφανώς από τους εσωκομματικούς σας αντιπάλους πως η Εφη Αχτσιόγλου κάνει μια χαμηλών τόνων περίοδος ή δεν μιλάει για αριστερές και κεντρώες πολιτικές γιατί δεν θέλει να συγκρουστεί. Και δεν το κάνει γιατί εμφανίζεται πως κατέχει την πρωτιά.

– Δεν δέχομαι ότι είναι μια χαμηλών τόνων περίοδος. Εχω γυρίσει σχεδόν όλη την Ελλάδα, επικοινωνώ και παρουσιάζω με μαχητικότητα, ένταση και με σαφήνεια την πολιτική μου θέση και την οργανωτική μου πρόταση. Δεν νομίζω ότι η επιδραστικότητα μιας καμπάνιας κρίνεται στον θόρυβο. Κρίνεται στην ουσία της επαφής με τους ανθρώπους. Αν εννοείτε πως η προεκλογική μας περίοδος δεν έχει καρφιά μεταξύ των υποψηφίων, αυτό το θεωρώ πολιτικό πολιτισμό.

– Πώς βλέπετε την υποψηφιότητα του Στέφανου Κασσελάκη;

– Η διαδικασία είναι απολύτως ανοιχτή κι αυτό το εννοούμε. Αυτό προβλέπει το καταστατικό, αυτό έχουμε συμφωνήσει. Δηλαδή όποιος θέλει μπορεί να έρθει και να διεκδικήσει τη στήριξη από τους ψηφοφόρους, από τα νυν μέλη του κόμματος και από όσους προσέλθουν εκείνη την ημέρα στη διαδικασία. Αρα, με αυτήν την έννοια είναι απολύτως ευπρόσδεκτη.

– Μία από τις κριτικές που του ασκούνται είναι πως δεν «έχει γράψει πολλά χιλιόμετρα» μέσα στο κόμμα.

– Δεν υπάρχουν τέτοιες προϋ-

ποθέσεις συμμετοχής. Κάθε υποψήφιος καταθέτει την πολιτική και οργανωτική του θέση για τη λειτουργία του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. Προφανώς καταθέτει διά της υποψηφιότητάς του και τη διαδρομή του και την προσωπικότητά του και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Και στο τέλος, ο μόνος και απόλυτος κριτής θα είναι οι ψηφοφόροι. Είναι σημαντικό να είναι μαζική η συμμετοχή, να έρθουν πολίτες που ενδιαφέρονται, πολίτες που κοιτούν προς τον ΣΥΡΙΖΑ, προοδευτικοί δημοκράτες να βάλουν το λιθαράκι τους στη διαδρομή.

– Επειδή πολλοί στην Κουμουνδούρου θεωρούν πως είστε φαβορί για την πρωτιά, πιστεύετε πως η είσοδος του κ. Κασσελάκη στην προεκλογική μάχη αλλάζει τα δεδομένα;

– Δεν θεωρώ ότι καθένas από εμάς έχει δεδομένες δεξαμενές ψηφοφόρων, που μπαίνει κάποιος και αφαιρεί από κάποιον άλλον. Εχουμε πέντε απολύτως διακριτές υποψηφιότητες, είναι σαφές αυτό. Ο καθένas από εμάς κατέρχεται με την προσωπικότητά του, τη διαδρομή του, την πολιτική του θέση, την οργανωτική του πρόταση που διεκδικεί να πείσει τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό συμμετεχόντων.

– Μπορείτε να κερδίσετε τον κ. Μητσοτάκη;

– Ναι, αλλιώς δεν θα κατέβαινα υποψήφια. Κατεβαίνω υποψήφια για να μπορέσει ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. να ανακτήσει τη δυναμική του, να ασκήσει μια δομική ισχυρή αντιπολίτευση σήμερα και γρήγορα να επανέλθει σε κυβερνητική τροχιά. Όχι για τον ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., όχι για εμάς, αλλά διότι δι' αυτού του οχήματος μπορεί να υπάρξει καλύτερη ημέρα για την ελληνική κοινωνία.

Δεν αισθάνομαι ότι πρέπει να δώσω διαπιστευτήρια καθαρότητας

– Θα απαντήσετε στην κριτική, στα «καρφιά» που δέχετε από τον Παύλο Πολάκη; Προχθές έκανε μια ανάρτηση σε σχέση με δηλώσεις που είχατε κάνει για τους δημοσιογράφους.

– Κατανοώ την ανάγκη κάθε συντρόφου να εκφραστεί ή να πάρει θέση σε αυτή τη διαδικασία εκλογής προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό που δεν κατανόω είναι η επιμονή κάποιων συντρόφων να στοχοποιούν προσωπικά, γιατί έχει λάβει τέτοια χαρακτηριστικά, ή να προσπαθούν να υποστηρίξουν ότι πίσω από μια υποψηφιότητα υπάρχουν κάποιον είδους σκοτεινά κέντρα. Αυτός ο κατήφορος πρέπει να σταματήσει. Οφείλουμε να προτάξουμε τον συλλογικό

μας στόχο, που είναι η ιδεολογική και πολιτική ήττα της Ν.Δ. και η επικράτηση της δικής μας πρότασης και η εκ νέου έμπνευση της ελληνικής κοινωνίας για ένα καλύτερο μέλλον. Σε ό,τι με αφορά δεν αισθάνομαι, κ. Αντζολέτο, ότι πρέπει να δώσω διαπιστευτήρια καθαρότητας. Ούτε σε συκοφαντίες ούτε σε βρώμικο πόλεμο. Εχω μια πολιτική διαδρομή, έχω ένα πολιτικό έργο και ως υπουργός και ως τομεάρχισσα Οικονομικών της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

– Προσπαθώ απλώς να φανταστώ την επόμενη ημέρα αν εκλεγείτε πρόεδρος, πώς θα μπορούσε να είναι η συνύπαρξή σας με τον κ. Πολάκη, όταν έχει μιλήσει για «καλλιστεία»

Δεν κατανοώ την επιμονή κάποιων να στοχοποιούν προσωπικά ή να προσπαθούν να υποστηρίξουν ότι πίσω από μια υποψηφιότητα υπάρχουν κάποιου είδους σκοτεινά κέντρα.

ή και τώρα που βλέπουμε ότι έχει βγει μπροστά για την υποψηφιότητά του κ. Κασσελάκη.

– Θα το έχετε ενδεχομένως ακούσει όταν μιλώ για ζητήματα λειτουργίας του κόμματος την επόμενη ημέρα, με εμένα πρόεδρο, επιμένω πάρα πολύ

στην τήρηση των κανόνων για όλους, από τον πρόεδρο μέχρι τα μέλη, δηλαδή σε μια λειτουργία που δεν θα έχει να κάνει με πρόσωπα ή σχέσεις ή φιλίες. Ξεκινάω αντίστροφα, δηλαδή, με τη θετική σκέψη ότι η δική μου εκλογή θα σημαίνει και μια συλλογική δέσμευση ότι οι κανόνες θα τηρούνται από όλους. Προφανώς θα υπάρχει εσωκομματική δημοκρατία, συζήτηση, αλλά άπαξ και λαμβάνεται μια απόφαση, αυτή θα μας δεσμεύει όλους και θα τηρείται από όλους.

– Υπάρχει κάποια συγκεκριμένη αλλαγή που σκέφτεστε ήδη για τον τρόπο που λειτουργεί ο ΣΥΡΙΖΑ; Δημιουργία κάποιου νέου οργάνου, κάποιας δομής;

– Ένα βασικό πρόβλημα που υπάρχει και κατατίθεται καθημερινά στις περιόδους από τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. είναι η αίσθησή τους ότι δεν ακούγονταν. Η άποψή τους δεν έφτανε ψηλά. Θα πρέπει να υπάρξει μια δομή πέραν αυτών που ήδη γνωρίζουμε, η οποία θα λειτουργεί ως φορέας μεταφοράς αποφάσεων των οργανώσεων μελών, άρα και της γνώμης των μελών στην Πολιτική Γραμματεία και στον πρόεδρο. Θα αποτελεί στη συνέχεια και οργανικό κομμάτι των πολιτικών θέσεων και του λόγου του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ.

– Μιλήσαμε για το κομματικό σας όραμα, το πολιτικό σας όραμα;

– Στον πυρήνα του έχει την πεποίθηση ότι η ελληνική κοινωνία μπορεί και πρέπει να ζήσει καλύτερα. Και γι' αυτό βασικές προτεραιότητες είναι η μείωση των ανισοτήτων με σαφείς πολιτικές αναδιανομές, η οικοδόμηση μιας δυναμικής οικονομίας μέσα από ανάπτυξη του συνόλου των παραγωγικών τομέων, άρα η διεύρυνση της εγχώριας παραγωγικής βάσης, και η ασφάλεια όπως αυτή νοηματοδοτείται μέσα από δημόσιες υποδομές και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία και σαφώς ρυθμισμένη αγορά εργασίας. Απαιρείται προϋπόθεση, ένα κράτος που οδηγεί, παρεμβαίνει, ρυθμίζει στην κατεύθυνση των παραπάνω.

Οι στροφές του δεκαμήνου

Το πλάνο της Ν.Δ. για την πολιτική σεζόν που ξεκινάει από τη ΔΕΘ και έχει τελικό σταθμό τις ευρωεκλογές του Ιουνίου

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Η απόσταση από την εκλογική αναμέτρηση της 25ης Ιουνίου, τη σαρωτική επικράτηση της Ν.Δ. και τη δεινή ήττα του ΣΥΡΙΖΑ είναι χρονικά μικρή. Όμως, η νέα πολιτική περίοδος που ξεκινάει στα τέλη της εβδομάδας με την παρουσία του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη ΔΕΘ και τον πρώτο γύρο της διαδικασίας εκλογής της νέας ηγεσίας του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης αναμένεται σημαντική τόσο για τα δύο κόμματα όσο και για το ΠΑΣΟΚ, καθώς το επόμενο δίμηνο θα διαμορφωθούν –με κρίσιμο σταθμό τις αυτοδιοικητικές εκλογές– σε μεγάλο βαθμό οι όροι με τους οποίους η χώρα θα οδηγηθεί στις ευρωεκλογές του προσεχούς Ιουνίου: μια αναμέτρηση στην οποία είναι δεδομένο ότι η Ν.Δ. θα φθάσει από τη θέση του οδηγού, αλλά θα έχει «ιδιαιτερότητες» καθώς:

- Χωρίς να είναι δεδομένο, δεν αποκλείεται να διαδραματίσει ρόλο η λεγόμενη «καλαρή ψήφος», ενδεχομένως για πρώτη φορά από το 2004. Υπενθυμίζεται πως οι ευρωεκλογές από τότε και στο εξής διεξήχθησαν πολύ εγγύτερα στην ολοκλήρωση της τετραετίας, είχαν ιδιαίτερα έντονο πολιτικό χρώμα και οδήγησαν σε ανατροπές, το 2009 με την εκλογική νίκη του Γιώργου Παπανδρέου, το 2014 ανοίγοντας τον δρόμο για την επικράτηση του Αλέξη Τσίπρα, ενώ το 2019 οδήγησαν τον Κυριάκο Μητσοτάκη στην πρωθυπουργία.

- «Κλείνει» ο εκλογικός κύκλος που άνοιξε πέρυσι τον Μάιο, καθώς η κυβέρνηση εάν επιβεβαιώσει την ηγεμονία της θα έχει «ανοικτό ορίζοντα», αφού δεν θα βρεθεί αντιμέτωπη με άλλες κάλπες πριν από την ολοκλήρωση της τετραετίας.

Η ευκαιρία

Η Ν.Δ., μετά τη σαρωτική επικράτηση του περασμένου Ιουνίου, πέρασε ένα «δύσκολο» καλοκαίρι με σημείο αιχμής κυρίως τις μεγάλες σε έκταση πυρκαγιές, που στον Εβρο συνεχίζουν να δοκιμάζουν τη χώρα. Όμως, το οπλοστάσιο του κ. Μητσοτάκη διαθέτει δύο κρίσιμα όπλα που μπορούν να συμβάλουν στην ανάταξη του πολιτικού κλίματος. Πρώτον, την προώθηση μιας ισχυρής μεταρρυθμιστικής ατζέντας και, δεύτερον, τις επερχόμενες αυτοδιοικητικές εκλογές, όπου για το Μέγαρο Μαξί-

μou συνιστά ρεαλιστικό στόχο ο χάρτης της χώρας να «βαφτεί και πάλι μπλε».

Σε σχέση με τον κυβερνητικό σχεδιασμό ο πρωθυπουργός θα δώσει το στίγμα το Σαββατοκύριακο από το βήμα της ΔΕΘ, με συνεργάτες του να κάνουν λόγο για «μικρό καλάθι παροχών και μεγάλο καλάθι μεταρρυθμίσεων». Ήδη δείγμα γραφής αποτελεί

Στη Θεσσαλονίκη λέγεται ότι το καλάθι των παροχών θα είναι μικρό, αλλά το καλάθι των μεταρρυθμίσεων μεγάλο.

λεί το μπαράζ νομοσχεδίων που παρουσιάστηκαν στο υπουργικό συμβούλιο της Παρασκευής, όπως διαμορφώθηκαν από τους αρμόδιους υπουργούς σε συνεργασία με το Μέγαρο Μαξίμου και τον υπουργό Επικρατείας Σταύρου Παπασταύρου. Σε σχέση με την πολιτική σκακιέρα είναι προφανές πως όλο το βάρος θα πέσει στις αυτοδιοικητικές εκλογές του επόμενου μήνα – κυρίως στο μέτωπο των περιφερειών. Η Ν.Δ. μπορεί να κυριαρχήσει πλήρως, επικρατώντας και στις 13 περιφέρειες, και θέλει να αποφύγει δυσάρεστες εκπλήξεις που θα θολώσουν την εικόνα της πλήρους ηγεμονίας της. Κλειδί για την επίτευξη των στόχων της Ν.Δ. αποτελούν πρωτίστως το Βόρειο

Αιγαίο και η Δυτική Μακεδονία, όπου οι «γαλάζιοι» υποψήφιοι θα βρεθούν αντιπαλοί με ισχυρούς «αντάρτες». Και, δευτερευόντως, η Πελοπόννησος, το Ιόνιο και η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, όπου η μάχη εμφανίζεται, για διαφορετικούς σε κάθε περίπτωση λόγους, πιο αμφίρροπη από ό,τι στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

Οι «σκοπέλοι» του ΣΥΡΙΖΑ

Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με τη Ν.Δ., ο δρόμος για τον ΣΥΡΙΖΑ, ανεξαρτήτως του νικητή στην κούρσα της διαδοχής του Αλέξη Τσίπρα, θα είναι διάσπαρτος από σκοπέλους. Η Κουμουνδούρου καλείται το αμέσως επόμενο διάστημα να διαχειριστεί: – Το εύρος της συμμετοχής στην

εκλογική διαδικασία για την επιλογή αρχηγού με μέτρο σύγκρισης τα 150.000 μέλη του κόμματος που ψήφισαν τον Αλέξη Τσίπρα, αλλά και την επίδοση του Νίκου Ανδρουλάκη στην αντίστοιχη κάλπη του ΠΑΣΟΚ. – Την προσπάθεια του νέου / της νέας αρχηγού να περάσει επιτυχώς το αναπόφευκτο τεστ της σύγκρισης με τον προκάτο-

Για τον ΣΥΡΙΖΑ το στοίχημα είναι να μην καθηλωθεί στην εσωστρέφεια, καθώς έχει να περάσει από διπλή εκλογική δοκιμασία.

χό του/της που οδήγησε τον ΣΥΡΙΖΑ στην εξουσία. – Την ανάγκη συντεταγμένης και εξωστρεφούς πορείας που δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη υπό το πρίσμα των σφοδρών επιθέσεων που δέχθηκε τις προηγούμενες ημέρες ο υποψήφιος για την ηγεσία Στέφανος Κασσελάκης από προβεβλημένη στελέχη της αριστερής πτέρυγας του κόμματος. – Τις αυτοδιοικητικές εκλογές στις οποίες παραδοσιακά οι επιδόσεις του ΣΥΡΙΖΑ ήταν χαμηλές. – Τη διαχείριση της «κληρονομιάς» του κ. Τσίπρα και των κυβερνητικών πεπραγμένων του κόμματος, καθώς η –επώδυνη κατά πάσα πιθανότητα– σχετική συζήτηση θα ανοίξει στην πορεία προς το συνέδριο που θα ακολουθήσει την εκλογή αρχηγού.

Το στοίχημα του ΠΑΣΟΚ

Κρίσιμο θα είναι το επόμενο διάστημα όμως και για τον κ. Ανδρουλάκη. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ σε πολιτικό επίπεδο με ορόσημο τη ΔΕΘ θα πρέπει να αξιοποιήσει το «κενό» που δημιουργείται στον χώρο της αντιπολίτευσης από την εκλογική διαδικασία στον ΣΥΡΙΖΑ, με προγραμματικές προτάσεις που δεν θα «ακουστούν» μόνο από το παραδοσιακό εκλογικό του ακροατήριο. Επίσης, κρίσιμο είναι το ΠΑΣΟΚ να έχει καλές επιδόσεις στις αυτοδιοικητικές εκλογές και κυρίως στην Περιφέρεια Αττικής, η οποία θα αποτελέσει βαρόμετρο λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού ψηφοφόρων της. Η Χαριλάου Τρικούπη αναμένει ένα καλό «σκορ» στην Αττική, όπου η μάχη της Κεντροαριστεράς θα δοθεί μεταξύ του Σγουρού και του δήμαρχου Ρέντη Γ. Ιωακειμίδη, ενώ προσδοκά μικρές αντίστοιχες νίκες και σε άλλες περιφέρειες, καθώς ήταν στρατηγική επιλογή να μην υπάρξουν συνεργασίες με την Κουμουνδούρου. Σε κάθε περίπτωση, το μεγάλο στοίχημα για το ΠΑΣΟΚ είναι στις ευρωεκλογές να «μεγαλώσει», καθώς στόχος δεν μπορεί πλέον να είναι να περάσει τον ΣΥΡΙΖΑ με ποσοστά της τάξης του 14%-15%, εκμεταλλευόμενο τυχόν περαιτέρω πτώση του τελευταίου, αλλά να καταδείξει πως μεσοπρόθεσμα μπορεί να αμφισβητήσει την κυριαρχία της Ν.Δ., ενώ αντίστοιχη δεν μπορεί παρά να είναι και η στόχευση της Κουμουνδούρου.

Στην εκπονή ενός δύσκολου καλοκαιριού που σημαδεύτηκε από μεγάλες σε έκταση πυρκαγιές, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης θα επιχειρήσει την ανάταξη του πολιτικού κλίματος αφενός με την προώθηση μιας ισχυρής μεταρρυθμιστικής ατζέντας και αφετέρου με τις επερχόμενες αυτοδιοικητικές εκλογές, όπου για το Μέγαρο Μαξίμου συνιστά ρεαλιστικό στόχο ο χάρτης της χώρας να «βαφτεί και πάλι μπλε».

Σχέδιο «αντιπυρικής ζώνης» προς τα «κομματίδια» στα δεξιά

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

«Είστε διακινητές των πιο θλιβερών fake news και θεωριών συνωμοσίας. Λέτε ό,τι σαςλαμάρει σας κατέβει με το αζημίωτο και όταν σας απαντάμε βγάζετε και γλώσσα. Νισάφι πια. Δεν θα είστε στο απυρόβλητο». Αυτή η φράση του Κυριάκου Μητσοτάκη, απευθυνόμενου προς τον Κυριάκο Βελόπουλο κατά τη δευτερολογία του την Πέμπτη στη Βουλή, στη συζήτηση για τις πυρκαγιές, έχει πολύ μεγαλύτερη πολιτική βαρύτητα από αυτήν που φαίνεται να την πρώτη ανάγνωση. Στο Μέγαρο Μαξίμου θεωρούν πως το μέτωπο του λαϊκισμού και της αντισυστημικής ψήφου που αναδύθηκε στις αρχές της περασμένης δεκαετίας με πυροκροτητή τη μνημόνια, δεν μπορεί να το εκφράσει πλέον ο ΣΥΡΙΖΑ. Σύμφωνα με την κυβερνητική ανάλυση, αυτό το ρεύμα έχει αρχίσει να βρίσκει καταφύγιο σε άλλους χώρους, κυρίως προς την άκρα Δεξιά.

Η εκτίμηση στηρίζεται στη διαπίστωση πως ο ΣΥΡΙΖΑ, «που ήταν ο βασικός εκφραστής του λαϊκισμού για σχεδόν μία δεκαετία», έχει πλέον αποδειχθεί εκλογικά ότι έχει χάσει τα ερεί-

σματα του. Το βάρος της κυβερνητικής θητείας του, η ατελής στροφή στον ρεαλισμό, μαζί με τη φουσιολογική κόπωση του κόμματος που αποτυπώθηκε στις πρόσφατες κάλπες, κάνουν τον ΣΥΡΙΖΑ αδύναμο να λειτουργήσει ως ταμιευτήρας της οργής και της συνωμοσιολογίας, και έτσι οι ακραίες πολιτικές αντι-

«Είτε δεν δίνεις σημασία και τους αφήνεις να αναπτύσσουν τις θεωρίες τους, είτε τους απαντάς κατά μέτωπον και με επιχειρήματα. Εμείς επιλέγουμε πάντα το δεύτερο».

δράσεις αναζητούν διεξόδους μέσα από πιο μικρά κόμματα που φορούν πλέον τον αντισυστημικό μανδύα. Χαρακτηριστικές ενδείξεις ότι το αντισυστημικό ρεύμα παραμένει ενεργό και αναζητεί την κοίτη του προς τα δεξιά είναι θέματα που κυριαρχούν στην πολιτική ατζέντα την περίοδο που διανύουμε: Η ενα-

ντίωση στις νέες ταυτότητες, η διάδοση θεωριών περί σχεδίου καταστροφής των δασών «για να μπουν ανεμογεννήτριες» και τα σενάρια για εμπρησμούς από αλλοδαπούς ορίζουν τη δεξαμενή από την οποία αλείουν ακροδεξιά κόμματα και κομματίδια. Στην κυβέρνηση έχουν εντοπίσει αυτή την πραγματικότητα και με αυτόν τον τρόπο εξηγείται και η στάση του Κυριάκου Μητσοτάκη στη Βουλή έναντι τόσο του Κυριάκου Βελόπουλου όσο και των Σπαρτιατών. Συγκεκριμένα, ο πρωθυπουργός δεν άφησε να πέσει κάτω η ομολογία του κ. Στίγκα πως οι βουλευτές του είναι ελεγχόμενοι από κέντρο εκτός Βουλής, εννοώντας τον Ηλία Κασιδιάρη, με τον κ. Μητσοτάκη να σχολιάζει δγκτικά λέγοντας «ελπίζω πως όσα ακούστηκαν θα έχουν και κοινοβουλευτικές επιπτώσεις» – προαναγγέλλοντας εξελίξεις για τους Σπαρτιάτες.

Ουσιαστικά στο Μέγαρο Μαξίμου έχουν αποφασίσει να μην αφήσουν το μέτωπο του ανορθολογισμού και των σεναρίων συνωμοσίας χωρίς απάντηση, και αυτό εκφράστηκε στην πρώτη μάχη των πολιτικών αρχηγών μετά τις εκλογές. Κυβερνητικές

πηγές σημείωναν στην «Κ» πως το δίλημμα έναντι αυτού του φαινομένου είναι διαρκές και πάγιο: «Είτε δεν δίνεις σημασία και τους αφήνεις να αναπτύσσουν τις θεωρίες τους, είτε τους απαντάς κατά μέτωπον και με επιχειρήματα. Εμείς επιλέγουμε πάντα το δεύτερο. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης ποτέ δεν άφησε καμία μάχη έναντι του λαϊκισμού. Αυτό σηματοδότησε και η σφοδρή αντίδρασή του σε όσα είπε ο κ. Βελόπουλος την Πέμπτη», εξηγεί στην «Κ» η ίδια πηγή, προαναγγέλλοντας πως αυτό θα συνεχιστεί.

Ο Εβρος

Σε ένα μήνα και κάτι άλλωστε έχουμε αυτοδιοικητικές εκλογές. Αυτές οι εκλογές δεν είναι αμελητέες, καθώς ο χάρτης της Ελλάδας θα βαφτεί ξανά από την αρχή και στο Μαξίμου θέλουν να είναι μπλε. Οι πιο παρατηρητικοί μάλιστα συνέδεαν την ευθεία επίθεση στον Κυριάκο Βελόπουλο με τις πυρκαγιές στον Εβρο. Πρόκειται για μια περιοχή που η Ελληνική Λύση πήρε σχεδόν 9% και οι Σπαρτιάτες 5,5%. Σύμφωνα με το 14,5%, όσο και ο... ΣΥΡΙΖΑ. Οι προσπάθειες πολιτικής εκμετάλλευσης των καταστροφικών

πυρκαγιών και η δραστηριοποίηση περιθωριακών στοιχείων που συνδέονται με το κόμμα του Βελόπουλου εντείνουν τον εκλογικό κίνδυνο. Η επιθετική στάση του πρωθυπουργού έχει στόχο να φανεί, αλλά σίγουρα πρόκειται για μια πολιτική με μακροπρόθεσμα χαρακτηριστικά, καθώς σε 10 μήνες έχουμε και δεύτερες εκλογές, τις ευρωεκλογές, όπου κατεξοχήν επικρατεί η χαλαρή ψήφος. Την ίδια ώρα δεν είναι άσχετο πως στο ψηφοδέλτιο του Νίκου Χαρδαλιά έχουν ενταχθεί υποψήφιοι με αμιγώς δεξιό παρελθόν. Ο Βασίλης Καπερνάρος που είχε ιδρύσει τις ΡΙΖΕΣ, ένα κομματίδιο με αναφορές στη λαϊκή Δεξιά, και ο πρώην βουλευτής του Κυριάκου Βελόπουλου, Αντώνης Μυλωνάκης, κατέρχονται με τον υποψήφιο περιφερειάρχη της Ν.Δ. στην Αττική, δείχνοντας την πρόθεση του κόμματος, έστω και σε αυτοδιοικητικό βαθμό, να προσεγγίσει πιο δεξιά ακροατήρια.

Η περίπτωση της Νίκης

Από την παραπάνω εξίσωση φαίνεται πως απουσιάζει προ-

σώρας η Νίκη. Κατά τη συνέντευξη της Πέμπτης, που ήταν τροχιοδεικτική για το τι έρχεται, ο επικεφαλής του κόμματος Δ. Νατσιός κράτησε πιο χαμηλούς τόνους, ενώ και από τη Ν.Δ. απέφυγαν τη σύγκρουση. Ούτε αυτό φαίνεται πως έγινε τυχαία και έχει πολιτική εξήγηση. Η Νίκη στηρίζεται κατά κύριο λόγο από υπερσυντηρητικούς και θρησκόληπτους πολίτες, οι οποίοι όμως δεν παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά. Αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία που θέλει και διαφορετικό χειρισμό. Είναι βέβαιο πως εάν υποπέσουν σε λάθη και δώσουν δικαιώματα, τότε θα λάβουν επίσης σκληρή κριτική, αλλά προσώρας κινούνται συντηρητικά και αντίστοιχα αντιμετωπίζονται έτσι και από την κυβέρνηση.

Είναι βέβαιο πάντως πως το επόμενο διάστημα η μάχη της Ν.Δ. με τα τρία δεξιά κόμματα θα πάρει μορφή πολιτικής σύγκρουσης, καθώς οι δύο εκλογικές μάχες τόσο του Οκτωβρίου όσο και του Ιουνίου του 2024 κρύβουν πολλούς κινδύνους από τα δεξιά, όπως έχει φανεί σε όλη την Ευρώπη.

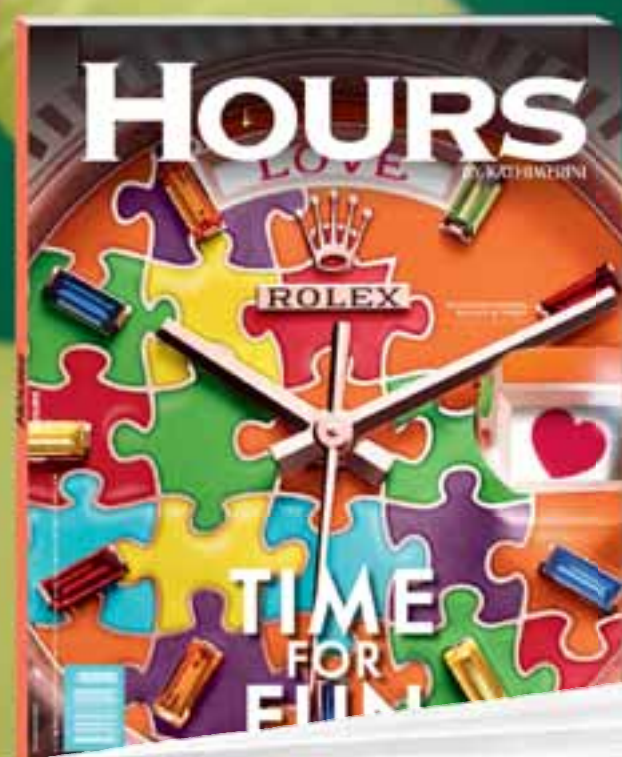
HOURS

BY KATHIMERINI

ΚΥΡΙΑΚΗ
10/9

ΤΑΣΕΙΣ
2023
TIME FOR FUN

Πολυχρωμία, πρωτοτυπία,
καλλιτεχνικός οίστρος,
πολύτιμοι λίθοι... Τη φετινή
χρονιά η ωρολογοποιία
είναι πιο διασκεδαστική
από ποτέ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Επιμέλεια

www.kathimerini.gr

Εκλογές σε δικαστικό ναρκοπέδιο

Σκληρή δοκιμασία για την αμερικανική δημοκρατία ο προεκλογικός αγώνας του 2024

Τον **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Η αμερικανική πολιτική ζωή μπήκε σε ακαρτογράφητα νερά την 1η Αυγούστου, όταν ο ειδικός εισαγγελέας Τζακ Σμιθ ανακοίνωσε τη δίωξη του Ντόναλντ Τραμπ για προσπάθεια ανατροπής της εκλογικής ήττας του από τον Τζο Μπάιντεν, με αποκορύφωμα τα αιματηρά γεγονότα της 6ης Ιανουαρίου 2021 στο Καπιτώλιο. Για πρώτη φορά στα χρονικά η αμερικανική δημοκρατία βρέθηκε αντιμέτωπη με το ενδεχόμενο να διεκδικήσει στις εκλογές του 2024 το ανώτατο αξίωμα ένας άνθρωπος που θα βρίσκεται στη φυλακή, καταδικασμένος για απόπειρα κατάλυσής της.

Την περασμένη Δευτέρα το σεβάριο αυτό απέκτησε σχήμα και μορφή. Η δικαστής Ουάσιγκτον Τάνια Τσάτκιν όρισε ημερομηνία έναρξης της δίκης την 4η Μαρτίου, με τις εισαγγελικές αρχές να δηλώνουν ότι αισιοδοξούν για την ολοκλήρωσή της εντός του πολύ έξι εβδομάδων. Η 4η Μαρτίου είναι η παραμονή της Super Tuesday, δηλαδή της ημέρας κατά την οποία θα γίνουν προκριματικές εκλογές για το προεδρικό χρίσμα των Ρεπουμπλικανών σε 15 πολιτείες και θα εκλεγεί το 35% των αντιπροσώπων για το συνέδριο του κόμματος. Αυτό σημαίνει ότι οι Ρεπουμπλικανοί θα πάνε να ψηφίσουν έχοντας φρέσκες τις τηλεοπτικές εικόνες από το προηγούμενο βράδυ, με τον Τραμπ στο εδάφιο του κατηγορουμένου.

Θα πει κανείς ότι ο Τραμπ πηγαίνει γυρεύοντας κι ότι ουδείς μπορεί να απαιτεί από τη Δικαιοσύνη να κανονίζει το πρόγραμμά της ανάλογα με τις προσωπικές και επαγγελματικές υποχρεώσεις του. Επιτέλους, το γεγονός ότι ο υπόδικος διετέλεσε πρόεδρος δεν του δίνει περισσότερα δικαιώματα από τον όποιο Αμερικανό πολίτη. Σωστά, μόνο που τυχαίνει ο πολίτης Τραμπ να είναι ο μακράν επικρατέστερος, σύμφωνα με όλες τις δημοσκοπήσεις, στην κούρσα για το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών, κάτι που φέρνει εκ των πραγμάτων τους δικαστές σε θέση να επηρεάσουν την κορυφαία διαδικασία της αμερικανικής δημοκρατίας.

Εξάλλου, στις 25 Μαρτίου θα ξεκινήσει η δίκη του Τραμπ για την περίφημη υπόθεση της πορνοστάρ Στόρμι Ντάνιελς και στις 20 Μαΐου εκείνη για τα απόρρητα έγγραφα που πήρε μαζί του, φεύ-

γοντας από τον Λευκό Οίκο, ενώ δεν έχει οριστεί ακόμη ημερομηνία έναρξης της τέταρτης ποινικής του δίωξης για απόπειρα αλλοίωσης των αποτελεσμάτων στην πολιτεία Τζόρτζια. Σαν να μην έφταναν όλα αυτά, εισαγγελέας της Νέας Υόρκης ανακοίνωσε ότι θα αρχίσει τον επόμενο μήνα άλλη μια δίκη, αστικού χαρακτήρα αυτή τη φορά, με κατηγορίες για τεχνητό φούσκωμα των περιουσιακών στοιχείων του ομίλου Τραμπ. Άλλη μια δίκη του προβλέπεται να αρχίσει τον Ιανουάριο, αυτή τη φορά για συκοφαντική δυσφήμιση.

Δεν είναι ανάγκη να συμπαθεί κανείς τον Τραμπ για να αναρωτηθεί: γιατί έπρεπε οι εισαγγελείς να περιμένουν την κούρσα των προκριματικών εκλογών για να του απαγγείλουν κατηγορίες, τη στιγμή που όλα τα αδικήματα για τα οποία κατηγορείται τελέστηκαν, το αργότερο, τον Ιανουάριο του 2021; Αν δικαζόταν αρκετά πριν ή μετά τις εκλογές, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά. Τώρα, όμως, το να υποχρεώνεται να ταξιδεύει από πολιτεία σε πολιτεία στα διαλείμματα των έξι δικών του, προσφέρει αληθοφάνεια στους ισχυρισμούς του ότι διώκεται από το βαθύ κράτος γιατί δεν μπορούν να τον αντιμετωπίσουν διαφορετικά. Την εντύπωση αυτή ενισχύουν κάποιες λεπτομέρειες που έγιναν γνωστές, όπως το γεγονός ότι οι συνήγοροί του καλούνται να μελετήσουν μέχρι να αρχίσει η δίκη της Ουάσιγκτον 12,8 εκατομμύρια (εκατομμύρια!) σελίδες, στις οποίες εκτείνεται το υλικό που υποστηρίζει το κατηγορητήριο.

Αντοχές

Γεγονός είναι ότι μέχρι τώρα ο Τραμπ εμφανίζεται... ανοξείδωτος απέναντι στην καυστική δράση των δικαστικών του περιπετειών. Η συνισταμένη των τελευταίων δημοσκοπήσεων για το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών, όπως την κατέγραψε το παρατηρητήριο FiveThirtyEight, εξακολουθούσε να του δίνει συντριπτικό προβάδισμα με ποσοστό 50,3%, έναντι μόλις 14,8% του κυβερνήτη της Φλόριντα Ρον ντε Σάντις, 9,2% του νέου επικειρηματία Βίβεκ Ραμασουάμι και 6,6% της πρώην πρέσβειρας στον ΟΗΕ Νίκι Χέιλι. Παράλληλα, η πιθανή αναμέτρηση-ρεβάνς μεταξύ Τραμπ και Μπάιντεν διαγράφεται αμφίροπη. Η τελευταία δημοσκο-

AP PHOTO/JOHN BAZEMORE

Μπισκότα με τη φωτογραφία από την κράτηση του Τραμπ, με επιπλέον... κάγκελα και τη σημείωση «Καλώς ήρθατε στην Τζόρτζια». Όπως είπε η ιδιοκτήτρια του φούρνου, Κανίτα Αλεν, τα συγκεκριμένα αρτοσκευάσματα πουλήθηκαν «σαν ζεστό ψωμί», ωστόσο αυτό δεν φαίνεται να πλήττει τη δημοτικότητά του.

Εάν τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα που υπολογίζει ο ειδικός εισαγγελέας, η κούρσα των Ρεπουμπλικανών για το χρίσμα θα κριθεί ενόσω ο Τραμπ θα δικάζεται για τις εκλογές του 2020.

ποση της YouGov για λογαριασμό του Economist δίνει οριακό προβάδισμα (44%-43%) στον Ρεπουμπλικανό υποψήφιο, επιβεβαιώνοντας ότι το κύριο πρόβλημα για τους Δημοκρατικούς δεν είναι η δημοφιλία του Τραμπ, αλλά η χαμηλή αποδοχή του γηραιού Μπάιντεν: σύμφωνα με την ίδια έρευνα, μόνο το 39% των Αμερικανών έχει θετική γνώμη για τον απερχόμενο πρόεδρο, ενώ το 57% τον απορρίπτει.

Πολλοί αναλυτές στις ΗΠΑ θεωρούν ότι οι δίκες και πιθανές καταδίκες του Τραμπ είναι ο μόνος τρόπος να αποτραπεί η επικράτησή του στις προκριματικές εκλογές των Ρεπουμπλικανών, ενδεχομένως δε και η εγκατάστασή του για δεύτερη φορά στον Λευκό Οίκο. Αυτή τη μοιρολατρική αντίληψη

φαίνεται ότι συμμερίζονται και οι ισχυρότεροι, αυτή τη στιγμή, ανθυποψήφιοι του τέως προέδρου για το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών, ο Ντε Σάντις και ο Ραμασουάμι, κάτι που τους οδηγεί να διαγκωνίζονται μόνο για τη... δεύτερη θέση: δεν επιτίθενται στον Τραμπ για να μην εξαγριώσουν την ισχυρή κοινωνική του βάση, ευελπιστώντας να την προσελκύσουν όταν εκείνος θα έχει αποσυρθεί υπό το βάρος των δικαστικών πληγμάτων.

Πλειοδοσία

Με αυτά τα δεδομένα, η αναμέτρηση εξελίσσεται για την ώρα στην αναζήτηση ενός νεότερου Τραμπ, για να μην πούμε κάποιου που θα είναι πιο Τραμπ κι από τον Τραμπ. Ο Ραμασουάμι δηλώνει ότι ο 45ος πρόεδρος ήταν ο καλύτερος γιγής που είχε η Αμερική τον 21ο αιώνα και ο Ντε Σάντις υπόσχεται ότι θα του δώσει αμνηστία. Και οι δύο χαρακτηρίζουν έγκλημα την άμβλωση, αμφισβητούν την κλιματική αλλαγή, υιοθετούν θεωρίες συνωμοσίας για την COVID, με τον Ντε Σάντις να υπόσχεται ότι θα ξηλώσει την κοινωνική ασφάλιση και τον Ραμασουάμι ότι θα απολύσει το 75% των δημοσίων υπαλλήλων. Αντίθετα, ο Τραμπ μπορεί να δημαγωγεί, όπως έκανε πρόσφατα στο Νιου Χαμσάιρ, ότι «θα κατε-

δαφίσει το βαθύ κράτος» και «θα διώξει τους οπαδούς της παγκοσμιοποίησης, τους κομμουνιστές, τους μαρξιστές και τους φασίστες», αλλά είναι πολύ προσεκτικός στο θέμα των αμβλώσεων, ασκεί δριμεία κριτική στον Ντε Σάντις για τις κοινωνικές ασφαλίσεις, γενικά εμφανίζεται πιο μετρημένος σε καίρια κοινωνικά θέματα από τους επιδόρους πολιτικούς του κλώνους.

Αλλά και στην εξωτερική πολιτική, τόσο ο Ντε Σάντις όσο και ο Ραμασουάμι ακολουθούν σε γενικές γραμμές τη γραμμή Τραμπ, ειδικά στο μείζον θέμα της Ουκρανίας. Ο πρώτος δήλωσε ότι το Ουκρανικό δεν είναι μείζον θέμα για τις ΗΠΑ (πρόσφατα είχε κάνει λόγο για «εδαφικές διαφορές» μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας) και τάχθηκε υπέρ της περικοπής της στρατιωτικής βοήθειας στο Κίεβο. Πιο προκλημένος, ο Ραμασουάμι πρότεινε μια λύση που θα αφήνει στη Ρωσία τα εδάφη που έχει κατακτήσει και θα κρατάει εκτός ΝΑΤΟ την Ουκρανία, με αντάλλαγμα να τερματίσει η Μόσχα τη στρατιωτική συμμαχία της με το Πεκίνο. Επομένως, ο γνωστός αφορισμός ισχύει για όσους ονειρεύονται να φύγει, πάση θυσία, ο Τραμπ από την κούρσα του 2024: προσέχετε τι εύχεστε, γιατί μπορεί να βγει αληθινό.

Οι έξι δικαστικές περιπέτειες

1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

2/10/2023: Η εισαγγελέας Λετίσια Τζέιμς υποστηρίζει ότι ο Τραμπ και δύο γιοι του δήλωσαν ψευδώς ότι η περιουσία τους ήταν μεγαλύτερη από την πραγματική, προκειμένου να εξασφαλίσουν ευνοϊκότερα τραπεζικά δάνεια.

2 ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΗΜΗΣΗ

15/1/2024: Αστική υπόθεση. Η συγγραφέας Ε. Τζιν Κάρολ υποστηρίζει ότι ο Τραμπ τη δυσφήμισε όταν την κατηγόρησε ότι εφνύρε σεξουαλική επίθεση εναντίον της με στόχο να πουλήσει το βιβλίο της. Η Κάρολ απαιτεί αποζημίωση 10 εκατ. δολαρίων.

3 ΕΚΛΟΓΕΣ 2020

4/3/2024: Ποινική δίκη. Ο ειδικός εισαγγελέας Τζακ Σμιθ υποστηρίζει ότι ο Τραμπ διέσπειρε σκοπιμώς ψεύδη για νοθεία στις εκλογές του 2020.

4 ΥΠΟΘΕΣΗ «ΣΤΟΡΜΙ ΝΤΑΝΙΕΛΣ»

25/3/2024: Ποινική δίκη. Ο εισαγγελέας του Μανχάταν Άλβιν Μπραγκ υποστηρίζει ότι ο Τραμπ πλήρωσε για να εξασφαλίσει τη σιωπή από την πορνοστάρ Στόρμι Ντάνιελς, το 2016, παραβιάζοντας τη νομοθεσία για την προεκλογική χρηματοδότηση.

5 ΚΑΤΟΧΗ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

20/5/2024: Ο Τραμπ κατηγορείται από τον εισαγγελέα Σμιθ για παράνομη διατήρηση απόρρητων εγγράφων και για την επίδειξή τους σε άτομα χωρίς διαβάθμισης ασφαλείας, παραβιάζοντας τη νομοθεσία περί κατασκοπείας.

6 ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΝΟΘΕΙΑΣ

Ποινική δίκη (η ημερομηνία μένει να ανακοινωθεί). Η εισαγγελέας Φάνι Ουίλις έχει ασκήσει δίωξη στον Τραμπ και σε 18 συνεργούς του για συνωμοσία, σύσταση και συμμετοχή για την προσπάθειά τους να ανατρέψουν το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών στην Τζόρτζια.

The New York Times

Τι γίνεται αν καταδικασθεί ένας υποψήφιος πρόεδρος;

Της **ΜΑΓΚΙ ΑΣΤΟΡ**

Για πρώτη φορά μετά την προεκλογική εκστρατεία του έγκλειστου σοσιαλιστή υποψηφίου Γιουτζίν Ντεμπερ, οι ΗΠΑ αντιμετωπίζουν το φάσμα των εκλογών με έναν από τους υποψηφίους να είναι υπόδικος ή ακόμη και να έχει καταδικασθεί για κακούργημα.

Τι συμβαίνει εάν ένας υποψήφιος πρόεδρος καταδικασθεί για ποινικό αδίκημα;

Ο Τραμπ μπορεί να κατέβει στις εκλογές εάν καταδικασθεί. Το αμερικανικό σύνταγμα δεν προβλέπει τον αποκλεισμό υποψηφίου για το ποινικό μητρώο του, ορίζοντας μόνο ότι ο υποψήφιος πρέπει να είναι τουλάχιστον 35 ετών, να έχει γεννηθεί στις ΗΠΑ και να έχει ζήσει εκεί για τουλάχιστον 14 χρόνια. Το 2019, ομοσπονδιακό δικα-

στήριο ακύρωσε νόμο της Καλιφόρνιας, ο οποίος απαιτούσε από τους υποψηφίους σε προκριματικές εκλογές της πολιτείας να δημοσιεύουν τις φορολογικές δηλώσεις τους. Ο δικαστής αποφάνθηκε ότι ο νόμος ήταν αντισυνταγματικός καθώς περιόριζε την πρόσβαση πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες.

Τι συμβαίνει με το άρθρο 14;

Πολλοί επικριτές του Τραμπ και ορισμένοι νομομαθείς υποστήριξαν σε πρόσφατο άρθρο τους ότι ο Τραμπ θα έπρεπε να αποκλειστεί βάσει του άρθρου 14 του συνταγματος. Αυτό το άρθρο αποκλείει από τις εκλογές όποιον έχει «εμπλακεί σε εξέγερση ή στάση», αφού ορκίσθηκε να τηρεί το σύνταγμα. Μόνο το Κογκρέσο θα μπορούσε, όμως, να χαρακτηρίσει τις πράξεις του Τραμπ εξέγερ-

Το αμερικανικό σύνταγμα δεν προβλέπει τον αποκλεισμό υποψηφίου για το ποινικό μητρώο του, με εξαίρεση την εμπλοκή σε «εξέγερση ή στάση» (άρθρο 14).

ση, κάτι που αποκλείεται από τη σημερινή σύνθεση του οργάνου.

Μπορεί να ψηφίσει;

Μάλλον όχι. Ο Τραμπ είναι εγγεγραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους της Φλόριντα, η οποία στερεί αυτόματα τα πολιτικά δικαιώματα όσων καταδικάζονται για κακουργήματα. Οι περισσότεροι καταδικασθέντες στην πολιτεία ανακτούν το δικαίωμα ψή-

φου αφού εκτίσουν το σύνολο της ποινής τους και πληρώσουν όλα τα πρόστιμα και τα δικαστικά έξοδα. Είναι, ωστόσο, αμφίβολο εάν ο Τραμπ θα έχει εκτίσει όποια ποινή του επιβλήθηκε πριν από την ημέρα των προεδρικών εκλογών.

Θα μπορούσε επίσης να ζητήσει χάρη από τον κυβερνήτη της Φλόριντα Ρον ντε Σάντις και δύο υπουργούς της πολιτείας, όπως προβλέπει το πολιτειακό σύνταγμα. Καθώς ο Τραμπ διαθέτει κύρια κατοικία και στη Νέα Υόρκη, ο τέως πρόεδρος θα μπορούσε να ζητήσει μεταδημότευση προκειμένου να εκμεταλλευθεί την πιο ανεκτική νομοθεσία της γενέτειράς του απέναντι στους καταδικασθέντες που ζητούν αποκατάσταση των πολιτικών δικαιωμάτων τους.

Εάν ο Τραμπ φυλακισθεί θα βρεθεί στη μοναδική θέση να μπορεί να εκλεγεί, ενώ το δικαίωμά του

να ψηφίσει θα έχει αρθεί, όπως σε όλους τους φυλακισμένους.

Τι θα γίνει εάν ο Τραμπ εκλεγεί μέσα από τη φυλακή;

Ουδείς γνωρίζει. «Βρισκόμαστε πολύ μακριά από κάθε προηγούμενη εμπειρία. Μπορούμε μόνο να μαντεύουμε», λέει ο Ερβιν Τσεμερίνσκι, καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ, στην Καλιφόρνια.

Νομικά ο Τραμπ θα μπορεί να ορκισθεί πρόεδρος ακόμη και εάν βρίσκεται στη φυλακή. «Δεν πιστεύω ότι οι συντάκτες του συντάγματος είχαν φανταστεί ότι θα αντιμετώπιζαν τέτοιο δίλημμα», λέει η καθηγήτρια Τζέσικα Λέβινσον του Πανεπιστημίου Λογιόλα. Η εκλογή ενός φυλακισμένου προέδρου θα δημιουργούσε νομική κρίση, την οποία μόνο τα δικαστήρια θα μπορούσαν να λύσουν. Θε-

ωρητικά ο Τραμπ θα μπορούσε να καθαιρεθεί σύμφωνα με το άρθρο 25, που προβλέπει την ανάλυση της εξουσίας από τον αντιπρόεδρο σε περίπτωση αδυναμίας του προέδρου να εκπληρώσει τα καθήκοντά του. Αυτό, όμως, θα απαιτούσε τη σύμφωνη γνώμη του αντιπροέδρου, ο οποίος θα έχει εκλεγεί στο πλευρό του Τραμπ, και του υπουργικού συμβουλίου, διορισμένου επίσης από τον πρόεδρο.

Τι θα συμβεί εάν εκλεγεί ενόσω είναι υπόδικος;

Κανείς δεν ξέρει. Στις δύο ομοσπονδιακές υποθέσεις (Νέα Υόρκη και Τζόρτζια) ο διορισμένος πλέον από τον Τραμπ υπουργός Δικαιοσύνης θα μπορούσε να αποσύρει τη δίωξη. Από τη μεριά του το υπουργείο Δικαιοσύνης έχει ως κανόνα του από το 1973 να μην ασκεί δίωξεις σε εν ενεργεία προέδρους.

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ

Ο Κάι Μπερντ δηλώνει έκπληκτος από την απήκηση του «Οπενχάιμερ», του επικού τριώρου βιορής του Κρίστοφερ Νόλαν για τον επισημόνα που ηγήθηκε της επιτυχημένης προσπάθειας ανάπτυξης της πρώτης ατομικής βόμβας. Δεν πρόκειται για το τυπικό, ευκολοκώνευτο θερινό μπλοκμπάστερ. Έχει κάποιες (μεγάλες) εκρήξεις και μερικά ερωτικά τερτίπια, αλλά κυρίως ασχολείται με την κβαντική φυσική, τα ηθικά διλήμματα του πολέμου και τα δυσδιάκριτα όρια μεταξύ επιστήμης και πολιτικής. Παρ' ολ' αυτά, τα έσοδά της παγκοσμίως στις αρχές της περασμένης εβδομάδας είχαν φτάσει τα 777 εκατ. δολάρια – η τέταρτη καλύτερη επίδοση της χρονιάς.

Η ταινία βασίστηκε στο βιβλίο του Μπερντ και του Μάρτιν Σέργουιν, με τίτλο «American Prometheus: The Triumph and Tragedy of J. Robert Oppenheimer». Το πρωτότυπο εκδόθηκε το 2005 και βραβεύθηκε με το Πούλιτζερ (η ελληνική μετάφραση κυκλοφόρησε το 2008 από τις εκδόσεις Τραυλός).

«Το βιβλίο είναι 700 σελίδες, είναι περιπλοκό, έχει πολλά ιστορία, πολλά λεπτά σημεία», λέει στην «Κ» ο Μπερντ, μιλώντας μέσω Zoom από τη Νέα Υόρκη.

«Ο Οπενχάιμερ είχε αποδεχθεί ότι η βόμβα θα χρησιμοποιηθεί κατά ενός αστικού πληθυσμού και θεωρούσε ότι όφειλε να κάνει ό,τι μπορεί για να την κατασκευάσει, πριν την αναπτύξουν οι Γερμανοί».

«Αλλά ο Νόλαν έχει καταφέρει να αποτυπώσει την ουσία του στην ταινία. Είναι ένα απίθανο επίτευγμα. Μόνο αυτός ο σκηνοθέτης θα μπορούσε να γράψει ένα σενάριο τόσο σύνθετο, μακρύ, αλλά που να λειτουργεί – τόσο δραματικά όσο και κινηματογραφικά».

Όπως εξιστορεί, ο Νόλαν διάβασε το βιβλίο την άνοιξη του 2021 και έγραψε μόνος του το σενάριο το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς. «Τον Σεπτέμβριο του 2021, μου τηλεφώνησε και μου είπε ότι είχε γράψει ένα σενάριο βασισμένο στο βιβλίο και ότι θα έκανε την ταινία. Δεν με είχε συμβουλευτεί καθόλου έως τότε. Συναντηθήκαμε τότε για δυόμισι ώρες εδώ στη Νέα Υόρκη, ήταν πιο πολύ ευχάριστη συνάντηση. Μου επέτρεψε να τον ρωτήσω ένα σωρό ερωτήσεις, αν και σε αυτή τη φάση δεν μου έδειξε το σενάριο. Στη συνάντηση, δυστυχώς, δεν μπόρεσε να παρευρεθεί ο άνθρωπος με τον οποίο γράψαμε μαζί το βιβλίο, ο Μάρτι Σέργουιν. Ήταν ήδη πολύ βαριά άρρωστος με καρκίνο στον πνεύμονα». Ο Σέργουιν θα πέθαινε δύο εβδομάδες αργότερα. Η μία παρηγορία για τον Μπερντ ήταν ότι «πέθανε γνωρίζοντας ότι η ταινία θα γίνει».

Τον επόμενο Φεβρουάριο, ο Νόλαν ζήτησε νέα συνάντηση και «αυτή τη φορά μου έδωσε να διαβάσω το σενάριο». Ο Βρετανός σκηνοθέτης ήθελε να βεβαιωθεί ότι «δεν υπήρχαν σημαντικά ιστορικά λάθη» στο σενάριο. Ο Μπερντ, όπως λέει, του πρότεινε δύο «ελάσσονες τροποποιήσεις», τις οποίες ο Νόλαν έκανε δεκτές.

Η πυρηνική απειλή

Η ταινία κυκλοφόρησε σε μια περίοδο που ο φόβος του πυρηνικού ολέθρου έχει επανέλθει στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας. Η κουβέντα με τον Μπερντ ξεκινάει από το 1962 και την πυραυλική κρίση της Κούβας. «Ο Μάρτι Σέργουιν, λίγο πριν πεθάνει, έγραψε ένα βιβλίο για την πυραυλική κρίση, με τίτλο “Gambling with Armageddon”. Διαβάζοντάς το, συνειδητοποιήσα ότι επιβιώσαμε καθαρά από τύχη», λέει ο 72χρονος Αμερικανός συγγραφέας.

Ο Μπερντ θεωρεί ότι η ανθρωπότητα βρίσκεται στην πιο επικίνδυνη συγκυρία σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια έπειτα από εκείνο το ανατριχιαστικό επεισόδιο. «Ζούμε σε πολύ επικίνδυ-

νους καιρούς, με αυτά που συμβαίνουν στην Ουκρανία και τις απειλές του Πούτιν», σχολιάζει. «Ο πόλεμος πηγαιίνει τόσο άσχημα για τους Ρώσους που μπορεί ο Πούτιν, αν στριμωχθεί, να αντιδράσει απεγνωσμένα και να κάνει κάτι παλαβό, να χρησιμοποιήσει τακτικά πυρηνικά όπλα. Και αυτό θα άνοιγε τις πύλες για έναν ακόμη πιο τρομερό πόλεμο». Επί Ψυχρού Πολέμου, τουλάχιστον, τα άτομα σε θέσεις ευθύνης «ήταν κάπως πιο προσεκτικά με τη ρητορική τους».

Ο Οπενχάιμερ, σημειώνει ο βιογράφος του, τα είχε προβλέψει όλα αυτά. «Είχε εκφωνήσει μία εκπληκτική ομιλία τον Οκτώβριο του 1945, τρεις μήνες μετά τη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι, λέγοντας ότι αυτά τα όπλα (τα πυρηνικά είναι επιθετικά, είναι όπλα διασποράς τρόμου, δεν είναι αμυντικά. Ήθελε να δημιουργηθεί ένα πολύ αυστηρό διεθνές πλαίσιο ελέγχου τους – αλλά εκείνο τον καιρό, οι Αμερικανοί πολιτικοί που βρίσκονταν στην εξουσία δεν τον άκουγαν».

Θα έπρεπε η ταινία να έχει εστιάσει περισσότερο στον όλεθρο που προκάλεσαν οι βόμβες στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι; «Νομίζω ότι ο Νόλαν έκανε τη σωστή επιλογή. Η ταινία του αφορούσε τη ζωή του Οπενχάιμερ. Ο Οπενχάιμερ δεν ήταν επί του πεδίου στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι. Αντί να δείξει ιστορικό οπτικοακουστικό υλικό από την καταστροφή, που θα ήταν κάπως τετριμμένο και υπό μία έννοια θα μείωνε το μέγεθος αυτού που είχε συμβεί, είχε την ιδιοφυή σύλληψη να δείξει τον Οπενχάιμερ

Ο Κάι Μπερντ έγραψε με τον Μάρτιν Σέργουιν το βιβλίο «American Prometheus: The Triumph and Tragedy of J. Robert Oppenheimer». Το πρωτότυπο εκδόθηκε το 2005 και βραβεύθηκε με το Πούλιτζερ, ενώ σε αυτό βασίστηκε το σενάριο της ταινίας «Οπενχάιμερ» του Κρίστοφερ Νόλαν.

Ο Ρόμπερτ Οπενχάιμερ ακολουθούμενος από την κόρη του, Τόνι, και τη σύζυγό του, Κίτι, τον Μάιο του 1958 στην Ακρόπολη.

Κάι Μπερντ

συγγραφέας, βιογράφος του «πατέρα» της ατομικής βόμβας

«Θα χρειαζόμασταν και σήμερα έναν Οπενχάιμερ»

Οι προειδοποιήσεις του, που αγνοήθηκαν, και οι πτυχές της Ιστορίας που δεν χώρεσαν στο σενάριο

να το φαντάζεται – να βλέπει ένα εκτυφλωτικό φως και τα πρόσωπα στο πλήθος που τον άκουγε να μιλάει να λιώνουν. Αυτό θεωρώ ότι ήταν πολύ πιο δυνατό ως εικόνα».

Η σκηνή με τον Τρούμαν

Η ταινία του Νόλαν –όπως το βιβλίο– καταπνάνεται διεξοδικά με τον μεταπολεμικό παραγκωνισμό του «πατέρα της ατομικής βόμβας» από το κατεστημένο εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ. Βλέπουμε τη συνάντησή του με τον Χάρι Τρούμαν, στην οποία λέει στον Αμερικανό πρόεδρο ότι νιώθει ότι τα χέρια του είναι βαμμένα με αίμα, για να εισπράξει την ειρωνεία του Τρούμαν, ο οποίος στο τέλος της σκηνής ακούγεται στο βάθος να λέει στον υπουργό Εξωτερικών του «να μην ξαναφέρει ποτέ αυτόν τον κλαψιάρη στο Οβάλ Γραφείο». Οι δύο άνδρες δεν ξανα συναντήθηκαν ποτέ.

«Είναι μία σπουδαία σκηνή – και είναι απολύτως ιστορικά ακριβής. Ο Οπενχάιμερ είχε σοκαριστεί που ο Τρούμαν θεωρούσε ότι η Ρωσία δεν θα αποκτούσε και αυτή πυρηνικά όπλα. Γι' αυτό και είπε το λάθος πράγμα και αποξένωσε τον Τρούμαν», λέει ο Μπερντ.

Μήπως η σκηνή δείχνει ότι ένας διανοούμενος με την ευφυΐα του Οπενχάιμερ δεν είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για να λάβει μία τόσο βαριά και σύνθετη απόφαση όπως αυτή της ρίψης της βόμβας – ότι χρειάζεται κάποιος που να μπορεί να καταλήξει στο μαύρο και στο άσπρο, αντί να βλέπει συνεχώς αποχρώσεις του γκριζού; «Στον Τρούμαν άρεσε να προ-

βάλλει την εικόνα του αποφασιστικού ηγέτη. Αλλά μάλλον διαφωνώ ότι σε αυτές τις κορυφαίες θέσεις χρειαζόμαστε ανθρώπους που να βλέπουν τον κόσμο σε μαύρο και άσπρο. Προτιμώ ο πρόεδρος των ΗΠΑ να αναλύει τα πράγματα σε βάθος, να προσέχει τις λεπτομέρειες, να αντιλαμβάνεται πόσο περιπλοκά είναι τα πράγματα. Και το βιβλίο και η ταινία –πιο επιγραμματικά– αναφέρουν ότι ο Οπενχάιμερ μετέφερε στον Εντουαρντ Τέλερ την αντίληψή του ότι οι βόμβες χρησιμοποιήθηκαν κατά ενός ουσιαστικά πτημένου εχθρού. Τόσο ο Μάρτι (Σέργουιν) όσο κι εγώ καταλήξαμε να πιστεύουμε ότι η αποδοχή του αναπόφευκτου της ήττας εκ μέρους των σκληροπυρηνικών Ιαπώνων στρατηγών δεν προήλθε από τη ρίψη των ατομικών βομβών, αλλά από την κήρυξη πολέμου κατά της Ιαπωνίας από την ΕΣΣΔ. Αυτό που φοβούνταν πάνω από όλα ήταν να θεθεί η Ιαπωνία υπό την κατοχή των μολυβό-σεβίκων».

Ο ίδιος ο Οπενχάιμερ, πάντως, «ποτέ δεν μετάνιωσε» για τον ρόλο του στην κατασκευή της βόμβας. «Είχε αποδεχθεί ότι θα χρησιμοποιηθεί κατά ενός αστικού πληθυσμού και θεωρούσε ότι ως επιστήμονας όφειλε να κάνει ό,τι μπορεί για να μην κατασκευάσει, ώστε να μην την αναπτύξουν πρώτοι οι Γερμανοί».

Πολιτική κατά επιστήμης

Παρακολουθούμε επίσης στην ταινία λεπτομερώς τη γραφειοκρατική διαδικασία, ενορχοστρωμένη από τον Ρεπουμπλικανό πολιτικό προϊστάμενο της Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας, μέσω της οποίας

ο Οπενχάιμερ κάνει τη διαπίστωση ασφαλείας του το 1954 – λίγο πριν ξεφουσκώσει η υστερία του μακαρθισμού. Πέρα από προσωπικές διαφορές, η επιμονή του Οπενχάιμερ να ζητάει αυστηρό έλεγχο των πυρηνικών όπλων και να εναντιώνεται στην ανάπτυξη της βόμβας υδρογόνου, τον είχαν καταστήσει persona non grata μεταξύ των σκληροπυρηνικών αντικομμουνιστών στην Ουάσιγκτον.

Τον περασμένο Δεκέμβριο, ύστερα από μία εκστρατεία σχεδόν δύο δεκαετιών που είχαν ξεκινήσει ο Μπερντ και ο Σέργουιν, η υπουργός Ενέργειας των ΗΠΑ Τζέινφερ Γκράνχολμ ακύρωσε την απόφαση ανάκλησης της διαπίστωσης ασφαλείας του Οπενχάιμερ. Πίστευε ο συγγραφέας του «Αμερικανού Προμηθέα» ότι θα συμβεί ποτέ αυτό;

«Είχαμε ξεκινήσει αυτήν την προσπάθεια με τον Μάρτι το 2006-07 και περνούσαν τα χρόνια χωρίς να κάνουμε κάποια πρόοδο, όποτε είχαμε γίνει πολύ απαισιόδοξοι», απαντά. «Ίσως η ταινία βοήθησε να πειστούν οι πολιτικοί και οι γραφειοκράτες ότι έπρεπε να αποκατασταθεί η κατάφωρη αδικία που συνέβη το 1954». Μνημονεύει όμως επίσης τη συμβολή συγκεκριμένων ατόμων, προεξάρχοντως του Τιμ Ρίσερ, επί δεκαετίες μέλους του επιτελείου του

«Σήμερα, οι ζωές μας καθορίζονται από την επιστήμη, αλλά δεν είμαστε διατεθειμένοι να ακούσουμε τι λένε οι επιστήμονες για τις επιπτώσεις των ευρημάτων τους. Στην πανδημία, αυτό κόστισε ζωές».

Δημοκρατικού γερουσιαστή Πατ Λίχι. Ο πατέρας του Ρίσερ, ως νεαρός επιστήμονας το 1944-45, είχε εργαστεί στο Λος Άλαμος στο «Πρόγραμμα Μανχάταν» και γνώριζε τον Οπενχάιμερ.

Ρώτησα τον Μπερντ ποια θεωρεί ότι είναι τα μηνύματα αυτής της υπόθεσης για μία εποχή που, ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες, η επιστήμη έχει ξανά πολιτικοποιηθεί και οι επιστήμονες –είτε είναι επιδημιολόγοι είτε κλιματολόγοι– δέχονται πολιτικές επιθέσεις όταν εκφράζουν δημοσιώς τις απόψεις τους.

«Είναι ένας ακόμη λόγος που η ταινία –και το βιβλίο– είναι επίκαιρη. Η πτώση του Οπενχάιμερ, από πιο φημισμένος επιστήμονας της χώρας το 1945 στη δημόσια ταπείνωση του 1954, έστειλε ένα μήνυμα σε όλους τους επιστήμονες: Αν ξεφύγουν από το στενό πεδίο της ειδημοσύνης τους και επιχειρήσουν να παρέμβουν στη διαμόρφωση πολιτικής ή στα πολιτικά δρώμενα, μπορεί να στοχοποιηθούν και να καταστραφούν. Σήμερα, στις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και σε πολλές άλλες χώρες, οι ζωές μας καθορίζονται από την επιστήμη και την τεχνολογία, αλλά δεν είμαστε διατεθειμένοι να ακούσουμε τι λένε οι επιστήμονες για τις επιπτώσεις των ευρημάτων τους. Στην πανδημία, αυτό κόστισε ζωές».

Η αναφορά αυτή οδηγεί τη συζήτηση στη νεότερη πανίσχυρη τεχνολογία που έχει τεράστιες θετικές δυνατότητες, αλλά και κινδύνους, ακόμη και για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους: την τεχνητή νοημοσύνη. Ρωτώ τον Μπερντ πώς βλέπει τον δημόσιο διάλογο σχετικά με το ζωτικό αυτό ζήτημα. Είναι πιο ορθολογικός, πιο χρήσιμος από τον αντίστοιχο που διεξαγόταν στις Ηνωμένες Πολιτείες για τα πυρηνικά στα πρώτα χρόνια μετά το 1945;

«Ο διάλογος αυτός έχει ξεκινήσει, αλλά εξακολουθεί να μη συμβάλλει όπως θα έπρεπε στην ενημέρωση του κοινού. Εξακολουθούν να μην έχουμε διεξασμένες προσωπικότητες με την αίγλη ενός Αϊνστάιν, που θα μας εξηγήσουν ποια είναι τα δύσκολα ερωτήματα που γεννάει αυτή η νέα τεχνολογία και τι πρέπει να κάνουμε για να τη ρυθμίσουμε προς όφελος της ανθρωπότητας. Αντ' αυτού, η τεχνολογία αυτή εξαπολύεται – και φοβάμαι ότι θα έχει σοβαρές ακούσιες συνέπειες».

Ο Άρνης συνέντριψε με 6-2 την Σλόβαν Μπρατισλάβας και προκρίθηκε πανηγυρικά στους ομίλους του Κόνφερενς Λιγκ

Βαθμολογία UEFA: Η μάχη της Ελλάδας και ο Άρνης Λεμεσού

Αρκετά καλή η προοπτική των τεσσάρων εκπροσώπων της Ελλάδας στη φάση των ομίλων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΚΗ

Η προκριματική φάση των ευρωπαϊκών διοργανώσεων ολοκληρώθηκε την Πέμπτη (31/8) με την Κύπρο μας να έχει απολογισμό μία νίκη και μία ήττα στα δύο παιχνίδια που έδωσαν στα play-off ο Άρνης και το ΑΠΟΕΛ. Η «Ελαφρά Ταξιαρχία» συνέντριψε με 6-2 την Σλόβαν Μπρατισλάβας στο στάδιο «Άλφα Μέγα» στη Λεμεσό και προκρίθηκε πανηγυρικά στους ομίλους του Κόνφερενς Λιγκ ενώ το ΑΠΟΕΛ πττήθηκε με 2-1 από την Γάνδη στο ΓΣΠ και για 4η συνεχόμενη χρονιά δεν θα συμμετάσχει στους ομίλους ευρωπαϊκής διοργάνωσης.

Με αυτόν τον απολογισμό, η χώρα μας πήρε μόνο 250 βαθμούς και παραμένει στην 24η θέση, στην βαθμολογία της UEFA (με 21.350 βαθμούς), ενώ συνεχίζει μόνο με τον Άρνη. Ο αποκλεισμός του ΑΠΟΕΛ από την πιο ποιοτική Γάνδη, δεν μας επέτρεψε να ξεπεράσουμε τη Ρουμανία που κρατήθηκε στην 23η θέση (21.375 β.) αλλά έμεινε χωρίς εκπρόσωπο στη φάση των ομίλων.

Η μάχη της Ελλάδας

Η Ελλάδα με την ολοκλήρωση της προκριματικής φάσης των ευρωπαϊκών διοργανώσεων παρέμεινε στην 19η θέση αλλά με προοπτική να διεκδικήσει την προνομιούχο 15η θέση, η οποία είναι και η τελευταία που δίνει δύο ομάδες στο Champions League, της μεθεπόμενης σεζόν (2025-2026).

24 αγώνες στο group stage!

Οι νίκες Ολυμπιακού και ΠΑΟΚ προσέφεραν 400 επιπλέον βαθμούς στη βαθμολογία της UEFA και πλέον οι 24 αγώνες στο group stage δίνουν την ελπίδα στην Ελλάδα για κάτι ακόμα καλύτερο στη συνέχεια.

Είναι πολύ θετικό ότι τόσο ο Ολυμπιακός όσο και ο ΠΑΟΚ κατάφεραν να σφραγίσουν το εισιτήριό τους για τους ομίλους του Europa League και του Europa Conference League αντίστοιχα, πετυχαίνοντας το απόλυτο των τεσσάρων νικών στα ματς με Τσουκαρίτσκι και Χαρτς. Έτσι, οι δύο ομάδες προσέφεραν 400 επιπλέον βαθμούς στην Ελλάδα που παρέμεινε στην 19η θέση της κατάταξης της UEFA έχοντας 23.125 βαθμούς και καλή προοπτική.

Πλέον, η Ελλάδα με τέσσερις εκπροσώπους σε όμιλο ευρωπαϊκής διοργάνωσης γνωρίζει πως υπάρχουν ακόμα 24 παιχνίδια μέσα από τα οποία μπορεί να αυξήσει τη διαφορά της από τις χώρες που βρίσκονται πίσω από αυτήν αλλά και να πλησιάσει όσο το δυνατόν περισσότερο την 15η θέση –που πιο πάνω εξηγήσαμε γιατί είναι προνομιούχος.

Η Ελλάδα με τέσσερις εκπροσώπους σε ομίλους γνωρίζει πως υπάρχουν ακόμα 24 παιχνίδια μέσα από τα οποία μπορεί να πλησιάσει την 15η θέση.

Υπερβάσεις από τους «4»

Θα πρέπει πάντως να επισημάνουμε ότι μετά τον αποκλεισμό του Παναθηναϊκού και της ΑΕΚ στα play-off του Champions League, το σενάριο να μπορέσει η Ελλάδα να μπει στην πρώτη 15άδα από τη φετινή σεζόν δεν συγκεντρώνει πολλές πιθανότητες αφού οι 3.500 βαθμοί είναι πολύ μεγάλη διαφορά από τη Νορβηγία που είναι στην 15η θέση με 26.625 βαθμούς, όπως πολύ μεγάλη είναι η διαφορά που θα πρέπει να καλυφθεί για να ξεπεράσει το Ισραήλ που έχει συνολικά 25.625. Δύσκολο να καλυφθεί στη συνέχεια και η διαφορά (2.625 β.) από την Ουκρανία και η απόσταση (1.825 β.) από την Τσεχία.

Το Point System της UEFA

Στο σημείο αυτό να υπενθυμίσουμε πως παίρνει τους βαθμούς η κάθε χώρα στα προκριματικά, πως στους ομίλους και τι μπόνους υπάρχουν.

Η βαθμολογία των χωρών, λοιπόν,

προκύπτει από το σύνολο των βαθμών που θα φέρουν οι ομάδες στη σεζόν. Αυτό το σύνολο διαιρείται από τις ομάδες που έχει η κάθε χώρα στις διοργανώσεις. Φέτος για παράδειγμα, το σύνολο των βαθμών της Κύπρου διαφέρθηκε με το 4, δηλαδή όσες ομάδες είχαμε στα προκριματικά των 3 διοργανώσεων και της Ελλάδας διαιρέθηκε με το 5 (όσες ομάδες είχε στα προκριματικά).

Το point system έχει ως εξής:

- **2.000** για κάθε νίκη στους ομίλους (Champions, Europa, Conference).
- **1.000** για κάθε νίκη στα προκριματικά και στα play-off.
- **1.000** για κάθε ισοπαλία στους ομίλους (Champions, Europa, Conference).
- **500** για κάθε ισοπαλία στα προκριματικά και στα play-off.
- **4.000** μπόνους για συμμετοχή στους ομίλους του Champions League.

- **4.000** μπόνους για συμμετοχή στους 16 του Champions League.
- **4.000** οι νικητές ομίλων του Europa League.
- **2.000** οι δεύτεροι των ομίλων του Europa League.
- **2.000** οι νικητές των ομίλων του Conference League.
- **1.000** οι δεύτεροι των ομίλων του Conference League.
- **1.000** για κάθε γύρο που προκρίνονται από τους 16 σε Champions και Europa.
- **1.000** για κάθε ομάδα που θα φτάσει στα ημιτελικά στο Conference.

*** Οι προκρίσεις** στα πέναλτι δεν μετρίονται στο ranking (μετράει ως ισοπαλία το αποτέλεσμα).

Σε ό,τι αφορά στα αποτελέσματα των εκπροσώπων των χωρών που βρίσκονται πάνω από την Ελλάδα στη βαθμολογία της UEFA, η Νορβηγία έχασε μία ομάδα, ενώ η Ουκρανία δύο. Συγκεκριμένα, η Μπέργκεν αποκλείστηκε στα play-off του Europa Conference League από την Άλκμααρ, ενώ στην ίδια φάση έμειναν εκτός η Ντινπρό και η Ντιναμό Κιέβου από Σπαρτάκ Τρνάβα και Μπεσίκτας αντίστοιχα.

Οι βαθμοί στους ομίλους

Όσων αφορά στην παρουσία του Άρνη Λεμεσού στους ομίλους του Europa League, θα προσθέτει στην βαθμολογία της μικρής μας πατρίδας 500 βαθμούς για κάθε νίκη και 250 βαθμούς για κάθε ισοπαλία. Αντιλαμβάνομαστε λοιπόν ότι αν ο Άρνης πάρει έστω και μια ισοπαλία (250 βαθμοί) θα ξεπεράσουμε τη Ρουμανία που είναι στην 23η θέση αλλά χωρίς εκπρόσωπο στην φάση των ομίλων.

Η ελπίδα για την Ελλάδα

Η Ελλάδα, από την συμμετοχή των ΑΕΚ, Παναθηναϊκού και Ολυμπιακού στο Europa League, και του ΠΑΟΚ στο Conference League θα παίρνει:

- **400** βαθμούς για κάθε νίκη στους ομίλους
- **200** βαθμούς για κάθε ισοπαλία.

Η βαθμολογία της UEFA

Η βαθμολογία των ομάδων από τη θέση 14 έως και τη θέση 24:

14. Δανία	26.825	(2/4)
15. Νορβηγία	26.625	(2/4)
16. Ισραήλ	25.625	(2/4)
17. Ουκρανία	25.600	(2/5)
18. Τσεχία	25.050	(3/4)
19. Ελλάδα	23.125	(4/5)
20. Κροατία	22.525	(1/4)
21. Πολωνία	22.500	(2/4)
22. Σουηδία	21.500	(1/4)
23. Ρουμανία	21.375	(0/4)
24. Κύπρος	21.350	(1/4)

ΑΠΟΦΕΙΣ

Ολα θυμίζουν... Κλομπ

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το περασμένο Σαββατοκύριακο, πίστευα ότι τα είδα «όλα» μετά την ισοπαλία (3-3) της Καρμιώτισσας με την Ομόνοια και τη νίκη της ΑΕΛ (4-3) σε βάρος της ΑΕΖ η οποία ολοκλήρωσε τον αγώνα με εννέα ποδοσφαιριστές. Ήρθε όμως και εκείνο το 5-5 της ΑΕΚ με τον Εθνικό Άκνας, για να δημιουργήσει ένα μεγάλο ερωτηματικό στο μυαλό μου. Είναι μήπως ένα δείγμα του τι θα παρακολουθήσουμε φέτος; Οι μικρομεσαίες ομάδες μοιάζει να έχουν επηρεαστεί αρκετά από την αγωνιστική φιλοσοφία του περσινού Άρνη. Αν και υποψιάζομαι πως ο Σπλιέφσκι, λόγω της γερμανικής προπονητικής ανατροφής που είχε, προσπαθεί να αντιγράψει τον Κλομπ της Ντόρντμουντ. Και αν ο Άρνης τα καταφέρει ως ένα βαθμό, είναι οδηγός για πολλές ομάδες να δοκιμάσουν αυτή την προσέγγιση. Πίεση ψηλά, συνεχές τρέξιμο –κάτι που προνοεί εξαιρετικά καλή φυσική κατάσταση– κλέψιμο της μπάλας και γρήγορη μετάβαση στην επίθεση με πολλούς παίκτες κ.λπ. Μοιάζει μικρογραφία του περιφημου gegenpressing (αντιπίεση) το οποίο σε αδρές γραμμές περικλείει την ανάκτηση της μπάλας αμέσως μετά την απώλεια της κατοχής. Πράγμα που σημαίνει πως ο αντίπαλος την ώρα που ετοιμάζεται για επίθεση, αλλάζουν θέσεις οι παίκτες του και η αμυντική του οργάνωση και γίνεται ευάλωτη αν του αποσπάσεις αμέσως την μπάλα. Ο συγκεκριμένος τρόπος δίνει τη δυνατότητα στους αδύνατους να κερδίσουν ποιοτικότερες ομάδες. Για την επιτυχία χρειάζονται να γίνουν πολλά πράγματα, όχι μόνο από θέμα προπόνησης ή τακτικής. Θέλει τους κατάλληλους ποδοσφαιριστές, αφομοίωση του πλάνου και «χημεία». Ο Κλομπ χρειάστηκε περίπου τρία χρόνια στην Ντόρντμουντ να το πετύχει.

Στην Κύπρο δεν θα το πετύχει κανένας, διότι συνήθως οι προπονητές έχουν στη διάθεσή τους περίπου τρεις με εννιά μήνες πριν απολυθούν! Γι' αυτό και οι ομάδες δυσκολεύονται να αποκτήσουν ταυτότητα μέσα στον αγωνιστικό χώρο και μοιραία οι προπονητές προσπαθούν να κερδίσουν χωρίς στυλ, χωρίς θέαμα, χωρίς καλό ποδόσφαιρο... –απλώς να κερδίσουν.

Φαίνεται όμως πως αρκετές ομάδες έχουν επηρεαστεί από τη φιλοσοφία του Άρνη γι' αυτό και βλέπουμε τόσο επιθετικές ομάδες. Θα βάζουν τρία και θα δέχονται τέσσερα. Καμιά φορά θα βάζουν και πέντε και θα δέχονται πέντε. Σ' αυτές τις δύο πρώτες αγωνιστικές φαίνεται πως αρκετές επιλέγουν παρόμοιο τρόπο, και όσο επιτυγχάνουν, θα προσθέτουν γκρίνια και μουρμούρα στους μεγάλους. Από τις αντιδράσεις των οπαδών των μεγάλων ομάδων λαμβάνουμε το μήνυμα πως καμιά δεν θα μπει στο πρώτο γκρουπ. Όλες θα μείνουν στο β' γκρουπ! Από την άλλη, το μικρό δείγμα που έχουμε, φαίνεται να επιβεβαιώνει όλα όσα προβλέπαμε το προηγούμενο διάστημα. Το φετινό θα είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό πρωτάθλημα και ο πρωταθλητής ίσως δε χρειαστεί να κερδίσει περίπου το 65% των αγώνων του παρά μόνο το 50%.

Τον Μάιο ικανός, τον Αύγουστο όχι!

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΗ

Ποιο θα πρέπει να θεωρείται πιο αξιόπιστο δείγμα, ως προς την αξιολόγηση της θητείας Μπογκτάν Αντόνε στον Απόλλωνα, το περσινό όταν ανέλαβε την ομάδα τον Φεβρουάριο, σχεδόν ξεγραμμένη από κάθε πιθανότητα διακρίσης και διεκδικήσε μέχρι τέλους μια προνομιούχα θέση ή η τα δύο πρώτα φετινά επίσημα παιχνίδια στο νέο πρωτάθλημα; Η απάντηση εύκολη δεν είναι, γιατί δεν είναι θέμα μόνο αποτελεσμάτων. Με δεδομένο πως για τους προπονητές –και όχι μόνο στον Απόλλωνα– οι κατά καιρούς αποφάσεις αποδέσμευσης δεν έχουν να κάνουν μόνο με αποτελέσματα, αριθμούς και βαθμούς, το πιο σημαντικό αλλά και δύσκολο να διαπιστώσει κάποιος, είναι τα κριτήρια που προσμέτρησε η διοίκηση Νίκου Κίρζη, για την απόφαση λύσης της συνεργασίας της με τον Ρουμάνο τεχνικό. Ευθύνη για τις δύο ισοπαλίες στις δύο πρώτες αγωνιστικές, σαφώς και αναλογεί στο... κοουτσάρισμα του Μποκτάν Αντόνε, αφύσικο, ωστόσο, και εκτός λογικής θα ήταν να τον χαρακτηρίσει κάποιος «αδύνατο» προπονητή, με βάση και το περσινό του δείγμα. Λογικά ούτε θέμα προβληματικής σχέσης προπονητή –παικτών υπάρχει, αφού σε τέτοιες περιπτώσεις συνήθως κάτι διαρρέει, κάτι ψιθυρίζεται, και η περίπτωση Αλεξάντερ Τσόρνινγκερ είναι το πιο πρόσφατο παράδειγμα. Ακολουθεί ίσως το πιο κρίσιμο ερώτημα. Αν δηλαδή οι χτυπητές αδυναμίες του Απόλλωνα στο ξεκίνημα του πρωταθλήματος είναι θέμα επιλογών –φετινών μεταγραφών του ρόστερ ή κακής διαχείρισης από τον προπονητή. Από 'κει και πέρα, αν αποδεχθούμε πως ο προγραμματισμός δεν καταγραφεί ψηλά ποσοστά επιτυχίας, ακολουθεί το επόμενο κρίσιμο κριτήριο, ως προς τον βαθμό συμμετοχής του προπονητή στις όποιες σημαντικές αποφάσεις. Με μόλις δύο επίσημα παιχνίδια, με κάποιους ποδοσφαιριστές να μετράνε μόλις μερικές μέρες στο προπονητικό κέντρο της ομάδας και άλλους που ίσως ακόμη να αναμένονται, για τις δυνατότητες του φετινού ρόστερ του Απόλλωνα, λογικά, θα πρέπει να περιμένουμε. Προφανώς, στο δίλημμα, πίστωση χρόνου ή κίνδυνος περαιτέρω απωλειών βαθμών η διοίκηση του Απόλλωνα προτίμησε την αλλαγή τεχνικής ηγεσίας. Είτε συμφωνεί, είτε διαφωνεί κάποιος, αoluta δεν μπορεί να το δικαιολογήσει. Ο χρόνος και επόμενος προπονητής θα το δείξουν. Αυτή τη φορά, ωστόσο, η πίεση για το οποίο αποτέλεσμα είναι πολύ μεγαλύτερη για τη διοίκηση. Γιατί για δεύτερη σερί χρονιά, η γρήγορη αλλαγή προπονητή, στην ουσία αναίρει και εκτεθειμένη αφήνει την προηγούμενη απόφαση της διοίκησης να τον εμπιστευτεί...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,35%

Χ.Α.
-0,02%

1,20%

3,10%

3,44%

2,02%

1,44%

ΤΟΥΡΚΙΑ
Παρατούν
τη λίρα και
στρέφονται
στο δολάριο
Σελ. 11

4,99%

0,50%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΕΣΑ ΣΕ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αύξηση 37% των τιμών σε αθηναϊκά ξενοδοχεία

Αυξημένες κατά 37,1% ήταν οι τιμές των δωματίων των ξενοδοχείων της Αθήνας τον Ιούλιο σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2019. Η μέση τιμή δωματίου το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου διαμορφώθηκε στα 136,01 ευρώ και παραμένει χαμηλότερη από άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς. **Σελ. 9**

ΡΑΓΔΑΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Περιζήττες στην Ελλάδα οι πολυτελείς κατοικίες

Περί τις 900 πολυτελείς κατοικίες, με αξία πώλησης άνω του 1 δισ. ευρώ, κατασκευάζονται εντός των οργανωμένων τουριστικών καταλυμάτων στην Ελλάδα. Τα νέα θέρετρα με τιμές πώλησης που κυμαίνονται μεταξύ 500.000 και 5 εκατ. ευρώ, αναπτύσσονται ραγδαία και είναι περιζήτητα. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,79%	-0,02%
Γερμανία	2,49%	-0,02%
Γαλλία	3,00%	-0,03%
Ιταλία	4,15%	-0,02%
Ισπανία	3,50%	-0,03%
Ιρλανδία	2,85%	-0,09%
Ελλάδα	3,76%	-0,05%
Ην. Βασίλειο	4,38%	-0,04%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Κτυπά νέα ρεκόρ η κίνηση του 2023

Καλύτερος μήνας όλων των εποχών ο Αύγουστος – Ενθαρρυντικά στοιχεία και για τον χειμώνα

Σε χρονιά ρεκόρ από πλευράς επιβατικής κίνησης εξελίσσεται το 2023, με τον Αύγουστο να είναι ο καλύτερος μήνας όλων των εποχών. Όπως αναφέρει σε συνέντευξη στην «Κ» η Μαρία Κουρούπη, ανώτερη διευθύντρια

Αεροπορικής Ανάπτυξης, Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας της Hermes Airports, ενθαρρυντικά είναι και τα στοιχεία για τον προγραμματισμό αεροπορικών εταιρειών για τη χειμερινή περίοδο, αρκετές από τις οποίες

Συνέντευξη της Μαρίας Κουρούπη στην «Κ»

διατηρούν το 90% των προγραμμάτων τους και τον χειμώνα. Τονίζει ότι η Κύπρος πρέπει να εκμεταλλευτεί αυτό το μομέντομ και να αξιοποιήσει την ευκαιρία να ενισχύσει την ζήτηση για τη χειμερινή σεζόν. Προσθέτει ότι

μεταξύ των στόχων της εταιρείας είναι η κάλυψη των κενών που υπάρχουν με έξι ευρωπαϊκές πρωτεύουσες οι οποίες δεν εξυπηρετούνται, και ότι στις προτεραιότητες είναι οι Βρυξέλλες και η Μαδρίτη. **Σελ. 5**

Ακρίβεια και επιτόκια «γονατίζουν» τους Ευρωπαίους

Ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη σταμάτησε να επιβραδύνεται τον Αύγουστο, φέρνοντας τους αξιωματούχους της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αντιμέτωπους με ένα δίλημμα, μιας και προσπαθούν να αποφασίσουν εάν οι πληθωριστικές πιέσεις είναι υπερβολικά επίμονες για να κάνουν μια παύση στις αυξήσεις επιτοκίων τον επόμενο μήνα. Στο μεταξύ μεγαλώνει η δυσαρέσκεια των καταθετών στην Ευρώπη, καθώς οι αποδόσεις των καταθέσεων τους παραμένουν χαμηλές. **Σελ. 10**

Ανοδικά κινούνται οι καταθέσεις νοικοκυριών

Στοιχεία της Κεντρικής

Την ανιούσα από τον Ιούνιο του 2022 ακολουθούν οι καταθέσεις των νοικοκυριών στην Κύπρο, ενώ οι καταθέσεις του εγχώριου ιδιωτικού τομέα κατέγραψαν ετήσια αύξηση της τάξης του 5,5% τον Μάρτιο του 2023 σε σχέση με 3,2% στο τέλος του 2022. Σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας σταθερός παραμένει ο νέος δανεισμός προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις. **Σελ. 4**

Επικρατέστερος και για νέα θητεία ο Παύλος Ιωάννου

Κενή επί 2 μήνες η θέση

Ακέφαλος παραμένει ο Ενιαίος Φορέας Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσεως. Εδώ και δύο μήνες η θέση του χρηματοοικονομικού επιτρόπου παραμένει κενή. Στη διαδικασία των συνεντεύξεων μπήκαν 40 πρόσωπα και τα 9 προχώρησαν στην τελική φάση. Επικρατέστερος θεωρείται ο τέως επιτροπος Παύλος Ιωάννου. **Σελ. 3**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΣΝΑΙΝΤΕΡ / REUTERS

Δυσοίωνες οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας

Τα υψηλά επίπεδα-ρεκόρ του δημοσίου χρέους διεθνώς, οι γεωπολιτικές εντάσεις –που απειλούν να δημιουργήσουν ρωγμές στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα– και η πιθανολογούμενη παρατεταμένα αδύναμη αύξηση στην παραγωγικότητα, ίσως να διαμορφώσουν συνθήκες επιβράδυνσης για τη διεθνή οικονομία, οι οποίες θα ανακόψουν την ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες, ακόμη και πριν από την εμφάνισή της.

Αυτή η αποκαρδιωτική προ-σέγγιση για τη μεταπανδημική οικονομία προέκυψε από έρευνα που οργανώθηκε από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα (Fed) του Κάνσας Σίτι και συζητήθηκε στο πλαίσιο του συνεδρίου του Τζάκσον Χολ το περασμένο Σαββα-

τοκύριακο. Διερευνά ζητήματα σχετικά με τις προοπτικές για την τεχνολογική καινοτομία, το δημόσιο χρέος και την κατάσταση του διεθνούς εμπορίου, σε μια εποχή που η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η σύγκρουση μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας έχουν φθείρει μια κάποτε ευρεία παγκόσμια συμφωνία, τουλάχιστον θεωρητικά, για ενίσχυση της ελεύθερης ροής αγαθών και υπηρεσιών. «Οι χώρες σήμερα λειτουργούν εντός ενός εύθραυστου περιβάλλοντος. Έχουν χρησιμοποιήσει πολλούς από τους δημοσιονομικούς πόρους τους για να αντιμετωπίσουν την πανδημία, ενώ εκδηλώνονται δυνάμεις από την ίδια την άσκηση πολιτικής, τον γεωοικονομικό

Προστατευτισμός, γεωπολιτικές εντάσεις και υψηλό δημόσιο χρέος διεθνώς διαμορφώνουν αρνητικό περιβάλλον.

κατακερματισμό, τις εμπορικές εντάσεις, καθώς και την αποσύνδεση Δύσης και Κίνας», δήλωσε ο προϊστάμενος οικονομολόγος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Πιερ Ολιβιέ Γκουρίνκας, στο περιθώριο του συνεδρίου της Fed στο Κάνσας Σίτι. «Αν φτάσουμε σε ένα σημείο

όπου μεγάλο μέρος του πλανήτη παραμένει στάσιμο και διαθέτει μεγάλο πληθυσμό, τότε γεννιούνται τεράστιες πιέσεις δημογραφικές, καθώς και μεταναστευτικές πιέσεις».

Συν τοις άλλοις, ο οικονομολόγος του ΔΝΤ τόνισε ότι είναι πιθανό η παγκόσμια ανάπτυξη να παγιωθεί σε μια τάση περίπου 3% ετησίως, ρυθμός πολύ βραδύτερος από τον άνω του 4%, που παρατηρήθηκε όταν οι ραγδαίες εξελίξεις στην οικονομία της Κίνας οδήγησαν την παγκόσμια παραγωγή υψηλότερα. Το εν λόγω 3% ορισμένοι οικονομολόγοι το ταυτίζουν με οριακή ύφεση. Ωστόσο, σήμερα η Κίνα υποφέρει από χρόνια οικονομικά προβλήματα, μαζί με τη συρρί-

κνωση του πληθυσμού της. Οι σχεδιαζόμενες βιομηχανικές πολιτικές της Αμερικής και άλλων χωρών αναδιατάσσουν τις παγκόσμιες αλυσίδες παραγωγής, ώστε είτε να είναι ανθεκτικότερες είτε να εξυπηρετούν τους σκοπούς της εθνικής ασφάλειας, αλλά χάνουν σε αποτελεσματικότητα.

Απαντες στο Τζάκσον Χολ, πάντως, συμφώνησαν ότι δύο είναι οι κυρίαρχες τάσεις – το διογκούμενο δημόσιο χρέος στο 60% του παγκοσμίου ΑΕΠ από το 40% προηγουμένως και ο προστατευτισμός που ποικίλλει, από τους δασμούς Τραμπ μέχρι τις προσπάθειες της κυβέρνησης του νυν προέδρου Τζο Μπάιντεν να επαναφέρει την παραγωγή ημιαγωγών στις ΗΠΑ.

PwC

Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου
Γίνε επαγγελματίας Coach & Mentor

Μάθετε περισσότερα
και εγγραφείτε

ΑΝΑΛΥΣΗ
BLOOMBERG

Δύσκολος ο στόχος για μηδενισμό των εκπομπών ρύπων

Ο **μηδενισμός** των εκπομπών ρύπων, ο διακηρυγμένος στόχος όλων των κυβερνήσεων του κόσμου ώστε να εξαλείψουν την παραγωγή γαιάνθρακα, κινδυνεύει να μην επιτευχθεί. Λίγο πάνω από το 20% των παγκόσμιου ΑΕΠ (και το 88% των εκ-

Μόνο το 10% των κρατών έχει καταρτίσει λεπτομερή σχέδια.

πομπών αερίων του θερμοκηπίου) καλύπτονται πλέον από εθνικούς στόχους μηδενισμού των εκπομπών, ένα μνημειώδες επίτευγμα της διπλωματίας για το κλίμα. Ωστόσο, μόνο το 10% των κρατών με ανάλογη στόχευση έχει καταρτίσει λεπτομερή σχέδια, ενώ μόνον το 50% έχει ακόμη και ημιτελή. Σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν γενικά ότι οι περισσότεροι άνθρωποι βλέπουν την κλιματική αλλαγή ως σημαντική απειλή. Αλλά οι ψηφοφόροι έχουν εύλογα ερωτήματα σχετικά με τις συναφείς πολιτικές και διερωτώνται πόσο θα είναι το κόστος τους, ποια οφέλη θα φέρουν και εάν τελικώς αποβούν αποτελεσματικές, όπως διαφημίζονται; Αυτός ο σκεπτικισμός μεταβάλλει ήδη το πολιτικό τοπίο, από τις απώλειες που υπέστησαν οι Πρόεδροι της Γερμανίας έως τη διάλυση του ολλανδικού κυβερνητικού συνασπισμού, που τροφοδοτήθηκε

εν μέρει από την οργή των αγροτών για τις αναγκαστικές μειώσεις των εκπομπών οξείδιου του αζώτου. Ακόμη και ορισμένοι ορκισμένοι περιβαλλοντολόγοι, όπως λόγου χάριν ο κυβερνήτης του Νιου Τζέρσεϊ και ο ηγέτης του Εργατικού Κόμματος του Ηνωμένου Βασιλείου, έχουν ταχθεί τελευταία στο πλευρό των ψηφοφόρων, οι οποίοι στενοχωριούνται με το κόστος των περιβαλλοντικών πολιτικών.

Η Βρετανία, ηγέτις στις μειώσεις των εκπομπών και παγκόσμια υποστηρίκτρια του θέματος, αισθάνεται κι εκείνη την πίεση. Η νομικά δεσμευτική πολιτική της να έχει ουδέτερες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα με ορίζοντα το 2050 είχε τη δικομματική συναίνεση στη Βουλή, αλλά και μεταξύ των πολιτών. Ωστόσο, η αργή ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και το αυξανόμενο κόστος ζωής άλλαξαν τους πολιτικούς συσχετισμούς. Η τωρινή κυβέρνηση ανακοίνωσε νέες άδειες για έργα παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου, μείωσε ουσιαστικά την τιμή του γαιάνθρακα στο σύστημα εμπορίας εκπομπών ρύπων και αποδυνάμωσε το κίνητρο για πράσινες επενδύσεις. Δεν γίνεται πλέον λόγος για την «πράσινη επανάσταση», μιας και το νέο σύνθημα είναι «ρεαλιστικά και αναλογικά». Αυτή η αλλαγή έχει συγκεκριμένη λογική. Όπως σημείωσε σχετικά πρόσφατα ο πρώην πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, Τόνι Μπλερ, οι θυσίες μιας χώρας που συνεισφέρει μόνο το 1% των παγκόσμιων εκπομπών δεν πρόκειται να έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην κλιματική αλλαγή γενικά. Η Κίνα και άλλες ταχέως αναπτυσσόμενες χώρες έχουν πολύ μεγαλύτερο ρόλο να διαδραματίσουν. Οι ψηφοφόροι δεν είναι τρελοί όταν διερωτώνται γιατί πρέπει να επωμιστούν ατελείωτες νέες δαπάνες.

Οι αρμόδιοι πολιτικοί πρέπει να καταδείξουν τα απτά οφέλη από την πράσινη μετάβαση, ενώ ταυτόχρονα να κατανεύουν το κόστος δίκαια και με διαφάνεια.

ΔΗΚΤΗΣ

Απούσα πολιτεία

Η **προσπάθεια** των κεντρικών τραπεζών για καταπολέμηση του πληθωρισμού με αύξηση των επιτοκίων γίνεται με την πρόθεση να «τιμωρηθεί» η κατανάλωση και να ανταμειφθεί η αποταμίευση έτσι ώστε να περιοριστεί η συνολική ζήτηση. Η μετάδοση της νομισματικής πολιτικής από τις κεντρικές τράπεζες στην πραγματική οικονομία γίνεται μέσω των εμπορικών τραπεζών. Η πρακτική των κυπριακών εμπορικών τραπεζών να μην αυξάνουν τα καταθετικά επιτόκια θέτει σε μεγάλο βαθμό την ακρίβεια έρμαιο της κατανάλωσης. Κατά κάποιον τρόπο η Κύπρος δεν συμμετέχει στη νομισματική πολιτική της Ευρωζώνης και αυτό δεν θα έπρεπε να αφήνεται στις εμπορικές τράπεζες να το αποφασίζουν, αλλά στους τοπικούς επόπτες και αρμόδιους κρατικού μηχανισμού.

• • • •

Πανευρωπαϊκή κατακραυγή

Η **κατακραυγή** των καταθετών έναντι των τραπεζικών πρακτικών λαμβάνει πανευρωπαϊκή διάσταση. Σε όλες τις περιπτώσεις τα παράπονα που εκφράζονται αφορούν στην άνοδο των δανειστικών επιτοκίων, που όμως δεν συνοδεύτηκε από την ανάλογη αύξηση στα δανειστικά. Σύμφωνα με ανάλυση της ολλανδικής ABN, το ποσοστό απόδοσης στους καταθέτες από τις πρόσφατες αυξήσεις των επιτοκίων ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 47%. Δηλαδή από τις 425 μονάδες βάσης που αύξησε τα επιτόκια η ΕΚΤ οι πελάτες έλαβαν 200 μονάδες βάσης. Την χειρότερη επίδοση έχει η Κροατία με 12%, ενώ ακολουθεί η Σλοβακία με 20% και η Κύπρος με 30%. Για σκοπούς σύγκρισης να σημειώσουμε ότι τα αντίστοιχα ποσοστά σε Γαλλία και Ιταλία ανέρχονται στο 73% και 62% αντίστοιχα.

• • • •

Στάση αναμονής

Ο **στάσιμος** παρέμεινε ο πληθωρισμός τον Αύγουστο στην Ευρώπη, καταδεικνύοντας ότι η επίδραση της μειωμένης τιμής των προϊόντων ενέργειας έχει πλήρως ομαλοποιηθεί και δεν επηρεάζει τον γενικό δείκτη τιμών. Η συγκεκριμένη εξέλιξη αυξάνει τις πιθανότητες η ΕΚΤ στη συνεδρίαση της 14ης Σεπτεμβρίου να τηρήσει για πρώτη φορά στάση αναμονής.

• • • •

Δύσκολη συνέχεια

Η **περιοριστική** νομισματική πολιτική που εφαρμόζει τον τελευταίο ένα χρόνο η ΕΚΤ έχει αποτυπωθεί με πτώση της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ η πρόβλεψη για τη συνέχεια παραμένει σε αδυναμία των βασικών οικονομικών δεικτών. Στα θετικά καταγράφεται η αγορά εργασίας η οποία παραμένει σε ψηλά επίπεδα απασχόλησης και βελτιωμένα ημερομίσθια, αν και η εκτίμηση είναι ότι οι προοπτικές και αυτής της αγοράς είναι περιορισμένες. Σε αυτό το σκηνικό δεν θα πρέπει να αγνοούμε την οδηγία της ευρωπαϊκής

diktis@kathimerini.com.cy

Στην **Κύπρο** έχουμε το συνθήριο να αντιδρούμε στα γεγονότα, όταν οι συνθήκες έχουν διαμορφωθεί και οι καταστάσεις έχουν παγιωθεί. Αυτή την φορά ήταν η σειρά των επιτοκίων στα δάνεια και στις καταθέσεις ιδιωτών.

Επιτροπής προς τα κράτη-μέλη για εφαρμογή μέτρων διόρθωσης των δημοσιονομικών τους, εξανεμίζοντας τις ελπίδες για συνέχιση της στήριξης κατά της ακρίβειας με κρατικά λεφτά.

• • • •

Αδήριτη ανάγκη

Η **ενοποίηση** των κεφαλαιαγορών αποτελεί για την Ε.Ε. μια ιδέα που διατυπώθηκε αρχικά το 2015. Η παρούσα συγκυρία αναδεικνύει την

αναγκαιότητα των κεφαλαιαγορών για να μην διακοπούν τα αναπτυξιακά πλάνα των επιχειρήσεων. Η Ευρώπη χρειάζεται άμεσα εναλλακτικές του τραπεζικού δανεισμού που πολλές φορές λόγω χρεώσεων αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη. Σε μια ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά κεφαλαίου οι κυπριακές επιχειρήσεις θα έχουν πρόσβαση σε ξένα κεφάλαια και ευκαιρίες για να παρουσιάσουν τις ιδέες τους σε πιο αναπτυγμένες αγορές. Αν και τα οφέλη είναι δεδομένα, η πραγματικότητα δυστυχώς παραπέμπει σε μια αργή διαδικασία ενοποίησης η οποία υπερτερεί ακόμη και σε σχέση με το τι συνέβαινε πριν το 2008.

• • • •

Νέα πηγή ακρίβειας

Η **επιστιστική** κρίση και η κλιματική αλλαγή αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Ο ξηρός και ιδιαίτερα θερμός Αύγουστος που βίωσε η Ινδία προκαλεί αύξηση 11% στις τιμές των τροφίμων. Ως αποτέλεσμα η χώρα που αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παγκόσμιους εξαγωγείς αγροτικών προϊόντων θέτει περιορισμούς στις εξαγωγές συγκεκριμένων προϊόντων όπως είναι το ρύζι και η ζάχαρη. Να σημειώσουμε ότι η Ινδία είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας ρυζιού στον κόσμο και η δεύτερη στη ζάχαρη. Για ακόμη μια φορά η αναστάτωση που προκαλείται στην αγορά τροφίμων θα έχει ως άμεσα θύματα μεγάλους πληθυσμούς στην Ασία και στις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής όπου το ρύζι αποτελεί βασική τροφή για την λήψη των απαραίτητων προς επιβίωση θερμίδων.

Μάχη με τους αρουραίους

Βίντεο που κυκλοφόρησε πρόσφατα και απεικονίζει αρουραίους να τρώνε σκουπίδια δίπλα στο Κολοσσαίο της Ρώμης, έχει κάνει τον γύρο του κόσμου προκαλώντας έντονες αντιδράσεις τόσο εντός όσο και εκτός συνόρων. Τα τρωκτικά φαίνονται να κάνουν βόλτες ανενόχλητα στον χώρο που περιβάλλει το αμφιθεατρικό μνημείο μπροστά στα έκπληκτα μάτια των επισκεπτών, ενώ τα απειριποίητα παρτέρια φαίνονται βρώμικα και γεμάτα απορρίμματα.

Η εφημερίδα Corriere della Sera, που δημοσίευσε το βίντεο στον ιστότοπό της, σχολιάζει πως πρόκειται για «ντροπή», ενώ τουρίστες από τους οποίους πήρε συνέντευξη αναρωτιούνται εάν ο δήμος διαθέτει συνεργεία καθαρισμού και δηλώνουν πως δεν περίμεναν ποτέ να αντικρίσουν αυτή την εικόνα στην «Αιώνια Πόλη». Η ένωση Federalberghi των ξενοδόχων της πόλης καταγγέλλει επίσης τις «σκληρές» εικόνες, λέγοντας πως ντροπάζουν τη Ρώμη σε ολόκληρο τον κόσμο και βλάπτουν την τουριστική βιομηχανία ολόκληρης της χώρας.

«Τα τρωκτικά σε καμία περίπτωση δεν μπήκαν στον αρχαιολογικό χώρο», διαβεβαιώνει η διευθύντρια του, Αλφονσίνια Ρούσο, προσθέτοντας πως εδώ και καιρό γίνονται προσπάθειες για την εξολόθρευση των αρουραίων.

Αν και οι αρουραίοι στην ιταλική πρωτεύουσα δεν είναι καθόλου νέο φαινόμενο, οι Αρχές ισχυρίζονται πως έχουν εντείνει τις προ-

σπάθειες να ξεφορτωθούν τα μολυσματικά ζώα, ως απάντηση στα πρόσφατα βίντεο μέσα και γύρω από το αρχαίο αμφιθέατρο, καθώς και στο κοντινό πάρκο Colle Oppio και στο αρχαίο συγκρότημα του παλατιού Domus Aurea. Ούτε όμως το εν λόγω βίντεο είναι το μοναδικό, καθώς τουρίστες εδώ και μήνες μοιράζονται φωτογραφίες και βίντεο με αρουραίους γύρω από τα ρωμαϊκά αξιοθέατα. Οι αξιωματούχοι εκτιμούν σήμερα ότι ο πληθυσμός των αρουραίων της Ρώμης ανέρχεται σε επτά εκα-

«Η Ρώμη έχει μετατραπεί σε υπαίθριο χώρο υγειονομικής ταφής με απόβλητα κάθε είδους, δυσάρεστη μυρωδιά και επτά εκατομμύρια ποντίκια».

τομμύρια, δηλαδή δύομισι αρουραίους ανά κάτοικο, σύμφωνα με ανακοίνωση εκπροσώπου των Αρχών σε συνέντευξη Τύπου.

Η επικεφαλής της υπηρεσίας αποκομιδής σκουπιδιών της πόλης, Σαμπρίνα Αλφόνσι, δήλωσε στο πρακτορείο ειδήσεων Adnkronos ότι από τα ζημειώματα του περασμένου Σεβάρτου ξεκίνησε μια «ειδική παρέμβαση», για να διασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι θα μπορούσαν να περάσουν με ασφάλεια

γύρω από το δημοφιλές τουριστικό αξιοθέατο.

Η επιχείρηση θα συνεχιστεί και την επόμενη εβδομάδα, καθορίζοντας τις πράσινες περιοχές γύρω από το Κολοσσαίο, τις αποχετεύσεις και τοποθετώντας παγίδες για τα τρωκτικά.

Σύμφωνα με το Reuters, η Αλφόνσι είπε ότι η αύξηση των τουριστών που συρρέουν στην «Αιώνια Πόλη» αυτό το καλοκαίρι σε συνδυασμό με τον καύσωνα οδήγησαν στην αύξηση των σκουπιδιών που ευνόησε τον πολλαπλασιασμό των τρωκτικών. Το δημαρχείο εξέδωσε φωτογραφίες του προσωπικού καθαριότητας που μάζευε σωρούς από πλαστικά μπουκάλια νερού, κουτάκια ποτών και άλλα υπολείμματα με φόντο ένα φωτισμένο Κολοσσαίο. «Πρέπει να καθαρίσουμε την πόλη», είπε ο γεροστιαστής και περιφερειακός συντονιστής Κλαούντιο Ντουριγκόν, καθώς και ο δημοτικός σύμβουλος Νταβίντε Μπορντόνι. «Η Ρώμη έχει μετατραπεί σε υπαίθριο χώρο υγειονομικής ταφής με απόβλητα κάθε είδους, δυσάρεστη μυρωδιά και ποντίκια που κυνηγούν το ένα το άλλο. Σκουπίδια, αγριόχορτα και μεσαιωνικά τουβλά στο ιστορικό κέντρο δεν ντρέπεται ο δήμαρχος Γκουαλιέρι».

Η ύπαρξη αρουραίων σε δημοσίους χώρους αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για την υγεία, ειδικά των παιδιών, καθώς μεταφέρουν πάνω από 40 μολυσματικές ασθένειες μεταξύ των οποίων η σαλμονέλλα, ο τύφος και η λεπτοσπείρωση.

Η **αύξηση** τουριστών στη Ρώμη, σε συνδυασμό με τον καύσωνα, οδήγησε σε αύξηση των σκουπιδιών, που ευνόησε τον πολλαπλασιασμό των τρωκτικών. Έτσι, άρχισε μια δράση με καθαρισμό των αποχετεύσεων και των πράσινων περιοχών γύρω από το Κολοσσαίο, αλλά και τοποθέτηση παγίδων για τα τρωκτικά.

Πρόστιμο 18.000 ευρώ για βανδαλισμό

Εκτός από τους αρουραίους που περιφέρονται απειλητικά γύρω του και τα σκουπίδια που το ρυπαίνουν, το Κολοσσαίο δέχθηκε φέτος και άλλη μία επίθεση. Συγκεκριμένα, πριν από μερικές εβδομάδες ένας τουρίστας από τη Βρετανία χάραξε με κλειδί το όνομα του ίδιου και της αρραβωνιαστικιάς του στο εξωτερικό τοίχωμα του μνημείου. Μάλιστα βιντεοσκόπησε την πράξη του και τη

μοιράστηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι επικρίσεις που δέχθηκε ήταν δριμύτατες. Υστερα από έρευνες της αστυνομίας σε συνεργασία με τη Federalberghi, ο νέος εντοπίστηκε και ταυτοποιήθηκε ως Ιβάν Ντιμιτρόφ, 27 ετών, καταγόμενος από τη Βουλγαρία και μόνιμος κάτοικος Μπρίστολ. Σε επιστολή που έστειλε στον δήμαρχο της Ρώμης, Ρομπέρτο Γκουαλιέρι, ο Ντιμι-

τρόφ ζήτησε συγγνώμη «από τους Ιταλούς και από ολόκληρο τον κόσμο», ενώ υποστήριξε πως δεν γνώριζε ότι πρόκειται για μνημείο. Πάντως, και παρά τις δηλώσεις μετανόιας του, η πράξη του δεν θα μείνει ατιμώρητη, καθώς μπορεί οι ποινικές διώξεις εις βάρος του να ανεστάλησαν, αλλά θα κληθεί να πληρώσει στο ιταλικό κράτος πρόστιμο ύψους 18.000 ευρώ.

Κενή για δύο μήνες η θέση Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου

Η περίοδος είναι κρίσιμη για το πλαίσιο των εκποιήσεων για να μένει ακέφαλο το Τμήμα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Δύο μήνες «ορφανή» παραμένει η θέση του χρηματοοικονομικού Επιτρόπου, του Ενιαίου Φορέα Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσης. Ο Φορέας που επιλαμβάνεται παραπόνων από καταναλωτές εναντίον χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων με σκοπό τον διακανονισμό των διαφορών που ενδέχεται να έχουν καταναλωτές υπηρεσιών χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων εναντίον χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, παραμένει κενή η θέση του προέδρου και άγνωστο παραμένει πότε θα τοποθετηθεί επικεφαλής. Ιδίως σε μια νευραλγική περίοδο που έχει δοθεί από τον Ιούλιο 4μηνη αναστολή εκποιήσεων, ώστε μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου να προχωρήσει η Βουλή σε αλλαγές στο πλαίσιο που θα βελτιστοποιήσει τη διαδικασία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, στο τραπέζι υπάρχει και η διεύρυνση των δυνατοτήτων που θα έχει ο χρηματοοικονομικός Επίτροπος και στην ουσία δεν υπάρχει πρόσωπο στο οποίο υποθετικά θα δοθούν παραπάνω δυνατό-
τητες/ εξουσίες.

Βάσει του καταστατικού του Θεσμού, η θητεία του Επιτρόπου και του βοηθού Επιτρόπου είναι πενταετής και δύναται να ανανεώνεται για ακόμη μία θητεία. Έτσι και έγινε με τον μέχρι πρότινος χρηματοοικονομικό Επίτροπο, τον κ. Παύλο Ιωάννου, που κράτησε τη θέση για 10 χρόνια. Ο κ. Ιωάννου, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», προχώρησε

Βάσει του καταστατικού του Θεσμού, η θητεία του χρηματοοικονομικού Επιτρόπου και του βοηθού Επιτρόπου είναι πενταετής και δύναται να ανανεώνεται για ακόμη μία θητεία, αλλά θα γίνει διαδικασία «εκ νέου διορισμού».

Οι αναδιρθώσεις και επαναδιαπραγματεύσεις δανείων έφτασαν τα 2 δισ. ευρώ στο πρώτο εξάμηνο του 2023, σε σύγκριση με 900 εκατ. ευρώ του πρώτου εξαμήνου του 2022.

στις συνεντεύξεις σχετικά με την πλήρωση της νέας θέσης, και αν τελικά επιλεγεί για τη θέση του Επιτρόπου, θα γίνει με διαδικασία «εκ νέου διορισμό». Στη διαδικασία των συνεντεύξεων μπήκαν 40 συνολικά πρόσωπα και τα εννιά –με τον κ. Ιωάννου να είναι ένα εξ’ αυτών– προχώρησαν στην τελική φάση. Ο κ. Ιωάννου, πάντως, είναι βάσει πληροφοριών το επικρατέστερο πρόσωπο για να λάβει ξανά τη θέση. Πλέον είναι

στα «χέρια» του πρόεδρου Χριστοδουλίδη ο διορισμός του χρηματοοικονομικού Επιτρόπου, όμως ερωτηματικά γεννώνται γιατί έχει αργήσει τόσο η διαδικασία διορισμού ενός προσώπου σε ένα τόσο νευραλγικό πόστο, ιδιαίτερα όταν ο εκ νέου διορισμός Ιωάννου θεωρείται από πολιτικούς κύκλους δεδομένος.

Οι αναδιρθώσεις και οι επαναδιαπραγματεύσεις στην Κύπρο τον τρέχοντα χρόνο έχουν αυξηθεί λόγω των δυσκολιών που έχουν δημιουργηθεί με την αύξηση των επιτοκίων. Έτσι, ο Φορέας του χρηματοοικονομικού Επιτρόπου θα πρέπει να πληρωθεί όσο πιο γρήγορα είναι δυνατό, ώστε να υπάρχουν όλα τα διαθέσιμα εργαλεία σε ισχύ. Στην αρχή της εβδομάδας ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας κ. Κωνσταντίνος Ηροδότου επισήμανε στη Βουλή για τις αναδιρθώσεις και επαναδιαπραγματεύσεις δανείων πως, έφτασαν τα 2 δισ. ευρώ στο πρώτο εξάμηνο του 2023, σε

σύγκριση με 900 εκατ. ευρώ του πρώτου εξαμήνου του 2022.

Μακρύς ο δρόμος

Μπορεί τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις τράπεζες να είναι 2,2 δισ. ευρώ πλέον, ωστόσο στο «σύστημα» τα προβληματικά δάνεια είναι πολλαπλάσια. Οι πωλήσεις δανείων από τις τράπεζες σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων δεν έχουν λύσει το πρόβλημα, αλλά το έχουν απλά μετατοπίσει. Όλα τα παραπάνω, σε ένα πλαίσιο το οποίο δέχεται συχνά-πυκνά αλλαγές ή προσπάθεια αλλαγών (κάθε χρόνο περίπου). Για του λόγου το αληθές, βρισκόμαστε τώρα σε μία διαδικασία αλλαγής του, με ορίζοντα τον Οκτώβριο του 2023. Το συνολικό ύψος μη εξυπηρετούμενων δανείων των Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων, στα τέλη Μαρτίου 2023 ανήλθε σε 22,5 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 21 δισ. ευρώ, ή ποσοστό 93% του συνόλου των δανείων, στην συντριπτική πλειοψηφία τους, είναι σε καθυστέρηση πέραν των 5 ετών. Όσον αφορά τις τράπεζες, από το συνολικό ποσό 24,4 δισ. ευρώ που παραχώρησαν σε δάνεια μέχρι το τέλος Μαρτίου 2023, ποσό ύψους 2,2 δισ. ευρώ αφορά σε ΜΕΔ, ή αλλιώς σε ποσοστό 9% του συνόλου των δανείων. Από το σύνολο των 2,2 δισ. ευρώ μη εξυπηρετούμενων δανείων, το 28% ή δάνεια αξίας 624 εκατ. ευρώ παρουσιάζουν καθυστέρηση λιγότερο από 1 χρόνο, ενώ ποσοστό 9% ή δάνεια ύψους 191 εκατ. ευρώ δεν εξυπηρετούνται για 1 με 2 χρόνια. Δάνεια αξίας 586 εκατ. ευρώ, ή σε ποσοστό 27% δεν εξυπηρετούν τις δόσεις τους για 2 με 5 χρόνια, ενώ 228 εκατ. ευρώ, ή το 10% των δανείων, για διάστημα 5 με 7 χρόνια. Τέλος, δάνεια 573 εκατ. ευρώ, ή 26% δεν εξυπηρετούνται πέραν των 7 ετών.

Λύση με «κούρεμα» χρέους προτείνει η Themis

Το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Κύπρο δεν μπορεί να λυθεί με ευκολόγια και με προσπάθειες απενεργοποίησης του νόμου των εκποιήσεων. Στις τράπεζες τα ΜΕΔ βάσει στοιχείων Απριλίου 2023 φτάνουν τα 2,19 δισ. ευρώ, εντούτοις, στις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων που έχει μεταφερθεί η πλειονότητά τους, είναι τα 10πλάσια. Η Themis ανακοίνωσε την Παρασκευή ένα νέο σχέδιο αναδιάρθρωσης, το οποίο απευθύνεται στους δανειολήπτες προβληματικών δανείων που εξασφαλίζονται από την κύρια τους κατοικία αξίας κάτω των 350 χιλιάδων ευρώ. Πρόκειται για την τρίτη κατά σειρά λύση που προτείνει η Themis στους δανειολήπτες της –από το καλοκαίρι– προκειμένου να καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση για τη διευθέτηση των οφειλών. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, μέχρι σήμερα έχει ολοκληρώσει αναδιρθώσεις 200 εκατ. ευρώ και έχει συμφωνήσει υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις σε διαγραφές ποσών της τάξης των 50 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου, οι λύσεις που προτείνει η Themis λαμβάνουν υπόψη το ύψος της οφειλής και την αξία της κύριας κατοικίας του δανειολήπτη. Ως εκ τούτου, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και κριτήρια θα γίνεται διαγραφή μέρους των οφειλών των δανειοληπτών προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης προσφέρεται επίσης σταθερό επιτόκιο 4,5% για τα πρώτα 3 ή 5 χρόνια, το οποίο μετά τη λήξη της περιόδου αυτής θα μετατρέπεται σε κυμαινόμενο για όλη τη διάρκεια του δανείου, το οποίο δεν θα υπερβαίνει τα 25 χρόνια (κατά τη λήξη του δανείου η ηλικία του οφειλέτη δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 70 έτη).

Η χρονική συγκυρία έχει τη δική της αξία, δεδομένης της κατακόρυφης ανόδου των δανειστικών επιτοκίων. Η έγκαιρη αναδιάρθρωση αποτρέπει τη συγκέντρωση πρόσθετων τόκων και χρεώσεων, έτσι κι αν τα δάνεια αυτά δεν εξυπηρετούνται για δέκα και πλέον χρόνια.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

B-start

Κάνε καλή αρχή με Business Start

Ολοκληρωμένες Λύσεις για νέες επιχειρήσεις
Σταθερή | Ίντερνετ | Υψηρεσία Cloud | Κινητή

Δωρεάν εγκατάσταση και πολλά προνόμια

Μέχρι 25% έκπτωση στη μηνιαία συνδρομή για 12 μήνες

Ισχύουν όροι | Cyta Business Call Center 150

Σε ανοδική πορεία οι καταθέσεις στην Κύπρο

Ο νέος δανεισμός προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις παραμένει σε γενικές γραμμές σταθερός

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι καταθέσεις των νοικοκυριών στην Κύπρο παρέμειναν ισχυρές και παρουσιάζουν ανοδική πορεία από τον Ιούνιο του 2022, ενώ οι καταθέσεις του εγχώριου ιδιωτικού τομέα κατέγραψαν ετήσια αύξηση της τάξης του 5,5% τον Μάρτιο του 2023 σε σχέση με 3,2% στο τέλος του 2022. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, οι καταθέσεις των εγχώριων νοικοκυριών κατέγραψαν ετήσια αύξηση 5,2% τον Μάρτιο του 2023, σε σχέση με 4,8% στο τέλος του 2022 και 2,8% τον Μάρτιο του 2022. Την ίδια στιγμή, η ετήσια μεταβολή καταθέσεων των εγχώριων μη-χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων διαμορφώθηκε στο 7,6% τον Μάρτιο του 2023, από 5,4%

Οι καταθέσεις των μη κατοίκων Κύπρου εξακολουθούν να καταγράφουν αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής από τον Μάιο του 2022.

τον Δεκέμβριο του 2022 και 8,5% τον Μάρτιο του 2022, διατηρώντας σύμφωνα με ανάλυση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου αποθέματα ρευστότητας εν μέσω αυξημένης αβεβαιότητας σχετικά με τις οικονομικές προοπτικές αλλά και λόγω επιδράσης βάσης. Επιπλέον, οι επιχειρηματικές καταθέσεις ενισχύθηκαν από την ανάκαμψη του κύκλου εργασιών και των τουριστικών εισπράξεων.

Παράλληλα, οι καταθέσεις των μη κατοίκων Κύπρου εξακολουθούν να καταγράφουν αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής από τον Μάιο του 2022, αντανακλώντας κυρίως τον αντίκτυπο των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στην Ρωσία και τη σταδιακή παύση των τραπεζικών εργασιών της RCB Bank. Συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής τους διαμορφώθηκε στο -6% τον Μάρτιο 2023 έναντι -8,7% τον Δεκέμβριο 2022 και 2,7% τον Μάρτιο του 2022, συνεχιζόντας την καθοδική πορεία που καταγράφεται σε γενικές γραμμές από τη χρηματοοικονομική κρίση του 2013. Όπως καταγράφει η Κεντρική σε σχετική της ανάλυση, το κυπριακό τραπεζικό σύστημα παραμένει ανθεκτικό έναντι των εξωγενών κλυδωνισμών όπως η συνέχιση του πολέμου στην Ουκρανία, με τις καταθέσεις του εγχώριου ιδιωτικού τομέα να καταγράφουν αυξημένους θετικούς ετήσιους ρυθμούς μεταβολής κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023. Αντιθέτως, οι καταθέσεις του εγχώριου ιδιωτικού τομέα κατέγραψαν ετήσια αύξηση της τάξης του 5,5% τον Μάρτιο του 2023 σε σχέση με 3,2% στο τέλος του 2022 και 3,8% τον Μάρτιο του 2022. Η Κεντρική επισημαίνει ότι, η επιτάχυνση που καταγράφεται στις καταθέσεις, παρά το πλήγμα στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών από τον υψηλό πληθωρισμό, υποστηρίχθηκε από την ευρύτερη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας καθώς και λόγω επίδρασης βάσης. Επιπλέον, η υφιστάμενη μακροοικονομική αβεβαιότητα που συνδέεται με τη διαρκή γεωπολιτική αστάθεια επέφερε επίσης αύξηση στις καταθέσεις, για σκοπούς πρόνοιας για το μέλλον.

Μετριάστηκαν τα στεγαστικά Όσον αφορά τις πιστωτικές εξελίξεις, η Κεντρική υποδεικνύει ότι, ο μετριασμός στον νέο δανεισμό προς τον μη χρηματοοικονομικό ιδιωτικό τομέα που ξεκίνησε μετά το πρώτο τρίμηνο του 2022 και αφορούσε κυρίως τα στεγαστικά δάνεια, συνεχίστηκε και το πρώτο τρίμηνο του 2023. Η εξέλιξη αυτή αντικατοπτρίζει τον επηρεασμό από τα αυξανόμενα επιτόκια σε συνδυασμό με τον υψηλό πληθωρισμό, παρά την παρατηρηθείσα σταδιακή αποκλιμάκωσή του από τον Αύγουστο του 2022, που από τη μια διαβρώνουν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και το περιθώριο κέρδους των επιχειρήσεων και από την άλλη αυξάνουν την οικονομική αβεβαιότητα. Οι συνθήκες αυτές καθιστούν πιο επιφυλακτικούς τους ενδιαφερόμενους δανειολήπτες αλλά και τις τράπεζες για νέο δανεισμό. Αναλυτικότερα, ο νέος δανεισμός προς τον μη χρηματοοικονομικό ιδιωτικό τομέα μειώθηκε στα €756 εκατ. το πρώτο τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με €911 εκατ. την ίδια περίοδο του 2022. Η μείωση στον νέο δανεισμό αφορά κυρίως τα νέα

Η διατήρηση του νέου δανεισμού προς τις επιχειρήσεις σε υψηλά επίπεδα, φαίνεται να αντανάκλα τις αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης για κάλυψη τρεχουσών αναγκών.

δάνεια προς νοικοκυριά για οικιστικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, τα νέα στεγαστικά δάνεια το πρώτο τρίμηνο του 2023 μειώθηκαν στα €244 εκατ. σε σύγκριση με €437 εκατ. το πρώτο τρίμηνο του 2022. Σε αντίθεση, ο νέος δανεισμός προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις, παρά την αυστηροποίηση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών, έχει μέχρι στιγμής παραμείνει σε γενικές γραμμές σταθερός φθάνοντας στα €448 εκατ. το πρώτο τρίμηνο του 2023, σε σύγκριση με €420 εκατ. το πρώτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Η διατήρηση του νέου δανεισμού προς τις επιχειρήσεις σε υψηλά επίπεδα φαίνεται να αντανάκλα τις αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης για κάλυψη τρεχουσών αναγκών που προκύπτουν από το υψηλό κόστος παραγωγής και την ανάγκη δημιουργίας αποθεμάτων. Από την άλλη, εν μέσω της μακροοικονομικής αβεβαιότητας, η ζήτηση για δάνεια για χρηματοδότηση επενδύσεων συνεχίσει να μειώνεται.

Επιπτώσεις του πληθωρισμού

Σε συνάρτηση με τις εξελίξεις στον νέο δανεισμό και τις αυξημένες αποπληρωμές, πιθανόν λόγω υψηλότερων δανειστικών επιτοκίων, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των καθαρών δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα παρουσίασε έντονη επιβράδυνση από τα μέσα του 2022 σημειώνοντας μηδενική ετήσια αλλαγή τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2023. Συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των καθαρών δανείων του εν λόγω τομέα επιβραδύνθηκε στο 0,0% τον Μάρτιο του 2023, από 3,2% τον Ιούνιο του 2022 και 3,3% τον Δεκέμβριο του 2021.

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα, η εξέλιξη αυτή προέρχεται κυρίως από τον καθαρό δανεισμό προς τις εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις, με τους ετήσιους ρυθμούς μεταβολής να εμφανίζονται αρνητικοί από το τέλος του 2022. Συγκεκριμένα, ο

Τα στεγαστικά δάνεια κατέγραψαν μεν ετήσια αύξηση, μειώθηκε δε σταδιακά ο ρυθμός αύξησής τους.

ετήσιος ρυθμός μεταβολής του καθαρού δανεισμού προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε στο -1,6% τον Μάρτιο του 2023 από 4,9% τον Απρίλιο του 2022. Με τον νέο δανεισμό προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις να παραμένει σε γενικές γραμμές σταθερός, οι αρνητικοί ρυθμοί μεγέθυνσης στον καθαρό δανεισμό φαίνεται να αντανακλούν αυξημένες αποπληρωμές δανείων από επιχειρήσεις με επαρκή ρευστότητα λόγω της ανόδου των δανειστικών επιτο-

κίων. Ταυτόχρονα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των καθαρών δανείων προς τα εγχώρια νοικοκυριά επιβραδύνθηκε από τα μέσα του 2022 υποχωρώντας στο 1,8% τον Μάρτιο του 2023.

Αναλυτικότερα, σε σχέση με τις κατηγορίες δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά, με τις στεγαστικά δάνεια κατέγραψαν μεν ετήσια αύξηση, της τάξης του 4,0% τον Μάρτιο του 2023, μειώθηκε δε σταδιακά ο ρυθμός αύξησής τους.

Εν αντιθέσει, οι ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής τόσο των καταναλωτικών δανείων όσο και των λοιπών δανείων των εγχώριων νοικοκυριών στο τέλος Μαρτίου του 2023 παρέμειναν αρνητικοί και διαμορφώθηκαν στο -0,3% και -8,1%, αντίστοιχα, υποδεικνύοντας ότι οι ετήσιες αποπληρωμές σε αυτές τις κατηγορίες δανείων ήταν μεγαλύτερες αξίας σε σύγκριση με τις αντίστοιχες νέες χορηγήσεις.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΛΙΔΩΝΗ** και **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΕΝΙΟΥ**

Πρόταση μείωσης της πλεονάζουσας ρευστότητας του κυπριακού τραπεζικού συστήματος

Μετά τις απανωτές αυξήσεις επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), ως μέτρο μείωσης του πληθωρισμού στην Ευρωζώνη (ΕΖ), έχουμε παρατηρήσει στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα αύξηση των δανειστικών επιτοκίων. Αυτή η αύξηση του κόστους δανεισμού αναμένεται να λειτουργήσει ως αποπληθωριστικό μέτρο, δηλαδή ένα μέτρο που συνάδει με τον στόχο της ΕΚΤ. Ανάλογες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα τραπεζικά συστήματα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Από την άλλη, παρατηρούμε μια δυσκολία στην αύξηση των καταθετικών επιτοκίων στην Κύπρο. Τα τραπεζικά συστήματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών έχουν αυξήσει σε μεγαλύτερο βαθμό τα καταθετικά επιτόκια και η διαφορά (spread) μεταξύ δανειστικών και καταθετικών επιτοκίων στην Κύπρο είναι από τα υψηλότερα στην ΕΖ. Η αύξηση των καταθετικών επιτοκίων λειτουργεί επίσης ως αποπληθωριστικό μέτρο, διότι οι καταθέτες έχουν περισσότερα κίνητρα να αποταμιεύσουν αντί να καταναλώσουν, αφού οι αποταμιεύσεις τους θα λαμβάνουν μεγαλύτερη απόδοση. Η διατήρηση των χαμηλών καταθετικών επιτοκίων δρα ανασταλτικά προς τον στόχο της ΕΚΤ. Από την άλλη, η διαφορά μεταξύ των δανειστικών και καταθετικών επιτοκίων μεταφράζεται σε σημαντικά μεγαλύτερα

κέρδη για τις τράπεζες για τους πρώτους έξι μήνες του 2023, σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2022. Στην αυξημένη κερδοφορία συμβάλλουν επίσης οι προμήθειες και οι χρεώσεις των τραπεζών για τις πλείστες τραπεζικές υπηρεσίες που παρέχονται στους καταναλωτές. Σύμφωνα με τα δεδομένα που δημοσίευσαν οι δύο μεγαλύτερες συστημικές τράπεζες, έχουν υπερδιπλασιάσει την κερδοφορία τους σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, και έχουν προχωρήσει ή προτίθενται να προχωρήσουν σε πληρωμή μερίσματος από αυτά τα κέρδη.

Η δυστοκία στην αύξηση των καταθετικών επιτοκίων, σύμφωνα με τις τράπεζες, είναι λόγω της πλεονάζουσας ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα (2η μεγαλύτερη στην ΕΖ). Με βάση τα αποτελέσματα των δύο μεγαλύτερων τραπεζών της Κύπρου, μέχρι τις 30 Ιουνίου 2023, βλέπουμε ότι ο Δείκτης Καλύψης Ρευστότητας (ΔΚΡ) και των δύο τραπεζών υπερβαίνει κατά πολύ των ελάχιστων κανονιστικών απαιτήσεων ύψους 100%, και συγκεκριμένα είναι 270% για το Συγκρότημα Τράπεζας Κύπρου (€6,1 δισ.) και 499% για τον Όμιλο Ελληνικής Τράπεζας (€7,2 δισ.). Σε απόλυτους αριθμούς, το συνολικό πλεόνασμα ρευστότητας ανέρχεται σε €13,3 δισ.

Οι δύο μεγαλύτερες συστημικές τράπεζες έχουν υπερδιπλασιάσει την κερδοφορία τους σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, και έχουν προχωρήσει ή προτίθενται να προχωρήσουν σε πληρωμή μερίσματος από αυτά τα κέρδη.

Πώς μπορεί να μειωθεί η πλεονάζουσα ρευστότητα και να αυξηθούν τα καταθετικά επιτόκια;

Η πρότασή μας προνοεί ότι ένα μεγάλο μέρος του δημοσίου χρέους, το οποίο ωριμάζει εντός του 2024 (περίπου €2,5 δισ.), μπορεί να προσφερθεί ως επένδυση σε ντόπιους καταναλωτές με κάποιους περιορισμούς. Περιγράφουμε πιο κάτω τα κύρια σημεία της πρότασής μας και παραθέτουμε τα θετικά σημεία, αλλά και σημεία που χρήζουν προσοχής, προς το υπουργείο Οικονομικών για πιθανή υλοποίηση της:

Θετικά σημεία:

- Ένα μέρος της πλεονάζουσας

ρευστότητας θα μπορούσε να απορροφηθεί από την ντόπια αγορά χωρίς να επηρεάσει σημαντικά τους ΔΚΡ των τραπεζών (€2,5 δισ. από τα, τουλάχιστον €13,3 δισ. που αναφέρονται πιο πάνω).

- Δεν θα υπάρξει προσρόσητο δημοσιονομικό κόστος, αν υποθέσουμε ότι το κράτος δεν σκοπεύει να ξοφλήσει οριστικά αυτό το χρέος, αλλά να το ανανεώσει. Με άλλα λόγια, αντί το κράτος να δανειζεται από ξένους επενδυτές, θα μπορούσε μόνο για το 2024 να δανειστεί από ντόπιους επενδυτές. Έτσι, θα δοθεί η ευκαιρία για αυξημένη απόδοση στους ντόπιους καταναλωτές.

- Το ημερολόγιο έκδοσης χρέους για το 2024 δεν έχει ακόμα εκδοθεί, άρα δεν θα προκληθεί αβεβαιότητα στους ξένους επενδυτές που πιθανόν να ανέμεναν (βάση του ημερολογίου έκδοσης χρέους) ότι θα είχαν την ευκαιρία επένδυσης στην ανανέωση αυτού του χρέους για το 2024.

- Η μείωση της πλεονάζουσας ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα αναμένεται να ωθήσει τις τράπεζες να αυξήσουν τα καταθετικά επιτόκια, και έτσι να βοηθήσουν στην αποπληθωριστική τάση που αναμένεται από την πιθανή μείωση στην κατανάλωση.

Σημεία που χρήζουν προσοχής:

- Η πιο πάνω πρόταση αναμέ-

νεται να αποτελέσει επενδυτικό προϊόν και πιθανόν να μην καλύπτεται από το Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων (ΣΠΚ).

- Να περιοριστεί το ποσό το οποίο μπορεί ένας/μία καταναλωτής/τρια να επενδύσει (δηλαδή να επιβληθεί «οροφή») για να αποφευχθεί η συγκέντρωση ρίσκου για κάθε πιθανό επενδυτή σε ένα επενδυτικό προϊόν.

- Το κράτος να καθορίσει την προμήθεια των οργανισμών που θα το προωθήσουν, σε μερικές μονάδες βάσης (π.χ. 5 μονάδες βάσης (0,05%) για την προώθηση επένδυσης σε κρατικό ομόλογο ύψους 2 δισ. ευρώ, αντιστοιχούν σε προμήθεια 1 εκατομμυρίου). Θα πρέπει να υπάρξει πλήρης διαφάνεια για τους όρους έκδοσης του πιο πάνω προϊόντος.

Η διάρκεια του ομολόγου και οι νομικές πιυχές της πιο πάνω πρότασης θα πρέπει να εξεταστούν από το γραφείο διαχείρισης δημοσίου χρέους του υπουργείου Οικονομικών.

Πέραν της πιο πάνω πρότασης, είναι καιρός η Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού (Ε.Π.Α.) της Κυπριακής Δημοκρατίας να εξετάσει το θέμα της ανταγωνιστικότητας στον τραπεζικό τομέα. Με βάση τα στοιχεία της ΕΚΤ, μέχρι το τέλος του 2022 οι πέντε μεγαλύτερες τράπεζες στην Κύπρο κα-

τέχουν το 92% της αγοράς, ένα στοιχείο που τοποθετεί την Κύπρο στη 2η θέση των πιο συγκεντρωμένων –ή λιγότερο ανταγωνιστικών– αγορών της ΕΖ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό σε χώρες παρόμοιου μεγέθους με την Κύπρο, όπως η Μάλτα, φθάνει κοντά στο 75%. Αν και η πρότασή μας θα μπορούσε να βοηθήσει να μειωθεί η πλεονάζουσα ρευστότητα στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα, σίγουρα δεν μπορεί να βοηθήσει στο θέμα των δανειστικών επιτοκίων, αφού η τιμολόγηση των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, σε μια αγορά με χαμηλή ανταγωνιστικότητα, είναι δύσκολο να γίνεται προς όφελος του καταναλωτή. Η πρότασή μας δεν θα μπορέσει επίσης να βοηθήσει στη μείωση των προμηθειών και των χρεώσεων των τραπεζών, αφού η έλλειψη επαρκούς ανταγωνισμού στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα λειτουργεί ως τροχοπέδη για την ανταγωνιστική τιμολόγηση των προσφερόμενων υπηρεσιών, που παρατηρούμε σε άλλα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα.

Ο Ανδρέας Μιλιδώνης είναι καθηγητής χρηματοοικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου και ο Σταύρος Ζένιος καθηγητής χρηματοοικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου, και Κυπριακή Ακαδημία Επιστημών, Γραμμάτων, και Τεχνών.

Χρονιά ρεκόρ το 2023 για την επιβατική κίνηση

Οι επιδόσεις Αυγούστου, το μομέντουμ για τη χειμερινή σεζόν και οι εκτιμήσεις για τον επόμενο χρόνο στη βιομηχανία

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ο καλύτερος μήνας όλων των εποχών ο φετινός Αύγουστος, και το 2023 αναμένεται ότι θα είναι νέα χρονιά ρεκόρ από πλευράς επιβατικής κίνησης. Ενθαρρυντικά είναι και τα στοιχεία για τον προγραμματισμό αεροπορικών εταιρειών για τη χειμερινή περίοδο, με αριθμό αυτών να διατηρεί το 90% των προγραμμάτων τους και τον χειμώνα. Αυτό είναι ένα βήμα προς την κατεύθυνση του να καταστεί η Κύπρος ολόχρονος τουριστικός προορισμός. Σε συνέντευξη της στην «Κ» η Μαρία Κουρούπη, ανώτερη διευθύντρια Αεροπορικής Ανάπτυξης, Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας της Hermes Airports τονίζει ότι η Κύπρος πρέπει να εκμεταλλευτεί αυτό το μομέντουμ και να αξιοποιήσει την ευκαιρία να ενισχύσει την ζήτηση για τη χειμερινή σεζόν.

-Να δούμε πρώτα πώς κινήθηκε ο Αύγουστος και το πώς κινήθηκε η χρονιά μέχρι στιγμής.
-Ο Αύγουστος έκλεισε στο 1,5 εκατ. επιβάτες και είναι ο καλύτερος μήνας όλων των εποχών. Καταγράφεται γενικότερα μια σταθερή άνοδος, και εκτιμούμε ότι όσον αφορά την επιβατική κίνηση ο χρόνος θα κλείσει πάνω από το 2019. **-Και η χρονιά θα είναι η καλύτερη χρονιά επιβατικά;**

-Πιστεύω πως ναι. Πλέον κοιτάζουμε το 2024 και φαίνεται ότι ο χειμώνας θα είναι ακόμα καλύτερος από τον περσινό. Να σημειώσουμε ότι πέρσι, την περίοδο Νοεμβρίου-Μαρτίου, είχαμε 400 χιλιάδες θέσεις περισσότερες από την αντίστοιχη περίοδο του 2019-2020. Την αντίστοιχη φετινή περίοδο βάσει του προγραμματισμού των αεροπορικών εταιρειών αναμένουμε μια επιπλέον αύξηση 400 χιλιάδων θέσεων. Δηλαδή σε σχέση με τη χειμερινή περίοδο του 2019-2020, είμαστε 800 χιλιάδες θέσεις πιο πάνω, κάτι που αντιστοιχεί σε μια αύξηση 28% και αφορά όλους τους μήνες του χειμώνα και όχι μόνο τον Νοέμβριο ή τον Μάρτιο. Θεωρώ ότι αυτός ο προγραμματισμός δίνει μια σοβαρή προοπτική στην Κύπρο για να αναπτύξει τον ολόχρονο τουρισμό στη βάση προϊόντων και εμπειριών πέραν του ήλιου και της θάλασσας, κάτι που θα προσφέρει πολλά οφέλη σε σχέση και με τις προτεραιότητες της αειφορίας του προορισμού.

-Μπορεί η Κύπρος να καταστεί ολόχρονος προορισμός;

-Σίγουρα το σημαντικό είναι ότι μετά από πάρα πολλά χρόνια προσπαθειών, η αναλογία χειμερινής-καλοκαιρινής περιόδου σε επιβατική κίνηση από 20%-80% κυμαίνεται πλέον μεταξύ 25%-75%. Πιστεύω ότι για να καθιερωθεί ο ολόχρονος τουρισμός χρειάζεται να υπάρξει ανταπόκριση από όλους τους φορείς της τουριστικής βιομηχανίας, να εξευρεθούν λύσεις στο θέμα του προσωπικού των ξενοδοχείων, να δημιουργηθούν υποδομές και προϊόντα/βιωματικές εμπειρίες και να προωθηθούν σωστά. Αυτό που μας ανησυχεί είναι να μην δουλέψουν ικανοποιητικά οι πτήσεις που έχουν προγραμματιστεί με αποτέλεσμα η Κύπρος να χάσει την ευκαιρία, το μομέντουμ.

-Πέραν της χειμερινής περιόδου, οι προβλέψεις για τη νέα χρονιά είναι αισιόδοξες ότι θα είναι καλύτερες από τη φετινή;

«**Η μεγαλύτερη** πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η τουριστική βιομηχανία στην Κύπρο, είναι το να υπάρχει μια συνέπεια και ανάπτυξη στην στρατηγική και στο μήνυμα που βγαίνει προς τα έξω», επισημαίνει η κα Κουρούπη.

-Ναι, είμαστε αισιόδοχοι. Εκτός κάποιου απροόπτου γεγονότος, θεωρούμε ότι το 2024 θα είναι μια χρονιά σταθεροποίησης. Φέτος είχαμε μία αύξηση πέραν του 20%, και το 2024 αναμένουμε μια επιπλέον μικρή αύξηση, αλλά αυτό που προέχει είναι να διατηρήσουμε τη σταθερότητα στις πτήσεις και να συνεχίσουμε μια ανοδική πορεία.

-Πότε αναμένεται τελικά η πλήρης ανάκαμψη του τουρισμού;
-Νομίζω ότι πρέπει να δούμε πως θα κλείσουν οι τουριστικές αφίξεις και να δούμε πως προχωρά άλλα στοιχεία τα οποία είναι θετικά. Δηλαδή για τη φετινή χρονιά αυξήθηκε ποσοστιαία ο αριθμός των νέων δρομολογίων. Το 2019 τα νέα δρομολόγια ήταν γύρω στο 26% του συνόλου, φέτος είναι γύρω στο 46%, που σημαίνει ότι μπήκαν πολλά νέα δρομολόγια.

Αυτό σημαίνει ότι από τη μια κλείνουμε κενά που υπάρχουν και από την άλλη ότι μεγαλώνει το εύρος των προορισμών από τους οποίους η Κύπρος μπορεί να προσελκύσει τουρισμό. Το άλλο, που είναι επίσης πολύ θετικό και σχετίζεται και με μια διαχρονική αδυναμία που έχουμε, είναι ότι αυξήθηκαν οι εβδομαδιαίες συχνότητες για συγκεκριμένους προορισμούς, κάτι που δείχνει διείσδυση στις αγορές, που και τούτος είναι ένας στρατηγικός μας στόχος.

Νέες τάσεις

-Η τουριστική παλέτα των τουριστών της Κύπρου έχει αλλάξει.

Αεροπορικές εταιρείες με βάση την Κύπρο έβαλαν επιπλέον αεροπλάνα, και φέτος αποφάσισαν να κρατήσουν το 90% των προγραμμάτων τους και τον χειμώνα.

Είμαστε 800 χιλιάδες θέσεις πιο πάνω σε σχέση με τη χειμερινή περίοδο του 2019-2020, κάτι που αντιστοιχεί σε μια αύξηση 28%.

Ποιο είναι πλέον το νέο προφίλ του τουρίστα που επισκέπτεται την Κύπρο;

-Αυτή τη στιγμή επικαιροποιούμε την έρευνα για το προφίλ των επιβατών, επομένως αποτελέσματα δεν θα έχουμε μέχρι το τέλος του χρόνου. Φαίνεται όμως, από διάφορες πηγές και μιλώντας με τις αεροπορικές εταιρείες και αξιολογώντας και άλλα στοιχεία, ότι από την περίοδο της πανδημίας υπάρχει μια τάση προς τους μεμονωμένους επισκέπτες, χωρίς να σημαίνει ότι δεν εξακολουθούν να έρχονται οργανωμένα σύνολα. Νομίζω ότι είναι ένα θέμα το οποίο χρήζει περαιτέρω ανάλυσης από την ίδια τη βιομηχανία, γιατί πλέον υπάρχουν περισσότεροι μεμο-

νωμένοι επισκέπτες, νέες εθνικότητες με συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά τα καταλύματα που θα μείνουν και το πού θα κινηθούν στο νησί. Επομένως, αυτό που πρέπει να κάνουμε γενικά είναι να παντρέψουμε τις νέες τάσεις, τις νέες απαιτήσεις του κοινού, με το τι μπορούμε να προσφέρουμε.

Μαδρίτη και Βρυξέλλες -Ποιους στόχους έχει θέσει η Hermes Airports όσον αφορά νέους προορισμούς το επόμενο διάστημα;

-Οι στόχοι μας είναι να καλύψουμε κενά που υπάρχουν με ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν έξι ευρωπαϊκές πρωτεύουσες οι οποίες δεν εξυπηρετούνται -Βρυξέλλες, Μαδρίτη, Λισαβώνα, Λουξεμβούργο, Ταλίν και Λισαβώνα. Σε πρώτο στάδιο επικεντρωνόμαστε στις Βρυξέλλες και τη Μαδρίτη. Από εκεί και πέρα σημαντικός στόχος είναι η αύξηση και η σταθεροποίηση της ολόχρονης συνδεσιμότητας σε όσο το δυνατόν περισσότερους προορισμούς, και το τρίτο είναι η διείσδυση σε αγορές με το να αυξήσουμε την εβδομαδιαία συχνότητα των πτήσεων. Ένας μεσοπρόθεσμος στόχος είναι να πετύχουμε συνδεσιμότητα με μακρινούς προορισμούς, είτε προς ανατολή είτε προς δύση. Αλλά αυτό είναι ένας στόχος που χρειάζεται μια συλλογική προσπάθεια και με το κράτος και με άλλους φορείς, τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.

-Ποιοι προορισμοί μπορούν να είναι αυτοί;

-Έχουμε θέσει ως μεσοπρόθεσμο στόχο την έναρξη απευθείας πτήσεων προς την Αμερική, κοι-

τάζουμε επίσης προς την Ινδία και ευρύτερα στην Ασία.

-Υπάρχει ενδιαφέρον αεροπορικών εταιρειών να καλύψουν αυτά τα δρομολόγια;

- Πάντοτε το ενδιαφέρον είναι συνυφασμένο με τη ζήτηση. Υπάρχει μια βασική ζήτηση η οποία ταξιδεύει μέσω άλλου προορισμού προς την Κύπρο. Σίγουρα χρειάζεται συνεργασία πολλών εμπλεκομένων για το πώς επεκτείνεις τη ζήτηση και πώς αξιοποιούνται οι γειτονικοί προορισμοί, ούτως ώστε να υπάρχει μια συνεργασία και να δημιουργηθούν κάποιοι είδους προγράμματα που θα είναι συνδυαστικά με γειτονικούς προορισμούς. Για παράδειγμα αυτή την περίοδο βλέπουμε ότι οι Αμερικανοί και αμερικανικές αεροπορικές εταιρείες κατεβαίνουν προς την Ανατολική Μεσόγειο, και υπάρχει σημαντική αύξηση στις πτήσεις στην Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιορδανία, και αλλού. Επομένως, υπάρχει κινητικότητα στην περιοχή. Θα μπορούσαν λοιπόν να γίνουν πρωτοβουλίες και άλλες πρωτοβουλίες με διάφορα οργανωμένα σύνολα ή οργανωτές ταξιδιών, που δημιουργούν θεματικά προγράμματα για την περιοχή, και μέσω συνεργασιών να συμπεριληφθεί και η Κύπρος σε αυτά τα προγράμματα. Αυτό θα δώσει έναυσμα να αυξηθεί η ζήτηση ώστε να πειστούν οι αεροπορικές εταιρείες, οι οποίες επεκτείνονται στην περιοχή, να βάλουν απευθείας πτήσεις.

-Είναι προορισμοί που θα δούμε εντός του 2024;

-Οπωσδήποτε όχι. Για να γίνει χρειάζεται αρκετή δουλειά και συνεργασία πολλών φορέων.

Το μήνυμα προς τα έξω

-Είδαμε επίσης ότι η κλιματική

αλλαγή και οι πυρκαγιές διαφοροποιούν τη δημοτικότητα και το πόσο δημοφιλής είναι ένας προορισμός στην περιοχή μας. Επηρεάζει αυτό κατ'επέκταση και την Κύπρο;

-Αυτό είναι ένα θέμα το οποίο σίγουρα θα έχει περισσότερη βαρύτητα τα επόμενα χρόνια τόσο από πλευράς νομοθεσιών και υποχρεώσεων αλλά και όσον αφορά τη ζήτηση. Και θεωρώ ότι είναι μια πολύ καλή ευκαιρία να διαφοροποιηθεί η Κύπρος και να αρχίσει από τώρα να χτίζει ένα προϋόν το οποίο θα προσφέρεται ολόχρονα, θα μπορέσει να αναπτύξει τις περιόδους μη αιχμής, χωρίς να σημαίνει ότι θα βάλε «X» στον ήλιο και τη θάλασσα. Πέρα από την κλιματική αλλαγή και την παρατηρούμενη ζέση, ο κόσμος πλέον έχει γίνει πιο ευαίσθητος στο τι προσφέρει ένας προορισμός. Αποζητά πιο αυθεντικές εμπειρίες, πιο βιωματικές. Θέλει να ξέρει ότι τα καταλύματα στα οποία μένει έχουν περιβαλλοντικές ευαισθησίες, οι οποίες είναι πιστοποιημένες και δεν κάνουν green washing, λαμβάνουν υπόψη τις ευρύτερες κοινωνικές πρακτικές που εφαρμόζονται κ.λπ. Η Κύπρος έχει πάρα πολλά πράγματα που μπορεί να εξελίξει και αυτό θα της δώσει μια καλή διαφοροποίηση και συγκριτικό πλεονέκτημα. Για να γίνουν όλα αυτά χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια από όλους, αλλαγή κουλτούρας, να κτίσουμε στα καλά πράγματα που έχουμε, και μια εκβάθους αναθεώρηση πολλών πραγμάτων. Έχω την άποψη ότι η μαγιά υπάρχει.

Οι επαγγελματίες αλλά και γενικά ο κόσμος της Κύπρου έχει στην ψυχή του το αίσθημα της αυθεντικότητας και της φιλοξενίας και νομίζω ότι πρέπει να βοηθηθούν όλοι οι επαγγελματίες να τα αναπτύξουν.

-Ποια νομίζετε ότι είναι η μεγαλύτερη πρόκληση της τουριστικής βιομηχανίας στην Κύπρο;

-Νομίζω το να υπάρχει μια συνέπεια και ανάπτυξη στη στρατηγική και στο μήνυμα που βγαίνει προς τα έξω. Θεωρώ ότι βελτιώθηκε σε μεγάλο βαθμό η συνεργασία μεταξύ των φορέων, αν και υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω αξιοποίηση της δυναμικής. Θεωρώ ότι η ανταλλαγή και καταγραφή πληροφοριών μεταξύ των εταιρειών όχι μόνο για τα αποτελέσματα της Κύπρου σε επιβατική κίνηση είτε είναι κρατήσεις στα ξενοδοχεία, προτιμήσεις των τουριστών, αλλά και στο τι συμβαίνει στο εξωτερικό πρέπει να θεσμοθετηθεί άμεσα γιατί τα πράγματα αλλάζουν πάρα πολύ γρήγορα και πρέπει να είμαστε όλοι σε εγρήγορση. Μέχρι στιγμής, ο καθένας λειτουργεί μέσα στα δικά του πλαίσια και γίνονται επιμέρους πρωτοβουλίες, αλλά σίγουρα υπάρχει πολύ περιθώριο βελτιώσεων.

Η πληροφορηση δεν πρέπει να είναι μόνο κοιτάζοντας πίσω, αλλά και κοιτάζοντας μπροστά. Με ρώτησες πριν για την κλιματική αλλαγή. Η κλιματική αλλαγή είναι μια ολόκληρη κουλτούρα, δεν είναι μόνο περιβαλλοντικές οι αλλαγές, αλλά και οικονομικές και κοινωνικές και διαμορφώνει ένα ολόκληρο παγκόσμιο σκηνικό, μια νέα φουρνιά ανθρώπων, όπως και η τεχνολογία, που θα επηρεάσει οπωσδήποτε και τον τομέα του τουρισμού.

Τουρίστες στα κατεχόμενα

-Ένα από τα θέματα που προβάλλεται έντονα τους τελευταίους μήνες είναι ότι αριθμός τουριστών καταλήγει στα κατεχόμενα. Είπατε ότι είναι σε εξέλιξη μια έρευνα, φαντάζομαι καταγράφεται και τούτο το στοιχείο;

-Είναι ένα από τα ερωτήματα τα οποία τίθενται στην έρευνα και θεωρώ ότι θα έχουμε αξιοποίησιμα αποτελέσματα, τουλάχιστον από δικής μας πλευράς. Ίσως το κράτος

να έχει και άλλους τρόπους εξακρίβωσης αυτών των αριθμών. Από την άλλη, είναι γεγονός ότι τα κατεχόμενα είναι εν δυνάμει ανταγωνιστές μας και αυτό που μπορούμε να κάνουμε εμείς είναι να διαφυλάξουμε τη συνδεσιμότητα στα δύο νόμιμα αεροδρόμια της Κύπρου και από εκεί και πέρα πρέπει να κάνουμε ότι χρειάζεται για να μεγιστοποιήσουμε τους αριθμούς των επισκεπτών που μένουν εδώ.

Αυξάνουν πτήσεις τον χειμώνα

-Πού οφείλεται η αύξηση της χειμερινής σεζόν;

-Καταρχάς, στο γεγονός ότι εταιρείες που έχουν βάση στην Κύπρο έβαλαν επιπλέον αεροπλάνα, και φέτος αποφάσισαν να κρατήσουν το 90% των προγραμμάτων τους και τον χειμώνα. Αυτό δεν είναι κάτι που πρέπει να θεωρήσουμε ως δεδομένο αλλά κάτι που εμείς ως Κύπρος πρέπει να το αξιοποιήσουμε και να επενδύσουμε ούτως ώστε και να έρθουν με καλές πληρότητες και να φύγουν ευχαριστημένοι οι επισκέπτες. Επίσης

οφείλεται και στο γεγονός ότι και άλλες αεροπορικές εταιρείες που προσφέρουν και ανταποκρίσεις μέσω των βάσεων τους συνεχίζουν ή αυξάνουν τις πτήσεις τους. Σε κάθε περίπτωση, οι αριθμοί και ο προγραμματισμός των αεροπορικών εταιρειών καταδεικνύει πρωτίστως μια εμπιστοσύνη προς την Κύπρο -ακόμα και για τις περιόδους μη αιχμής- και τούτο είναι αποτέλεσμα προσπάθειας που γίνονται διαχρονικά τόσο από τη Hermes Airports αλλά και από άλλους φορείς και από άλλα σύνολα.

ΟΜΙΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΟΜΙΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΜΗΝΙΑ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΣΤΙΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

- Κέρδος μετά τη φορολογία για την 1^η εξαμηνία 2023 στα €160,2 εκατ.

• Σταθερή Κεφαλαιακή θέση: Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) 20,8%¹ και Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας 26,5%¹, υπερβαίνοντας κατά πολύ τις ελάχιστες εποπτικές απαιτήσεις

Βασικά στοιχεία Λογαριασμού Αποτελεσμάτων (€ εκατ.)	1 ^η Εξαμηνία 2023	1 ^η Εξαμηνία 2022 ΔΠΧΑ 17	Ετήσια Δ	Τριμηνία 2023	1 ^η Τριμηνία 2023	Τριμηνιαία Δ
Καθαρά έσοδα από τόκους	235,4	133,1	+77%	127,3	108,1	+18%
Σύνολο καθαρών εσόδων	293,4	181,9	+61%	158,5	134,9	+17%
Σύνολο εξόδων	(126,1)	(139,0)	-9%	(61,7)	(64,3)	-4%
Κέρδος πριν τα καθαρά κέρδη από διαγραφή χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που επιμετρούνται στο αποθεζόμενο κόστος και (ζημιές απομείωσης)/αναστροφή ζημιών απομείωσης	167,3	42,9	+290%	96,8	70,6	+37%
(Ζημιές απομείωσης)/αναστροφή ζημιών απομείωσης χρηματοοικονομικών μέσων και μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	(9,4)	11,2	-38%	4,5	(13,8)	-237%
Έξοδα αναδιάρθρωσης	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
Αρνητική υπεραξία	0,0	4,8	-100%	(0,0)	0,0	-200%
Φορολογία	(20,0)	(3,1)	+543%	(12,4)	(7,6)	+63%
Κέρδος για την περίοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	141,0	56,4	+150%	90,5	50,5	+79%
Κέρδος από διάθεση ομάδας εκποίησης που κατέχεται προς πώληση	20,7	0,0	-	0,0	20,7	-100%
Ζημιά για την περίοδο από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(1,6)	(3,4)	-55%	(0,0)	(1,6)	-100%
Κέρδος για την περίοδο	160,2	52,9	+203%	90,5	69,7	+30%

Το κέρδος που αναλογεί στους κατόχους μετοχών της μητρικής εταιρείας για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε €160,2 εκατ. σε σύγκριση με κέρδος €52,9 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2022. Η απόδοση των ενσώματων ιδίων κεφαλαίων (ROTE) (ετσιοποιημένη) ανήλθε σε 27,5% για την 1^η εξαμηνία του 2023 σε σύγκριση με 9,7% την 1^η εξαμηνία του 2022.

Τα καθαρά έσοδα από τόκους για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθαν σε €235,4 εκατ., αυξημένα κατά 77% σε σύγκριση με €133,1 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2022.

Η αύξηση οφειλόταν κυρίως στην αύξηση στα έσοδα από τόκους από καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες και άλλες τράπεζες και χρεόγραφα μετά τις συνεχιζόμενες αυξήσεις των επιτοκίων που ανακοινώθηκαν από την ΕΚΤ. Επιπρόσθετα, τα έσοδα από τόκους από το δανειακό χαρτοφυλάκιο είναι υψηλότερα λόγω της αύξησης των βασικών επιτοκίων δανεισμού και της αντανάκλασης του πλήρους αντίκτυπου στην 1^η εξαμηνία του 2023 της απόκτησης μέρους του χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων από την RCB Bank κατά την διάρκεια του 2022.

Αυτή η αύξηση αντισταθμίστηκε εν μέρει από τους αυξημένους τόκους στο δανειακό χαρτοφυλάκιο για την 1^η εξαμηνία του 2023 που σχετίζονται συγκεκριμένα με τα έξοδα από τόκους που προέκυψαν από την έκδοση επιλέξιμων μέσων MREL (απαιτήση ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων) και έξοδα από τόκους σε τίτλους ΜΑΚ1 και ΜΑΚ2². Επίσης, το όφελος στα καθαρά έσοδα από τόκους από τον δανεισμό σε Στοχευμένες Πράξεις Μακροπρόθεσμης Αναχρηματοδότησης (ΣΠΜΑ/TLTROs) ύψους περίπου €11,6 εκατ. που αναγνωρίστηκε την 1^η εξαμηνία του 2022 έπαψε να υφίσταται από τον Νοέμβριο του 2022, μετά την αλλαγή των όρων στις ΣΠΜΑ που εισήγαγε η ΕΚΤ.

Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο (σε ετσιοποιημένη βάση) του Ομίλου για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε 2,41% σε σύγκριση με 1,44% για την 1^η εξαμηνία του 2022 (2022: 1,60%). Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο (σε ετσιοποιημένη βάση) επηρεάστηκε θετικά από την αύξηση στα καθαρά έσοδα από τόκους, λόγω των αλλαγών στο περιβάλλον των επιτοκίων όπως εξηγήθηκε πιο πάνω, παρά την αύξηση του μέσου όρου των τοκοφόρων περιουσιακών στοιχείων. Η αύξηση του μέσου όρου των τοκοφόρων περιουσιακών στοιχείων οφείλεται κυρίως στην αύξηση των μετρητών και καταθέσεων σε Κεντρικές Τράπεζες ως αποτέλεσμα κυρίως της αύξησης στις καταθέσεις πελατών κατά τη διάρκεια του 2022.

Το σύνολο των μη επιτοκιακών εσόδων για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε €58,0 εκατ. και αυξήθηκε κατά 19% σε σύγκριση με €48,8 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2022. Το σύνολο των μη επιτοκιακών εσόδων για την 1^η εξαμηνία του 2023 αποτελείται από τα καθαρά έσοδα δικαιωμάτων και προμηθειών ύψους €36,6 εκατ., τα καθαρά κέρδη από διάθεση και επανεκτίμηση ξένου συναλλάγματος και χρηματοοικονομικών μέσων ύψους €6,4 εκατ., τα καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες ύψους €9,3 εκατ. και τα άλλα έσοδα ύψους €5,7 εκατ. Η αύξηση σε ετήσια βάση οφειλόταν κυρίως στα αυξημένα καθαρά έσοδα δικαιωμάτων και προμηθειών και στα καθαρά κέρδη από διάθεση και επανεκτίμηση ξένου συναλλάγματος και χρηματοοικονομικών μέσων.

Τα συνολικά έξοδα για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθαν σε €126,1 εκατ. και σε σύγκριση με €139,0 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2022 σπείρισαν μείωση 9%, κυρίως λόγω της μείωσης στα έξοδα προσωπικού αντισταθμιζόμενα εν μέρει από υψηλότερα διοικητικά και άλλα έξοδα.

Οι ζημιές απομείωσης χρηματοοικονομικών μέσων, ανήλθαν σε €4,8 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2023 σε σύγκριση με αναστροφή ζημιών απομείωσης ύψους €13,4 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2022.

Οι ζημιές απομείωσης στα λοιπά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που πραγματοποιήθηκαν την 1^η εξαμηνία του 2023 σχετίζονται κυρίως με την αξία των περιουσιακών στοιχείων αποζημίωσης ΠΠΣ και των εισπρακτέων απαιτήσεων. Αυτές οφειλόταν από την επικαιροποίηση των μοντέλων πιθανότητας αθέτησης (PD) του ΔΠΧΑ 9 για να αντικατοπτρίζουν τις τελευταίες ισχύουσες μακροοικονομικές προβλέψεις και για να ληφθούν υπόψη οι αναμενόμενες αυξήσεις των αθετήσεων στο δανειακό χαρτοφυλάκιο που συνδέεται με τα επιτόκια EURIBOR ως συνέπεια της αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ. Αυτές οι χρεώσεις αντισταθμίστηκαν ως επί το πλείστον από την εισαγωγή της παραμέτρου πιθανότητας πλήρους εξόφλησης για τους σκοπούς του ΔΠΧΑ 9 από την 1^η τριμηνία του 2023.

Επιπρόσθετα, αυτό αντισταθμίζεται μερικώς από την αναστροφή των ζημιών απομείωσης στο δανειακό χαρτοφυλάκιο την 1^η εξαμηνία του 2023. Όσον αφορά τις αλλαγές που σχετίζονται με το μοντέλο απομείωσης, παρουσιάστηκε καθαρή επίπτωση από την επικαιροποίηση των μοντέλων πιθανότητας αθέτησης (PD) του ΔΠΧΑ 9 για να αντικατοπτρίζουν τις τελευταίες ισχύουσες μακροοικονομικές προβλέψεις και για να ληφθούν υπόψη οι αναμενόμενες αυξήσεις των αθετήσεων στο δανειακό χαρτοφυλάκιο που συνδέεται με τα επιτόκια EURIBOR ως συνέπεια της αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ. Αυτές οι χρεώσεις αντισταθμίστηκαν ως επί το πλείστον από την εισαγωγή της παραμέτρου πιθανότητας πλήρους εξόφλησης για τους σκοπούς του ΔΠΧΑ 9 από την 1^η τριμηνία του 2023.

Ο δείκτης κόστους ζημιών απομείωσης έναντι των δανείων και απαιτήσεων (σε ετσιοποιημένη βάση) για την 1^η εξαμηνία του 2023 και την 1^η εξαμηνία του 2022 ανήλθε σε 0,03%, και -0,25% αντίστοιχα. Αναπροσαρμόζοντας την επανεκτίμηση των ταμειακών ρώνων του περιουσιακού στοιχείου αποζημίωσης που σχετίζεται με το ΠΠΣ, ο δείκτης κόστους ζημιών απομείωσης έναντι των δανείων και απαιτήσεων (σε ετσιοποιημένη βάση) για την 1^η εξαμηνία του 2023 και την 1^η εξαμηνία του 2022 ανήλθε σε 0,24% και -0,11% αντίστοιχα.

Οι ζημιές απομείωσης μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθαν σε €4,5 εκατ. και αυξήθηκαν σε σύγκριση με €2,3 εκατ. την 1^η εξαμηνία του 2022. Οι ζημιές απομείωσης μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνουν ποσό που σχετίζεται με ζημιές απομείωσης αποθεμάτων ακινήτων που προκύπτουν από την επανεκτίμηση των καθαρών ρευστοποιήσιμων αξιών (NRV) του χαρτοφυλακίου ιδιόκτητων ακινήτων (REOs), λαμβάνοντας υπόψη τις επιπρόσθετες εκπτώσεις λόγω μειωμένης ζήτησης.

Την 1^η εξαμηνία του 2022, αναγνωρίστηκε στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων αρνητική υπεραξία ύψους €4,8 εκατ. ως αποτέλεσμα της απόκτησης μέρους του εξυπηρετούμενου δανειακού χαρτοφυλακίου (Μέρος Α/Tranche Α και Μέρος Β/Tranche Β) από την RCB Bank, που αντιπροσώπευε τη διαφορά μεταξύ της εulογης αξίας της πληρωτέας αντιπαροχής και της καθαρής εulογης αξίας αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν και των αναληφθέντων υποχρεώσεων.

Το κέρδος πριν τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε €161,1 εκατ. σε σύγκριση με €59,5 εκατ. την 1^η εξαμηνία του 2022. Οι κυριότεροι παράγοντες της αύξησης ήταν τα αυξημένα συνολικά καθαρά έσοδα και τα μειωμένα έξοδα προσωπικού, που αντισταθμίστηκαν εν μέρει από τις υψηλότερες ζημιές απομείωσης που πραγματοποιήθηκαν την 1^η εξαμηνία του 2023.

Η ζημιά από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε €1,6 εκατ. σε σύγκριση με €3,4 εκατ. για την 1^η εξαμηνία του 2022 (2^η τριμηνία 2023: μηδενική, 1^η τριμηνία 2023: €1,6 εκατ. ζημιά).

Το κέρδος από διάθεση ομάδας εκποίησης που κατέχεται προς πώληση για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε €20,7 εκατ. και αφορά την πώληση της APS Cyprus μετά την ολοκλήρωση του Project Starlight.

Η φορολογία για την 1^η εξαμηνία του 2023 ανήλθε σε φορολογική χρέωση ύψους €20,0 εκατ. (1^η εξαμηνία 2022: €3,1 εκατ. φορολογική χρέωση), που περιλαμβάνει τρέχουσα φορολογική χρέωση ύψους €19,5 εκατ. στα φορολογητέα κέρδη (1^η εξαμηνία 2022: €2,7 εκατ. φορολογική χρέωση) και χρέωση αναβαλλόμενης φορολογίας ύψους €0,5 εκατ. (1^η εξαμηνία 2022: €0,4 εκατ. χρέωση αναβαλλόμενης φορολογίας).

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης			
Βασικά στοιχεία Κατάστασης Οικονομικής Θέσης (€ εκατ.)	30.06.2023	31.12.2022 (αναπροσαρμοσμένα)	Δ
Μεικτά δάνεια	6.286	6.223	+1%
Μεικτά Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ)	562	610	-8%
Μεικτά Εξυπηρετούμενα Δάνεια	5.724	5.613	+2%
Καθαρά δάνεια και απαιτήσεις	6.101	6.033	+1%
Επενδύσεις σε στοιχεία ενεργητικού	13.654	13.281	+3%
<i>Εκ των οποίων: Μετρητά και καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες και καταθέσεις σε άλλες τράπεζες</i>	8.736	8.749	-0%
<i>Εκ των οποίων: Επενδύσεις σε χρεόγραφα</i>	4.800	4.424	+8%
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων	20.172	19.965	+1%
Καταθέσεις και άλλοι λογαριασμοί πελατών	15.722	15.928	-1%
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους μετοχών της μητρικής εταιρείας	1.289	1.130	+14%

Στις 30 Ιουνίου 2023, το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου ανήλθε σε €20,2 δισ., και αυξήθηκε κατά 1% σε σύγκριση με €20,0 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Η αύξηση αντικατοπτρίζεται στην καθαρή αύξηση στις επενδύσεις σε χρεόγραφα και στις καταθέσεις σε άλλες τράπεζες. Η καθαρή μεταβολή στις καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες λόγω των εσόδων που εισπράχθηκαν από την ολοκλήρωση του Project Starlight, την έκδοση του Ομολόγου Μειωμένης Εξασφάλισης (Tier 2 Subordinated Notes) αντισταθμίστηκε εν μέρει από την μείωση στις καταθέσεις πελατών, την αύξηση στα διαθέσιμα κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την αύξηση των επενδύσεων του Ομίλου σε Χρεόγραφα και σε καταθέσεις σε άλλες τράπεζες.

Στις 30 Ιουνίου 2023, οι καταθέσεις πελατών ανήλθαν σε €15,7 δισ. (31 Δεκεμβρίου 2022: €15,9 δισ.) και μειώθηκαν κατά 1% από το τέλος του έτους του 2022. Αποτελούνταν από καταθέσεις σε Ευρώ ύψους €14,6 δισ. (31 Δεκεμβρίου 2022: €14,7 δισ.) και καταθέσεις σε ξένα νομίσματα, ύψους €1,1 δισ. (31 Δεκεμβρίου 2022: €1,2 δισ.) κυρίως σε Αμερικάνικα Δολάρια. Ο Όμιλος διαθέτει κυρίως καταθέσεις από νοικοκυριά και περίπου 69% των συνολικών καταθέσεων πελατών προ스타θύνεται από το Σχέδιο Εγγύησης Καταθέσεων.

Το μερίδιο αγοράς καταθέσεων³ της Τράπεζας στις 30 Ιουνίου 2023 διαμορφώθηκε σε 30,2% σε σύγκριση με 30,7% στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Το μερίδιο αγοράς καταθέσεων στις 30 Ιουνίου 2023 αποτελείται από 38,0% καταθέσεις από νοικοκυριά (31 Δεκεμβρίου 2022: 38,4%) και 20,7% καταθέσεις από μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (31 Δεκεμβρίου 2022: 21,1%).

Ο δείκτης καθαρών δανείων προς καταθέσεις ήταν στο 38,8% στις 30 Ιουνίου 2023 σε σύγκριση με 39,1% στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Αναπροσαρμοσμένοι για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση, ο δείκτης καθαρών δανείων προς καταθέσεις μειώνεται στο 37,9% στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

Η χρηματοδότηση από Κεντρικές Τράπεζες ανήλθε σε €2,3 δισ. στις 30 Ιουνίου 2023 (31 Δεκεμβρίου 2022: €2,3 δισ.). Τον Ιούνιο του 2021, λόγω των ευνοϊκών όρων δανεισμού και παρά την άνετη θέση ρευστότητας, η Τράπεζα συμμετείχε στην 8^η σειρά δανεισμού σε Στοχευμένες Πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (ΣΠΜΑ ΙΙΙ) ύψους €2,3 δισ. Ο δανεισμός είναι για διάρκεια 3 ετών (26 Ιουνίου 2024) και η Τράπεζα έχει τη δυνατότητα αποπληρωμής (μερικώς ή πλήρως) σε τριμηνιαία βάση αρχίζοντας από τον Ιούνιο του 2022 και μετά. Σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αποφάσισε να τροποποιήσει τους ευνοϊκούς όρους δανεισμού του TLTRO από τις 23 Νοεμβρίου 2022 ορίζοντας το επιτόκιο δανεισμού ίσο με το μέσο επιτόκιο της Διευκόλυνσης Αποδοχής Καταθέσεων της ΕΚΤ από την ημερομηνία αυτή και μετά.

Τα εκδοθέντα ομόλογα ανήλθαν στα €436 εκατ. στις 30 Ιουνίου 2023, σε σύγκριση με €232 εκατ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Η αύξηση στο δανειακό κεφάλαιο σχετίζεται με την έκδοση του Ομολόγου Μειωμένης Εξασφάλισης (Tier 2 Subordinated Notes) ύψους €200 εκατ. τον Μάρτιο του 2023.

Ρευστότητα

Η Οδηγία Κεφαλαιακών Απαιτήσεων (CRD IV)/Κανονισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων (CRR) καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των μέτρων ρευστότητας, όπως ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (ΔΚΡ - LCR) και ο Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (ΔΚΣΧ - NSFR). Στις 30 Ιουνίου 2023, ο Όμιλος συμμορφώθηκε με όλες τις εποπτικές απαιτήσεις ρευστότητας.

Ο ΔΚΡ του Ομίλου στις 30 Ιουνίου 2023 ανήλθε στο 499% σε σύγκριση με 444% στις 31 Δεκεμβρίου 2022, που είναι πάνω από το ελάχιστο εποπτικό όριο του ΔΚΡ του 100%. Στις 30 Ιουνίου 2023 το πλεόνασμα ρευστότητας του ΔΚΡ ανήλθε σε €7,2 δισ. σε σύγκριση με €6,8 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Ο δείκτης ΔΚΡ στις 30 Ιουνίου 2023, αναπροσαρμοσμένος για την πλήρη αποπληρωμή των TLTRO μειώνεται στο 475% περίπου.

Ο ΔΚΣΧ του Ομίλου στις 30 Ιουνίου 2023 ανήλθε στο 206% σε σύγκριση με 184% στις 31 Δεκεμβρίου 2022, που είναι πάνω από το 100% του ελάχιστου δεσμευτικού ΔΚΣΧ που εισήχθη, και ισχύει από τον Ιούνιο του 2021 σύμφωνα με τον Κανονισμό Κεφαλαιακών Απαιτήσεων ΙΙ (ΚΚΑ-CRR ΙΙ). Στις 30 Ιουνίου 2023 το πλεόνασμα ρευστότητας του ΔΚΣΧ ανήλθε σε €8,3 δισ. και αυξήθηκε σε σύγκριση με τα €7,8 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

Επιπρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τις απαιτήσεις ρευστότητας θα παρέχονται στις Δημοσιοποιήσεις με βάση τον Πυλώνα ΙΙΙ για την εξαμηνία που έληξε στις 30 Ιουνίου 2023, οι οποίες θα είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.hellenicbank.com (Σχέσεις Επενδυτών).

Ποιότητα Χαρτοφυλακίου Χορηγήσεων

Στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης προσπάθειας απομόχλευσης των ΜΕΔ, η Τράπεζα ολοκλήρωσε τη διάθεση ενός χαρτοφυλακίου ΜΕΔ με μεικτή λογιστική αξία €0,7 δισ. την 1^η τριμηνία του 2023 ως μέρος του Project Starlight. Οι αναφορές σε αναπροσαρμοσμένα στοιχεία και οι Εναλλακτικοί Δείκτες Απόδοσης (ΕΔΑ) που γνωστοποιούνται στην Ανακοίνωση αυτή στις 31 Δεκεμβρίου 2022 αναφέρονται σε χαρτοφυλάκια ΜΕΔ που ταξινομούνται ως ομάδες εκποίησης που κατέχονται για πώληση, τα οποία εξαιρούνται. Όπου τα στοιχεία γνωστοποιούνται αναπροσαρμοσμένα, αυτό αναφέρεται ως «Αναπροσαρμοσμένα για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση». Όπου τα στοιχεία και οι ΕΔΑ που γνωστοποιούνται παρουσιάζονται σε διαφορετική βάση, αυτό αναφέρεται.

Project Starlight

Στις 30 Μαρτίου 2023, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση του Project Starlight, μια συμφωνία που αρχικά ανακοινώθηκε στις 11 Απριλίου 2022.

Το Project Starlight αναφέρεται στην πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων («ΜΕΔ»), του χαρτοφυλακίου ιδιόκτητων ακινήτων (REOs) και στην πώληση της APS Debt Servicing Cyprus Ltd («APS Debt Servicer»). Το Έργο, ήταν μία συναλλαγή πακέτο που περιλάμβανε (α) την τιτλοποίηση ΜΕΔ ύψους περίπου €1,4 δισ.⁴ (το «Χαρτοφυλάκιο Starlight») στις 31 Δεκεμβρίου 2022 και (β) την πώληση της πλατφόρμας της Τράπεζας, APS Debt Servicer, στη Themis Portfolio Management Ltd (έμμεση θυγατρική της Oxalis Holding S.A.R.L. («Oxalis»), την οποία οντότητα διαχειρίζεται και συμβουλεύει η Pacific Investment Management Company LLC («PIMCO»), και (γ) τη μακροπρόθεσμη συμφωνία αποκλειστικής εξυπηρέτησης για τη διαχείριση του υπολειπόμενου χαρτοφυλακίου ΜΕΔ της Τράπεζας και τυχόν πρόσθετες μελλοντικές αθετήσεις που ενδέχεται να προκύψουν (η «Συναλλαγή»).

Το Project Starlight έχει μειώσει σημαντικά τον κίνδυνο στον ισολογισμό της Τράπεζας, μειώνοντας τον προσαρμοσμένο δείκτη ΜΕΔ εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων («ΠΠΣ») σε 3,3% στις 30 Ιουνίου 2023 από 13,5% στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Συμπεριλαμβανομένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ, ο προσαρμοσμένος δείκτης ΜΕΔ μειώθηκε σε 8,9% στις 30 Ιουνίου 2023 από 19,2% στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Αυτό επιτρέπει στην Τράπεζα να ομαλοποιήσει τον δείκτη κόστους ζημιών απομείωσης έναντι των δανείων και απαιτήσεων, καθώς και να επωφεληθεί από τα έσοδα από τόκους που απορρέουν από την παρακράτηση του 66,7% των Ομολογίων Υψηλής (Senior) εξοφλητικής προτεραιότητας.

Η ολοκλήρωση της Συναλλαγής έχει θετικό κεφαλαιακό αντίκτυπο περίπου 70 μ.β., στον δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1), αντικατοπτρίζοντας την απονεοποίηση του χαρτοφυλακίου, τις επενδύσεις της Τράπεζας στις Ομολογίες Υψηλής και Μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας ύψους €117,7 εκατ.⁵, όπως και το κέρδος από την πώληση της APS Debt Servicer (€20,7 εκατ.).

Μέσω της συμφωνίας για τη διαχείριση του εναπομείναντος χαρτοφυλακίου ΜΕΔ, καθώς και ΜΕΔ που τυχόν να προκύψουν μελλοντικά, η Τράπεζα αναμένει να επιτύχει μεγαλύτερη απομόχλευση ΜΕΔ από τη συνεργασία της με την PIMCO δεδομένης της μακροχρόνιας εμπειρίας και ιστορικού επίδοσής της στη διαχείριση ΜΕΔ στην Ευρώπη.

Μείωση μη εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ)

Τα ΜΕΔ όπως ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) για τον Όμιλο, ανήλθαν στα €562 εκατ. στις 30 Ιουνίου 2023 και μειώθηκαν κατά 58% σε σύγκριση με €1.335 εκατ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022 (τα ΜΕΔ εξαιρουμένου των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ ανήλθαν σε €0,2 δισ. στις 30 Ιουνίου 2023 και €1,0 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022). Η μείωση την 1^η εξαμηνία του 2023 οφείλεται κυρίως στην ολοκλήρωση του Project Starlight.

HELLENIC BANK

Αναπροσαρμοσμένα για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση, τα ΜΕΔ ανήλθαν σε €610 εκατ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022: σημειώνοντας μείωση ύψους 8% στις 30 Ιουνίου 2023 (τα ΜΕΔ εξαιρουμένου των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ ανήλθαν σε €0,2 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2022).

Ο δείκτης ΜΕΔ στις 30 Ιουνίου 2023 ήταν 8,9% σε σύγκριση με 19,2% στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Ο δείκτης των ΜΕΔ εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ, στις 30 Ιουνίου 2023 ήταν 3,3% (31 Δεκεμβρίου 2022: 13,5%). Η μείωση την 1^η εξαμηνία του 2023 οφείλεται κυρίως στην ολοκλήρωση του Project Starlight. Αναπροσαρμοσμένος για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση, ο δείκτης ΜΕΔ μειώθηκε στο 9,8% στις 31 Δεκεμβρίου 2022, ενώ ο δείκτης ΜΕΔ εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ ήταν 3,6% στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

Ο δείκτης καθαρών ΜΕΔ στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων στις 30 Ιουνίου 2023 διαμορφώθηκε στο 1,9% (31 Δεκεμβρίου 2022: 3,0%), ενώ ο δείκτης καθαρών ΜΕΔ στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ στις 30 Ιουνίου 2023 ήταν στο 0,5% (31 Δεκεμβρίου 2022: 1,4%). Αναπροσαρμοσμένος για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση, ο δείκτης καθαρών ΜΕΔ στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων στις 31 Δεκεμβρίου 2022 ήταν στο 2,1%, ενώ ο δείκτης καθαρών ΜΕΔ στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, ήταν 0,5% στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

Συνολικές συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης

Οι συνολικές συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης του Ομίλου, ανήλθαν σε €184 εκατ. στις 30 Ιουνίου 2023 (31 Δεκεμβρίου 2022: €738 εκατ.) και αντιπροσώπευαν το 2,9% των συνολικών μεκτών δανειών και απαιτήσεων (31 Δεκεμβρίου 2022: 10,6%). Οι συνολικές συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης στην αξία των μεκτών δανειών και απαιτήσεων εξαιρουμένων των δανειών και απαιτήσεων που καλύπτονται από το ΠΠΣ ήταν 2,5% στις 30 Ιουνίου 2023 (31 Δεκεμβρίου 2022: 12,1%). Η μείωση κατά τη διάρκεια της εξαμηνίας που έληξε στις 30 Ιουνίου 2023 οφείλεται κυρίως στο Project Starlight. Αναπροσαρμοσμένος για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση ο δείκτης συνολικών συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης στην αξία των μεκτών δανειών και απαιτήσεων στις 31 Δεκεμβρίου 2022 ήταν 3,0%, ενώ εξαιρουμένων των δανειών και απαιτήσεων που καλύπτονται από το ΠΠΣ ο δείκτης στις 31 Δεκεμβρίου 2022 ήταν 2,7%.

Ο δείκτης κάλυψης προβλέψεων των ΜΕΔ ήταν στο 33% στις 30 Ιουνίου 2023 (31 Δεκεμβρίου 2022: 55%), ενώ εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ, ο δείκτης αναπροσαρμόζεται στο 51% στις 30 Ιουνίου 2023 (31 Δεκεμβρίου 2022: 70%). Αναπροσαρμοσμένος για χαρτοφυλάκια που κατέχονται προς πώληση ο δείκτης κάλυψης προβλέψεων των ΜΕΔ στις 31 Δεκεμβρίου 2022 ήταν 31%, ενώ εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ στις 31 Δεκεμβρίου 2022 ο δείκτης ήταν 51%.

Διαχείριση κεφαλαίου

Ο στόχος της πολιτικής κεφαλαίου και μόχλευσης της Τράπεζας είναι να διατηρεί επαρκή επίπεδα κεφαλαίου και μόχλευσης και δείκτων με συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του νομικού και κανονιστικού πλαισίου καθώς επίσης και τα εσωτερικά κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας που έχουν τεθεί, διαφυλάσσοντας ταυτόχρονα τα βέλτιστα συμφέροντα των μετόχων και υποστηρίζοντας την επιχειρηματική στρατηγική του Ομίλου.

Η θέση του Ομίλου και της Τράπεζας σχετικά με τα εποπτικά κεφαλαία, τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία, τους δείκτες κεφαλαίου και δείκτη μόχλευσης, με μεταβατικές διατάξεις ΔΠΧΑ 9⁶⁷, κατά την ημερομηνία αναφοράς, που υπερβαίνουν τις ελάχιστες εποπτικές απαιτήσεις, παρουσιάζονται πιο κάτω:

Εποπτικά Κεφάλαια	Ο Όμιλος		Η Τράπεζα	
	30.06.2023 ⁹	31.12.2022 ⁹	30.06.2023 ⁹	31.12.2022 ⁹
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ίδια Κεφάλαια				
Κεφάλαια Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1)	1.182	1.037	1.179	1.034
Πρόσθετο κεφάλαιο της Κατηγορίας 1 (AT1)	130	130	130	130
Κεφάλαιο Κατηγορίας 1 (T1)	1.312	1.167	1.309	1.164
Κεφάλαιο Κατηγορίας 2 (T2)	198	-	198	-
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	1.510	1.167	1.507	1.164
Σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία				
Πιστωτικός κίνδυνος	4.988	4.968	4.994	4.986
Κίνδυνος αγοράς	1	1	1	1
Λειτουργικός κίνδυνος	699	699	703	703
Συνολικό ποσό έκθεσης ρίσκου σε πιστωτικές αναπροσαρμογές εκτιμήσεων (CVA)	4	6	4	6
Σύνολο σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων	5.693	5.674	5.702	5.695

Σημείωση: Οι αριθμοί μπορεί να μην προσθέτουν λόγω στρογγυλοποιήσεων.

	Ο Όμιλος		Η Τράπεζα	
	30.06.2023 ⁹	31.12.2022 ⁹	30.06.2023 ⁹	31.12.2022 ⁹
	%	%	%	%
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (%)	26,53%	20,57%	26,43%	20,44%
Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (%)	23,05%	20,57%	22,95%	20,44%
Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (%)	20,77%	18,28%	20,68%	18,16%
Δείκτης Μόχλευσης	6,32%	5,69%	6,30%	5,67%

Ο Συνολικός δείκτης κεφαλαίου⁸ του Ομίλου αυξήθηκε κατά 596 μ.β. σε σύγκριση με τις 31 Δεκεμβρίου 2022, μετά την έκδοση του Ομολόγου Μειωμένης Εξασφάλισης (Tier 2 Subordinated Notes) κατά την διάρκεια της 1^{ης} τριμνίας του 2023.

Ο Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1)⁸ του Ομίλου αυξήθηκε κατά 249 μ.β. σε σύγκριση με τις 31 Δεκεμβρίου 2022 (με μεταβατικές διατάξεις ΔΠΧΑ 9), που ήταν κυρίως ως αποτέλεσμα των κερδών της τρέχουσας περιόδου και της ολοκλήρωσης του Project Starlight. Αυτό είχε θετικό κεφαλαιακό αντίκτυπο περίπου 70 μ.β. στον Δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) του Ομίλου, αντανακλώντας την αποανοποίηση του χαρτοφυλακίου, τις επενδύσεις της Τράπεζας των Ομολογιών Υψηλής (Senior) εξοφλητικής προτεραιότητας και των Ομολογιών Μεσαίας (Mezzanine) εξοφλητικής προτεραιότητας και το κέρδος από την πώληση της APS Debt Servicer.

Στρατηγικοί στόχοι και προοπτικές

Με στόχο την επίτευξη της στρατηγικής της, η Τράπεζα παραμένει προσωλήμενη στη διατήρηση της ως ένα ισχυρό τραπεζικό ίδρυμα που θα ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των μετόχων της, των υπαλλήλων της, των πελατών της και της κοινωνίας.

Οι προοπτικές της κυπριακής οικονομίας παραμένουν θετικές, παρά την επίδραση του πολέμου Ρωσίας/Ουκρανίας στην άνοδο των τιμών ενέργειας και κατά συνέπεια στον πληθωρισμό. Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 5,6% το 2022, υποστηριζόμενος από τις ισχυρές τουριστικές εισροές, την κατανάλωση των κατοίκων της Κύπρου που παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό ανεμπρόσπαστη και στη σταδιακή ανάκαμψη των τομέων που επηρεαστήκαν από τον COVID19 όπως το χονδρικό και το λιανικό εμπόριο και τον τομέα της τεχνολογίας. Παράλληλα, η αγορά εργασίας κατά το 2022 βελτιώθηκε σε σύγκριση με το 2021, με τη μέση ανεργία να διαμορφώνεται στο 6,8% έναντι 7,5% το 2021. Οι πρώτες ενδείξεις από τους κύριους τομείς οικονομικής δραστηριότητας δείχνουν ότι η οικονομία συνεχίζει να κινείται θετικά με την οικονομική ανάπτυξη το πρώτο τρίμηνο του 2023 να φθάνει το 3,4%. Αναμένουμε ότι, το 2023, η οικονομία θα αναπτυχθεί κατά 2,5%, σε σύγκριση με το 2022. Αν και η Τράπεζα διατήρησε την πιστωτική ποιότητα του χαρτοφυλακίου της, εφόσον οι γεωπολιτικές αβεβαιότητες, παραμένουν υψηλές, αυτές θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τον δανεισμό σε συγκεκριμένους τομείς οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ικανότητα ορισμένων δανειοληπτών να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά και, κατά συνέπεια, οι ύψος των αναμενόμενων ζημιών πιστωτικού κινδύνου μπορεί να αυξηθεί.

Η Τράπεζα παρακολουθεί στενά το επηρεαζόμενο δανειακό χαρτοφυλάκιο και εφαρμόζει μια αποτελεσματική, αποδοτική και ολοκληρωμένη διαχείριση των καθυστερήσεων και της κλιμακωτής αύξησης των πιστωτικών κινδύνων του δανειακού χαρτοφυλακίου, με τη χρήση συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και μοντέλων βαθμολόγησης συμπεριφοράς, προκειμένου να μετριαστεί ο κίνδυνος πιθανών νέων αδυναμιών αποπληρωμής. Με ένα αρκετά μεγάλο μέρος του δανειακού χαρτοφυλακίου να έχει ήδη αξιολογηθεί μέσω προβλέψεων, με ένα μέρος των εξυπηρετούμενων δανειών να καλύπτονται από το Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων και με την πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων, η Τράπεζα μπορεί να ομαλοποιήσει το κόστος κινδύνου της. Η Τράπεζα στοχεύει να παραμείνει εύρωστη και να συνεχίσει να επικεντρώνεται στην ενίσχυση και στη βελτίωση της θέσης της στην αγορά στηρίζοντας την οικονομία.

Η στρατηγική της Τράπεζας αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: Ανάπτυξη, Ποιότητα Ενεργητικού, Βελτιστοποίηση Κόστους και Βελτιστοποίηση Κεφαλαίου & Χρηματοδότησης. Η Τράπεζα προτίθεται να συνεχίσει να επιτελεί τον ρόλο της στην στήριξη της οικονομίας, διασφαλίζοντας παράλληλα την μετοχική της αξία μέσω συνετών πολιτικών που συμβαδίζουν με το προφίλ κινδύνου της Τράπεζας. Κατά την πρώτη εξαμηνία του 2023, η Τράπεζα χορήγησε €647 εκατ. νέο δανεισμό σε βιώσιμες επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Συγχρόνως, η Τράπεζα υλοποιεί ένα Σχέδιο Μετασχηματισμού με στόχο την βελτίωση της εμπειρίας των πελατών, την αύξηση των εσόδων και ταυτόχρονα την αύξηση της αποτελεσματικότητας. Η στρατηγική μετασχηματισμού της Τράπεζας επικεντρώνεται στην τεχνολογία και στην ανάλυση δεδομένων, και στοχεύει σε ψηφιακές βελτιώσεις και εξορθολογισμό των διεργασιών, με έμφαση στη βελτίωση της εξυπηρέτησης του πελάτη.

Η Τράπεζα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα ΜΕΔ με γρηγορότερο ρυθμό και με υψηλότερες ανακτήσεις. Επιπλέον, η Τράπεζα επιτάχυνε τη διαχείριση των ΜΕΔ μέσω της πώλησης χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων την 1^η τριμνία του 2023, μετά την ολοκλήρωση του Project Starlight.

Η Τράπεζα διατηρεί επαρκή ρευστότητα, επιτρέποντάς της να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες που παρουσιάζονται σε διάφορους τομείς στην εγχώρια αγορά, με μακροπρόθεσμη στρατηγική να επεκταθεί επιλεκτικά και εκτός Κύπρου. Η Τράπεζα έχει ως στόχο τη διατήρηση του πρωταγωνιστικού της ρόλου για τη στήριξη της οικονομίας, χρηματοδοτώντας τις αξιόχρες κυπριακές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά παρέχοντας μια ολοκληρωμένη σειρά τραπεζικών υπηρεσιών εντός του ορίου ανοχής της σε κίνδυνο. Η επικέντρωση για νέο δανεισμό θα συνεχίσει να είναι σε εταιρείες που αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα της χώρας, όπως στους τομείς λιανικού εμπορίου, μεταποίησης, υγείας, εκπαίδευσης, ενέργειας και ανανεώσιμων πηγών, μεταφορών και αποθήκευσης, ενημέρωσης και επικοινωνίας και δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης. Παράλληλα, οι χορηγήσεις στον τομέα ιδιωτών επικεντρώνονται στα στεγαστικά δάνεια. Η Τράπεζα είναι έτοιμη να υποστηρίξει τις ανάγκες όλων των πελατών της, νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Η Τράπεζα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στο κυπριακό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον και αξιολογεί την κατάσταση καθώς εξελίσσεται, καθώς συνεχίζει την εφαρμογή του στρατηγικού της πλάνου. Το λειτουργικό περιβάλλον παραμένει δύσκολο όμως η Τράπεζα στοχεύει να παρακολουθεί τις εξελίξεις και να μετατρέπει τις προκλήσεις σε ευκαιρίες.

Στο πιο κάτω πίνακα αναφέρουμε τους αναθεωρημένους Μεσοπρόθεσμους οικονομικούς στόχους, μετά την έγκριση του Στρατηγικού Σχεδίου της Τράπεζας:

	2022	1 ^η τριμνία 2023	1 ^η εξαμηνία 2023	Μεσοπρόθεσμοι στόχοι ¹⁰
Ποιότητα περιουσιακών στοιχείων				
Δείκτης ΜΕΔ ¹¹	13,5%	3,4%	3,3%	περίπου 3%
Δείκτης κόστους ζημιών απομείωσης έναντι των δανείων και απαιτήσεων ¹²	0,2 %	0,7%	0,2%	περίπου 50 μ.β.
Δείκτες αποδοτικότητας				
Δείκτης εξόδων προς έσοδα ¹³	60% ¹⁴	40%	38%	<50%
Απόδοση Ενοσώματων Ιδίων Κεφαλαίων	2,0%/8,6% ¹⁴	24,9%/17,5% ¹⁵	27,5% / 23,9% ¹⁵	>10%
Δείκτες βασικού κεφαλαίου και χρηματοδότησης				
Δείκτης Κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 (χωρίς μεταβατικές διατάξεις)	18,1% ¹⁶	19,3% ¹⁷	20,8% ¹⁸	>14,0%
Νέος Δανεισμός	€1.179 εκατ.	€315 εκατ.	€647 εκατ.	> €1,2 δις. το χρόνο

Κατεύθυνση 2023

Η Τράπεζα σπεριώνει ότι το εξελισσόμενο περιβάλλον των επιτοκίων θα συνεχίσει να στηρίζει τις οικονομικές της επιδόσεις τα επόμενα χρόνια, με τις αναπροσαρμοσμένες προσδοκίες επιτοκίων (σε σύγκριση με το Στρατηγικό της Πλάνο του Δεκεμβρίου 2022) να οδηγούν σε ψηλότερα αναμενόμενα έσοδα από τόκους. Λαμβάνοντας υπόψη τις αναπροσαρμοσμένες προσδοκίες επιτοκίων της Τράπεζας, η Τράπεζα αναθεώρησε την εκτίμησή της για το οικονομικό έτος 2023 σε κέρδος πριν τη φορολογία για το έτος 2023 περίπου €300 εκατ., σε σύγκριση με την προηγούμενη εκτίμηση κέρδους πριν την φορολογία για επηλότερου των €200 εκατ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, η Τράπεζα θα ζητήσει έγκριση από τις ρυθμιστικές αρχές για την έναρξη καταβολής μερίσματος από το 2023 και μετά.

Η Τράπεζα παρακολουθεί ενεργά την ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού και την εξέλιξη του πιστωτικού κινδύνου εν μέσω του περιβάλλοντος αύξησης των επιτοκίων και των μακροοικονομικών κινδύνων που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, υψηλό πληθωρισμό και αύξηση του κόστους χρηματοδότησης. Σημειώνεται ότι η πλειονότητα του χαρτοφυλακίου των εξυπηρετούμενων δανείων βασίζεται στο επιτόκιο αναφοράς της Τράπεζας και δεν έχει μέχρι στιγμής παρατηρηθεί σημαντική αύξηση των αντίστοιχων βασικών επιτοκίων. Η Τράπεζα διατηρεί ένα περιορισμένο χαρτοφυλάκιο του οποίου το επιτόκιο αναφοράς είναι το EURIBOR, το οποίο παρακολουθείται στενά και δεν έχει παρατηρήσει μέχρι στιγμής οποιαδήποτε σημαντική επίδεινωση του πιστωτικού κινδύνου σε αυτό.

Επιπλέον, η επίδραση της αύξησης των επιτοκίων στις αγοραίες αξίες των επενδύσεων της Τράπεζας σε ομόλογα δεν αναμένεται να επηρεάσει τη χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία του χαρτοφυλακίου της τηρείται "στο αποσβεσμένο κόστος" για να ευθυγραμμιστεί με το επιχειρηματικό της μοντέλο που προβλέπει τη διακράτηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων μέχρι τη λήξη τους για την είσπραξη ταμειακών ροών. Επιπλέον, η εξαιρετική θέση ρευστότητας της Τράπεζας και τα ταμειακά αποθέματα που τηρούνται στην ΕΚΤ χρησιμεύουν ως σημαντικό μαξιλάρι έναντι αναγκαστικών πωλήσεων από το χαρτοφυλάκιο των ομολόγων κατά τη διάρκεια μιας κρίσης ρευστότητας. Οι κίνδυνοι τιμών και οι κίνδυνοι αγοράς που απορρέουν από τα επενδυτικά χαρτοφυλάκια της Τράπεζας, καθώς και ο κίνδυνος επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο (IRRBB) παρακολουθούνται ενεργά μέσω ενός ολοκληρωμένου πλαισίου ορίων και μιας σειράς σημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, καθώς και μέσω μιας αυστηρής διαδικασίας κλιμακώσης της παραβίασης των ορίων.

Σημειώσεις:

1.Οι ενδιάμεσες συνοπτικές ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για την εξαμηνία που έληξε στις 30 Ιουνίου 2023 δεν έχουν ελεγχθεί από τους εξωτερικούς ελεγκτές του Ομίλου. Οι ανεξάρτητοι ελεγκτές του Ομίλου έχουν διενεργήσει επισκόπηση σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Αναθέσεων Επισκόπησης (ΔΠΑΕ) 2410 «Επισκόπηση Ενδιάμεσης Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης που διενεργείται από τον Ανεξάρτητο Ελεγκτή της Οντότητας» όπως εκδόθηκε από το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης.

2.Οι ενδιάμεσες συνοπτικές ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για την εξαμηνία που έληξε στις 30 Ιουνίου 2023 αποτελούνται από τις οικονομικές καταστάσεις της Ελληνικής Τράπεζας Δημόσιας Εταιρείας Λίμιτεδ και των θυγατρικών εταιρειών της που μαζί αναφέρονται ως ο Όμιλος.

3.Οι ενδιάμεσες συνοπτικές ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο (ΔΛΠ) 34 «Ενδιάμεση Οικονομική Πληροφόρηση» όπως αυτό υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Περί Εταιρείων Νόμου, Κεφ. 113, της Κύπρου και τους Περί Αξιών και Χρηματοπιστωτικών Αξιών και της Περί Κεφαλαιαγοράς Κύπρου Νόμους και Κανονισμούς και πρέπει να διαβάζονται σε συνάρτηση με τις ελεγμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

4.Οι ενδιάμεσες συνοπτικές ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για την εξαμηνία που έληξε στις 30 Ιουνίου 2023 παρουσιάζονται σε Ευρώ (€), το οποίο είναι το κυρίως νόμισμα λειτουργίας της Τράπεζας που παρουσιάζει καλύτερα την ουσία των οικονομικών πράξεων και δραστηριοτήτων των οντοτήτων του Ομίλου.

5.Τα συγκριτικά ποσά που περιλαμβάνονται στις ενδιάμεσες συνοπτικές ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για την εξαμηνία που έληξε στις 30 Ιουνίου 2022 αναπροσαρμόστηκαν, όπου κρίθηκε αναγκαίο, για να συνδυάζονται με τις αλλαγές στην παρουσίαση της τρέχουσας περιόδου καθώς και με την υιοθέτηση των νέων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

6.Οι ενδιάμεσες συνοπτικές ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για την εξαμηνία που έληξε στις 30 Ιουνίου 2023 καθώς και η παρουσίαση θα διατίθενται προς τους μετόχους και το κοινό στο Εγγεγραμμένο Γραφείο της Ελληνικής Τράπεζας Δημόσιας Εταιρείας Λίμιτεδ στη Γωνία Λεωφ. Λεμεσού & Λεωφ. Αθαλάσσης 200, 2025 Στρόβολος, και έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Ομίλου www.hellenicbank.com (Σχέσεις Επενδυτών).

- Συμπεριλαμβανομένου του επισκοπημένου κέρδους για την 1^η εξαμηνία του 2023.
- Σύμφωνα με την ανακοίνωση της στις 29 Νοεμβρίου 2022, η Τράπεζα αποφάσισε την έναρξη πληρωμής τόκου για τα Μετατρέψιμα Αξιογράφα Κεφαλαίου MAK 1 και MAK 2.
- Πηγή: Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) και Ελληνική Τράπεζα.
- €1,4 δισ. Συνολικού Συμβατικού Ποσού και €0,8 δις Μεικτής Λογιστικής Αξίας («ΜΛΑ»), συμπεριλαμβανομένων ακινήτων που αποκτήθηκαν από ανάκτηση χρεών.
- €118,8 εκατ. καθαρή λογιστική αξία στις 30 Ιουνίου 2023, που ταξινομούνται στο αποσβεσμένο κόστος.
- Ο Όμιλος έχει επιλέξει να εφαρμόσει τον Κανονισμό (ΕΕ) 2017/2395 ο οποίος τροποποιεί τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013 όσον αφορά τις μεταβατικές διατάξεις για τον μετριασμό των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9, όπου μέρος των επιπτώσεων των προβλέψεων για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές προστίθεται πίσω στο Κεφάλαιο Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1, επιτρέποντας μια μεταβατική περίοδο πέντε ετών μέχρι την πλήρη εφαρμογή την 1 Ιανουαρίου 2023.
- Με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 2020/873 ο οποίος δημοσιεύτηκε για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013 και του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/876, με ισχύ από τον Ιούνιο 2020 οι μεταβατικές διατάξεις του ΔΠΧΑ 9 έχουν παρταθεί κατά δύο έτη (δηλαδή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2024), όπου μετά την 1 Ιανουαρίου 2020 οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές σε δάνεια κατηγοριοποιημένα στο Στάδιο 1 και 2 προστίθενται πίσω στο Κεφάλαιο Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 σταδιακά για μεταβατική περίοδο πέντε ετών. Στις 30 Ιουνίου 2023, η Τράπεζα δεν είχε τέτοιες πιστωτικές ζημιές.
- Συμπεριλαμβανομένου του επισκοπημένου κέρδους για την 1^η εξαμηνία του 2023.
- Σύμφωνα με την Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2022 και τις Δημοσιοποιήσεις με βάση τον Πυλώνα ΙΙΙ για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2022.
- Οι Μεσοπρόθεσμοι Στόχοι (ΜΣ) καλύπτουν περίοδο 3-5 ετών.
- Εξαιρουμένων των ΜΕΔ που καλύπτονται από το ΠΠΣ.
- Αναπροσαρμόζοντας για τις επανεκτιμήσεις των ταμειακών ροών των περιουσιακού στοιχείου αποζημίωσης ΠΠΣ.
- Αναπροσαρμόζοντας με τον Ειδικό Όμορο Πιστωτικών Ιδρυμάτων και τη συνεισφορά στο Σχέδιο Εγγύησης Καταθέσεων.
- Αναπροσαρμόζοντας για έξοδα αναδιάρθρωσης.
- Εξαιρουμένων του κέρδους από διαγραφή της ομάδας εκποίησης που κατέχεται προς πώληση.
- Συμπεριλαμβανομένου του ελεγμένου κέρδους για το 2022.
- Συμπεριλαμβανομένου του μη ελεγμένου κέρδους για την 1^η τριμνία του 2023.
- Συμπεριλαμβανομένου του επισκοπημένου κέρδους για την 1^η εξαμηνία του 2023.

Χρηματοδότηση 200 εκατ. ευρώ για ανακαίνιση κενών σπιτιών

Μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης – Θα δοθούν για ενοικίαση σε νέους

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Χρηματοδότηση 200 εκατ. ευρώ για την ανακαίνιση από τους ιδιοκτήτες τους κενών κατοικιών προκειμένου να διατεθούν για ενοικίαση σε νέους 18-39 ετών, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ανακαινίζω - Ενοικιάζω», προβλέπει μεταξύ άλλων η πρόταση τροποποίησης του ελληνικού σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», που κατέθεσε η κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το «Ανακαινίζω - Ενοικιάζω» εντάσσεται στο πλαίσιο του ευρύτερου προγράμματος στεγαστικής πολιτικής της κυβέρνησης, «Σπίτι μου». Οι προϋποθέσεις χρηματοδότησης θα καθοριστούν με υπουργική απόφαση, αλλά σύμφωνα με όσα είχαν ανακοινωθεί όταν είχε αρχικώς εξαγγελθεί το πρόγραμμα, για την επιδότηση του ιδιοκτήτη θα απαιτείται να έχει δηλώσει το σπίτι ως κενό στο Ε2 του τελευταίου φορολογικού έτους και το συμβόλαιο ενοικίαςας να είναι τουλάχιστον τριετές. Η δαπάνη θα καλύπτεται σε ποσοστό έως 40%, με ανώτατο όριο τις 10.000 ευρώ. Θα υπάρχει επίσης οικογενειακό όριο εισοδήματος 40.000 ευρώ.

Εκτός από την τροποποίηση του αρχικού σχεδίου του «Ελλάδα 2.0», με βάση τις νέες ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί, η πρό-

ταση προβλέπει επίσης την προσθήκη ενός νέου κεφαλαίου για το REPowerEU, που αφορά επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης, με επικυρωγής ύψους 795 εκατ. ευρώ, καθώς και δάνεια 5 δισ. ευρώ που θα προστεθούν στον υφιστάμενο μηχανισμό δανείων. Εφόσον εγκριθεί το σχέδιο, οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης θα ανέλθουν σε συνολικά 36 δισ. ευρώ.

Πολλά νέα έργα και προγράμματα προτείνεται να ενταχθούν στη θέση αυτών που απεντάσσονται (περίπου 800 εκατ. ευρώ, που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΣΠΑ και άλλα εργαλεία), λόγω αλλαγών προγραμματισμού και δυσκολιών ολοκλήρωσης στον χρονικό ορίζοντα του Ταμείου Ανάκαμψης, έως τον Αύγουστο του 2026, αλλά και για την απορρόφηση των νέων πόρων του REPowerEU.

Παράλληλα, πολλές επιχειρήσεις θα επωφεληθούν από τα νέα δάνεια, που χορηγούνται με χαμηλό επιτόκιο. Το σκέλος των δανείων θεωρείται από τα πλέον επιτυχημένα. Ήδη, σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, «έχουν υποβληθεί 500 επενδυτικά σχέδια συνολικού προϋπολογισμού 18,1 δισ. ευρώ, με το 60% να προέρχονται από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, διευρύνοντας έτσι τις δυνατότη-

Το «Ανακαινίζω - Ενοικιάζω» εντάσσεται στο πλαίσιο του ευρύτερου προγράμματος στεγαστικής πολιτικής της κυβέρνησης, «Σπίτι μου». Σύμφωνα με όσα είχαν ανακοινωθεί όταν είχε αρχικώς εξαγγελθεί το πρόγραμμα, για την επιδότηση του ιδιοκτήτη θα απαιτείται να έχει δηλώσει το σπίτι ως κενό στο Ε2 του τελευταίου φορολογικού έτους και το συμβόλαιο ενοικίαςας να είναι τουλάχιστον τριετές.

Ποια υφιστάμενα προγράμματα ενισχύονται και ποια νέα έργα επιδίδει η κυβέρνηση να ενταχθούν στο Ταμείο Ανάκαμψης.

τες και το εύρος χρηματοδότησης επενδύσεων».

Τα νέα έργα και προγράμματα που προτείνονται στο πλαίσιο της αναθεώρησης του «Ελλάδα 2.0» περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής:

- Επέκταση του προγράμματος καθαρισμού δασών και διάνοιξης δασικών οδών και ζωνών Anti-Nero.
- Πρόγραμμα προσεισμικού ελέγχου σε δημόσια κτίρια και

επέκταση της δράσης «Εξυπνες Γέφυρες».

Επίσης, μέσω του REPowerEU:

- Ενισχύονται χρηματοδοτικά οι δράσεις ενεργειακής απόδοσης για νοικοκυριά, επιχειρήσεις και το Δημόσιο και τα συστήματα αποθήκευσης ενέργειας από ΑΠΕ.
 - Ανοίγει ο δρόμος για την παραγωγή βιομεθανίου και πράσινου υδρογόνου και την τεχνολογία δέσμευσης και αποθήκευσης CO₂.
- Στις μεταρρυθμίσεις του REPowerEU περιλαμβάνονται επίσης η βελτιστοποίηση χρήσεων γης για την ανάπτυξη ΑΠΕ, η αύξηση χωρητικότητας δικτύου και αποθήκευσης ενέργειας για την προώθηση σχετικών επενδύσεων κ.ά.

«Πρόκειται για ένα σχέδιο συνεκτικό, προσαρμοσμένο στις νέες ανάγκες που προκύπτουν σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο

διεθνές περιβάλλον», δήλωσε ο αναπληρωτής υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Νίκος Παπαθανάσης. «Με την ενίσχυση δράσεων ενεργειακής απόδοσης, με νέες μεταρρυθμίσεις και ανασχεδιασμό των έργων και με το αίτημα για περαιτέρω διεύρυνση της περιμέτρου χρηματοδότησης νέων επενδύσεων στοχεύουμε τόσο στην ορθή αξιοποίηση όσο και στην ταχύτατη απορρόφηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης στην πραγματική οικονομία».

Εξάλλου, ο διοικητής του Ταμείου Ανάκαμψης, Ορέστης Καβαλάκης, δήλωσε: «Αξιοποιώντας την προετοιμασία που είχε ήδη γίνει από τα υπουργεία και τους φορείς, δουλέψαμε εντατικά και συστηματικά το τελευταίο διάστημα για να καταθέσουμε σήμερα την πρότασή μας για την

αναθεώρηση του “Ελλάδα 2.0”. Σε ένα περιβάλλον που αλλάζει συνεχώς καλούμαστε να έχουμε ευελιξία και προσαρμοστικότητα και σε αυτά βασίζεται η πρότασή μας. Μια πρόταση που θα αποδώσει στη χώρα μας επιπλέον 5,8 δισ. ευρώ, με βασική αρχή τη μέγιστη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης». Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η απόφαση για την αναθεώρηση προβλέπεται να ληφθεί σε δύο μήνες από την ίδια. Στη συνέχεια, τα κράτη-μέλη θα έχουν στη διάθεσή τους τέσσερις εβδομάδες για να εγκρίνουν την αξιολόγηση της Κομισιόν.

Εν τω μεταξύ εκκρεμεί και η απόφαση για την έγκριση της τρίτης δόσης του Ταμείου που έχει αιτηθεί η Ελλάδα, ύψους 1,72 δισ. ευρώ.

Απλήρωτη μία στις τρεις πάγιες εντολές

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Παρά την αύξηση των καταθέσεων που παρατηρείται το τελευταίο διάστημα, πάνω από μία στις τρεις πάγιες εντολές που έχει δοθεί από κατόχους τραπεζικών λογαριασμών για την πληρωμή υποχρεώσεων απορρίπτεται από τις τράπεζες λόγω ανεπαρκούς υπολοίπου στους λογαριασμούς των δικαιούχων.

Αυτό προκύπτει από τα στοιχεία του συστήματος ΔΙΑΣ για το πρώτο εξάμηνο του έτους, βάσει των οποίων το πλήθος των έγκυρων πάγιων χρεώσεων, δηλαδή αυτών που καλύφθηκαν από το υπόλοιπο

Συναλλαγές μέσω ΔΙΑΣ και πάγιες χρεώσεις

	α' εξάμ. 2023	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Πλήθος συναλλαγών μέσω ΔΙΑΣ (εκατ.)	194,7	13%
Αξία συναλλαγών (δισ. ευρώ)	211,9	15%
Πάγιες χρεώσεις (εκατ.)	9,6	4%
Απορρίψεις πάγιων χρεώσεων (εκατ.)	3,9	9%
Πάγιες χρεώσεις (δισ. ευρώ)	1,6	4%
Απορρίψεις πάγιων χρεώσεων (εκατ. ευρώ)	914,8	1%

Ο αριθμός των απορρίψεων λόγω ανεπαρκούς υπολοίπου αυξήθηκε κατά 9%, φθάνοντας τα 3.923.215.

του λογαριασμού, ανήλθε σε 9.566.212 καταγράφοντας άνοδο κατά 4% σε σχέση με το περυσινό εξάμηνο, αλλά την ίδια στιγμή το πλήθος των απορρίψεων λόγω ανεπαρκούς υπολοίπου αυξήθηκε κατά 9% φθάνοντας τα 3.923.215. Σε όρους αξίας, οι έγκυρες πάγιες εντολές το ίδιο διάστημα αυξήθηκαν κατά 4% φθάνοντας το 1,6 δισ. ευρώ, αλλά οι απορρίψεις αντιστοιχούσαν σε αξία 914,7 εκατ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 36% του συνόλου.

Το υψηλό ποσοστό απορρίψεων στις πάγιες εντολές αποδίδεται στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά στην εξυπηρέτηση προγραμματισμένων υποχρεώσεων κάθε

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

μήνα. Να σημειωθεί ότι οι πάγιες εντολές καλύπτουν συνήθως ανελαστικές υποχρεώσεις όπως η πληρωμή ενοικίου, λογαριασμών ενέργειας ή τηλεπικοινωνιών κ.λπ. Πρόκειται για δαπάνες, η εξόφληση των οποίων μέσω πάγιας εντολής γίνεται με πρωτοβουλία του κατόχου του λογαριασμού, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει υποχρεωτικότητα από την

πλευρά των παρόχων, οι οποίοι με βάση τα στοιχεία βρίσκονται τελικά αντιμέτωποι με ανεπαρκή υπόλοιπα.

Τα στοιχεία του συστήματος ΔΙΑΣ επιβεβαιώνουν τη συνεχιζόμενη αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, καθώς το α' εξάμηνο του 2023 πραγματοποιήθηκαν 194,7 εκατ. συναλλαγές αξίας 211,9 δισ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση

κατά 13% και 15% αντίστοιχα σε σχέση με το α' εξάμηνο του 2022. Ολοένα και μεγαλύτερο έδαφος κερδίζουν οι διατραπεζικές συναλλαγές, τα γνωστά διατραπεζικά εμβάσματα, που αυξήθηκαν κατά 37% στα 38,3 εκατ., ενώ σε όρους αξίας αυξήθηκαν κατά 20% και ανήλθαν σε 109,5 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, το 39% του πλήθους των διατραπεζικών εμβασμάτων (bank 2 bank) είναι άμεσα σε σχέση με 25% πέρυσι (αύξηση 56%), αλλά η αξία των άμεσων διατραπεζικών εμβασμάτων, δηλαδή αυτών που εκτελούνται σε πραγματικό χρόνο, είναι το 10% του συνόλου αυτών έναντι 9% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2022.

Ωθηση στην ενίσχυση των άμεσων διατραπεζικών εμβασμάτων αποδίδεται στη διάδοση που έχουν οι συναλλαγές μέσω IRIS, της εφαρμογής δηλαδή που έχει αναπτύξει η εταιρεία ΔΙΑΣ για την άμεση μεταφορά χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό ανέξοδα έως το ποσό των 500 ευρώ την ημέρα. Το πλήθος των συναλλαγών μεταξύ φυσικών προσώπων μέσω IRIS αυξήθηκε στο α' εξάμηνο του έτους κατά 286% στα 7,5 εκατ. και οι αντίστοιχοι χρήστες ανήλθαν σε 1,8 εκατ., ενώ σε όρους αξίας οι συναλλαγές αυξήθηκαν κατά 281% και ανήλθαν στα 325,7 εκατ. ευρώ. Περιορισμένη είναι ακόμη η χρήση του IRIS για συναλλαγές με εμπόρους, καθώς οι εγγεγραμμένοι χρήστες παρά το γεγονός ότι αυξήθηκαν κατά 51%, δεν ξεπερνούν τους 110.000, επιβεβαιώνοντας το μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης που μπορεί να υπάρξει στο πλαίσιο και της προσπάθειας για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Αυξημένος κατά 12,5% ο φετινός φόρος εισοδήματος

Ολοκληρώθηκε η διαδικασία υποβολής των φορολογικών δηλώσεων με τον επιπλέον φόρο που καλούνται να πληρώσουν οι φορολογούμενοι να είναι αυξημένος κατά 12,5% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Τα στοιχεία καταδεικνύουν αύξηση των εισοδημάτων το 2022, ενώ καταγράφεται, όπως αναφέρουν πηγές της φορολογικής διοίκησης, και αύξηση των δηλωθέντων εισοδημάτων από τμήμα των ελευθέρων επαγγελματιών.

Προφανώς οι διασταυρώσεις στοιχείων για όσους δηλώνουν εισοδήματα έως 10.000 ευρώ λειτουργήσε ως φόβητρο για πολλούς επαγγελματίες οι οποίοι έσπευσαν να δηλώσουν υψηλότερα εισοδήματα για να αποφύγουν τον έλεγχο. Επίσης, από τις φετινές δηλώσεις προκύπτει μείωση των μηδενικών δηλώσεων. Το προηγούμενο έτος είχαν φθάσει στο 51,54% του συνόλου, ενώ φέτος περιορίστηκαν στο 47,77% των συνολικών δηλώσεων. Παράλληλα, καταγράφεται αύξηση των χρεωστικών δηλώσεων, δηλαδή των φορολογουμένων που καλούνται να πληρώσουν επιπλέον φόρο.

Οι λιγοστοί φορολογούμενοι που δεν υπέβαλαν τη δήλωσή τους θα βρεθούν αντιμέτωποι με τα πρόστιμα που προβλέπει η νομοθεσία και τα οποία κυμαίνονται από 100 έως 500 ευρώ. Τα πρόστιμα αφορούν τους φορολογούμενους που από την εκκαθάριση της δήλωσης έχει προκύψει χρεωστικό αποτέλεσμα με τον φόρο να είναι άνω των 100 ευρώ. Από την επεξεργασία των δηλώσεων προκύπτουν τα εξής:

- Το 47,77% των φορολογουμένων δεν πληρώνει επιπλέον φό-

ρο στο ελληνικό Δημόσιο. Συγκεκριμένα, σε σύνολο 6.422.573 δηλώσεων οι 3.068.063 είναι μηδενικές.

- Για το 16,05% των φορολογικών δηλώσεων προέκυψε επιστροφή φόρου που κατά μέσον όρο φθάνει τα 410 ευρώ. Με βάση τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, επιστροφές φόρου δικαιούνται 1.030.822 φορολογούμενοι εκ των οποίων οι 691.706 έχουν ήδη λάβει την επιστροφή και συγκεκριμένα τους έχουν πιστωθεί συνολικά 166 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι όσοι δεν έχουν οφειλές

Ο φόβος για ελέγχους φαίνεται ότι οδήγησε τμήμα των ελευθέρων επαγγελματιών να δηλώσουν περισσότερα.

στο Δημόσιο ή τον ΕΦΚΑ και ποσά για συμπληρωματικούς λαμβάνουν άμεσα την επιστροφή φόρου που δικαιούνται.

- Το 36,17% των φορολογουμένων καλείται να πληρώσει επιπλέον φόρο για τα εισοδήματα που απέκτησε το προηγούμενο έτος. Συγκεκριμένα, για 2.323.044 δηλώσεις το αποτέλεσμα της εκκαθάρισης είναι χρεωστικό, με το συνολικό ποσό του φόρου να ανέρχεται σε 3,58 δισ. ευρώ. Ο μέσος φόρος για τις δηλώσεις αυτές ανέρχεται στα 1.573 ευρώ.

Η ολοκλήρωση των δηλώσεων σηματοδοτεί και την έναρξη των διασταυρώσεων στους φορολογούμενους με εισόδημα έως 10.000 ευρώ.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Σε 4 χρόνια οι τιμές στα αθηναϊκά ξενοδοχεία αυξήθηκαν κατά 37%

Στο 89,4% η μέση πληρότητα τον Ιούλιο από 93,2% τον Ιούνιο

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Αυξημένες κατά 37,1% ήταν κατά μέσον όρο οι τιμές των δωματίων των ξενοδοχείων της Αθήνας και της Αττικής τον Ιούλιο σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019. Σε σχέση με τον περυσινό Ιούλιο, η μέση τιμή δωματίου των αθηναϊκών ξενοδοχείων αυξήθηκε κατά 14,7%. Η μέση τιμή δωματίου (ADR) για ολόκληρο το πρώτο επτάμηνο διαμορφώθηκε στα 136,01 ευρώ. Εμφανίζεται έτσι αυξημένη κατά 15,4% έναντι του επταμήνου του 2022 και κατά 28,6% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2019.

Αυτές τις μεγάλες αυξήσεις καταγράφει το μηνιαίο δελτίο κίνησης και απόδοσης ξενοδοχείων της Ένωσης Ξενοδόχων Αθήνας, Αττικής και Αργοσαρωνικού (ΕΞΑΑΑ), στο οποίο επίσης σημειώνεται πως η μέση πληρότητα των ξενοδοχείων της Αθήνας τον Ιούλιο διαμορφώθηκε στο 89,4%, χαμηλότερα δηλαδή από το 93,2% του Ιουνίου. Σύμφωνα με τους οικονομολόγους που παρακολουθούν τον τουρισμό, ένα μεγάλο μέρος της φιλοξενίας στην Αθήνα γίνεται πλέον σε κατοικίες που διατίθενται μέσω βραχυχρόνιων μισθώσεων. Εκτιμάται πως το μερίδιο της αγοράς που ελέγχουν πλέον αυτοί του τύπου οι διανοές ξεπερνούν μακράν το 10% του συνόλου.

Η μέση τιμή των ξενοδοχειακών δωματίων της Αθήνας δι-

Τα στοιχεία δείχνουν πως η Αθήνα έχει χαμηλή μέση τιμή δωματίου, αφού η αντίστοιχη στην Κωνσταντινούπολη είναι 145,89 ευρώ, στη Βαρκελώνη 174,73 ευρώ και στη Ρώμη 231,30 ευρώ.

Η μέση τιμή δωματίου για το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου διαμορφώθηκε στα 136,01 ευρώ.

αμορφώθηκε στα 165,94 ευρώ τον Ιούλιο από 175,83 ευρώ τον Ιούνιο. «Μετά από έναν εντυπωσιακό στα αποτελέσματά του Ιουνίου, που γέννησε πολλές ελπίδες για την πορεία του

φετινού καλοκαιριού για τα ξενοδοχεία της Αθήνας, τον Ιούλιο παρατηρείται σημαντική κάμψη στη μέση πληρότητα, στη μέση τιμή δωματίου, αλλά και στο έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο», αναφέρει η ΕΞΑΑΑ. Για το σύνολο του πρώτου επταμήνου του τρέχοντος έτους που περιλαμβάνει τον πρώτο μήνα της υψηλής εποχικά περιόδου, δηλαδή τον Ιούλιο, η μέση πληρότητα διαμορφώθηκε στο 75,4% και εμφανίζεται αυξημένη σε σύ-

γκριση με την πληρότητα της αντίστοιχης περιόδου του 2022 (κατά 19,2%), ενώ έχει οριακά αρνητικό πρόσημο (-2,1%) σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του τελευταίου προ της πανδημίας έτους, του 2019.

Η Αθήνα παραμένει μια ανταγωνιστική όσον αφορά τις τιμές των ξενοδοχείων πρωτεύουσα. Τα στοιχεία του επτάμηνου του 2023 δείχνουν πως η Αθήνα έχει χαμηλή μέση τιμή δωματίου (Αθήνα: 136,01 ευρώ), αφού η αντίστοιχη μέση τιμή δωματίου στην Κωνσταντινούπολη είναι 145,89 ευρώ (αύξηση έναντι του 2019 της τάξης του 69,3%), στη Βαρκελώνη φθάνει τα 174,73 ευρώ (αύξηση έναντι του 2019 της τάξης του 22,0%), στη Ρώμη είναι 231,30 ευρώ (αύξηση έναντι του 2019 της τάξης του 54,1%) και στο Παρίσι αγγίζει τα 336,82 ευρώ (αύξηση έναντι του 2019 της τάξης του 55,9%).

«Παρότι δεν έχουμε ακόμη τα στοιχεία Αυγούστου στα χέρια μας, με βάση την άτυπη εικόνα που έχουμε για τον μήνα Αύγουστο όλα δείχνουν πως η όποια χαρά αισθανθήκαμε για κλείσιμο της ψαλίδας μεταξύ 2023 και 2019 στα στοιχεία κίνησης και απόδοσης ξενοδοχείων της Αθήνας, είχε διάρκειά μόνο δύο μήνες (Μάιος και Ιούνιος 2023)», σημειώνει η ΕΞΑΑΑ, προσθέτοντας ότι «δεν γνωρίζουμε αν η φθινοπωρινή και η χειμερινή περίοδος θα εμφανίσουν οποιαδήποτε άνοδο».

Στα 6,175 δισ. ευρώ τα τουριστικά έσοδα στο επτάμηνο

Αυξημένες κατά 14,8% ήταν οι αεροπορικές αφίξεις και κατά 41,8% οι οδικές μέχρι και τον Ιούλιο. Συνολικά οι αφίξεις εμφανίζονται 26% υψηλότερες. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ), οι εισπράξεις από τους ξένους επισκέπτες της χώρας κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Ιουλίου είναι αυξημένες κατά 23,9% σε σχέση με πέρυσι.

Οι αφίξεις όμως είναι αυξημένες στο επτάμηνο και σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του τελευταίου προ της πανδημίας έτους, του 2019, και συγκεκριμένα κατά 7%, διαμορφώνοντας αντίστοιχα τις εισπράξεις κατά 14,1% υψηλότερα.

Την περίοδο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023 καταγράφηκαν 13,3 εκατ. διεθνείς αεροπορικές αφίξεις. Το ίδιο διάστημα στις Κυκλάδες σημειώθηκαν 706.000 διεθνείς αεροπορικές αφίξεις, παρουσιάζοντας μείωση κατά 57.000 (-7,5%) σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022.

Στην Πελοπόννησο καταγράφηκαν 109.000 αεροπορικές αφίξεις, παρουσιάζοντας μείωση -3.000, και στην Κρήτη διαμορφώθηκαν σε 2,7 εκατ., καταγράφοντας αύξηση +163.000 (+6,4%).

Οι διεθνείς αφίξεις στα αεροδρόμια των Δωδεκανήσων ανήλθαν σε 2,1 εκατ., σημειώνοντας αύξηση +63.000 (+3%). Τέλος, στη γεωγραφική ενότητα των Ιονίων Νήσων καταγράφηκε αύξηση +142.000 (+7,8%), ενώ καταγράφηκαν 2 εκατ. διεθνείς αφίξεις.

Στο επτάμηνο οι εισπράξεις διαμορφώθηκαν στα 6,175 δισ. ευρώ. Η εξέλιξη αποδίδεται στην αύξηση των εισπράξεων από κατοίκους της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 17,2%, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα 3,357 δισ., καθώς και των εισπράξεων από κατοίκους τρίτων χωρών, που διαμορφώθηκαν στα 2,624 δισ.

Ειδικότερα, οι εισπράξεις από τη Γερμανία αυξήθηκαν κατά 9,7% και διαμορφώθηκαν στο 1,135 δισ., ενώ οι εισπράξεις από τη Γαλλία αυξήθηκαν

Οι αεροπορικές αφίξεις μέχρι και τον Ιούλιο ήταν αυξημένες κατά 14,8% και οι οδικές κατά 41,8%.

κατά 31,1% και διαμορφώθηκαν στα 460 εκατομμύρια. Οι εισπράξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο διαμορφώθηκαν στο επτάμηνο στα 856 εκατομμύρια, ενώ αυτές από τις Ηνωμένες Πολιτείες αυξήθηκαν κατά 54,4% και διαμορφώθηκαν στα 523 εκατ.

Όσον αφορά τους διεθνώς αποδεκτούς δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων, φέτος τον Ιούλιο η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση στον γενικό δείκτη ικανοποίησης (GRI) των ξενοδοχείων με 87%. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται Ισπανία, Κύπρος και Τουρκία με 84% αντίστοιχα. Ακολουθεί η Ιταλία με 83%, ενώ στην τελευταία θέση βρίσκεται η Γαλλία με 78%.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ 2023

Το Κέντρο Επιχειρηματικότητας του Πανεπιστημίου Κύπρου ανακοινώνει την έναρξη του Κυπριακού Διαγωνισμού Επιχειρηματικότητας (CyEC) 2023.

Όπως κάθε χρόνο, ο διαγωνισμός διοργανώνεται από το Κέντρο Επιχειρηματικότητας (ΚΕΠ) του Πανεπιστημίου Κύπρου, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, και προάγει την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα στη σύγχρονη οικονομία που κινείται από την καινοτομία.

Στον διαγωνισμό μπορούν να λάβουν μέρος νεοσύστατες επιχειρήσεις, άτομα με πρωτοπόρες και καινοτόμες ιδέες, όπως επίσης και έμπειροι επαγγελματίες από τον επιχειρηματικό και ερευνητικό χώρο της Κύπρου και του εξωτερικού. Αυτή η δυναμική κοινότητα είναι αφοσιωμένη στην ενδυνάμωση και την υποστήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Ως διαγωνισμός ανάπτυξης επιχειρήσεων, με έμφαση στις νεοσύστατες επιχειρήσεις, ο CyEC παρέχει σε φιλόδοξες ομάδες μια πλατφόρμα για να λάβουν καθοδήγηση και υποστήριξη από έμπειρους μέντορες και ηγέτες της βιομηχανίας.

Ο διαγωνισμός επιδιώκει να υποστηρίξει τις καινοτόμες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και να τις μετατρέψει σε βιώσιμες και παγκοσμίως προσανατολισμένες επιχειρήσεις, με έμφαση στην κατανόηση της εξισορρόπησης μεταξύ προβλήματος και λύσης και της αντιστοιχίας προϊόντος-αγοράς.

Οι αιτήσεις για συμμετοχή μπορούν να υποβληθούν στην επίσημη ιστοσελίδα του διαγωνισμού CyEC 2023 www.cyec.org.cy.

Οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο κατηγορίες:

- **Κατηγορία Επιτάχυνσης**, για ιδέες οι οποίες βρίσκονται σε αρχική φάση
- **Κατηγορία LaunchPad**, η οποία απευθύνεται σε πιο ώριμες ιδέες και εταιρείες που έχουν ήδη κυκλοφορήσει τις υπηρεσίες ή τα προϊόντα τους στην αγορά.

Λεπτομερή κριτήρια για κάθε κατηγορία μπορούν να βρουν οι ενδιαφερόμενοι/νες στην επίσημη ιστοσελίδα του διαγωνισμού (www.cyec.org.cy).

Οι συμμετέχοντες/ουσες θα πρέπει να υποβάλουν τη σχετική αίτηση έως τις 8 Σεπτεμβρίου 2023 για το πρόγραμμα Επιτάχυνσης ή μια παρουσίαση έως τις 13 Οκτωβρίου για το πρόγραμμα LaunchPad.

Μετά από μια διαδικασία επιλογής, οι επιλεγμένες ομάδες για την κατηγορία Επιτάχυνσης θα παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα επιτάχυνσης επιχειρήσεων, το οποίο είναι σχεδιασμένο για να τις βοηθήσει να τελειοποιήσουν τις ιδέες και το επιχειρηματικό τους πλάνο.

Πέραν του προγράμματος Επιτάχυνσης, θα υπάρχουν επίσης μέντορες για κάθε ομάδα, οι οποίοι/οποίες θα παρέχουν εξατομικευμένες συμβουλές, λύσεις και δημιουργικές προκλήσεις για να βελτιώσουν την ανάπτυξη της ιδέας της κάθε επιχείρησης.

Σημειώνεται ότι προσφέρονται χρηματικά βραβεία για τις νικήτριες ομάδες, ενώ η κάθε ομάδα θα έχει την ευκαιρία να παρουσιάσει την ιδέα της σε επενδυτές κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης. Επιπρόσθετα βραβεία θα ανακοινωθούν στην επίσημη ιστοσελίδα του διαγωνισμού.

Το Κέντρο Επιχειρηματικότητας του Πανεπιστημίου Κύπρου εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες προς τους χορηγούς και υποστηρικτές της διοργάνωσης, συμπεριλαμβανομένων των, Navigator Consulting, CYBAN - Cyprus Business Angels Network, Mojo Design, της PwC Cyprus, και του IDEA Innovation Centre. Η ακλόνητη υποστήριξη τους συνεχίζει να ενισχύει την επιτυχία και την ανάπτυξη του CyEC.

Μη χάσετε αυτήν τη μοναδική ευκαιρία να γίνετε μέρος της ομάδας των οραματιστών επιχειρηματιών και να δώσετε ζωή στις καινοτόμες ιδέες σας μπροστά σε επενδυτές.

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

Request for Proposals for Currency Exchange services at Larnaka and Pafos International Airports

Hermes Airports invites proposals from qualified parties to provide Currency Exchange services at Larnaka and Pafos International Airports. Successful bidders will have the privilege to use dedicated space within the airport.

The closing date is 2nd October 2023 at 12:00

For a copy of the documents please contact,
Panayiota Fiakkou,
email: panayiota.fiakkou@hermesairports.com
copying Lucas Papaleontiou,
email: lucas.papaleontiou@hermesairports.com
or visit the Hermes' Website at www.hermesairports.com

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Αρ. Αιτ. 389/2023 i-Justice

Αναφορικά με την εταιρεία L&P ARISTOTELOUS LIMITED (η «Εταιρεία»)

- και -

Αναφορικά με τον Περί των Εταιρειών Νόμο Κεφ. 113

Γνωστοποιείται ότι στις 27/4/2023, με ειδικό ψήφισμα της Εταιρείας, αποφασίστηκε η τροποποίηση των σκοπών του Ιδρυτικού Εγγράφου της Εταιρείας, με την επιφύλαξη επικύρωσης από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας. Στις 12/06/2023 καταχωρήθηκε αίτηση προς το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, αιτούμενη διάταγμα για επικύρωση της ως άνω τροποποίησης.

Η αίτηση έχει οριστεί για ακρόαση στις 20/9/2023 η ώρα 10:00 π.μ., ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας και οποιοσδήποτε ενιστάμενος πιστωτής της Εταιρείας επιθυμεί να υποστηρίξει ή αντικρούσει την έκδοση οποιοσδήποτε διατάγματος, μπορεί να εμφανιστεί, είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω δικηγόρου, κατά την παραπάνω ημερομηνία και ώρα. Αντίγραφο της αίτησης θα δοθεί από τους πιο κάτω αναφερόμενους δικηγόρους της Εταιρείας, σε οποιονδήποτε πιστωτή της Εταιρείας ζητήσει τέτοιο αντίγραφο.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ & ΣΙΑ Δ.Ε.Π.Ε.
Δικηγόροι Αιτήτριας Εταιρείας
Δράμας 2, 4ος όροφος, 1077 Λευκωσία
Τηλ. 22021212, φαξ. 22021213

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω

Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/3467/2023 Πωλητής/τές: ΠΕΤΕΙΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ, ΗΘΑΚΗΣ 13, 2571 ΝΗΣΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής: ΖΗΠΙΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΕΛΑΙΩΝ 13, 2560 ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/18042 Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 30/63/0/85/5

Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ Υποδιοκτησίες: Επιδότ. τ.μ.: 2007

Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ

Τοποθεσία: ΛΑΝΤΕΣ

Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1/15

Ποσό Πώλησης: €1.300,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Μεγαλώνει η δυσανεξία των καταθετών στην Ευρώπη

Χαμηλές οι αποδόσεις καταθέσεων παρά τις αυξήσεις επιτοκίων της ΕΚΤ

Πανευρωπαϊκές διαστάσεις παίρνουν οι διαμαρτυρίες των αποταμιευτών, καθώς οι τράπεζες σπεύδουν να αυξήσουν τις δόσεις των στεγαστικών δανείων έπειτα από κάθε αύξηση των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αλλά είναι πολύ αργές όταν μετακυλίνουν αυτές τις αυξήσεις στα επιτόκια των καταθετικών λογαριασμών.

«Θέλουν απλώς κέρδη, δεν σκέφτονται τους ανθρώπους», λέει στο CNBC ο Μάρκο Ολιβέρι, ένας 50χρονος γραφίστας από την Πορτογαλία.

Στην προσπάθειά της να μειώσει τον πληθωρισμό, η ΕΚΤ έχει αυξήσει τα επιτόκια πολλές φορές από τον Ιούλιο του 2022. Αύξησε το βασικό της επιτόκιο τον Ιούλιο του 2022, από -0,5% σε 0%. Το επιτόκιο βρίσκεται τώρα στο 3,75%, κάτι που σημαίνει ότι από εκείνη την πρώτη αύξηση των επιτοκίων, το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ έχει αυξηθεί κατά 4,25 ποσοστιαίες μονάδες.

Αυτό, στην πράξη, θα πρέπει να μεταφραστεί σε υψηλότερα επιτόκια τόσο για τα στεγαστικά δάνεια όσο και για τις καταθέσεις. Ωστόσο πραγματικά αυτό που συμβαίνει είναι διαφορετικό.

Ο βασικός δείκτης που χρησιμοποιούν οι αναλυτές είναι το delta των καταθέσεων, το οποίο μετράει την αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ που περνούν οι τράπεζες στα επιτόκια των καταθέσεων. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης beta, τόσο περισσότερο μετακυλίνουν οι τράπεζες τις αυξήσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ στις καταθέσεις.

Σύμφωνα με στοιχεία της ABN Amro, το μέσο beta στις καταθέσεις στην Ευρωζώνη ήταν τον Ιούνιο στο 47%. Αυτό σημαίνει ότι κατά μέσον όρο μόνο το ήμισυ της συνολικής αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ κατά 4,25 ποσοστιαίες μονάδες μετακυλιεται στους καταθέτες.

Το CNBC πάντως τονίζει πως το beta των καταθέσεων εμφανίζει μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις επιμέρους χώρες της Ευρωζώνης. Για παράδειγμα, στην Κροατία διαμορφώνεται στο 12%, στην Κύπρο στο 30% και στην Πορτογαλία στο 32%. Στη Γαλλία, το delta των καταθέσεων είναι 73% και στην Ιταλία είναι 62%.

Παρόλο που οι χώρες της Ευρωζώνης μοιράζονται το ίδιο νόμισμα και άρα επηρεάζονται από

Η ΕΚΤ αύξησε το βασικό της επιτόκιο τον Ιούλιο του 2022 από -0,5% σε 0%. Το επιτόκιο βρίσκεται τώρα στο 3,75%, κάτι που σημαίνει ότι από εκείνη την πρώτη αύξηση, το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ έχει αυξηθεί κατά 4,25 ποσοστιαίες μονάδες.

Κατά μέσον όρο στην Ευρωζώνη, μόνο το ήμισυ της συνολικής αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ μετακυλιεται στους καταθέτες.

τις ίδιες αποφάσεις νομισματικής πολιτικής, οι αποταμιευτές στις διαφορετικές χώρες δεν απολαμβάνουν τις ίδιες αποδόσεις στις καταθέσεις τους.

«Υπάρχουν πράγματι κάποιες έντονες διαφορές μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών», διαπιστώνει η Μάρτα Φέρο Τεϊξείρα, αναλύτρια της ABN AMRO. «Αυτό είναι το αποτέλεσμα των διαφορών στη δομή του τραπεζικού κλά-

δου, της φύσης των καταθέσεων και των εναλλακτικών επενδυτικών ευκαιριών», εξηγεί.

Σύμφωνα με τον αναλυτή της S&P Global, Νικόλας Τσάρντ, οι διαφορές στα επίπεδα ρευστότητας των τραπεζών και οι διάφοροι βαθμοί ανταγωνισμού στην αγορά επηρεάζουν τα επιτόκια που προσφέρουν οι τράπεζες στους καταθέτες τους.

Ο Πορτογάλος οικονομολόγος Φίλιπε Γκαρσία είπε στο CNBC ότι οι τράπεζες στη χώρα του δεν αισθάνονται ότι πρέπει να προσελκύσουν περισσότερες αποταμιεύσεις από τους πελάτες τους και, καθώς δεν υπάρχει ανταγωνισμός μέσα στον κλάδο, τα επιτόκια που προσφέρονται στους αποταμιευτές δεν θα αυξηθούν σημαντικά.

Όμως, όπως τονίζει το CNBC,

οι δυσανεσθημένοι αποταμιευτές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα στον τραπεζικό τομέα. «Οι τράπεζες θα πρέπει να πληρώνουν περισσότερα για τις καταθέσεις προκειμένου να συντηρήσουν τη σχέση εμπιστοσύνης που έχουν με τους πελάτες», υπογραμμίζει ο Γκαρσία, προσθέτοντας ότι οι πελάτες αισθάνονται εξαπατημένοι, αφού πληρώνουν περισσότερα για τα στεγαστικά δάνειά τους, αλλά δεν βλέπουν το αντίστοιχο όφελος στις αποταμιεύσεις τους. «Ο κόσμος δεν έχει ξεχάσει την κρατική στήριξη που έλαβαν οι τράπεζες κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους», συμπληρώνει.

Τα στοιχεία της S&P Global δείχνουν ότι κατά την τελευταία ανακοίνωση των τριμηνιαίων μεγεθών τους, ανάμεσα σε 25 τρά-

πεζες της Ευρώπης οι 19 εμφάνισαν αύξηση στα καθαρά έσοδα από τόκους. Τα υψηλότερα επιτοκιακά έσοδα σημαίνουν ότι οι τράπεζες λαμβάνουν περισσότερα χρήματα από τον δανεισμό από αυτά που πληρώνουν στις καταθέσεις.

Τα υψηλότερα κέρδη πυροδοτούν μια συζήτηση γύρω από την έκτακτη φορολόγηση αυτών που έχει καθιερωθεί τελευταία να ονομάζονται υπερκέρδη. Η Ιταλία έγινε η πρώτη χώρα που ανακοίνωσε εισφορά 40% στα επιπλέον κέρδη που αποκόμισαν οι τράπεζες λόγω της αύξησης των επιτοκίων. Και παρότι το μέτρο βρίσκεται ακόμη στη φάση του σχεδιασμού, φαίνεται ότι το ζήτημα της φορολόγησης των τραπεζών έχει μπει στα ραντάρ των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων.

Δύσκολο δίλημμα για την ΕΚΤ μετά τα νέα στοιχεία για τον πληθωρισμό στην Ε.Ε.

Ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη σταμάτησε να επιβραδύνεται τον Αύγουστο, φέρνοντας τους αξιωματικούς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αντιμέτωπους με ένα δίλημμα, καθώς προσπαθούν να αποφασίσουν εάν οι πληθωριστικές πιέσεις είναι υπερβολικά επίμονες για να κάνουν μια παύση στις αυξήσεις επιτοκίων τον επόμενο μήνα.

Όπως έδειξαν τα στοιχεία της Eurostat, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη παρέμεινε στάσιμος τον Αύγουστο, στο 5,3%. Πρακτικά, εξακολουθεί να διαμορφώνεται τουλάχιστον 2,5 φορές πάνω από τον στόχο που έχει υιοθετήσει η ΕΚΤ. Οι προβλέψεις των αναλυτών ότι ο πληθωρισμός θα υποχωρούσε στο 5,1% διαψεύθηκαν, όμως ο δομικός πληθωρισμός επιβραδύνθηκε, για να διαμορφωθεί στο 5,3%.

Οι αξιωματούχοι της ΕΚΤ κοιτάζουν κυρίως τον δομικό πληθωρισμό, ενόψει και της επόμενης συνεδρίασής τους, σε δύο εβδομάδες, όταν καλούνται να

Ο δείκτης τιμών στην Ευρωζώνη παρέμεινε στάσιμος τον Αύγουστο, στο 5,3%, δηλαδή 2,5 φορές πάνω από τον στόχο που έχει υιοθετήσει η κεντρική τράπεζα.

κρίνουν εάν η αποδυνάμωση της οικονομίας της Ευρωζώνης αρκεί για να ρίξει τον πληθωρισμό πιο κοντά στον στόχο του 2%. Εάν αποφασίσουν ότι ο επίμονος πληθωρισμός δεν πέφτει παρά την εξασθένιση της οικονομίας, τότε ενδέχεται να αυξήσουν το επιτόκιο καταθέσεων για 10η συνεχόμενη φορά, φέρνοντάς το στο 4%.

Οι traders, που το τελευταίο διάστημα μειώνουν τις εκτιμήσεις τους για τις πιθανότητες αύξησης των επιτοκίων τον Σε-

«Εάν κρίνουμε ότι η πολιτική μας είναι αντιφατική με την έγκαιρη επιστροφή του πληθωρισμού στον στόχο του 2%, η περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων θα ήταν δικαιολογημένη», δήλωσε το μέλος της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ, Ιζαμπέλ Σνάμπελ.

πτέμβριο, τις υπολογίζουν πλέον στο 30%.

Το δίλημμα που αντιμετωπίζουν οι αξιωματούχοι διατυπώθηκε και από το μέλος της εκτε-

λεστικής επιτροπής της ΕΚΤ, Ιζαμπέλ Σνάμπελ, σε δηλώσεις που κινούνταν στο ίδιο μήκος κύματος με εκείνες του Φινλάνδου συναδέλφου της, Τ. Βαλιμάκι, ο

οποίος είχε πει ότι το αποτέλεσμα της επόμενης συνεδρίασης είναι «εντελώς ανοικτό».

«Εάν κρίνουμε ότι η πολιτική μας είναι αντιφατική με την έγκαιρη επιστροφή του πληθωρισμού στον στόχο του 2%, η περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων θα ήταν δικαιολογημένη», δήλωσε η Σνάμπελ. «Εάν η εκτίμησή μας για τη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής δείξει ότι ο ρυθμός μείωσης του πληθωρισμού προχωράει όπως επιθυμούμε, μπορεί να περιμένουμε την επόμενη συνεδρίασή μας για να συγκεντρώσουμε περισσότερα στοιχεία».

Η ίδια η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, έχει αποφυγεί να κάνει μια σαφή δήλωση ως προς τις προθέσεις της, ενώ άλλα μέλη της ΕΚΤ, που συγκαταλέγονται ανάμεσα στα «γεράκια», έχουν δείξει την προτίμησή τους για μία ακόμη αύξηση των 25 μονάδων βάσης.

Ο Γερμανός κεντρικός τραπεζίτης Γιοακίμ Νάγκελ είχε δη-

λώσει την περασμένη εβδομάδα ότι δεν έχει πειστεί ακόμη ότι ο πληθωρισμός είναι υπό έλεγχο, ενώ ο Λετονός Μάρτινς Κάζακς υποστήριξε ότι εάν η ΕΚΤ κάνει ένα λάθος, είναι καλύτερα αυτό να γίνει προς την πιο αυστηρή νομισματική πολιτική.

Κάπως ενθαρρυντικά στοιχεία για τους policymakers ήταν εκείνα που έδειξαν επιβράδυνση του πληθωρισμού στον τομέα των υπηρεσιών, στο 5,5% τον Αύγουστο, από 5,6% τον Ιούλιο.

Ωστόσο, η ανησυχία των αναλυτών είναι ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζει τώρα τον στασιμοπληθωρισμό, έναν συνδυασμό αδύναμης οικονομικής δραστηριότητας και υψηλού πληθωρισμού. Η οικονομία της Ευρωζώνης δεχεται πρόσθετες πιέσεις από την οικονομική κρίση που φαίνεται να εξελίσσεται στην Κίνα, τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της μετά τις ΗΠΑ. Η επιβράδυνση της ζήτησης από την Κίνα απειλεί τις εξαγωγές της Γερμανίας και άλλων χωρών.

Νέα μέτρα ενάντια στο ξέπλυμα χρήματος στην Ελβετία

Η Ελβετία δεν θέλει πλέον να θεωρείται η κατεξοχήν ευρωπαϊκή χώρα που λειτουργεί ως «πλυντήριο» για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Σε μια πρωτοφανή προσπάθεια να απαλλαγεί από την κακή φήμη μιας χώρας που αποτελεί καταφύγιο για παράνομα κέρδη, η κυβέρνηση της έχει προτείνει σαρωτικά μέτρα για την καταστολή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Η υπουργός Οικονομικών Καρίν Κέλερ Σούτερ έχει παρουσιάσει τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις, που αποσκοπούν σε αναβάθμιση της διαφάνειας ενώ θα επιχειρήσουν να κλείσουν τα νομικά κενά. Ζητούμενο να μην υπάρχει διαφυγή για τους τελικούς «ωφελούμενους ιδιοκτήτες» των διαφόρων εταιρειών και κοινοπραξιών, και να αναγκαστούν

να δηλώσουν την ταυτότητά τους και τα περιουσιακά τους στοιχεία.

Επί του παρόντος, η Ελβετία είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που δεν διαθέτει τέτοιο εθνικό μητρώο ιδιοκτησίας. Όπως επισημαίνουν οι Financial Times, η χώρα επικρίνεται σε μόνιμη βάση ότι με το υφιστάμενο καθεστώς της προσφέρει τέλεια διαφυγή σε ολιγάρχες και εγκληματίες από όλο τον κόσμο. Εκμεταλλεύονται την απουσία εθνικού μητρώου ιδιοκτησίας και χρησιμοποιώντας ελβετικά ιδρύματα και τεχνονομία κατορθώνουν να συγκαλύψουν την ιδιοκτησία περιουσιακών στοιχείων.

«Ενα ισχυρό σύστημα προστασίας από το οικονομικό έγκλημα είναι απαραίτητο για τη φήμη και τη διαρκή επιτυχία ενός διεθνώς σημαντικού, ασφαλούς

και στραμμένου προς το μέλλον χρηματοοικονομικού κέντρου», δήλωσε η κ. Κέλερ Σούτερ. «Το ξέπλυμα χρήματος βλάπτει την οικονομία και θέτει σε κίνδυνο την εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα».

Η Ελβετία, η οποία έχει πληθυσμό μόλις 8,7 εκατομμύρια, είναι το Νο 1 κέντρο στον κόσμο για offshore πλούτο, με εκτιμώμενα 2,4 τρισεκατομμύρια δολάρια ξένων περιουσιακών στοιχείων που κατέχονται από τις τράπεζές της.

Η υπουργός υπογράμμισε ότι η Ελβετία είχε καλή φήμη διεθνώς για την τήρηση των χρηματοοικονομικών προτύπων, αλλά αναγνώρισε ότι υπάρχουν «κενά».

Η Ελβετία έχει δεχθεί ιδιαίτερες πιέσεις τους τελευταίους μήνες για να ενισχύσει τους οικονομικούς ελέγχους της ως

αποτέλεσμα και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις αποτελούν τη δεύτερη φορά μέσα σε τρία χρόνια που η Ελβετία αναθεωρεί τους νόμους της κατά του οικονομικού εγκλήματος.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι προτάσεις απέχουν ακόμη πολύ από το να γίνουν νόμοι. Σύμφωνα με το πολιτικό σύστημα της Ελβετίας, που βασίζεται στη συναινεση, απαιτείται μια περίοδος διαβουλεύσεων με πολιτικά κόμματα, κυβερνήσεις καντονιών και ομάδες πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζικών λόμπι και των δικηγόρων με επιρροή. Αυτό θα πραγματοποιηθεί τους επόμενους τρεις μήνες, προτού τεθεί επίσημος νόμος ενώπιον του Κοινοβουλίου το επόμενο έτος.

Με τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις, η Ελβετία αναθεωρεί για δεύτερη φορά μέσα σε τρία χρόνια τους νόμους της κατά του οικονομικού εγκλήματος.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Δύσκολη η απεξάρτηση των ΗΠΑ από την Κίνα

Των ΑΝΑ ΣΟΥΑΝΣΟΝ και ΤΖΙΝΑ ΣΜΙΛΕΚ / THE NEW YORK TIMES

Αν και οι Ηνωμένες Πολιτείες προ-
σπαθούν τα τελευταία χρόνια
να μειώσουν την εξάρτησή τους
από τα κινεζικά προϊόντα, όπως
οι ημιαγωγοί για ηλεκτρονικούς
υπολογιστές, οι ηλιακές συλ-
λέκτες και άλλα καταναλωτικά
αγαθά, λόγω εντεινόμενης ανη-
συχίας για την εθνική ασφάλεια
και την κυριαρχία του Πεκίνου
σε κρίσιμες βιομηχανίες, η δι-
άλυση των εφοδιαστικών αλυ-
σίδων κάθε άλλο παρά εύκολη
είναι. Βάσει προσφάτων και υπό
έκδοση μελετών οικονομικής
φύσεως, τίθεται υπό αμφισβή-
τηση εάν οι Ηνωμένες Πολιτείες
έχουν πράγματι περιστείλει την
εξάρτησή τους από την Κίνα,
καθώς και το τι σημαίνει ένας
πρόσφατος ανασχηματισμός
των εμπορικών σχέσεων για
την παγκόσμια οικονομία και
τους Αμερικανούς καταναλω-
τές. Οι αλλαγές στο παγκόσμιο
σύστημα αλυσίδων παραγωγής
και εφοδιασμού συνεκίζονται,
ενώσω ισχύουν τιμωρητικοί δα-

το Μεξικό, έχει αυξηθεί. Συν-
τοis άλλois, η κυβέρνηση του
Τζο Μπάιντεν έχει προσφέρει
γενναιοδωρα κίνητρα για να πα-
ράγονται ημιαγωγοί, ηλεκτρικά
αυτοκίνητα και ηλιακοί συλλέ-
κτες εντός συνόρων, με απο-
τέλεσμα η κατασκευή τους να
πολλαπλασιάζεται τάχιστα.

Παρά ταύτα, νέα έρευνα, της οποίας τα πορίσματα συ-
ζητήθηκαν στο συνέδριο της
Ομοσπονδιακής Τράπεζας στο
Τζάκσον Χολ του Κάνσας Σί-
τι, διαπίστωσε ότι, αν και τα
παγκόσμια εμπορικά πρότυπα
έχουν αναδιαμορφωθεί, οι αμε-
ρικανικές αλυσίδες εφοδιασμού
παρέμειναν πολύ εξαρτημένες
από την κινεζική παραγωγή,
πλην όμως εμμέσως.

Οι οικονομολόγοι Λόρα Αλ-
φάρο της Σχολής Διοίκησης Επι-
χειρήσεων του Πανεπιστημίου
του Χάρβαρντ και Ντέιβιν Τσορ
της Σχολής Διοίκησης Επιχειρή-
σεων του Ντάρτμουθ ανέφεραν
πως το μερίδιο της Κίνας στις ει-
σαγωγές από τις ΗΠΑ μειώθηκε
στο περίπου 17% το 2022, αφο-
του κορυφώθηκε στο σχεδόν
22% το 2017. Παράλληλα, χώ-
ρες όπως το Βιετνάμ προμήθευ-
αν τις ΗΠΑ με πιο πολλά ρούχα
και υφάσματα, ενώ το γειτονικό
Μεξικό άρχισε να τους στέλνει
περισσότερα ανταλλακτικά αυ-
τοκινήτων, γυαλί, σίδηρο και
χάλυβα.

Πιθανώς, αυτές οι εξελίξεις
να εκληφθούν ως σημάδι ότι
οι ΗΠΑ περιορίζουν την εξάρ-
τησή τους από την Κίνα. Αλλά
υπάρχει ένα πρόβλημα: τόσο
το Μεξικό όσο και το Βιετνάμ
εισάγουν περισσότερα προϊό-
ντα από την Κίνα και οι άμεσες
κινεζικές επενδύσεις σε αυτές
τις χώρες έχουν αυξηθεί, γεγο-
νός που δείχνει ότι οι κινεζικές
εταιρείες κατασκευάζουν πιο
πολλά εργοστάσια εκεί.

Η τάση μπορεί απλώς να υπο-
δηλώνει και τα τελευταία βή-
ματα των εταιρειών, που απλά
μετατοπίζουν τις μεγάλες αλυ-
σίδες εφοδιασμού τους εκτός Κί-
νας και πως ορισμένες εξ αυτών
χρησιμοποιούν το Βιετνάμ ή το
Μεξικό ως τόπους προετοιμασί-
ας για να στείλουν προϊόντα που
εξακολουθούν να κατασκευάζο-
νται εν μέρει ή σε μεγάλο βαθμό
στην Κίνα, προς τις Ηνωμένες
Πολιτείες. Τέλος, οι μεταβολές
έχουν και άλλες συνέπειες. Οι
μελέτες διαπιστώνουν ότι η με-
τατόπιση των αλυσίδων εφοδι-
ασμού συνδέεται επίσης με την
άνοδο των τιμών στα αντίστοι-
χα προϊόντα.

Οι Τούρκοι εγκαταλείπουν τη λίρα και στρέφονται μαζικά στο δολάριο

Εκροές 5 δισ. δολαρίων από το σύστημα στήριξης του τουρκικού νομίσματος

Καθώς η στροφή στην οικο-
νομική και νομισματική πολι-
τική της Τουρκίας αρχίζει να
γίνεται ευρύτερα αντιληπτή,
οι Τούρκοι επενδυτές εγκατα-
λείπουν μαζικά τους «προστα-
τευμένους» τραπεζικούς λογα-
ριασμούς τουρκικών λιρών και
επιστρέφουν στο δολάριο. Αυ-
ξάνουν έτσι και πάλι τη ζήτηση
για σκληρό νόμισμα και τις πι-
έσεις στην κεντρική τράπεζα,
που καλείται να διασφαλίσει το
αναγκαίο συνάλλαγμα. Την πε-
ρασμένη εβδομάδα σημειώθη-
καν εκροές περίπου 5 δισ. δολ.
από τους ειδικούς αυτούς λο-
γαριασμούς, τους οποίους είχε
αναλάβει να αναπληρώνει το
τουρκικό κράτος στο ποσοστό
που είχαν χάσει σε αξία εξαι-
τίας της πτώσης της τουρκικής
λίρας. Πρόκειται για μια ακόμη
από τις ανορθόδοξες επινοή-
σεις του Τούρκου προέδρου Ρε-
τζέπ Ταγίπ Ερντογάν, που είχε
στόχο να αποθαρρύνει τη δο-
λαριοποίηση των καταθέσεων
ώστε να περιορίσει τη ζήτηση
για σκληρό νόμισμα.

Στους περίπου 20 μήνες που
μεσολάβησαν από τα τέλη του
2021, οπότε ανακοινώθηκε, το
σύστημα των προστατευόμε-
νων καταθέσεων πέτυχε να
προσελκύσει πάνω από 120
δισ. δολ. σε λογαριασμούς σε
τουρκικές λίρες, που αντιπρο-
σωπεύουν περίπου το 25% του
συνόλου των καταθέσεων. Δεν
πέτυχε, ωστόσο, να ανακόψει
ουσιαστικά την πτώση του
τουρκικού νομίσματος, καθώς
στη διάρκεια αυτών των 20 μν-
ών η τουρκική λίρα έχει χάσει
σχεδόν το ήμισυ της αξίας της
έναντι του δολαρίου. Εχει, άλ-
λωστε, επιβαρύνει τα οικονο-
μικά του τουρκικού κράτους,
καθώς μόνο στη διάρκεια του
τρέχοντος έτους υπολογίζεται
πως το υπουργείο Οικονομι-
κών δαπάνησε 20 δισ. δολ. για
την αναπλήρωση όποιων κεφα-
λαίων χάνονταν εξαιτίας της
υποτίμησης του νομίσματος,
καθώς η τουρκική λίρα έχει χά-
σει στη διάρκεια του έτους το
31% της αξίας της έναντι του
δολαρίου. Στη διάρκεια του πε-
ρασμένου έτους, άλλωστε, το
τουρκικό υπουργείο Οικονομι-
κών δαπάνησε τουλάχιστον 3,4
δισ. δολ. για την αναπλήρωση
των καταθέσεων σε λίρες. Και
σημειωτέον ότι σύμφωνα με
την S&P Global Ratings, σήμε-
ρα η δολαριοποίηση της τουρ-
κικής οικονομίας είναι πολύ πε-
ρισσότερη και βαθύτερη από
όσο ήταν το 2019, μετά τη θυ-
ελλώδη νομισματική κρίση του

Από τα τέλη του 2021, το σύστημα των προστατευόμενων καταθέσεων πέτυχε να προσελκύσει πάνω από 120 δισ. δολ. σε τουρκικές λίρες, ωστόσο δεν ανέκοψε την πτώση του τουρκικού νομίσματος, καθώς στη διάρκεια αυτών των 20 μηνών η τουρκική λίρα έχει χάσει σχεδόν το ήμισυ της αξίας της έναντι του δολαρίου.

Σύμφωνα με
την S&P, σήμερα
η δολαριοποίηση
της τουρκικής
οικονομίας είναι πολύ
περισσότερη και
βαθύτερη από όσο
ήταν το 2019.

2018. Προ 10 ημερών, πάντως,
τόσο η κυβέρνηση όσο και η
Τράπεζα της Τουρκίας κάλεσαν
για πρώτη φορά επιχειρήσεις
και καταθέτες να μην προτι-
μούν τους προστατευόμενους
τραπεζικούς λογαριασμούς.
Ανακοίνωσαν μάλιστα με δη-
μοσίευσή τους στην εφημερί-
δα της κυβέρνησης ότι δίνουν
τέλος στην πολιτική επιβολής
προστίμων σε όποιες τράπεζες

δεν μετατρέπουν σε τουρκικές
λίρες ένα συγκεκριμένο τμήμα
των λογαριασμών τους, όπως
συνέβαινε έως τώρα. Τον πε-
ρασμένο μήνα, άλλωστε, η νέα
επικεφαλής της κεντρικής τρά-
πεζας, Χαφιζέ Γκαγιέ Ερκάν,
προανήγγειλε ότι η κεντρική
τράπεζα δεν θα χρησιμοποιεί
εφεξής τα συναλλαγματικά
της διαθέσιμα για παρεμβάσεις
στην αγορά συναλλάγματος
με σκοπό τη στήριξη του νο-
μίσματος.

Όπως επισημαίνουν πολιτι-
κοί και οικονομικοί αναλυτές,
οι ανακοινώσεις κυβέρνησης
και κεντρικής τράπεζας εντάσ-
σονται στη γενικότερη στροφή
της κυβέρνησης Ερντογάν, που
εγκαταλείπει σταδιακά όσες
ανορθόδοξες πολιτικές είχε
εφαρμόσει σε μια προσπάθεια
να ανακόψει την πτώση του νο-
μίσματος χωρίς να καταφύγει
σε αύξηση των επιτοκίων. Το
νέο οικονομικό επιτελείο της

κυβέρνησης Ερντογάν, που δι-
ορίστηκε μετά την επανεκλο-
γή του Τούρκου προέδρου τον
Μάιο, επιχειρεί προσεκτικά μια
στροφή σε πιο ορθόδοξη νομι-
σματική και οικονομική πολι-
τική. Ζητούμενο, μεταξύ άλ-
λων, είναι να ανακτήσει την
εμπιστοσύνη των επενδυτών
στην οικονομία των 900 δισ.
δολ., που μέσα στην τελευταία
πενταετία έχει εγκαταλειφθεί
μαζικά από το ξένο επενδυτικό
κεφάλαιο. Η πλέον θεμελιώδης
μεταστροφή στη νομισματική
πολιτική είναι οι αλλεπάλληλες
αυξήσεις των επιτοκίων της
τουρκικής λίρας, που έχει απο-
φασίσει η Τράπεζα της Τουρκί-
ας υπό την Ερκάν προκειμένου
να ανακόψει τον πληθωρισμό
που βρίσκεται στο 50%. Με
την τελευταία αύξηση την πε-
ρασμένη εβδομάδα το κόστος
δανεισμού στη γειτονική χώ-
ρα ανέρχεται πλέον στο 25%.

BLOOMBERG

ΥΠΟΒΟΛΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ
ΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΓΡΑΦΕΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΓΙΑ ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το Υφυπουργείο Τουρισμού ζητά την υποβολή
Δήλωσης Ενδιαφέροντος από νομικά
ή φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν προς ενοίκιαση
γραφειακό χώρο στους Δήμους Αγίου Δομετίου, Αγλαντζιάς,
Έγκωμης, Λασιών, Λευκωσίας και Στροβόλου.

Τα σχετικά έγγραφα έχουν αναρτηθεί
στην ιστοσελίδα του Υφυπουργείου στην ενότητα
«Πληροφόρηση – Επικαιρότητα», επιλογή «Ανακοινώσεις»
και μπορούν να ληφθούν ηλεκτρονικά χωρίς χρέωση
στο σύνδεσμο: <https://shorturl.at/mvl24>

Προθεσμία υποβολής Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος:
29 Σεπτεμβρίου 2023 και ώρα 1:00 μ.μ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Μείντε
ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή
της Καθημερινής Κύπρου
στο κινητό σας

Notice: Tender for Provision of Aviation Security
Services at Larnaka and Pafos International Airports

Hermes Airports invites tenders from qualified parties to provide Aviation Security
Services at Larnaka and Pafos International Airports. Successful bidders will have the
privilege to use dedicated space at the airports.

The Tender will close on 13th October, 2023 at 16:00

For a copy of the tender documents please contact:

Panayiota Fiakkou,

email: panayiota.fiakkou@hermesairports.com

copying Lucas Papaleontiou,

email: lucas.papaleontiou@hermesairports.com

or visit the Hermes' Website at www.hermesairports.com

Υψηλή ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες μέσα σε resorts

Αυτή την περίοδο αναπτύσσονται 900 βίλες αξίας άνω του 1 δισ. ευρώ

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Περί τις 900 πολυτελείς κατοικίες, με συνολική εκτιμώμενη αξία πώλησης άνω του 1 δισ. ευρώ, αναπτύσσονται αυτή την περίοδο σε διάφορες περιοχές της χώρας, εντός των ορίων οργανωμένων τουριστικών καταλυμάτων (resorts). Πρόκειται για μια δεδομένη επιλογή των επενδυτών, προκειμένου να αξιοποιήσουν τη μεγάλη ζήτηση για εξοχικές κατοικίες από ξένους αγοραστές, ιδίως σε περιοχές ήπιας ανοικοδόμησης και παρθένου τοπίου, που η Ελλάδα προσφέρει σε αφθονία, κάτι που δεν ισχύει σε άλλες ανεπτυγμένες αγορές της Νότιας Ευρώπης.

Με τιμές πώλησης που κυμαίνονται μεταξύ 500.000 και 5 εκατ. ευρώ, αυτά τα ακίνητα βρίσκονται στην «εμπροσθοφυλακή» των νέων θερέτρων αναψυχής που αναπτύσσονται αυτή την περίοδο σε επιλεγμένα σημεία της χώρας. Ο λόγος είναι σαφώς ότι μέσω των πωλήσεων των κατοικιών οι επενδυτές αποκομίζουν σημαντικά κέρδη και χρηματοδοτούν ουσιαστικά μεγάλο μέρος της επένδυσής τους.

Παράλληλα εξασφαλίζουν και ροές επισκεπτών, είτε από τους νέους ιδιοκτήτες είτε από την εκμετάλευση αυτών των ακινήτων για λογαριασμό τους (επίσης μια πηγή εσόδων για τους επενδυτές).

Η απήχηση αυτών των πολυτελών κατοικιών μεταξύ των ξένων αλλά και Ελλήνων αγοραστών είναι ιδιαίτερα υψηλή. Πέραν του ότι μπορούν να αποκτήσουν ένα πολυτελές ακίνητο, προσφέρεται και το επιπλέον δέλεαρ της τοποθεσίας του εντός ενός οργανωμένου τουριστικού καταλύματος, όπου παρέχεται μια σειρά υπηρεσιών, που συνήθως απαιτούν οι αγοραστές αυτού του βεληνεκούς. Από τη συντήρηση και τις επισκευές στην κατοικία, μέχρι την περιποίηση των κοινόχρηστων χώρων, οι αγοραστές δεν χρειάζεται να αναζητήσουν δικές τους λύσεις για τίποτα, κάνοντας απλώς χρήση των υπηρεσιών του ξενοδοχειακού συγκροτήματος. Παράλληλα μπορούν να επιλέξουν να παραχωρήσουν εξ ολοκλήρου τη διαχείριση του ακινήτου, ώστε να παράγει εισόδημα μέσω της ενοικίασής του σε άλλους επισκέπτες τις ημέρες

Οι πολυτελείς βίλες των νέων resorts της χώρας

ΠΕΡΙΟΧΗ - ΘΕΡΕΤΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΟΛΥΤΕΛΩΝ ΒΙΛΩΝ ΥΠΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Kilada Hills (Κοιλάδα Αργολίδας)	450 - 500
Costa Navarino Dunes - Valley Greens (Πύλος Μεσσηνίας)	32
Elounda Hills (Ελούντα Κρήτης)	66 βίλες και 81 διαμερίσματα
One & Only Kea Island (Τζια)	75 βίλες και 40 επώνυμες κατοικίες
Varko Bay (Πάλαρος, Ακτιο) - ΦΩΤΟ	45 κατοικίες
One & Only Aesthis, Private Homes (Αστέρια Γλυφάδας)	18 κατοικίες, 2 βίλες και 14 One & Only Private Homes

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Με τιμές πώλησης που κυμαίνονται μεταξύ 500.000 και 5 εκατ. ευρώ, αυτά τα ακίνητα βρίσκονται στην «εμπροσθοφυλακή» των νέων θερέτρων αναψυχής.

που δεν το χρειάζονται οι ιδιοκτήτες.

Σημειωτέον ότι τα πιο πολλά resorts που αναπτύσσονται στην ελληνική αγορά ακολουθούν τις

πλέον σύγχρονες σχεδιαστικές τάσεις, ώστε να είναι ακόμη πιο ελκυστικά στους αγοραστές. Για παράδειγμα, τα ακίνητα είναι μεγάλης επιφάνειας και προσφέρουν σημαντικό επίπεδο ιδιωτικότητας, που αποτελεί το υπ' αριθμόν ένα ζητούμενο πολλών αγοραστών, ιδίως από το ξέσπασμα της πανδημίας και μετά.

Μία από τις εταιρείες που έχουν επενδύσει σημαντικά σε αυτόν τον τομέα είναι η TEMES, η οποία έχει ξεκινήσει την ανάπτυξη της τρίτης «γειτονιάς» πολυτελών κατοικιών στην περιοχή του Costa Navarino Dunes. Η νέα γειτονιά θα ονομάζεται Valley Greens και θα περιλαμβάνει συνολικά 32 κατοικίες, δύο, τριών και τεσσάρων

υπνοδωματίων, που θα παραδοθούν «με το κλειδί στο χέρι». Αυτά τα ακίνητα θα περιλαμβάνουν κατοικίες από 135 τ.μ. με τιμή εκκίνησης 1,4 εκατ. ευρώ, από 250 τ.μ. με τιμή εκκίνησης 1,85 εκατ. ευρώ και από 300 τ.μ. με τιμή εκκίνησης 2,6 εκατ. ευρώ. Οι προπωλήσεις των νέων κατοικιών ξεκινούν αυτή την περίοδο, ενώ οι πρώτες παραδόσεις θα αρχίσουν το 2026.

Είχε προηγηθεί το 2020 η Rolling Greens (τα πρώτα ακίνητα παραδίδονται προς χρήση αυτή την περίοδο), αλλά και η επέκταση της γειτονιάς Olive Grove με νέες κατοικίες το 2022. Αυτές οι τρεις περιοχές αποτελούν προϊόν επένδυσης της TEMES και αριθμούν περίπου 100 κατοικίες διαφόρων

μεγεθών και τιμών, καθώς άλλες βρίσκονται σε παραλιακό σημείο (και επομένως είναι πιο ακριβές) και άλλες σε πιο μακρινά σημεία, που προσφέρουν θέα (και είναι φθηνότερες).

Όλοι οι ιδιοκτήτες των κατοικιών έχουν πρόσβαση σε μια σειρά υπηρεσιών συντήρησης και διαχείρισης των ακινήτων από την TEMES, όπως επίσης και προνομιακή πρόσβαση στις παροχές των ξενοδοχείων. Παράλληλα, όπως τονίζεται, το γεγονός ότι πλέον έχει δημιουργηθεί ένα ικανό «πλήθος» ακινήτων σημαίνει ότι θα επιχειρηθεί η επέκταση της εταιρείας και στον τομέα των ενοικιάσεων, για λογαριασμό των κατοίκων των κατοικιών.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Σύγκριση Διαμερισμάτων 2022 & 2023 Λευκωσία - Λεμεσός

Την προηγούμενη βδομάδα παρουσιάσαμε μια συγκριτική ανάλυση πωλήσεων/μεταβιβάσεων διαμερισμάτων στις επαρχίες Πάφου, Λάρνακας και Αμμοχώστου. Είδαμε πως συγκρίνονται κάποιες μεταβλητές μεταξύ τους για το 2022 και τους πρώτους 7,5 μήνες του 2023.

Σήμερα θα παρουσιάσουμε παρόμοια ανάλυση της κατηγορίας των διαμερισμάτων για τις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού.

Επαναλαμβάνω και σήμερα πως οι αναλύσεις αυτές βασίζονται σε πωλήσεις που καταγράφηκαν μέσω μεταβιβάσεων στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και πως δεν περιλαμβάνονται καταθέσεις πωλητηρίων εγγράφων επειδή τα στοιχεία που καταγράφονται στις καταθέσεις αυτές δεν είναι πάντα ολοκληρωμένα ή χρήζουν επιβεβαίωσης.

Οι επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού έχουν ένα ιδιαίτερο βάρος στην όποια ανάλυση. Κατ' αρχάς πρόκειται για τις δύο μεγαλύτερες τοπικές αγορές της χώρας. Κατά δεύτερον, η κάθε μια από αυτές κινείται από διαφορετικό είδος ζήτησης, και σε κάποιο βαθμό διαφορετικό είδος προσφοράς, και κατά τρίτον, μονοπωλούν τις συζητήσεις σε πγαγάκια και καφενέδες με κουβέντες που αγγίζουν μέχρι και τα όρια αστικών μύθων.

Πάμε λοιπόν να δούμε τι μας λένε τα δεδομένα και κατά πόσο αυτά θα μας εκπλήξουν ή θα μας επιβεβαιώσουν τα όσα λέγονται.

Εντός του 2022 στην επαρχία Λευκωσίας πουλήθηκαν πέραν των 870 διαμερισμάτων. Η μέση τιμή πώλησης ήταν στις €130.960, ενώ η μέση τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο ήταν τα €1.515/τ.μ. Η μέγιστη απόλυτη τιμή διαμερίσματος που καταγράφηκε ήταν €600.000, ενώ η μέγιστη ανά τετραγωνικό

Η μέγιστη απόλυτη τιμή διαμερίσματος που καταγράφηκε μέχρι τώρα στη Λεμεσό ήταν €3.000.000, ενώ η μέγιστη ανά τετραγωνικό τιμή ήταν τα €13.514/τ.μ. Το πιο φθηνό διαμέρισμα πουλήθηκε έναντι €55.000 και η χαμηλότερη ανά τετραγωνικό τιμή καταγράφηκε στα €1.009/τ.μ.

τιμή ήταν τα €3.083/τ.μ. Το πιο φθηνό διαμέρισμα πουλήθηκε έναντι €28.000 και η χαμηλότερη ανά τετραγωνικό τιμή ήταν τα €371/τ.μ. Η διάμεση τιμή ήταν στις €130.000. Το μέσο εμβαδόν διαμερίσματος ήταν στα 81 τ.μ., η μέση καλυμμένη βεράντα στα 13 τ.μ. και η μέση ακάλυπτη βεράντα στα 7 τ.μ.

Η μέχρι τώρα εικόνα του 2023 δίνει για τη Λευκωσία 436 διαμερίσματα (που είναι ελαφρώς περισσότερα από τον προσδοκώμενο αριθμό), με μέση απόλυτη τιμή πώλησης όμως τις €131.114 και μέση ανά τετραγωνικό τιμή τα €1.586/τ.μ. Η μέγιστη απόλυτη τιμή διαμερίσματος που καταγράφηκε ήταν €595.000, ενώ η μέγιστη ανά τετραγωνικό τιμή ήταν τα €3.114/τ.μ. Το πιο φθηνό διαμέρισμα πουλήθηκε έναντι €22.725 και η χαμηλότερη ανά τετραγωνικό τιμή καταγράφηκε στα €625/τ.μ. Η διάμεση τιμή ήταν μειωμένη σε

Παρόλο που η Λευκωσία έχει μια συνολική κάμψη σε σχέση με τις άλλες επαρχίες, που ξεκίνησε από τον Νοέμβριο του 2022, εντούτοις στην κατηγορία των διαμερισμάτων βλέπουμε μέχρι τώρα να διατηρεί -ακόμη και να αυξάνει- οριακά τις τιμές της.

σχέση με το 2022 στις €125.000. Το μέσο εμβαδόν διαμερίσματος ήταν στα 78 τ.μ., η μέση καλυμμένη βεράντα στα 12 τ.μ. και η μέση ακάλυπτη βεράντα στα 6 τ.μ.

Βλέπουμε πως παρόλο που η Λευκωσία έχει μια συνολική κάμψη σε σχέση με τις άλλες επαρχίες, που ξεκίνησε από τον Νοέμβριο του 2022, εντούτοις στην κατηγορία των διαμερισμάτων βλέπουμε μέχρι τώρα να διατηρεί -ακόμη και να αυξάνει- οριακά τις τιμές της. Αυτό εξηγείται από το ότι οι Λευκωσιότες φαίνεται να ωθούνται προς την αγορά διαμερίσματος -

έστω και ελαφρώς πιο μικρών σε μέγεθος- λόγω της ακρίβειας και των δυσμενών οικονομικών δεδομένων που επικρατούν. Θα δούμε στην πορεία κατά πόσο η συνολική επίδοση του 2023 θα διατηρήσει αυτή την τάση ή κατά πόσο θα αντιστραφεί το κλίμα ενόψει κυρίως των αυξημένων επιτοκίων.

Εντός του 2022 στην επαρχία Λεμεσού πουλήθηκαν πέραν των 800 διαμερισμάτων. Η μέση τιμή πώλησης ήταν στις €232.887, ενώ η μέση τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο ήταν τα €2.483/τ.μ. Η μέγιστη απόλυτη τιμή διαμερίσματος που

καταγράφηκε ήταν το €3.350.000, ενώ η μέγιστη ανά τετραγωνικό τιμή ήταν οι €16.260/τ.μ. Το πιο φθηνό διαμέρισμα πουλήθηκε έναντι €25.000 και η χαμηλότερη ανά τετραγωνικό τιμή ήταν τα €695/τ.μ. Η διάμεση τιμή ήταν στις €185.000. Το μέσο εμβαδόν διαμερίσματος ήταν στα 84 τ.μ., η μέση καλυμμένη βεράντα στα 12 τ.μ. και η μέση ακάλυπτη βεράντα στα 5 τ.μ.

Η μέχρι τώρα εικόνα του 2023 δίνει για την Λεμεσό 316 διαμερίσματα (που είναι πίσω από τον προσδοκώμενο αριθμό), με μέση

απόλυτη τιμή πώλησης τις €250.178 και μέση ανά τετραγωνικό τιμή τα €2.645/τ.μ. Η μέγιστη απόλυτη τιμή διαμερίσματος που καταγράφηκε μέχρι τώρα ήταν €3.000.000, ενώ η μέγιστη ανά τετραγωνικό τιμή ήταν τα €13.514/τ.μ. Το πιο φθηνό διαμέρισμα πουλήθηκε έναντι €55.000 και η χαμηλότερη ανά τετραγωνικό τιμή καταγράφηκε στα €1.009/τ.μ. Η διάμεση τιμή ήταν στις €210.000. Το μέσο εμβαδόν διαμερίσματος ήταν στα 88 τ.μ., η μέση καλυμμένη βεράντα στα 12 τ.μ. και η μέση ακάλυπτη βεράντα στα 6 τ.μ.

Ενδιαφέροντα στοιχεία που προκύπτουν από αυτές τις αναλύσεις είναι πως η Λευκωσία, κατά τις περιόδους που εξετάζονται, φαίνεται να έχει πιο δραστήρια αγορά στα διαμερίσματα από τη Λεμεσό -όπως δείχνει ο αριθμός διαμερισμάτων που αλλάζει χέρια. Από την άλλη, η Λεμεσός είναι φανερά πιο ακριβή από τη Λευκωσία σε αυτή την κατηγορία του real estate αφού οι μετρήσεις αποδεικνύουν πως (εξαιρουμένων των άκρων) οι διαφοροποιήσεις στις τιμές κυμαίνονται από 40% μέχρι 80%, ενώ η Λεμεσός έχει μια παγκύπρια πρωτοκαθεδρία στο ακριβό real estate που καμία άλλη επαρχία δεν μπορεί προς το παρόν να ανταγωνιστεί. Όμως το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο ο μέσος μισθός στη Λεμεσό είναι μέχρι και σχεδόν διπλάσιος από αυτόν της Λευκωσίας για να μπορεί να διατηρήσει αυτού του είδους την αγορά ή κατά πόσο αν μειωθεί δραστικά η ζήτηση προερχόμενη από ξένους θα υποστεί καθίζηση τιμών. Προς το παρόν αυτό δεν φαίνεται να συμβαίνει στο ορατό μέλλον.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

«Κοντά στα Μέγαρα», λάδι σε φανέλα, ιδιωτική συλλογή.

«Το σπίτι που ονειρεύεται», λάδι σε χαρτόνι, Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ, Μέτσοβο.

«Martigues», λάδι σε λινό ύφασμα, ιδιωτική συλλογή.

Ζωγραφίζοντας την αχλύ του χρόνου

Εκθεση έργων του Μιχάλη Οικονόμου στην Πινακοθήκη Αβέρωφ στο Μέτσοβο και στη συνέχεια στο Ιδρυμα Θεοχαράκη

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«**Η εικόνα** που έρχεται στο μυαλό μου βρίσκεται μεταξύ φαντασίας και ανάμνησης», λέει η Τατιάνα Αβέρωφ, κόρη του Ευάγγελου Αβέρωφ, ψυχολόγος, συγγραφέας και διευθύντρια της Πινακοθήκης Ε. Αβέρωφ του Μετσόβου. «Θυμάμαι, πριν από πολλά χρόνια, το έργο ακουμπισμένο σε μια καρέκλα στην τραπεζαρία του σπιτιού μας, όπως ο πατέρας μου συνήθιζε προκειμένου να πάρει την τελική του απόφαση για το αν θα συμπεριλάμβανε κάποιο έργο στη συλλογή που προόριζε για το Μέτσοβο. Έτσι, για δυο-τρεις ημέρες, απολαμβάναμε όλοι μαζί το υποψήφιο έργο, καθώς τρώγαμε και λέγαμε ο καθένας τη γνώμη του. Στη συγκεκριμένη περίπτωση κα-

«**Τα έργα του Οικονόμου έχουν μικρόβια**», είχε πει ο Γιώργος Γουναρόπουλος, που κατείχε δύο από τις περίφημες «φανεές» του.

ταλαβαίναμε, βέβαια, πως διόλου θα μετρούσε η γνώμη μας, αφού η απόφασή του ήταν ήδη ελημμένη. “Μα δείτε πώς θολώνουν τα χρώματα, πώς στρογγυλεύουν οι γωνίες”, θαύμαζε, “δείτε το καθρέφτισμα στο νερό, μα είναι ένα σπίτι που ονειρεύεται!”».

Έτσι, ο συγκεκριμένος πίνακας του ζωγράφου Μιχάλη Οικονόμου (1884-1933) απέκτησε το όνομά του, και η Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ ένα ακόμη σημαντικό έργο. Το οποίο θα δούμε μαζί με πολλά άλλα στην αναδρομική έκθεση που διοργανώνεται το φθινόπωρο στο Μέτσοβο και στη συνέχεια στην Αθήνα, στο Ιδρυμα Θεοχαράκη. Σε αυτήν τη μονογραφική παρουσίαση –αποτέλεσμα πρωτογενούς έρευνας και πολυετούς μελέτης της ιστορικού τέχνης δρος Αφροδίτης Κούρια– έχουν συγκεντρωθεί 119 έργα, ανάμεσά τους πολλά άγνωστα – δάνεια από δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές. Η ιστορικός τέχνης επιστρέφει στον Οικονόμου δύο δεκαετίες αφότου κυκλοφορήσε από τις εκδόσεις Αδάμ η μονογραφία της για τον ζωγράφο, και με νέο βλέμμα, που διεισδύει στα μυστικά της τέχνης του, αναδεικνύει συγχρόνως τη σημαντική θέση που κατέχει στην πρωτοπορία της νεοελληνικής τέχνης.

Ποιος ήταν ο Μιχάλης Οικονόμου, αυτός ο Έλληνας που μοιρά-

στηκε επί 20 χρόνια την καλλιτεχνική σκηνή του Παρισιού; Που η δύναμη της ζωγραφικής του εκθειάστηκε εντός και εκτός της χώρας, που κατεξοχήν τον αγάπησαν οι ομότεχνοί του αναγνωρίζοντας την ένταση και τη βάσανο της τεχνικής του; Η βιογραφία του έχει πολλά κενά, ακόμη και για την κ. Κούρια που έχει ασχοληθεί διεξοδικά μαζί του. Ούτε η παραμονή του στη Γαλλία ούτε όμως και τα χρόνια της επιστροφής στην Ελλά-

δα μπορούν να «μιλήσουν» ιδιαίτερα για την προσωπικότητά του. Γεννήθηκε στον Πειραιά, γιος ευκατάστατης οικογένειας. Ίσως γι’ αυτόν τον λόγο η ανάμνηση της θάλασσας κατέχει κεντρική θέση στο έργο του. Εκδηλώνοντας από νεαρή ηλικία το ταλέντο του στη ζωγραφική, πήρε τα πρώτα μαθήματα από τον Κωνσταντίνο Βολανάκη. Το 1906, πήγε στο Παρίσι με σκοπό να σπουδάσει ναυπηγική, η επαφή του ωστόσο με τα καλλιτε-

χνικά ρεύματα που κυριαρχούσαν την εποχή εκείνη στη γαλλική πρωτεύουσα και η γνωριμία του με τον Περικλή Βυζάντιο, τον Χουάν Γκρι και άλλους ζωγράφους τον έκαναν να στραφεί στη Σχολή Καλών Τεχνών. «Διάλεξα τη ζωγραφική, και με αυτήν θα ζήσω», είπε.

Στο Παρίσι, όπου παρέμεινε έως το 1926, έκανε το 1913 την πρώτη ατομική του εμφάνιση στη γκαλερί Bernheim. Παράλληλα, συμμετείχε σε ομαδικές εκ-

θέσεις στη γαλλική πρωτεύουσα, στο Λονδίνο και στην Αθήνα. Στην Ελλάδα οργάνωσε για πρώτη φορά ατομική το 1926 στον «Παρνασσό», συνεχίζοντας να εργάζεται και να παρουσιάζει τη δουλειά του. Με την έκθεση του 1931 έκλεισε ουσιαστικά ο κύκλος της δημιουργικής του πορείας, καθώς εμφανίστηκαν τα πρώτα συμπτώματα προϊούσας εγκεφαλικής παράλυσης λόγω σύφιλης. Όταν η ψυχική ασθένεια εκδηλώθηκε εισήχθη

στο Δρομοκαΐτειο, όπου και πέθανε. Ο ομότεχνός του Γιώργος Γουναρόπουλος, ο οποίος κατείχε δύο πίνακές του –δύο από τις περίφημες «φανεές» του–, είχε πει, «τα έργα του Οικονόμου έχουν μικρόβια», υπονοώντας τη μυστηριακή ατμόσφαιρα, την ονειρική διάσταση που διαποτίζει τη ζωγραφική του και μένει για καιρό στη μνήμη του θεατή. «Η τεχνική είναι μια πολυσήμαντη γλώσσα στον Μιχάλη Οικονόμου», σημειώνει η κ. Κούρια στην εισαγωγή της στον θαυμάσιο κατάλογο της έκθεσης. Είχε εμμονή με τα υλικά: ζωγράφιζε σε χαρτί και καμβά, αλλά επίσης σε φανεές, σε χρησιμοποιημένα λινά σεντόνια και παλιά πανιά, έτσι ώστε το χνούδι του υφάσματος να αποδώσει στην επιφάνεια του πίνακα την αίσθη-

Ζωγράφιζε σε χαρτί και καμβά, αλλά επίσης σε σεντόνια και παλιά πανιά, έτσι ώστε το χνούδι του υφάσματος να αποδώσει την αίσθηση ενός πέπλου.

ση ενός πέπλου, μπορεί και την αχλύ του χρόνου.

«Να δώσω αίσθημα, όσο μπορώ περισσότερο αίσθημα», έλεγε ο ζωγράφος. Ο Γιώργος Ρόρρης το αναφέρει στο κείμενο με το οποίο εμπλουτίζει τον κατάλογο της έκθεσης, αφορμή να μιλήσει για τον καλλιτέχνη που θαύμαζε ως φοιτητής ακόμη στο δεύτερο έτος της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών. «Φτωχικές παράγκες, ψαρόσπιτα κοντά στο νερό, καλύβες, εκκλησάκια, παλιά γεφύρια. Οι άνθρωποι που εμφανίζονται κάπου είναι ανώνυμοι, ίσα που φαίνονται, καθώς πολλές φορές βρίσκονται στη σκιά ή διαλύονται μέσα στο φως. Νομίζεις ότι οι άνθρωποι αυτοί είναι και άλλοι, τη φωνή τους την έκλειψαν τα σπίτια που σέρνουν ένα μακρόσυρτο σκοπό, ο οποίος μπλέκεται με τη μουρμούρα και τον παφλασμό του νερού και γίνεται τραγούδι μελαγχολικό και ενίοτε πένθιμο για τις ματαιωμένες ζωές ανθρώπων και σπιτιών, για πόθους που έμειναν ανεκπλήρωτοι, για ελπίδες που σβήσανε μέσα στα αργοκίνητα αυτά σπίτια. Για όλα αυτά και κυρίως για όσα νιώθω αλλά δεν μπορώ να πω, αγαπώ τη ζωγραφική του».

 Αναδρομική έκθεση «Μιχάλης Οικονόμου, η αλημεία της ζωγραφικής», 1/10 - 15/1/24.

«Σπίτι κοντά στο νερό», λάδι σε χαρτόνι, ιδιωτική συλλογή.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

3.9 - 9.9.23

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

1ο Λάρνακα Τζαζ Φεστιβάλ

Ο Δήμος Λάρνακας εντάσσει από φέτος στα δρώμενά του το 1ο Λάρνακα Τζαζ Φεστιβάλ και υπόσχεται μια αξέχαστη μουσική εμπειρία για δυο βραδιές γεμάτες ρυθμούς και μελωδίες. Το Φεστιβάλ πλαισιώνουν εκλεκτοί καλλιτέχνες με μουσικές εκφράσεις που αντικατοπτρίζουν την ελευθέρια και την ποικιλομορφία της τζαζ μουσικής ενώ οι λάτρεις του είδους, έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν εξαιρετικές εκτελέσεις. Το πρόγραμμα του Φεστιβάλ υπό την καλλιτεχνική επιμέλεια του Άκη Φαρμακαλίδη, απαρτίζουν 4 εξαιρελί συγκροτήματα. Το Φεστιβάλ θα πραγματοποιηθεί στις 7 και 8 Σεπτεμβρίου στις 8.30 μ.μ. Πλατεία Ζουχούρι, Λάρνακα. **Είσοδος ελεύθερη.**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Queer Wave 2023

Το Φεστιβάλ Queer Wave 2023 επιστρέφει για την 4η ετήσια διοργάνωσή του, από τις 8 έως τις 17 Σεπτεμβρίου, παρουσιάζοντας για άλλη μία φορά μία προσεγγμένη επιλογή από πρόσφατα κυπριακά και διεθνή έργα, αλλά και θησαυρούς του queer κινηματογράφου από περασμένες δεκαετίες. Έχουν προγραμματιστεί πάνω από 20 προβολές, συζητήσεις και παράλληλες εκδηλώσεις με Κύπριους καλλιτέχνες και DJ. Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει φεστιβαλικές επιτυχίες, εντυπωσιακά έργα από πρωτοεμφανιζόμενους δημιουργούς, και μερικές ελαφρώς πιο εκκεντρικές επιλογές. Το Φεστιβάλ προσκαλεί και φέτος το κοινό του να γιορτάσει μια πληθώρα από ΛΟ-ΑΤΚΙ+ ταυτότητες, να δημιουργήσει κοινότητα και να εξερευνήσει τις πολλαπλές μορφές που μπορεί να πάρει ο queer κινηματογράφος, μέσα από μυθοπλασία, ντοκιμαντέρ, κινούμενα σχέδια και υβρίδια. Sessions x SPEL θα φιλοξενήσουν το φετινό Queer Wave στον χώρο τους, καθώς το Φεστιβάλ ανανεώνει τη συνεργασία του με τα Sessions, αυτή τη φορά στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - ΣΠΕΛ. Την Παρασκευή 15 Σεπτεμ-

βρίου θα πραγματοποιηθούν υπαίθριες προβολές βόρεια της πράσινης γραμμής στην αυλή του Shakespeare House, που θα παραχωρήσει η Ύπατη Αρμοστεία της Μεγάλης Βρετανίας. Το Φεστιβάλ θα ολοκληρωθεί με δύο ακόμα νύκτες υπαίθριων προβολών 16-17 Σεπτεμβρίου στην τσράτα Sessions x SPEL (Cloud). **Δείτε το πλήρες πρόγραμμα στην ιστοσελίδα queerwave.com.**

BIBΛΙΟ

«Ένας Κύπριος Αγνοούμενος στις στράτες της Σμύρνης»

Παρουσιάζεται το βιβλίο της συγγραφέως Τέρψας Αγαθοκλέους - Παπακώστα, «Ένας Κύπριος Αγνοούμενος στις στράτες της Σμύρνης», στο Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Στροβόλου. Την παρουσίαση του βιβλίου θα κάνει η Γιώτα Αποστολίδου, δημοσιογράφος. Απαγγελία: «Ο Αγνοούμενος της Κύπρου», απαγγέλλει η Καρολίνα Κυπριανού, δημοσιογράφος, η οποία θα κάνει αναφορά σε ιστορικά γεγονότα. Ανάγνωση αποσπασμάτων: Τέρμα Αγαθοκλέους - Παπακώστα, με την ακρόαση βιντεογραφημένων τραγουδιών. Χαιρετισμό θα απευθύνουν η δρ Μαρία Μιχαηλίδου, πρόεδρος Ομίλου Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου και ο Ανδρέας Παπαχαλαράμπος, δήμαρχος Στροβόλου. Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Στροβόλου, αρχ. Κυπριανού 34, Στρόβολος. **Τετάρτη, 6 Σεπτεμβρίου, ώρα 7:30 μ.μ.**

ΘΕΑΤΡΟ

The 24 Hour Plays στην Κύπρο

Οι πρώτες θεατρικές παραστάσεις της νέας σεζόν του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας είναι αφιερωμένες στη Λευκωσία. Στις 3 και 4 Σεπτεμβρίου, λίγες μέρες προτού το Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας 2023 σπκήσει αυλαία, φέρνει για δεύτερη φορά στην Κύπρο τον θεσμό «The 24 Hour Plays». Στο πλαίσιο του Παράλληλου Προγράμματος της 4ης έκδοσης του Φεστιβάλ, 6 θεατρικοί συγγραφείς, 6 σκηνοθέτες και 18 ηθοποιοί γράφουν και ανεβάζουν μέσα σε 24 ώρες 6 νέα μικρά θε-

ατρικά έργα, που εμπνέονται από την ιστορία της πόλης, τους ανθρώπους και τις γειτονίες της. Η 24ωρη πυρετώδης θεατρική διαδικασία ολοκληρώνεται το ίδιο βράδυ στις 8:30 μ.μ. με την πρεμιέρα των νέων έργων. Συμμετέχουν οι συγγραφείς: Ανθή Ζαχαριάδου, Κώστας Μαννούρης, Ανδρέας Νικολαΐδης, Ελένη Ξένου, Μιχάλης Παπαδόπουλος, Ευρυδίκη Περικλέους-Παπαδοπούλου. Οι σκηνοθέτες: Χριστόδουλος Αντρέου, Πάρης Ερωτοκρίτου, Μάριος Κακούλη, Μαρία Ιόλη Καρολίδου, Παναγιώ-

της Τοφρή, Άννα Φωτιάδου. Οι ηθοποιοί: Γιώργος Αναγιωτός, Ηλίας Ανδρέου, Μαρία Ανδρέου, Άθως Αντωνίου, Πηνελόπη Βασιλείου, Σοφία Καλλή, Στέλιος Καλλιστράτης, Αντρέας Κουτσόφτας, Παναγιώτης Λάρκου, Ανδριανή Νεοκλέους, Ονσίφορος Ονσιφόρου, Ανδρέας Παπαμιχαλόπουλος, Χριστίνα Παυλίδου, Πολυξένη Σάββα, Μαριάννα Σάντη, Ελένη Σιδερά, Πέννυ Φοινίρη, Βασίλης Χαλαράμπος. **Πληροφορίες: 22 797 979, Δευτέρα - Παρασκευή 10:00-13:00.**

ΕΚΘΕΣΗ

Δήμητρα Σέργη: «Διακοπτόμενες ροές»

Τη 2η ατομική έκθεση ζωγραφικής, με τίτλο «Διακοπτόμενες ροές», παρουσιάζει η εικαστικός Δήμητρα Σέργη, στην Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, στη Λάρνακα. Η έκθεση της Δήμητρας Σέργη προτείνει μια βόλτα μέσα από μια ζωντανή ροή φαντασίας σε πρακτικές χρωμάτων σε διάφορα είδη μέσων, που προκαλούν τον θεατή προς έναν οπτικό αφηγηματισμό. Οι κινούμενοι συνδυασμοί των έργων μας προσκαλούν σε έναν διάλογο με το ερώτημα της συνεχούς ροής του χρόνου. Οι ροές των χρωμάτων μας επιτρέπουν να βρίσκουμε καινοτόμες λύσεις και να υπερβαίνουμε τις γραμμές και τα όρια της ζωής. Η Καλλιτέχνης προσεγγίζει τα

προβλήματα με ανοικτό τρόπο σκέψης και σκέφτεται μη συμβατικά σε διαδικασίες τέχνης. Εγκαίνια Τρίτη 5 Σεπτεμβρίου στις 7:30 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 23 Σεπτεμβρίου. Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Σταδίου 45, Λάρνακα. **Πληροφορίες: τηλέφωνο 24621109, www.gallerykypriakigonia.com.cy**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η Κόμισσα της Φάμπρικας» στα Σπήλια

Η **κωμωδία** «Η Κόμισσα της Φάμπρικας», μια παραγωγή της θεατρικής ομάδας του Πολυχώρου Εστία, των Κώστα Πρετεντέρη και Ασημάκη Γιαλαμά, σε σκηνοθεσία Άγι Παϊκού δίνει την τελευταία της παράσταση στα Σπήλια, στο πλαίσιο του Προγράμματος Πολιτιστικής Αποκέντρωσης του υφυπουργείου Πολιτισμού. Σε μια μεγάλη αυλή κατοικούν τρία ξαδέλφια με το ονοματεπώνυμο «Χρήστος Δελμηάνης», τελείως αντίθετοι χαρακτήρες: ο πρώτος είναι ένας ιδεαλιστής αστυφύλακας, ο δεύτερος ένας σκληροπυρηνικός κομμουνιστής και ο τρίτος σεσημασμένος διαρρήκτης... Μετά από μια σειρά ξεκαρδιστικών παρεξηγήσεων, τα πράγματα καταλήγουν στο πολυπόθητο αίσιο τέλος. Παίζουν οι: Φάνη Πέτσα, Αλέξανδρος Μαρτίδης, Γιώργος Χα-

τζηκυριάκος, Χριστίνα Γαβριηλίδου, Στέλιος Στυλιανού, Δέσποινα Χρυσάνθου, Δήμας Δημοσθένους, Μάριος Σαρπέντσας, Κατερίνα Σκουφάρη και η Έλενα Ευσταθίου. **Τελευταία παράσταση Σπήλια 8 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Είσοδος ελεύθερη.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Κανείς δεν ήξερε;

Με **αφορμή** όσα έγιναν την περασμένη εβδομάδα στη Χλώρακα, και ενόσω βρίσκουμε στην άδεια πλατεία της κομμόπολης της Πάφου σκέφτηκα πως είναι δυνατόν εν έτει 2023 σε μία χώρα που έχει ζήσει τη βία εκ των έσω, που έχει υποστεί εισβολή και εσωτερική βία με μετακίνηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού της να βλέπω σπασμένα τζάμια και να μαθαίνω πως μια γυναίκα με ωρά παιδιά από τη Συρία έφυγε προσωρινά για άλλο σπίτι, μέχρι να ηρεμήσουν τα πράγματα... Ήταν Τετάρτη 30 Αυγούστου, όταν πήγα στη Χλώρακα και θυμήθηκα τον Δώρο Λοΐζου, που δολοφονήθηκε από αγνώστους Ε/κ, το 1974, ενώ η Τουρκία είχε εισβάλει στην Κύπρο και είχε εκτοπίσει χιλιάδες Ε/κ. Άραγε δεν ήξεραν αυτοί που δολοφόνησαν τον Δώρο Λοΐζου, με στόχο τον Βάσο Λυσσαριδί, τι είχε φέρει στα κόματά τους τον τουρκικό στρατό; Λογικό είναι εκείνες τις μέρες του 1974 να μη θυμάται κανείς τι έγινε στα τ/κ χωριά τη δεκαετία κυρίως του 1960; Μετά, όμως κανείς δεν ήξερε τι έγινε στην Κύπρο; Ακόμα μετά από τόσα χρόνια κανείς δεν θυμάται τι έφερε πόνο και όπλων κλαγγή στο νησί της Αφροδίτης; Στη νήσο των Αγίων; Μάλλον ποτέ κανείς δεν ήθελε να ξέρει... και τότε θυμήθηκα το βιβλίο ντοκουμέντο του Thore D. Hansen «Δεν

θέλαμε να ξέρουμε. Η γραμματέας του Γκέμπελς αποκαλύπτει», που ανέβηκε και από την Alpha Square, σε σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου, με τη Δέσποινα Μπεμπεδέλη, στον ρόλο της γραμματέας του Γκέμπελς Μπρουνχίλντε Πόμπελ. Γράφει ο Hansen στον πρόλογό του: «Μήπως ο φόβος, η άγνοια και η παθητικότητα μας ευθύνονται εν τέλει για την ενδυνάμωση της νέας Δεξιάς. Επί μερικές δεκαετίες υποθέταμε ότι το φάντασμα του φασισμού είχε πτηνθεί. Όμως η Μπρουνχίλντε Πόμπελ μάς καθιστά σαφές ότι αυτό δεν ισχύει [...]»... Και όσο σκεφτόμουν τη φηγούρα της Πόμπελ θυμήθηκα το θεατρικό του Φέρντιναντ Μπρούκνερ «Η αρρώστια της νιότης», γραμμένο το 1926, που ανέβασε και ο ΘΟΚ, σε σκηνοθεσία Αλίκιαν Δανέζη-Κνούτσερ... και πώς η άγνοια, η υπεροψία, η απελπισία από τη σκληρή καθημερινότητα θρέφει ύπουλα το τέρας που κρύβουμε μέσα μας, όλοι μας ή οι περισσότεροι από εμάς... Που μας ψιθυρίζει ότι καλό είναι να μην ξέρουμε... και να μην το πολυψάχνουμε. Σκεφτόμουν επίσης και τον πόνο των Μικρασιατών, που εκείνες τις μέρες πραγματοποιήσαν τη μεγάλη Έξοδό τους... Πόνος, απελπισία, φόβος, εκμετάλλευση και στο βάθος μικροπολιτικές από πολιτικάντηδες της οκάς, που μοιάζουν να έχουν σταματήσει να σκέφτονται...

Πολιτικοί που έφτιαχναν και συνεχίζουν να κάνουν καριέρες πάνω στον φόβο και στην απελπισία... Πώς το λέει ο Κώστας Καρυωτάκης στο ποίημά του «Υποθήκαι»: «Όταν οι άνθρωποι θέλουν το κακό, του δίνουν όψη ν' αρέσει. / Του δίνουν λόγια χρυσά, που νικούν με την πειθώ, με το ψέμα, όταν [οι] άνθρωποι διαφιλονικούν τη σάρκα σου και το αίμα». Στοίβαζαν ανθρώπους με τον σωρό σε συγκρότημα κατοικιών, κανείς δεν ήξερε πως όταν βάσεις ανθρώπους επί ανθρώπων θα σταματήσουν να είναι άνθρωποι. Δικηγόροι, μεγαλοϊδιοκτίτες, πολιτικοί, τοπικοί αξιωματούχοι, υπουργοί και άνθρωποι της ελίτ, κανείς δεν ήξερε πως δεν είναι ανθρώπινο να αφήνεις ανθρώπους να ζουν στην κακομοιριά... Κανείς δεν ήξερε άραγε πως η κατάσταση αυτή είναι απλή φυσική, «δράση-αντίδραση»; Τάζαν τους κατοίκους κολή και όζος, γιατί αυτό άμελγαν από τους καταραμένους του St. Nicolas, και έντυναν τις λέξεις τους με ψέματα, με υποσχέσεις... Κανείς δεν ήξερε ότι η κατάσταση στη Χλώρακα μοιάζει με χύτρα ταχύτητας; Και πως αν η πίεση μέσα στη χύτρα ταχύτητας αυξάνεται συνεχώς χωρίς να εκτονώνεται υπάρχει άμεσος κίνδυνος έκρηξης και αυτό φυσικά είναι, αλλά και απλή λογική, δεν είναι θεογονωσία που έλεγε και ο πατέρας μου. Είναι κατάρτα να είσαι από τους καταραμένους της γης, να μην ξέρεις πού

πατάς και πού βρίσκεσαι και να εξαρτάσαι από αυτόκλητους σωτήρες, δικούς σου και ξένους. Δύσκολη η εξίσωση του μεταναστευτικού/προσφυγικού, δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις, υπάρχουν όμως λογικές σκέψεις. Μία είναι πως αν σπέρνεις ανέμους θερίζεις θυέλλες. Πόσα χρόνια ήταν απών το κράτος από τη Χλώρακα; Πόσα χρόνια αφηνόταν η κατάσταση να πηγαίνει στο μη περατέρω; Γιατί ενώ έπρεπε να εφαρμοστούν διατάγματα της Επάφου Πάφου αυτά δεν εκτελούντο; Γιατί το κράτος έπαιξε τον ρόλο του Κράτους και της Βίας στον «Προμηθέα Δεσμώτη»; Έσπειραν φόβο, τον έντυσαν με ωραία λόγια, και μετά απορούμε γιατί θερίζουμε θυέλλες; Και για να είμαστε ειλικρινείς, ο πολιτισμός, το θέατρο στην έκανε τη δουλειά του, πόσοι πήγαμε και χειροκροτήσαμε τη Δέσποινα Μπεμπεδέλη, τον Ανδρέα Τσέλεπο, τη Νιόβη Χαλαράμπος στις παραστάσεις τους... μάθαμε τίποτε; Σκεφτήκαμε άραγε τι έλεγαν αυτά τα έργα; Ας προσπαθήσουμε λίγο να αναπτύξουμε τα αντανakλαστικά μας και να αντισταθούμε σε όσα μας σερβίρουν οι πολιτικοί και η κάθε ελίτ, οποιασδήποτε πολιτικής απόχρωσης, ουδείς αθώς του αίματος.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Στον κόσμο της Μπάρμπι ή του Οπενχάιμερ;

Το **φετινό** καλοκαίρι στη νότια Ευρώπη ήταν λιγότερο «Μπάρμπι» και περισσότερο «Οπενχάιμερ», έγραφε πριν από ένα μήνα σε άρθρο του για τη χιονοστιβάδα της κλιματικής κρίσης ο σημαντικός Βρετανός ιστορικός Νάιαλ Φέργκιουσον. Η συμβολική φράση δανείζεται από τις δύο περισσότερες συζητημένες ταινίες της χρονιάς την ατμόσφαιρά τους, όπως αποτυπώνεται στη χρωματική παλέτα τους: η γκάμα του ροζ δίπλα στη δυστοπία της καταστροφής. Η ιδανική Μπάρμπιπλαντ, από τη μία, και εικόνες που τρομάζουν, από την άλλη. Το ανύπαρκτο της διαφύγης πλάι στο υπαρκτό ενός δοκιμασμένου παρόντος που υποσχεται ένα πιο τρομακτικό μέλλον. Κάπως έτσι.

Η «Barbie», η ταινία της Γκρέτα Γκέργουικ, σαρώνει στο παγκόσμιο box office και θεωρείται πλέον επίσημα η μεγαλύτερη εισπρακτική επιτυχία (1,3 δισ. δολάρια) στην ιστορία του στούντιο της Warner Bros. Το «φαινόμενο Μπάρμπι» έχει ποικιλοτρόπως αναλυθεί, οι πρωταγωνιστές Μπάρμπι και Κεν (ιδανικοί οι Μάργκοτ Ρόμπι και Ράιαν Γκόσλινγκ) έχουν εμπνεύσει και δαναμτίσει ταυτόχρονα στερεότυπα, διαφορετικές γενιές κοριτσιών και γυναικών (κυρίως) θεατών συναντήθηκαν στις αίθουσες. Η ροζ υπερπαραγωγή, αντιφατική στις προθέσεις της (φεμινιστικές διδασχές σε διαφημιστικό περιτύλιγμα), άλλους ενθουσίασε, άλλους άφησε αμήχανους· ξεσπάω σε πάντως ένα κύμα αναφορών που σημαίνει ότι τα πρόσωπα διαθέτουν «αρχετυπικές» ιδιότητες, σε αυτό το σύμπαν της στιλπνής τελειότητας, όπου κάθε ατέλεια εκλαμβάνεται ως απειλή. Πριν από τέσσερα χρόνια είχε προβληθεί στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης ένα ντοκιμαντέρ με τίτλο «Μέση δακτύλι: Η Μπάρμπι αλλιώς» («Tiny Shoulders, Rethinking Barbie», ΗΠΑ 2018). Η σκηνοθέτις Αντρέα Νέβινς

Ο πλανήτης μπορεί να στράφηκε στις αποχρώσεις του ροζ, έζησε όμως μέσα στα διλήμματα της καταστροφής.

κατόρθωσε να πάρει άδεια και να εισχωρήσει στα άδυτα της Mattel, του βιομηχανικού κολοσσού παιχνιδιών, που λάνσαρε την κούκλα το 1959, με δισεκατομμύρια πωλήσεις. Μέσα από το πολύ διαφωτιστικό αυτό ντοκιμαντέρ («Κ», 3/3/2019) προέκυπτε το ερώτημα και η απάντηση: Τι κάνει την Μπάρμπι να παραμένει η «απόλυτη» κούκλα για τόσες γενιές κοριτσιών, να έχει συντροφεύσει ώρες παιχνιδιών, να έχει επιβιώσει παρά την ισχυρή κριτική που δέχθηκε και την αποστρόφη που γέννησε σε ένα μέρος του πληθυσμού γι' αυτό το οποίο εκπροσωπούσε, να έχει ανακινωθεί ο θάνατός της («Barbie doll, the end») και να έχει διαψευστεί; Ίσως γιατί: «Η Μπάρμπι είναι οι ιστορίες που περιέχει. Είναι τα μικρά κορίτσια και τα όνειρά τους. Δεν είναι μόνο ένα κομμάτι πλαστικού».

Ο πλανήτης αυτό το καλοκαίρι μπορεί να στράφηκε στις αποχρώσεις του ροζ, έζησε όμως μέσα στα διλήμματα της καταστροφής. Επί της ουσίας, τίποτε από τα δύο δεν εφνοσυχάζει, γιατί καμία έκδοχή δεν μπορεί να αγνοηθεί. Ούτε της Μπάρμπι ούτε του Οπενχάιμερ. Και οι δυο μιλούν για τον κόσμο μας, είτε τον επιλέγουμε είτε μας επιβάλλεται. Έχει ενδιαφέρον η άποψη του ηθοποιού Κίλιαν Μέρφι (που ενσαρκώνει τον «πατέρα» της ατομικής βόμβας): «Η ταινία σκαλίζει γύρω από το τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος και ποια είναι η ευθύνη μας ως ανθρώπων όντων στον πλανήτη και τι κάνουμε με αυτή την εξουσία, που σε αυτή την περίπτωση μας δόθηκε από ένα εξαιρετικά καταστροφικό και αποτρόπαιο όπλο. Νομίζω ότι ο Τριφώ είχε πει ότι πηγαίνουμε σιεναρά όχι μόνο για να ξεφύγουμε από τη ζωή, αλλά και για να μάθουμε για τη ζωή». Μήπως, άραγε, μαθαίνουμε ακόμη και όταν επιθυμούμε να ξεφύγουμε; Το ροζ της Μπάρμπι δεν είχε την γεγονισιά ή την πλαστική ευημερία ενός κατασκευασμένου κόσμου. Έξω από το χρώμα κι όσο η χρυσόσκονη έμενε στο χέρι όλο και κάτι δι-απερνούσε τη φαντασμαγορία, τάραζε την ακύμαντη επιφάνεια της Μπάρμπιπλαντ.

Τα όνειρά μας αυτό το καλοκαίρι ήταν ταραγμένα και οι ιστορίες που διηγούμαστε είναι όλο και λιγότερο ειδυλλιακές. Οι εικόνες των ακατάπαστων πυρκαγιών στοιχειώνουν, το εφιαλτικό στυατή καλύπτει ολοένα και μεγαλύτερες εκτάσεις, κανένα χρώμα δεν μένει αλώβητο μέσα σε απάν την επέλαση της καταστροφής.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Κλασικοί «Ανεμόμυλοι» του καλοκαιριού

Το τραγούδι γράφτηκε για το φιλμ «Υπόθεση Τόμας Κράουν»

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Είναι καλοκαίρι του 1968 και το «Thomas Crown Affair» («Υπόθεση Τόμας Κράουν») προβάλλεται για πρώτη φορά στις αμερικανικές αίθουσες. Όταν τα φώτα σβήνουν και ξεκινούν οι τίτλοι, ένας μαύρος καμβάς γεμίζει με κινούμενα ορθογώνια σχήματα που αλλάζουν χρώματα και προβάλλουν μέσα τους μονοχρωματικές εικόνες, φωτογραφίες που εναλλάσσονται η μία μετά την άλλη σαν τυχαία μετεικάσματα της μνήμης. Τα καρέ γεμίζουν με μάτια, πρόσωπα και σκηνές, κάνοντας μια εισαγωγή στην ταινία που πρόκειται να δούμε: τα ιδανικά πρόσωπα των πρωταγωνιστών Στιβ Μακουίν και Φέι Ντάναγουεϊ, το ηλεκτρισμένο πάθος μεταξύ τους, τα καλοραμμένα ρούχα τους, τα ακριβά τους χόμπι και μια δαιμονικά στημένη ληστεία τράπεζας.

Πίσω από αυτούς τους περίτεχνα φτιαγμένους τίτλους αρχής κρύβεται η συνεργασία του Καναδού σκηνοθέτη Νόρμαν Τζούισον με τον Κουβανοαμερικανό γραφίστα Πάμπλο Φερό, ο οποίος, στα τέλη του '60 και στις αρχές του '70, ενέπνευσε με αυτές τις μοντερνιστικές «πολλαπλές οθόνες» του μια ολόκληρη κινηματογραφική τάση. Είναι όμως το τραγούδι που ακούγεται που τελικά πρωταγωνιστεί, δημιουργημα του Γάλλου συνθέτη και πιανίστα

Η καριέρα του Μισέλ Λεγκράν εκτοξεύθηκε με τους «Ανεμόμυλους του μυαλού». Το 1968, ο Γάλλος πιανίστας και συνθέτης ήταν μόλις 26 ετών.

Το κομμάτι του Μισέλ Λεγκράν πήρε τη θέση του «Strawberry Fields Forever» των Μπιτλς, που ήταν η αρχική επιλογή.

Μισέλ Λεγκράν, πολυβραβευμένου αποφοίτου του Ωδείου του Παρισιού, χαρισματικού πιανίστα με αγάπη και γνώση για τη τζαζ. Ήταν τότε μόνο 26 ετών, και το τραγούδι του έμελλε να απογειωθεί έως την κορυφή του κόσμου, όταν την επόμενη χρονιά,

το 1969, πήρε το Όσκαρ καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού, αλλά και Χρυσή Σφαίρα.

Το κοινό το λάτρεψε, μαγεμένο από τον μοναδικό του ήχο, εκείνη την απόκοσμη αίσθηση, που, από τους πρώτους κίολας στίχους του, πέφτει στα αυτιά του ακροατή σαν μυστηριώδες πέπλο. Προορισμένο από τον σκηνοθέτη να συνοδεύει μια εντυπωσιακή σεκάνς όπου ο Στιβ Μακουίν πετάει με ένα ανεμόπτερο, πήρε τη θέση του «Strawberry Fields Forever» των Μπιτλς, που είχε αρχικά επιλεγεί.

Στο στούντιο

Η ηχογράφησή του έγινε σε ένα στούντιο της Παραμάουντ, με μουσικούς που έρχονταν από τον πιο δημιουργικό χώρο της μοντέρνας τζαζ της εποχής, όπως ο σαξοφωνίστας Μπαντ Σανκ, ο μπασιίστας Ρέι Μπράουν ή ο ντράμερ Σέλι Μεν (με τον οποίο, μάλιστα, ο Λεγκράν έμελλε να συμπράξει ζωντανά ως ισάξιος σολίστας στο τζαζ κλαμπ του στο Λος Άντζελες, το Shelly's Manne-Hole, το 1973). Κατά τη διάρκεια των ηχογραφήσεων, σκηνές της ταινίας παίζονταν σε μια τεράστια οθόνη μέσα στο στούντιο, και ο νεαρός Λεγκράν, ενθουσιασμένος, πηγαίνοντας να κατακτήσει τον κόσμο με το πρώτο μουσικό θέμα που έγραφε για ταινία του Χόλιγουντ, έστελνε φιλά στην ορχήστρα.

Φέι Ντάναγουεϊ και Στιβ Μακουίν στην κλασική σκηνή με το κατακόκκινο μπιτς μπάγκι. Η ταινία άρχισε με το εμβληματικό τραγούδι του Μισέλ Λεγκράν και μονοχρωματικά καρέ των δύο σταρ να εναλλάσσονται σε μαύρο φόντο.

Ερμηνευτής του τραγουδιού ήταν ο Αγγλος ηθοποιός Νόελ Χάρισον, ο οποίος απλά βρέθηκε εκεί επειδή ο διάσημος Αμερικανός τραγουδιστής Αντι Γουίλιαμς, πρώτη επιλογή του σκηνοθέτη, δεν ήταν διαθέσιμος. Με τον ίδιο τυχαίο τρόπο ήρθε στην παραγωγή της ταινίας και ο ίδιος ο Λεγκράν, εφόσον αποτέλεσε τη δεύτερη επιλογή μετά τον (επίσης μη διαθέσιμο) Χένρι Μαντσί-νι. Μέσα από τη διάσημη ερμηνεία του, ο Χάρισον έγινε –μαζί με το κομμάτι– θρύλος.

Ενας θρύλος, βέβαια, που για τη δημιουργία του έπαιξαν ρόλο και οι στίχοι, γραμμένοι από το «κινηματογραφικό» ζευγάρι Μέριλιν και Άλαν Μπέργκμαν, γνωστό για τραγούδια που έγραφε για το σινεμά. Στίχοι, που, σε απόλυτο πάντρεμα με τη μουσική, μετέφεραν τον ακροατή σε έναν αέναο κύκλο εικόνων που μοιάζουν να έρχονται από τα βάθη του ασυνείδητου, «σαν ένας κύκλος μέσα σε ένα σπιράλ, σαν μια ρόδα μέσα σε μια ρόδα, που

ποτέ δεν αρχίζει ή σταματάει», όπως λένε χαρακτηριστικά στην αρχή του τραγουδιού.

Όπως είχε πει ο Νόελ Χάρισον, «οι στίχοι των Μπέργκμαν, που μοιάζουν με μια αλληλουχία από μάντρα, μαζί με την επιβλητική ενορκήστρωση του Λεγκράν και την αντίστιξη στους ρυθμούς, ήταν τα πράγματα που έκαναν αυτό το τραγούδι κλασικό». Το ίδιο το ζευγάρι είχε δηλώσει σε μια συνέντευξη του: «Οι στίχοι μας βασίστηκαν σε μια “ροή συνειδήσης” – πιστεύαμε πως το τραγούδι θα έπρεπε να είναι μια παγίδα για το μυαλό. Σκεφτήκαμε τα βράδια που προσπαθείς να κοιμηθείς και δεν μπορείς, και όλες αυτές τις σκέψεις που βομβαρδίζουν το μυαλό». Και σε αυτή την «παγίδα» για το μυαλό, αυτό το ταξίδι μέσα στον χρόνο, τις αναμνήσεις και τις εικόνες που ενθαρρύνουν οι στίχοι, συνεργάζεται πρόθυμα και η μελωδία, μια αρμονική δομή που μοιάζει «κυκλική», βασισμένη πάνω σε «κύκλους των πέμπτων».

Διασκευές

Οι «Ανεμόμυλοι του μυαλού» του Λεγκράν (που στους στίχους τους μιλούν εδώ κι εκεί για το «τέλος του καλοκαιριού», κάνοντάς μας να θεωρήσουμε επίκαιρη, αρχές Σεπτεμβρίου, την παρουσίασή του) διασκευάστηκαν έκτοτε πολλές φορές, κάποιες κίολας διάσημα, όπως όταν το ερμήνευσε η Ντάστι Σπρίνγκφιλντ ή ο Χοσέ Φελισιάνο. Ιδιαίτερης μνείας, πάντως, αξίζουν η απολαυστική σόουλ-ποπ εκδοχή της Μπάρμπαρα Λιούις και η γαλλόφωνη βερσιόν του 1969, στην οποία μάλιστα τραγουδά ο ίδιος ο συνθέτης. Πολλοί, κίολας, λένε πως ο ίδιος ερμήνευσε το τραγούδι του καλύτερα από τον Νόελ Χάρισον. Ίσως όμως είναι καλύτερα που η φωνή του Χάρισον ήταν αυτή που τελικά συνδέθηκε με το τραγούδι, καθώς άφησε τη σκηνή ελεύθερη για να λάμψει το παιχνίδι που έστησε εκεί ο Μισέλ Λεγκράν με την ενορκήστρωση και τη σύνθεσή του. Όπως είχε πει άλλωστε ο ίδιος: «Παίζω με τη μουσική. Είναι ένα παιχνίδι».

PRESSING
ΛΟΥΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΑΝΤΡΕΑΣ ΒΙΟΛΑΡΗΣ
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
13:00 – 15:00

22 · 23 · 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

• SEMINARIA • OPEN MIC • STAND UP ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ •
• STANTAR KKOMETY LINE UP • MIDNIGHT RAW • & MANY MORE •

Comedians

HEAD LINERS

• ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΨΥΛΛΙΔΗΣ · ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ·
• ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΖΑΝΕΤΤΟΥ · ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ · ΧΑΜΠΗΣ ·

HOSTS ...wait for it

FEATURING

• ΑΛΕΞΗΣ ΠΟΥΛΛΙΤΑΣ · ΑΝΤΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ · ΔΕΣΠΩ ΛΕΟΝΤΙΟΥ ·
• ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ · ΚΡΥΣΤΑΛ ΧΡΙΣΤΟΦΗ · ΜΑΝΚ ΓΕΡΟΛΕΜΟΝ · ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΣΩΔΙΑΤΟΥ ·
• ΝΑΤΑΛΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ · ΙΡΕΝΕ ΟΡΦΑΝΙΔΕΣ ·

ΚΑΙ Η ΑΦΡΟΚΡΕΜΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑΝΤ ΑΠ.

Poster desing
AD Antonis Dalitis
fine artist & graphic designer

ΧΟΡΗΓΟΙ

The copy shop
ΔΙΟΜΗΛΗΣ
EXHIBIT GALLERY
DP

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

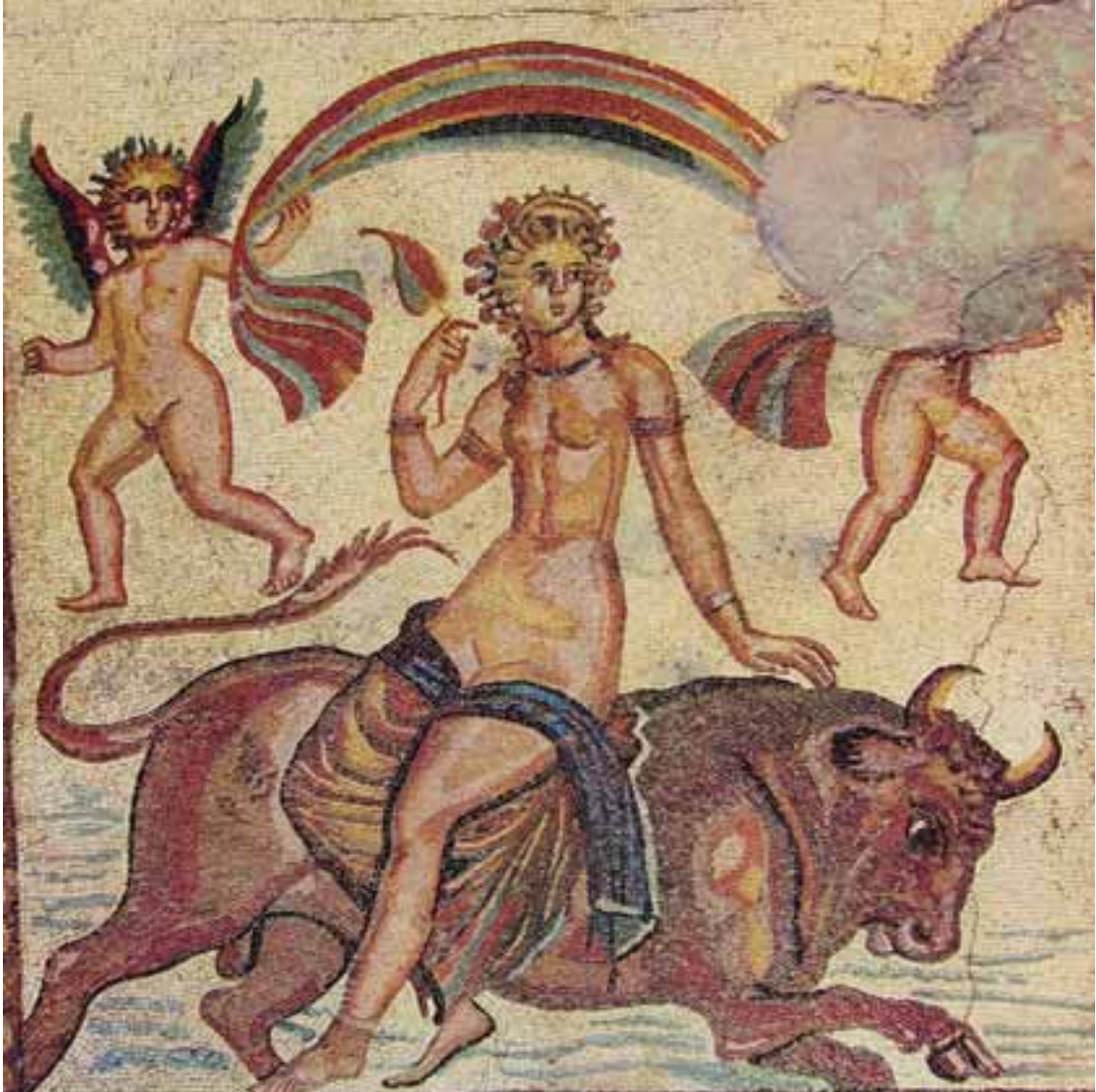
motion comedy
CULT EXPERIENCES
HUMOR bar
Στο Δρόμο CARAVANE

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

LOVE 100.7
Netcast Zone
wizguide
IK

Ψηφιδωτό ανδρώνα με παράσταση Κενταύρου που επιστρέφει από κυνήγι, σε οικία στη συνοικία Αγίας Αναστασίας στη Ρόδο (Αρχαιολογικό Μουσείο Ρόδου).

Η Αρπαγή της Ευρώπης από τον Δία-Ταύρο σε οικία στη συμβολή των οδών Παλαιολόγου και Διοσκούρων (τέλη 3ου αιώνα μ.Χ.). Σπάρτη, «οικία ψηφιδωτών».

Ψηφίδες πολιτισμού και Ιστορίας

Η Παναγιώτα Ασημακοπούλου-Ατζακά καταγράφει τον πλούτο του ψηφιδωτού στον χώρο της Μεσογείου

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

«**ΕΞ**όν από τούτο (το ψηφιδωτό της Τραμυθίας της Μήλου) βρεθήκα-νε κι άλλα ψηφιά που σιγά σιγά τ’ αφήσανε και σκορπίσανε. Ενα από δαύτα παρίστανε λιοντάρια κι άλλα αγρίμια που πίνανε νερό μέσα από τα σιντριβάνια, ανάμεσα σε λουλούδια και περικοκλάδες. Μάλιστα ένας Ολλαντέζος καπε-τάνιος χώρισε με το πριόνι κά-μποσα κομμάτια και τα πήρε μέ-σα στη φρεγάτα του». Χρειάστηκε να περάσουν αρκετά χρόνια ώστε οι επιγενόμενοι να μη διαβάσουν αντίστοιχες διηγήσεις όπως αυτή του Φώτη Κόντογλου στο βιβλίο του «Ταξείδια» (Αθήνα 1928) για την τύχη που είχαν τα ψηφιδω-τά δάπεδα στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Την περίοδο εκείνη, διάσπαρτα και αφύλακτα στη νη-σιωτική και ηπειρωτική Ελλάδα, δεν είχαν εκτιμηθεί –σε σχέση με άλλους τομείς της τέχνης– τόσο η αξία όσο και η ιστορική τους διά-σταση ως ανεκτίμητες μαρτυρίες για την ανάπτυξη των μνημείων και της αρχαίας ζωής. Τύχη αγαθή ωστόσο διέσωσε μοναδικές ομορ-φιάς έργα της ψηφιδωτής τέχνης που κοσμούσαν μεγάλα εκκλησι-αστικά συγκροτήματα και μικρές επαρχιακές εκκλησίες, αστικά δη-μόσια κτίρια και αγροτικές επαύ-λεις, οικίες αριστοκρατών και σπι-τία πολιτών της μεσαιας τάξης, από την κλασική μέχρι την ύστε-ρη αρχαιότητα.

Ερευνα και καταγραφή

Τον πλούτο τους στον ελλαδι-κό αλλά και γενικότερα στον χώ-ρο της Μεσογείου αποθησαυρίζει εδώ και χρόνια η ομότιμη καθη-γύτρια του ΑΠΘ Παναγιώτα Αση-μακοπούλου-Ατζακά. Το εκτενές έργο της κατέχει σπουδαία θέ-ση στη βιβλιογραφία (διεθνή και ελληνική) για το διακοσμητικό αυτό είδος που υπάρχει σήμερα όχι μόνο σε επίπεδο συλλογής και παρουσίασης του υλικού σε Corpora αλλά και σε επίπεδο συ-γκριτικής επεξεργασίας και σύν-θεσης. Η πολυετής, συστηματική ερευνητική της δουλειά βρίσκεται συγκεντρωμένη σε τέσσερις τό-μους του «Συντάγματος (corpus) των παλαιοχριστιανικών ψηφιδω-τών δαπέδων της Ελλάδος» (απο-μένει ο πέμπτος με τα ψηφιδωτά

Λεπτομέρεια ψηφιδωτού με προσωποποιήσεις μηνών στο κεντρικό κλίτος της λεγόμενης Βασιλικής Θύρου (τέλη 5ου αιώνα μ.Χ.) στην Τεγέα Πελοποννήσου.

Στον ελλαδικό χώρο έχουν διασωθεί περίτεχνα επιδαπέδια έργα από τα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ. έως και τον 7ο αιώνα μ.Χ.

της Ηπείρου και της Θεσσαλίας), ενώ στις δύο μονογραφίες «Το επάγγελμα του ψηφοθέτη στην αρχαιότητα 4ος αι. π.Χ. - 8ος αι. μ.Χ.» (εκδόσεις Αγρα, 2011) και «Ψηφιδωτά δάπεδα – Προσέγγι-ση στην τέχνη του αρχαίου ψη-φιδωτού» (εκδόσεις University Studio Press, 2019), προστέθηκε πρόσφατα ο τρίτος τόμος «Εικο-νιστικά ψηφιδωτά δάπεδα – Ελλα-δικός χώρος / 5ος αι. π.Χ. - 7ος αι. μ.Χ.» (εκδόσεις University Studio

Press, 2023). Η σπουδαιότητα της ψηφιδωτής τέχνης άρχισε να γί-νεται κατανοητή στον επιστη-μονικό κόσμο τις τελευταίες δε-καετίες του περασμένου αιώνα, μιας πληροφορεί η συγγραφέας. Καθοριστικό ρόλο έπαιξε ο μεγά-λος αριθμός ψηφιδωτών δαπέδων που έφερναν και εξακολουθούν να φέρνουν στο φως οι ανασκαφές όχι μόνο στα μεγάλα αστικά κέ-ντρα της αρχαιότητας αλλά και σε πολλούς μικρούς ή μεγαλύτερους οικισμούς όπως και στην ύπαιθρο. Η ποσότητα και η ποιότητα των ευρημάτων συνιστούν σήμερα έναν εντυπωσιακό αρχαιολογικό θησαυρό, με την Ελλάδα να διεκ-δικεί την πιο μακρόχρονη αδιά-λειπτη παράδοση από οποιαδήπο-τε άλλη περιοχή, καθώς διασώζει περίτεχνα ψηφιδωτά επιδαπέδια έργα από τα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ. έως και τον 7ο αιώνα μ.Χ.

Ψηφιδωτό με παράσταση του Αλκιβιάδη από οικία στον κήπο της παλαιάς οικίας Σινακίδη (αρχές 4ου αιώνα μ.Χ.) (Αρχαιολογικό Μουσείο Σπάρτης).

Η νέα πλούσια έκδοση, εικονο-γραφημένη με 650 φωτογραφίες, προβάλλει το πανόραμα αυτής της αρχαίας παραστατικής τέχνης. Η ερευνήτρια- συγγραφέας αντλώ-ντας υλικό (φωτογραφίες, πληρο-φορίες) από μια πλειάδα αρχαιο-λόγων που εργάστηκαν για την αποκάλυψη και την τεκμηρίωση αυτού του θησαυρού, αναδεικνύ-ει και καταδεικνύει τη χιλιόχρο-νη διαδρομή των ψηφιδωτών δα-πέδων, τη θεματική ποικιλία και τις μεταλλάξεις της μέσα από τα παλαιότερα αλλά και τα πιο πρό-σφατα ευρήματα. Τη θαυμαστή πορεία τους ξεδιπλώνει το νέο βιβλίο: από τα βοτσαλωτά ψηφι-δωτά τέλη του 5ου αιώνα π.Χ. με εξαιρετο το πρόσφατο εύρημα στον ταφικό τύμβο Καστά διακο-σμημένο με παράσταση της Αρ-παγής της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα έως το πέρασμα στην

Τα βιβλία της ομότιμης καθηγήτριας του ΑΠΘ Παναγιώτας Ασημακοπού-λου-Ατζακά κατέχουν σπουδαία θέση στη διεθνή βιβλιογραφία.

τεχνική της κοιμένης ψηφίδας στα μέσα του 3ου αιώνα π.Χ. και την εξέλιξή της τους επόμενους αιώνες με νέες εκλεπτυσμένες τεχνικές που άφησαν πίσω τους ψηφιδωτά επιδαπέδια αριστουρ-γήματα σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. Τον μεγαλύτερο αριθμό ψηφιδω-τών συγκεντρώνουν η Σπάρτη, η Πάτρα, η Κως και η Κίσσαμος στην Κρήτη, ωστόσο πολλά μεμο-νωμένα που διασώζονται σε δια-φορές περιοχές ξεχωρίζουν για την υψηλή ποιότητά τους (π.χ. Πλωτινόπολη, Αμύνταιο).

Η θεματογραφία

Πολύχρωμα και ελκυστικά με ποικίλη και ευφάνταστη θεματο-γραφία αντανakλούν τις πεποι-θήσεις και τις αντιλήψεις των αν-θρώπων που ζούσαν σε αυτά. Αν και ο τόμος δεν περιλαμβάνει τα γεωμετρικά σχήματα καθώς το εύρος συνιστά αυτόνομο κεφά-λαιο, τα εικονιστικά του θέματα αποκαλύπτουν τη μαεστρία των ψηφοθετών που ικανοποιούσαν τις επιθυμίες κάθε παραγγελιο-δόχου της εκάστοτε εποχής. Τις εικόνες τους συνθέτουν μυθολο-γικές παραστάσεις κυρίως στη ρωμαϊκή εποχή, σκηνές από την καθημερινή ζωή, συμπλέγματα από το ζωικό βασίλειο, ανθρώπι-νες μορφές, ολόσωμες παιδικές φτερωτές μορφές, προσωποποι-ήσεις του ήλιου, της άνοιξης και του θέρους, του Φθόνου και της Ευτυχίας. Μια μεγάλη ποικιλία από έρωτες (τρυνπές, ληνοβά-τες, θηριομάχοι, αθλητές κ.ά.), δι-ονυσιακές παραστάσεις, θηριομα-χίες, κυνηγοί, ψαράδες, μούσες, θαλάσσιες μορφές και ζώα στό-λιζαν τα δάπεδα της αρχαιότητας.

Οι μελέτες της Παναγιώτας Ατζακά, σε επίπεδο συγκριτικής επεξεργασίας και σύνθεσης, ήταν ένα δύσκολο εγχείρημα. Οι εκ-δόσεις της αποτελούν βασικό εργαλείο για τους μελλοντικούς ερευνητές. Δεδομένου ότι πολλά ψηφιδωτά του ελλαδικού χώρου, όπως επισημαίνει η ίδια, «απο-καλύφθηκαν βιαστικά με σωστι-κές ανασκαφές, πολλά δεν έχουν αποκολληθεί, αποθηκευτεί και δεν έχουν ακόμη συντηρηθεί», το ενδιαφέρον για τον επιστη-μονικό σύγχρονο κόσμο θα πα-ραμείνει ανεξάντλητο για πολλά ακόμη χρόνια.

Ξέρω να κάνω τους άλλους να τρομάζουν

Η συγγραφέας *Μαριάνα Ενρίκες* είναι η «πριγκίπισσα του τρόμου»

Συνέντευξη στη **ΜΑΙΡΗ ΣΙΑΝΗ-ΝΤΕΪΒΙΣ**

Το σημείο συνάντησής μας είναι το καφενείο «Florida Garden» που στέκεται επιβλητικό στη διασταύρωση των οδών Παραγούαης και Φλόριδας, όπου μπορεί κανείς να αλλάξει στη μαύρη αγορά ευρώ ή δολάρια σε πέσο σε τιμή διπλάσια ή τριπλάσια από την επίσημη. Μια ομιλητική γκαρσόνα μάς σερβίρει τους καφέδες μας, ρωτώντας να μάθει ποιες είμαστε και τι κάνουμε. Πιάνουμε κανονική συζήτηση. Οχι, η σερβιτόρα δεν είναι από την Αργεντινή. Ναι, μιλάει αγγλικά γιατί ήταν δασκάλα αγγλικών στη Βενεζουέλα, την πατρίδα της. Οχι, δεν την προάγουν στο μάνατζμεντ παρ' όλες τις γνώσεις της, γιατί μόνο άνδρες παίρνουν προαγωγή σε αυτό το μαγαζί. Κι όχι, δεν έχει ξανακούσει το όνομα Μαριάνα Ενρίκες. Αλλά με το που ακούει πως έχει μπροστά της τη διεθνώς αναγνωρισμένη συγγραφέα, γνωστή ως «πριγκίπισσα του τρόμου», Μαριάνα Ενρίκες, υπόσχεται αμέσως πως θα διαβάσει τα βιβλία της. Πάνω που πήγαινα να την προειδοποιήσω πως πρέπει να έχει γερό στομάχι για να κωνέψει τέτοιες ιστορίες, ευτυχώς μπήκαν κάτι πελάτες στο μαγαζί.

Στρέφομαι προς την Ενρίκες και της εξομολογούμαι πως όταν διάβαζα το βιβλίο της «Οι κίνδυνοι του να καπνίζεις στο κρεβάτι», στο αεροπλάνο, πετώντας από Παρίσι προς Μπουένος Αίρες, είχα μουδιάσει. Εγώ που δεν φοβάμαι τα αεροπλάνα και τα ύψη, άρχισα να τρέμω. Θα πέσουμε; Θα πνιγούμε στον ωκεανό; Αεροπειρατεία; Κάτι κακό θα μας συνέβαινε. Τα διηγήματά της μιλούν για περιπλανώμενες, ταραχωρημένες ψυχές, παιδιά-φαντάσματα που τα ψάχνουν οι δικοί τους, κόκαλα που τρίζουν γιατί παραμένουν άθαφτα, αυτοακρωτηριασμούς, νεκροφιλία, πδονοβλεψία, κανιβαλισμό. Η αχαλίνωτη φαντασία της είχε κάνει κατοχή στο μυαλό μου.

Η «μαγεία της φαντασίας»

Καλά, πώς γράφει τέτοια ανατριχιαστικά πράγματα και μετά πάει για ύπνο; Τι λογοτεχνικό είδος είναι αυτό που επέλεξε; «Α, δεν έχω πρόβλημα. Όλα αυτά που γράφω μπορεί να ήταν ή να είναι τραυματικά, αλλά τα επεξεργάζομαι. Τη στιγμή που θα φθάσουν στον υπολογιστή, στο χαρτί, έχουν επιλυθεί. Δεν έχω φόβο. Εχω, όμως, την τεχνική να κάνω τους άλλους να τρομάζουν. Θέλω να σώσω τη μαγεία της φαντασίας, the magical thinking».

Γεννημένη στο Μπουένος Αίρες, τον Δεκέμβριο θα κλείσει τα

50, είναι παιδί των δεκαετιών του '80 και του '90, μεγαλώνοντας με Stephen King, Twin Peaks, Spielberg και με μια διαίτα ταινιών σλάσερ. Έχει γράψει εννέα βιβλία, τα δύο συλλογές διηγημάτων, και έχει τιμηθεί με διάφορα λογοτεχνικά βραβεία, το μυθιστόρημά της «Our Share of Night» (2019) κέρδισε το βραβείο Premio Herralde της Ισπανίας, τιμή που είχαν αποσπάσει παλιά ο Ισπανός Χαβιέ Μαρίας και ο Χιλιανός Ρομπέρτο Μπολάνιο.

Μπορεί οι ιστορίες της να είναι καρυκευμένες με υπερφυσικά στοιχεία από το γοτθικό μυθιστόρημα –μαγεία, τρόμο, βία, ζόμπι, βαμπίρ, τέρατα και φαντάσματα–, αλλά δεν είναι οι παραδοσιακές ιστορίες με φαντάσματα.

Με τα διηγήματά μου θέλω να πω «αυτά είναι τα σκοτάδια μας, δείξτε μας τα δικά σας». Περιγράφω τη μαυρίλα της χώρας μου και σε κάνω να σκεφθείς τη μαυρίλα της δικής σου.

Χρησιμοποιώ τον τρόπο. Θέλω εσένα, τον αναγνώστη, να σε ταρακωνήσω. Να σε σοκάρω. Να μην αναφωνήσεις «αχ, τι μίζερος που είναι ο κόσμος!» και να κλείσεις την εφημερίδα.

Οι απρόσμενες ανατροπές στην αφήγηση αιχμαλωτίζουν και παρασύρουν τον αναγνώστη σε παράξενες ατραπούς. Καμιά φορά οι ιδέες της, όμως, είναι παρατραβηγμένες. Σε ένα διήγημα, για παράδειγμα, μια μάνα κάνει το παιδί της από ένα δυστύχημα και λίγο αργότερα διαπιστώνει πως ο λαίμος ενός σκύλου είναι φτιαγμένος από το δέρμα του πεθαμένου παιδιού της. Πώς σκαρφίζεται τέτοια πράγματα; Η Ενρίκες παίρνει πόζα και σκύβει προς το μέρος μου. «Δεν τα σκαρφίζομαι. Μου την είπαν την ιστορία, ένας τύπος σε ένα μπαρ στη Βαρκελώνη. Αποτελεί μέρος του αστικού μύθου της. Βλέπεις, όταν ανοίξει το υπογάστριο της πόλνς... οι άνθρωποι αρχίζουν να μιλούν».

Οι ιστορίες της, απόσταγμα

«Μεγάλωσα σε μια περίοδο γενοκτονίας. Εντάξει, δεν αρέσει ο όρος, αλλά ήταν περίοδος μακελειού. Σιωπηρές σφαγές», λέει στην «Κ» η Μαριάνα Ενρίκες και περιγράφει τις πρακτικές του δικτατορικού καθεστώτος στην Αργεντινή (1976-1983). Βασανισμοί, εκτελέσεις, εξαφανίσεις, βιασμοί...

έρευνας και φαντασίας, είναι ποιητικά σφικτο-υφασμένες, σμιλεμένες με λογοτεχνικό ρεαλισμό και βαθιά θεμελιωμένες ώστε να μπορούν να υποβαστάζουν γερά τα διάφορα επίπεδα της αφήγησης. Αλλά η απάντησή της δεν με πείθει. Πώς της έρχονται τέτοια πράγματα στο μυαλό. Της ζητώ να μου μιλήσει για το παρελθόν της. Μαθαίνω πως η μητέρα της σπούδαζε Ιατρική όταν η ίδια ήταν μικρή. Με αποτέλεσε η Ενρίκες να κολυμπάει ανάμεσα σε βιβλία φυσιολογίας, ιστολογίας, ανατομίας... από παιδάκι. Α, έτσι εξηγείται κι ο έρωτάς της με τον τρόπο. «Ήμουν μανιακή με αυτά τα σχεδόν σούπερ πορνογραφικά βιβλία, γεμάτα κομμένα μέλη, ανοικτές καρδιές, αρτηρίες και αίματα». Αναγνωρίζει πως απ' τη μια η μαμά της με τα βι-

βλία Ιατρικής κι απ' την άλλη η γιαγιά της με τα παραμύθια της, καθώς επίσης το γεγονός πως η ίδια μεγάλωνε επί δικτατορίας σε ένα κλίμα φόβου, μυστικών και τρομοκρατίας, όλα αυτά μαζί συνέβαλαν, μάλλον διαμόρφωσαν, τη γραφή της. «Μεγάλωσα σε μια περίοδο γενοκτονίας, εντάξει δεν αρέσει ο όρος, αλλά ήταν περίοδος μακελειού. Σιωπηρές σφαγές».

Όπως η Ναταλία Γκίνσμπεργκ, την οποία θαυμάζει ιδιαίτερα, που επιφανειακά νομίζει ότι γράφει για την οικογενειακή ζωή, αλλά στην ουσία μιλάει για τον φασισμό, το ίδιο κι εκείνη. Το σκοτεινό παρελθόν της χώρας αποτελεί τη σκηνή όπου παίζουν τα δράματα των ιστοριών της. Και πάντα στο Μπουένος Αίρες, μια πόλη - μνημείο μνή-

μuns. Από τα λευκά μαντίλια που είναι ζωγραφισμένα στις πλάκες της Πλάθα ντε Μάγιο, υπενθύμιση πως οι μανάνδες μία φορά την εβδομάδα –για χρόνια– γύριζαν γύρω γύρω από την πλατεία απαιτώντας να μάθουν τι απέγιναν τα παιδιά τους που εξαφανίστηκαν επί δικτατορίας και μέχρι τα καταθλιπτικά κελιά βασανιστηρίων της ESMA –κάτι σαν το δικό μας ΕΑΤ-ΕΣΑ– η πόλη θυμάται, πονάει, αποζητά δικαιοσύνη. Η δικτατορία στην Αργεντινή μπορεί να διήρκεσε λίγα χρόνια (1976-1983), αλλά το κύμα εξαφανίσεων πολιτικών αντιπάλων, συνθήως πετώντας από ελικόπτερα τα πτώματά τους, που ήταν δεμένα πάνω σε ράγες από σιδηροδρομικές γραμμές, στη μέση του ωκεανού, άφησε ένα ανεξίτηλο τραύμα.

«Ξέρεις πόσα κόκαλα είναι

Διαβάζοντας το βιβλίο της Μαριάνα Ενρίκες «Οι κίνδυνοι του να καπνίζεις στο κρεβάτι», μουδιάζει, τρέμεις...

θαμμένα κάτω από την επιφάνεια; Κάτι σαν μαζικοί τάφοι;», λέει και μου δείχνει το έδαφος. «Ήμουν στην Ισπανία και μια κοπέλα ήρθε και μου είπε “ξέρεις πόσο με τάρaxe το διηγημά σου, γιατί σκέφτηκα πως και στην Ισπανία μπορεί να υπάρχουν περισσότεροι μαζικοί τάφοι ακόμη και από την Αργεντινή”. Με τα διηγήματά μου θέλω να πω “αυτά είναι τα σκοτάδια μας, δείξτε μας τα δικά σας”. Περιγράφω τη μαυρίλα της χώρας μου και σε κάνω να σκεφθείς τη μαυρίλα της δικής σου. Δεν είναι μόνον οι χώρες της Λατινικής Αμερικής, όλες οι χώρες, ακόμη και οι ευρωπαϊκές, έχουν αυτό τον σκοτεινό, τρομακτικό και υπόγειο κόσμο».

«Εκεί που πονάει»

Μπορούμε, λοιπόν, να θεωρήσουμε τις ιστορίες της ως σχόλιο στην κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα γύρω της; «Και βέβαια. Κι επειδή δεν μπορείς να συγκινήσεις τον άλλον γράφοντας ένα άρθρο στην εφημερίδα ή μια ακαδημαϊκή μελέτη, γράφω λογοτεχνία. Τα βιβλία τρόμου, τα θρίλερ, πες το όπως θες, έχουν μια άλλη διάσταση που σε πάνε ακριβώς στο σημείο που πονάει. Στο ει-δεκθές. Σου δίνω ένα παράδειγμα: για να έρθουμε στο καφενείο σήμερα προσπεράσαμε ζητιάνους και αστέγους. Δεν μπορούμε να τους βοηθήσουμε. Είναι αδύνατο να έχουμε έναν τόσο υψηλό βαθμό ενσυναίσθησης. Ούτε κι εγώ θέλω τους αστέγους στο σπίτι μου», λέει και ρουφάει μια γουλιά από τον καφέ της, «αλλά αυτό που μπορώ να κάνω ως συγγραφέας είναι να δείξω πόσο αποτρόπαιο είναι κάτι τέτοιο. Χρησιμοποιώ τον τρόπο για να προκαλέσω τρόπο. Θέλω εσένα, τον αναγνώστη, να σε ταρακωνήσω. Να σε σοκάρω. Να σε φοβίσω σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην προσπεράσεις το θέμα. Να μην αναφωνήσεις “αχ, τι μίζερος που είναι ο κόσμος!” και να κλείσεις την εφημερίδα. Θέλω να σου προκαλέσω μια σωματική αντίδραση, να φοβηθείς και να ξυπνήσεις από τον λήθαργο ιδρωμένη με τρόπο στα μάτια. Δεν είναι αδύνατο να αλλάξουμε τον κόσμο. Όλοι μαζί πρέπει να πασχίσουμε για ένα καλύτερο μέλλον, για την ευημερία».

Εκείνη τη στιγμή ξανάρχεται στο τραπέζι μας, πεταχτή πεταχτή, η λαλίστατη γκαρσόνα μας. «Μια παρέα Αμερικανών μου έδωσε ποურμπουάρ πέντε δολάρια! Σήμερα αισθάνομαι πλούσια», μας λέει και μας δείχνει το χαρτονόμισμα. Ο πληθωρισμός στην Αργεντινή είναι 114%.

Τα αγνοούμενα παιδιά επιστρέφουν, αλλά οι πληγές δεν κλείνουν

Σε μία από τις ιστορίες της, «Παιδιά που επιστρέφουν», τα αγνοούμενα παιδιά γυρίζουν στο σπίτι τους. Μετά από λίγο χρόνο, όμως, οι γονείς διαπιστώνουν πως αυτά τα παιδιά μπορεί να μοιάζουν με τα χαμένα παιδιά τους, αλλά δεν είναι τα ίδια. Έτσι τα διώνουν από το σπίτι, με τραγικές συνέπειες. Τι ιδέα κι αυτή πάλι; «Διάλεξα τον σκοτεινό μύθο του Changeling που λέει ότι νεράιδες επισκέπτονται τα νεογέννητα κι αν τους αρέσει κάποιος το παίρνουν και το αντικαθιστούν με άλλο μωρό. Πάνω σε αυτό στηρίξα

Εγώ και οι φίλες μου κρυφακούγαμε τους γονείς μας μην τυχόν και πουν κάτι που να αποδεικνυε ότι δεν ήμασταν παιδιά τους.

την πλοκή του διηγήματος», μου διευκρινίζει, «αλλά στο πίσω μέρος του μυαλού μου είχα πάντα τα παιδιά που εξαφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της δικτατορίας,

καθώς κι εκείνα που «το έσκασαν από έναν πατέρα μέθυσο, από έναν πατριό που τα βιάζε τα χαράματα, από έναν αδελφό που αυνανιζόταν στην πλάτη τους τη νύχτα», όπως γράφει στην ιστορία. Επί δικτατορίας οι βασανιστές άφηναν τις έγκυες γυναίκες που είχαν συλληφθεί για αντικαθεστωτική δράση να γεννήσουν και μετά τις σκότωναν, δίνοντας το μωρό σε οικογένειες δολοφόνων της μητέρας του. Στα παγωμένα κελιά της ESMA διαβάζεις τέτοιες ιστορίες κι ανατριχιάζει. «Είναι έγκλημα κατά της

ανθρωπότητας», προσθέτει, «αυτά τα παιδιά έχουν χάσει την ταυτότητά τους. Μπορεί να μην τους βασάνισαν σωματικά, αλλά τους βασανίζουν ψυχολογικά. Τα απομάκρυναν από τους γονείς τους. Γύρω στους εκατό έχουν βρει την πραγματική τους ταυτότητα, οι υπόλοιποι τετρακόσιοι δεν ξέρουν ποιοι ήταν οι πραγματικοί γονείς τους. Να φανταστείς, μέχρι κι εγώ και οι φίλες μου κρυφακούγαμε τους γονείς μας μην τυχόν και πουν κάτι που να αποδεικνυε ότι δεν ήμασταν παιδιά τους». Χαμογε-

λάει. «Για να το ξεκαθαρίσουμε, είμαι φτυστή η μάνα μου». Ανασπκώνω τους ώμους.

Τραύμα

«Μια φίλη μου», συνεχίζει, «μετά από είκοσι χρόνια βρήκε τον αδελφό της. Δεν τον αναγνώρισε. Εντάξει, δεν τον ήξερε. Του είχε αφαιρεθεί η ανθρωπιά από πάνω του. Με τίποτα δεν θα μπορούσαν να ήταν αδελφια. Μόλις διάβασε το διήγημά μου μού τηλεφώνησε κατηγορώντας με ότι έγραψα για τον αδελφό της. Βλέπεις, και να θέλω να παρεκκλίνω από την

πραγματικότητα –εγώ τον σκοτεινό μύθο είχα στο μυαλό μου–, η πραγματικότητα δεν με αφήνει. Βρισκόμαστε στο 2023 και ακόμη μιλάμε για γενολογικό τραύμα. Γι' αυτούς τους ανθρώπους η δικτατορία δεν θα τελειώσει ποτέ».

 Το βιβλίο «Οι κίνδυνοι του να καπνίζεις στο κρεβάτι» (εκδ. Πατάκη, 2023, μτφρ. Χριστίνα Θεοδωροπούλου) είχε μπει στη λίστα του International Booker Prize (2021). Μερικά από τα άλλα βιβλία της: Things We Lost in the Fire (2017) Share of Night (2019)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

BIENNH

Για την αγάπη της Λάουρας

Στο Ιστορικό Μουσείο Τέχνης της Βιέννης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί η έκθεση που οργανώνεται γύρω από το πρόσωπο και τη μυθική διάσταση της Λάουρας, μιας γυναίκας που σφράγισε με την παρουσία της τον ιταλικό 14ο αιώνα. Εξιδανικευμένη από τον Πετράρχη, που της αφιέρωσε πάνω από 300 ερωτικά ποιήματα, η Λάουρα είναι το πρόσωπο του «Γυναικείου μπουστου», έργου του Φραντσέσκο Λαουράνα (π. 1430-1502). Είναι ένα από τα ελάχιστα μπουστά με έγχρωμο μάρμαρο.

ΗΠΑ

Η επανάσταση του τάπερ

Τα στοιχεία που δίνονται για την οικιακή επανάσταση των τάπεργουερ είναι απολύτως ενδεικτικά της επιχειρηματικής δεινότητας του Ερλ Τάπερ, ο οποίος το 1946 επινόησε αυτή τη σειρά πρωτοπόρου φύλαξης φαγητού από πολυαιθυλένιο σε παστέλ χρώματα. Το πιο εντυπωσιακό ήταν που έδωσε κίνητρο σε εκατομμύρια γυναίκες σε όλον τον κόσμο να έχουν κίνητρο από τις πωλήσεις, αλλάζοντας τον τρόπο διάθεσης των προϊόντων. Η ιστορία των τάπεργουερ είναι κομμάτι της ιστορίας του 20ού αιώνα.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Αναγέννηση του Χάρλεμ

Το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης ανακοίνωσε μεγάλη έκθεση για την «Αναγέννηση του Χάρλεμ», για το 2024, με επιμελήτρια την Ντενίζ Μάρελ. Η έκθεση διευρύνει το βλέμμα πάνω στα μοντέρνα κινήματα μέσα από πηγαίες κοινότητες μαύρων καλλιτεχνών. Θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά έργα συγκεντρωμένα από συλλογές κολεγίων και πανεπιστημίων των ΗΠΑ. Στη φωτογραφία, έργο του Γουίλιαμ Χένρι Τζόνσον (1901-1970), «Γυναίκα στα μπλε» (π. 1943).

ΚΙΝΑ

Η ζωή σε μινιατούρα

Οι σαρωτικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή των Κινέζων τα τελευταία 25 χρόνια έχει προκαλέσει ένα κίνημα νοσταλγίας για την παλιά ζωή. Αυτή η νοσταλγία εκφράζεται από ένα άτυπο δίκτυο καλλιτεχνών που δημιουργούν μινιατούρες εμπνευσμένες από τη γενετήριά τους και την παραδοσιακή ζωή. Καθώς γειτονιές ολόκληρες και χωριά σαρώνονται για μεγάλα έργα και ουρανοξύστες, κάποιοι Κινέζοι γέννησαν χωρίς να το καταλάβουν καλά καλά μια κόγχη στην αγορά τέχνης και πωλούν τις μινιατούρες τους.

ΣΑΣΞΕ

Υφαντά του μοντερνισμού

Στο ανατολικό Σάσεξ, στο Ντίτχλινγκ, το τοπικό μουσείο (Ditchling Museum of Art & Craft) θα παρουσιάσει από τις 16 Σεπτεμβρίου έκθεση με έμφαση στα υφαντά και στα σχέδια σε υφάσματα που δημιουργούσε το δίδυμο στην τέχνη και στη ζωή Χίλαρι Μπορν και Μπάρμπαρα Αλεν. Στις δεκαετίες του '50 και του '60, μεσουρανούσαν στην Αγγλία σχεδιάζοντας για τα κορυφαία καταστήματα του Λονδίνου Fortnum & Mason, Heal's και Liberty. Ακόμη και στο Royal Festival Hall σχεδίασαν τις κουρτίνες.

Οι γυναίκες που ζωγράφιζε ο Ρούμπενς δεν ανήκαν πάντα στον προβλέψιμο τύπο.

Οι γυναίκες του Ρούμπενς, ένα βλέμμα στην ιστορία του φύλου

Οι εύσαρκες γυναίκες που αποτελούν τον συνήθη συνειρμό για το θηλυκό σώμα που εξιδανίκευε ο Ρούμπενς στα έργα του, δεν ήταν η μοναδική αισθητική οδός. Ο Φλαμανδός ζωγράφος Πέτερ Πάουλ Ρούμπενς (1577-1640) υπήρξε ένας από τους πλέον δυναμικούς και πληθωρικούς εκπροσώπους του μπαρόκ στον ευρωπαϊκό Βορρά, αλλά υπήρξε και ένας ιδιαίτερα σύνθετος, πολύπτυχος και ενδυναμεί κρυπτικός δημιουργός, που οι ιστορικοί της τέχνης διαχρονικά επιθυμούν να αναλύσουν και να κατανοήσουν βαθύτερα. Αναμένεται με ενδιαφέρον η νέα φθινοπωρινή έκθεση στο Λονδίνο, στην Πινακοθήκη Dulwich. Με τίτλο «Ο Ρούμπενς και οι γυναίκες», η έκθεση εγκαινιάζεται στις 27 Σεπτεμβρίου (διάρκεια έως τις 28 Ιανουαρίου 2024) και αναγγέλλεται ως μια εξαιρετική δυνατότητα να προσεγγίσει κανείς μια λιγότερο φωτισμένη πτυχή του Ρούμπενς και τις ρωμαλέες γυναίκες που τον ενέπνευσαν. Είναι σαφές ότι τόσο στους ρεαλιστικούς όσο και στους ιστορικούς, αλληγορικούς πίνακές του, ο Ρούμπενς δίνει μεγάλο κύρος στη γυναίκα παρουσία και από την απόδοση του θηλυκού σώματος απελευθερώνει συνειρμούς ερωτισμού, δύναμης, κυριαρχίας, επιβολής και κύρους. Πέραν των πολυπρόσωπων συνθέσεών του,

ο Ρούμπενς έκανε και πολλές προσωπογραφίες συγχρόνων του, και οι γυναικείες μορφές του αντανakλούν και αυτές εικόνες κύρους και σύμβολα ισχύος. Όπως και ο Ρέμπραντ, έτσι και ο Ρούμπενς είχε διάθεση αυτοβιογραφική σε πολλά στάδια της ζωγραφικής εξέλιξής του. Ένας από τους σκοπούς της έκθεσης είναι να δείξει το εύρος της έμπνευσής του Ρούμπενς και να προκαλέσει τη γενικευμένη πεποίθηση πως ζωγράφιζε έναν τύπο γυναικας. Η γυναίκα «κατά τον τύπο του Ρούμπενς» (Rubenesque) είναι κομμάτι βεβαίως της γενικής πρόσληψης της τέχνης του. Γι' αυτό και η έκθεση στην Πινακοθήκη Dulwich είναι μια πρωτιά για τη μετατόπιση και τη διεύρυνση του βλέμματος. Παράλληλα, η έκθεση υποδεικνύει τον ποικίλο και καθοριστικό ρόλο που έπαιζαν οι γυναίκες στη ζωή του. Οι πρωίδες (και τα μοντέλα του) ήταν γυναίκες του προσωπικού και του ευρύτερου περιβάλλοντός του, και παρουσιάζονται όλες ως σύνθετες και περίπλοκες προσωπικότητες. Μαζί με την έκθεση, θα κυκλοφορήσει και μια έκδοση με συγγραφείς τους ιστορικούς τέχνης Μπεν φαν Μπένεντεν (αυθεντία στην τέχνη του Ρούμπενς) και δρ Αμι Οροκ (εξειδικευμένη στην τέχνη του 16ου και του 17ου αιώνα στη βόρεια Ευρώπη).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Αν το 1578 ο Χασάν πασάς είχε πάρει διαφορετική απόφαση...

Το έτος του Σωτήρος 1578, ο Μιγέλ ντε Θερβάντες, εκκολαπτόμενος συγγραφέας κυρίως όμως ανάπρος βετεράνος της ναυμαχίας της Ναυπάκτου, βρίσκεται εγκλειστος σε μουσουλμανικές φυλακές του Αλγερίου μαζί με άλλους χριστιανούς.

Ο Θερβάντες προσπαθεί διαρκώς να δραπετεύσει, οργανώνοντας ολόκληρες ομάδες μαζί του, μα αποτυγχάνει. Αυτό σημαίνει πως πρέπει να έρθει αντιμέτωπος με τον Χασάν πασά, τον διοικητή του Αλγερίου.

Ο Χασάν πασάς, γράφει ο Ουίλιαμ Εγκιντον στο υπέροχο «Μιγέλ ντε Θερβάντες. Ο πρώτος συγγραφέας του σύγχρονου κόσμου» (μτφρ. Πέτρος Γεωργίου, εκδ. Πατάκη), «είναι διαβόητος για τη βαναυσότητά του». Γνωστός και ως Χασάν ο Βενετσιάνος, ήταν αμφιυλόφιλος αποστάτης από την

«Ο Θερβάντες και οι σύντροφοί του εξαναγκάστηκαν να παρακολουθήσουν το μαρτύριο μέχρι τέλους».

Ιταλία, ο οποίος «είχε τη λύσσα του προσήλυτου για χριστιανικό αίμα».

Ο Χασάν «συνήθιζε να ανασκολοπίζει σκλάβους πάνω σε ακονισμένους πασσάλους, όπου τους άφηνε να ξεψυχήσουν αργά σε κοινή θέα, για να τους τιμωρήσει επειδή είχαν αποπειραθεί να αποδράσουν. Και όποιος υπέπιπτε σε ελαφρύτερο παράπτωμα μπορούσε εύκολα να καταλήξει με κομμένο αυτί». Συνεπώς, «αντιμέτωπος ο Θερβάντες με τον πασά, είχε κάθε λόγο να υποπτεύε-

Αγαλμα του Μιγέλ ντε Θερβάντες στο Τολέδο. Όπως φαίνεται, η «παράξη» του Δον Κιχώτη οφείλεται και στη (σπανιότατη) μεγαθυμία του πασά του Αλγερίου.

ται ότι ο θάνατός του επρόκειτο να είναι αργός και βασανιστικός». Ωστόσο, σύμφωνα με ένορκες καταθέσεις που αργότερα υπογράφηκαν από περίπου δέκα μάρτυρες, ο Θερβάντες «βγήκε μπροστά, κοίταξε κατάματα τον πασά και ανέλαβε την αποκλειστική ευθύνη για όλα».

Αυτά τα παράδοξα της Ιστορίας: ο Χασάν δεν εκτελεί και δεν βασανίζει κανέναν! Να ήταν επειδή θαύμασε τόσο πολύ το θάρρος του «κουρελή, υποσιτισμένου κρατούμενού του»;

Ποιος ξέρει; το βέβαιο είναι ότι χάρη σε αυτή την απόφαση, εμείς σήμερα, μπορούμε να κρατούμε στα χέρια μας τη γενεσιουργό στιγμή του νεότερου παγκόσμιου μυθιστορήματος: τον «Δον Κιχώτη».

Οχι όμως ότι έμεινε άπραγος ο Χασάν: οδήγησε τον Θερβάντες

και τους συνεργούς του σε ένα χώρο όπου κρατούνταν ένας άνδρας ονόματι Χουάν, αυτός που τους είχε βοηθήσει να δραπετεύσουν. Ο Χασάν υποχρέωσε τον Θερβάντες και τους υπόλοιπους να παρακολουθήσουν τον Χουάν να «θανατώνεται στο τσιγκέλι»: τον κρέμασαν ανάποδα, διαπέρασαν το ένα του πόδι με τσιγκέλι και «τον βασάνισαν ώσπου να πνιγεί στο ίδιο του το αίμα. Δεν ήταν γρήγορος θάνατος, και ο Θερβάντες και οι σύντροφοί του εξαναγκάστηκαν να παρακολουθήσουν το μαρτύριο μέχρι τέλους».

Ο Θερβάντες απελευθερώθηκε έπειτα από μια πενταετία. Η σκέψη δεν λείπει να φύγει: αν ο Χασάν εκείνη τη μοιραία ημέρα είχε αποφασίσει κάτι άλλο, πόσο διαφορετική θα ήταν σήμερα η ιστορία του μυθιστορήματος...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Γύρω (ή πέρα) από το θηριοτροφείο του έρωτα

Εκδόθηκε φέτος στα ελληνικά, εκατό ακριβώς χρόνια μετά την πρώτη έκδοσή του (1923), το δι-άσημο βιβλίο του Βίκτορ Σκλόφ-σκι «Ζοο. Γράμματα όχι για την αγάπη ή τρίτη Ελοΐζα» (μτφρ. από τα ρωσικά, σημειώσεις και επιμε-τρο, Νιόβη Ζαμπούκα, Αντίποδες, 2023). Το βιβλίο πρωτοεκδόθη-κε στο Βερολίνο, όπου ζούσε τό-τε αυτοεξόριστος ο συγγραφέας του, στην περιοχή γύρω από τον Ζωολογικό Κήπο, μαζί με δεκάδες χιλιάδες άλλους Ρώσους εμigre-δες, και επανεκδόθηκε αρκετές φορές με διαρκείς αλλαγές. Τού-το είναι το δεύτερο πільρες βιβλίο του Σκλόφσκι που κυκλοφορεί στα ελληνικά, έχει προηγηθεί η ογκώδης βιογραφία του Τολστόι, σε μετάφραση Αρη Αλεξάνδρου («Λέων Τολστόι. Βιογραφία», εκδ. Μέλισσα, 1965). Έχει ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι το βιβλίο εί-χε εκδοθεί στη Ρωσία το 1963 και μέσα σε μόλις δύο χρόνια εκδόθη-κε στα ελληνικά, ενώ στη Γαλλία, που υπήρξε ο κατεξοχίν διαυλος του έργου του Σκλόφσκι προς τη Δύση, εκδόθηκε το 1969. Η δικτα-τορία ματαιώσε, δυστυχώς, την ομαλή εκδοτική πορεία του βιβλί-ου – λίγοι, φαντάζομαι, το έχουμε στη βιβλιοθήκη μας.

Επιστολές

Το «Ζοο» ανήκει στην παράδο-ση των επιστολιμαίων μυθιστο-ρημάτων, στην οποία άλλωστε παραπέμπει ευθέως και ο δια-ζευκτικός τίτλος του. Απαρτίζε-ται από επιστολές προς την Αλία και λίγες δικές της απαντήσεις. Ο Σκλόφσκι είναι παθιασμένα ερωτευμένος με τη Ρωσοεβραία Ελσα Τριολέ, την κατοπινή σύ-ζυγο του Αραγκόν, που ζει και αυτή στο Βερολίνο, παντρεμένη με τον Γάλλο αξιωματικό Αντρέ Τριολέ, η οποία όμως δεν ανταπο-κρίνεται στον έρωτά του (όχι πά-ντως από πιστότητα στον σύζυγό της). Ο έρωτας είναι (ή μάλλον ήταν) γραφομανής, ο Σκλόφσκι της γράφει συνεχώς γράμματα και η Τριολέ απαντάει (πόσο συ-χνά!). Τα γράμματα του Σκλόφ-σκι προς την Τριολέ σώθηκαν όλα, γιατί εκείνη τα φύλαγε όσο ζούσε, αλλά και γιατί τα φύλαξε και ο Αραγκόν μετά τον θάνατό της, ενώ τα γράμματα της Τριολέ τα κατέστρεψε, λένε, η δεύτερη σύζυγος του Σκλόφσκι μετά τον θάνατό του. Τα γράμματα αυτά

Ο έρωτας του Βίκτορ Σκλόφσκι για την Ελσα Τριολέ ρέει μέσα από τις επι-στολές που της έστελνε. Εκείνη του απαντούσε, αλλά δεν τον αγάπησε.

«Το χειρότερο με τα γηρατειά είναι ότι περνάνε κι αυτά», γράφει ο Βίκτορ Σκλόφσκι στο τελευταίο του γράμμα προς την Ελσα Τριολέ, το 1968.

εκδόθηκαν για πρώτη φορά στο σύνολό τους, μεταφρασμένα στα γαλλικά, φέτος τον Ιούνιο: Victor Chklovski, Lettres à Elsa Triolet (Ginkgoéditeur, 2023). Η συλλογή περιέχει εξήντα δύο γράμματα, από το 1922 έως το 1971 (τα τρία τελευταία απευ-θύνονται στον Αραγκόν). Στις 14 Οκτωβρίου 1945 (44ο γράμμα), θα της γράφει: «Πάνε είκοσι χρόνια που γύρισα στη Ρωσία, είχα ένα γιο» σκοτώθηκε [στην Ανατολι-κή Ρωσία, στις 13 Φεβρουαρίου 1945]. Προσπάθησα να χτίσω τη ζωή μου χωρίς εσένα και απέτυ-χα. Επί είκοσι χρόνια γράφω για τον χωρισμό». Το 60ό γράμμα του (27 Ιουνίου 1970) είναι απάντηση σε επιστολή του Αραγκόν, με την οποία του ανήγγειλε τον θάνα-το της Τριολέ (16 Ιουνίου 1970). Χάρη στην απελευθερωτική δύ-ναμη του γήρατος, ο Σκλόφσκι του γράφει μεταξύ άλλων και τα εξής: «Γνωρίζεις πόσο ερωτευ-μένος ήμουν με την Ελσα. Τα γράμματα που της έχω στείλει ανήκουν τώρα σε σένα. Μου πή-ρε είκοσι χρόνια να μπορέσω να ξαναγαπήσω. Αν εκείνη με είχε

αγαπήσει, θα είχα γίνει μια ιδιο-φυΐα...». Το αμέσως προηγούμε-νο γράμμα (59ο), γραμμένο τον Ιανουάριο του 1968, είναι το τε-λευταίο που της στέλνει. Είναι γέρος και κουρασμένος, οι φίλοι αρρωσταίνουν και πεθαίνουν, ο ορίζοντας του κόσμου στενεύει: «Είμαι κουρασμένος. Τα γηρατειά, λένε, είναι μια κούραση που δεν περνάει», και λίγο παραπάνω «το χειρότερο με τα γηρατειά είναι ότι περνάνε κι αυτά». Βαριέμαι θανάσιμα τις ερωτι-κές αλληλογραφίες, άλλωστε όλες λένε το ίδιο και το ίδιο, με φορτι-κή επαναληπτικότητα, διάβασα όμως τα γράμματα αυτά, προκει-μένου να καταλάβω καλύτερα τι ακριβώς έκανε ο Σκλόφσκι στο επιστολικό μυθιστόρημά του, το οποίο έγραφε την ίδια ακριβώς περίοδο που έστελνε και τα ερω-τικά γράμματα (σ. 71). Το «Ζοο» απαρτίζεται από 29 ή 32 επιστο-λάς, εκ των οποίων έξι της Αλίας. Από τις πραγματικές επιστολές της Αλίας-Τριολέ δεν σώθηκε, όπως είπαμε, καμία, ενώ από το corpus των επιστολών του Σκλόφ-σκι σταχυολογούνται φράσεις, αλλά ποτέ ένα ολόκληρο γράμ-μα, χωρίς καμία απολύτως αλλα-γή. Το εξαιρετο ενδέκατο γράμ-μα του «Ζοο» για τον λαογράφο Μπογκατριόφ ταυτίζεται σχε-δόν, με λίγες μικροδιαφορές, με το 29ο του επιστολικού corpus του Σκλόφσκι, αλλά είναι πιθανό να γράφτηκε αρχικά για το «Ζοο» και να στάλθηκε και στην Τριολέ ως επιστολή. Το «Ζοο» δεν αποτελεί επιλο-

γή και απάνθισμα από την ερω-τική αλληλογραφία Σκλόφσκι - Τριολέ, είναι ένα ολοκαίνουργιο βιβλίο, αυτοτελές και αυτόνομο. Η αναζήτηση συσχετίσεων ή δια-σταυρώσεων ανάμεσα στα γράμ-ματα του Σκλόφσκι και στο «Ζοο» αποτελεί παραπλανητική φιλο-λογική ματαιοπονία. Αν αυτά τα γράμματα είναι όχι για την αγά-πη (η Αλία του «Ζοο» είναι μια μεταφορά, δεν υπήρξε ποτέ, σ. 110), τότε για τι είναι; Είναι για πολλά, ποικίλα και διάσπαρτα: για την προδοσία του Πέτρου, για το αυτοκίνητο (ενθουσιαστι-κό εγκώμιο), για τον Χλέμπνικοφ, τον Ρέμιζοφ, τον εκδότη Γκρζέ-μπιν –λειτουργούν εκείνη την εποχή στο Βερολίνο περίπου 90 ρωσικοί εκδοτικοί οίκοι (σ. 157)!–, για τον Παστερνάκ, τον Σαγκάλ, τον Μπογκατριόφ, για τη λογο-τεχνία, για τον Ερενμπούργκ...

Αποξένωση

Αν ο μίτος που τα συνδέει όλα αυτά φαίνεται να είναι η θλίψη του συγγραφέα που η Αλία δεν γίνεται ποτέ δική του αλλά μένει πάντα ξένη («εκείνη στην οποία λέω όλες μου τις λέξεις είναι ξέ-νη», σ. 77), στην πραγματικότη-τα εκφράζω την περισσότερο το δικό του αίσθημα αποξένωσης από τον κόσμο της Ευρώπης και τη νοσταλγία του για τη Ρωσία: «Νιώθεις συνδεδεμένη με τον κόσμο της κουλτούρας. Με ποιον ακριβώς, Αλία; Υπάρχουν πολλοί. Κάθε χώρα έχει την κουλτούρα της, στην οποία ως ξένος δεν έχεις πρόσβαση. Εμένα πονάει η καρδιά μου για την Πετρούπο-λη, σκέφτομαι τις γέφυρές της, ενώ εσύ δεν μπορείς να γυρίσεις στη Ρωσία, αγαπάς τη Γαλλία, αλ-λά δεν πεθαίνεις από νοσταλγία γι' αυτήν. [...] Αλία, συχώρεσέ μου, τη λυπητερή μου αγάπη: πες μου, σε ποια γλώσσα θα πεις την τελευταία σου λέξη πεθαί-νοντας;» (σ. 93-94). Ο Βίκτορ Σκλόφσκι την έιπε στα ρωσικά το 1984, εξήντα ολό-κληρα χρόνια μετά από τότε που γύρισε στη Ρωσία (1924), πτυμέ-νος ερωτικά, αλλά νικητής συγ-γραφικά: «Την τέχνη μου ως συγ-γραφέα, το δρόμο της ελευθερίας μου πάνω στα κεραμίδια, δεν την αλλάζω για κανένα ευρωπαϊκό κοστούμι, γυαλισμένες μπότες, σκληρό συνάλλαγμα, ούτε καν για την Αλία» (σ. 29)!

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΒΙΒΗ ΚΟΨΙΔΑ-ΒΡΕΤΤΟΥ

Η Παρασκευή (Βιβή) Κοψιδά-Βρε-τού, συγγραφέας και ποιήτρια, είναι διδάκτωρ Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δη-μοσιεύσει πολλά βιβλία, μελέτες, δοκίμια, ερευνητικές εργασίες, βιβλιοκρισίες και έξι ποιητικές συλλογές. Για το πολυσχιδές έρ-γο της έχει αποσπάσει βραβεία και τιμητικές διακρίσεις. Είναι μέλος επιστημονικών και λογοτεχνικών φορέων και πρόεδρος του Συνδέ-σμου Φιλολόγων Λευκάδας. Το τελευταίο ποιητικό της βιβλίο, «Η αλαφροΐσκιωτη καρέκλα» (Βακ-χικών, 2023), προσκαλεί σε μιαν αναμέτρηση του αληθινού και του κάλπικου στην τέχνη και στη ζωή, ένα στοίχημα που, αν κερδηθεί, μπορεί τότε και ο κόσμος να γίνει καλύτερος...

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Του Νούτσιο Ορντινε, «Η χρησιμό-τητα του άχρηστου», του Ρίλκε, «Οι σημειώσεις του Μάλε Λάουριντς Μπρίγκε», του Σπύρου Βρεττού, «Ο πικρός εξωγήινος», και δίπλα του, την «Αλαφροΐσκιωτη καρέκλα». Κά-ποιος απ' όλους θα την κερδίσει... **Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοι-χείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;** «Σκοτώστε όσες κίσσες θέλετε, αν μπορείτε να τις πετύχετε. Να θυμάστε, όμως, ότι είναι αμαρτία να σκοτώνεις τα κοτσύφια». Αυτό έμαθα από τον δικηγόρο Ατικούς Φιντς, μια συμβου-λή που έδινε στα παιδιά του

Σκάουτ και Τζεμ, στη συγκλονιστική αντιρατσιστική αλληγορία της Λι Χάρ-περ, «Όταν σκοτώνουν τα κοτσύφια». **Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;** Του Τζερόμ Ντ. Σάλιντζερ, «Ο φύ-λακας στη σίκαλη», μια νοσταλγία επανάστασης, απώθηση ενηλικί-ωσης... **Περιγράψτε την ιδανική αναγνω-στική συνθήκη.** Λίγο πριν από το ξημέρωμα, με το ξύπνημα της πρώτης φωνής των ζωντανών και την ευωδιά κανέλας – μνήμες από τα χωριάτικα κουλου-ράκια της μάνας... **Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;** Ένα βιβλίο δύσκολα δημιουργεί ενοχές, ακόμη και σε έναν ηθικο-λόγο. Αν είναι «αληθινό» συνήθως σε παρασύρει στην «αμαρτία» της απόλαυσης, χωρίς ενοχές. Δεν νο-μίζω πως έχω εμπειρίες ενοχής από την ανάγνωση.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; «Ένα βιβλίο είναι μια αφορμή για ομορφιά», κατά τον Μπόρχες. Όπως κι αν εκφράζεται, αυτό που με συγκινεί είναι η αλήθεια της ομορφιάς του... **Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;** Την «Αλαφροΐσκιωτη καρέκλα», να τη χαρώ ως αναγνώστρια πια. Είθε να με αναγνωρίσει... **Τι είναι μια αλαφροΐσκιωτη καρέ-κλα, πώς ήρθε και ποιος ο ρόλος της στην ιστορία σας;** Απρόσμενα ήρθε, προχωρημένη νύ-χτα ήτανε, στάθηκε φθαρμένη, με τα ξέφτια της να κρέμονται σαν στα-λακτίτες. Μεταμορφώθηκε, απόκτη-σε συνείδηση, βούληση, πάλεψε με κίβηλους ανταπαιτητές που για θρονί την πέρασαν, διαλύ-θηκε μπροστά τους αρνούμενη το ψέμα τους, αναστήθηκε και σαν εξημερωμένο ζωντανό παραδόθηκε στον... Ποιπή της. Όχι, δεν πέθανε ο Ποιπής. **Πόσο στοιχίζει μια «νίκη στην πράξη της γραφής»;** Όσο μια πράξη αυτοθυ-σίας.

Εμπειρία: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ

BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη

Meyers, Pieter

Three Silver Objects from Thrace: A Technical Examination: Metropolitan Museum Journal, v. 16 (1981)

New York: Metropolitan Museum of Art

Το Μетроπολιτικό Μουσείο Τέ-χνης της Νέας Υόρκης εκδίδει το Metropolitan Museum Journal. Ο σκοπός του είναι η δημοσίευση άρ-θρων και μελετών που εστιάζουν κυρίως σε έργα των συλλογών του Μουσείου και σε θέματα που σχε-τίζονται με αυτά. Τα άρθρα που συ-μπεριλαμβάνονται κάθε φορά είναι αποτέλεσμα της μελέτης και έρευ-νας μελών του προσωπικού, κυρίως από επιμελητές και συντηρητές, του Μουσείου όπως και άλλων ιστορικών τέχνης και ειδικών. Ποικίλουν ως προς την έκτασή τους, από μελέτες έως σύντομες σημειώσεις. Ο πλούτος των συλλογών του Μουσείου και η εμπέλεια αυτών των δοκιμών καθι-στούν το περιοδικό απαραίτητο ανάγνωσμα τόσο για τους επιστήμονες μελετητές όσο και για τους ερασιτέχνες μελετητές των καλών τεχνών. Ο συγκεκριμένος τόμος περιέχει δεκατρείς εργασίες, με θέματα που κυμαίνονται σε τόπο και χρόνο από τις Κυκλάδες στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού έως τη Βικτωριανή Αγγλία. Ο τόμος συμπεριλαμβάνει επι-σης πλούσιο έγχρωμο φωτογραφικό υλικό όπως και βιβλιογραφικές παραπομπές.

Βρείτε δωρεάν το ηλεκτρονικό βιβλίο στην εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληρο-φορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Του κρυφού αδελφού

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ
Μεταποίηση
εκδ. Πατάκη, σελ. 160

Ο **Αλγκόλ**, που εμφανίζεται στο δεύτερο κατά σειρά διήγημα της συλλογής, είναι ένας διπλός αστέ-ρας στον αστερισμό του Περσέα. Λέγεται και «Άστρο του δαίμονα», καθώς θρυλείται ότι εγκιβωτίζει τον τρομερό βλέμμα της Μέδου-σας. Οι παραδηλώσεις του Αλ-γκόλ διατρέχουν τα διηγήματα του Δημοσθένη Παπαμάρκου. Το δίπολο δύο αδελφών, που κατα-τρίχονται από το ορμέυμφο του κακού, επανέρχεται στις σελίδες. Η οργιαστική βία απολήγει σε ποίση. Στα διηγήματα υποβο-δύουν οι σίκοι του εμβληματι-κού δημοτικού τραγουδιού «Του νεκρού αδελφού». Ένας νοσταλ-γός νεκρός διαφεύγει από τον Αδη και αναδύεται στα οικεία χώματα για να συμφάει με τον αδελφό του. Ένας άλλος αναστάι-νει τον νεκρό αδελφό γιατί χρεί-άζεται τη βοήθειά του. Ο νεκρα-ναστημένος, «διαβασμένος με το ξόδι», αλλά ανίερους πια στη γη των ζωντανών, επιδίδεται σε ένα όργιο βαρβαρότητας. Όμως, όσο και αν αποκτιγνωνόταν, ο αδελφός του δεν θα του επέτρε-

πε να ξαναγυρίσει στον τάφο. Ο αδελφός στα διηγήματα του Δημοσθένη Παπαμάρκου είναι μια αδήριτη παρουσία, αξεχώ-ριστη από το εγώ. Ανάμεσά τους δεν μεσολαβούν παρά τα όρια που τους χωρίζουν. «Έτσι που στο τέ-λος δεν υπήρχε τίποτα ανάμεσά μας παρά μόνο το τέλος των σωμά-των μας». Ο τερα-τόμορφος ήρωας στο διήγημα «Σαρ-κώζα» (ο τίτλος θυ-μίζει σάρκωμα) φέ-ρει κατάσαρκα τον αδελφό του. Η κοι-λιά του τελευταί-ου ήταν απόφυση της πλάτης του, μέχρι που κάπο-τε κατέβηκε από τους ώμους του. Μαχαίρωσε την όμαιμη σάρκα και πεθαίνοντας αποδέσμευσε τον ξενιστή του από το σαρκίο του. «Θυμάμαι τον πόνο κι εκείνο το επίμονο πρίονι-σμα της σάρκας μου στο σημείο που γινόμεουν ένα με τον αδελ-φό μου». Από τον νεκρό αδελφό απέμεινε μια ανίδωτη ουλή. Το σημάδι του Κάιν. Εντεκα χρόνια μετά την πρώτη έκδοση, η «Με-

ταποίηση» επανεκδίδεται για να μας θυμίσει πως ο Παπαμάρκος δεν είναι μόνο ο συγγραφέας του «Γκιακ». Στα εν λόγω διηγήματα η ακατάσχετη βία υποσημαίνει μια ενόρμηση αυτοαφανισμού. Χαρα-κτηριστικό το διήγημα «.45» όπου ο ήρωας λύνει τον γόρδιο δεσμό με τον εαυτό του με ένα περιστρο-φο στον κρόταφό του. Ένας άλλος αφοσιώνεται σε βέ-βηλες χειροτεχνί-ες, δίνοντας μορφή σε πλάσματα τόσο φρικιαστικά που αποκλείστηκαν από τη δημιουρ-γία. Συρράπτοντας μέλη φανταστικών όντων, υφάρπαζε από την αναπαρξία πλάσματα εφιαλτι-κά, μέχρι που στο βλέμμα ενός τρικέφαλου τέρατος, ίδιου η Χί-μαιρα, αντίκρισε το είδωλό του, κατασπαράγμένο από την τερα-τογονία του μυαλού του. Το διήγημα «Καίνα» (παραλλα-γή της βιβλικής αδελφοκτονίας) είναι, κατά τη γνώμη μου, το πιο συνταρακτικό της συλλογής. Ο πρωτότοκος γιος επωμίζεται την

οδύνη της γέννας. Με τη γέννη-σή του γνώρισε στους γονείς του μια δόκνητη αγωνία, έναν διαρ-κί πόνο. Όταν όμως γεννήθηκε ο αδελφός του, υπήρχε χώρος μόνο για αγάπη. «Η μάνα μου μ' ευχαρί-στας που της είχα δείξει τον πό-νο, κι έτσι μπορούσε πια να ανα-γνωρίζει την δονήν της απουσίας του». Ο αδελφός του ήταν ό,τι πιο πολύτιμο είχε και γι' αυτό όφειλε να τον θυσιάσει. Για να συνεχίσει να τον αγαπά, απαλλαγμένος από τα δεσμά της αγάπης. Σκοτώνο-ντας τον αδελφό του, αντέστρεψε «τη γέννα της μάνας» του.

Η «Μεταποίηση» ως πρόπλα-σμα του «Γκιακ» πιστοποιεί πως ο Παπαμάρκος είναι ένας ξεχω-ριστός συγγραφέας, με επάνιο γλωσσικό υπόβαθρο και ικανεία λογοτεχνική καλλιέργεια. Διη-θώντας τη γραφή του μέσα από το πρίσμα της θρησκείας και της μυθολογίας, διερευνά ζοφώδεις πτυχές της ύπαρξης. Το μεταφυ-σικό και το υπερβατικό μαζί με αρχέγονα μυθικά μοτίβα, σκη-νογραφούν έναν φασματικό χω-ροχρόνο, ιδανικό για παράξενα, αιματοβαμμένα παραμύθια. Ο Παπαμάρκος αργόσυρτα και με-θοδικά υπερασπίζει μια υψηλού επιπέδου λογοτεχνία.

«Ιστορία της παγκόσμιας απανθρωπίας»

Ο ποιητής δεν είναι στραμμένος προς τα άνω ή προς τα ένδον, αλλά κατευθείαν μπροστά του, στον συνάνθρωπο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΡΙΑΡΙΔΗΣ
Για τους άγνωστους σφαγμένους
εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2022, σελ. 126

Της ΦΡΑΓΚΙΣΚΗΣ ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Καθώς διαβάζω ξανά και ξανά τα «ποιήματα» της συλλογής του Θανάση Τριαρίδη στριφογυρίζει στο μυαλό μου ένας στίχος του Μανόλη Αναγνωστάκη: «Τι ήξερε από την Ιστορία ο ιστορικός;».

Ολόκληρη η συλλογή, όπως και οι δυο προηγούμενες, θα σας περιμένω, «ποιήματα» 2013-2018 και θα μας ξεπλύνει η θάλασσα, «ποιήματα» 2018-2020, ίσως και το σύνολο του ιδιόμορφου και αιρετικού έργου του Θανάση Τριαρίδη, μοιάζουν να έχουν έναν στόχο, τη συγγραφή μιας παγκόσμιας ιστορίας της απανθρωπίας, ακριβώς αυτής της ιστορίας που οι πτυχές της δεν ενδιαφέρουν άμεσα τον ιστορικό, και μαζί με αυτόν κι εμάς, αλλά που αντίθετα ενδιαφέρουν τον ποιητή, ειδικά εκείνον που τίθεται αλληλέγγυος με όσους ο Χριστιανόπουλος ονόμαζε «καταδικασμένους στο χαμό»: «κι αν ποτέ συναντούσαν τη Φαντίνα/θα τη λογάριαζαν για τελειωμένο πρεζόνι,/και τον Γαβριά για τελειωμένο αλήτη,/και τον Κουασιμόδο/θα τον τέλειωναν στον προγεννητικό έλεγχο» (Θα μας ξεπλύνει η θάλασσα, σ. 55).

Ο Τριαρίδης στον υπότιτλο αυτής της ποιητικής συλλογής, όπως και των δύο προηγούμενων συλλογών του, βάζει τη λέξη «ποιήματα» σε εισαγωγικά· αλλού πάλι αποκαλεί τα ποιήματά του «στιχουργήματα». Πιστεύω πως η στάση αυτή υποδηλώνει μια πρόθεση αυτογνωσίας του ποιητή και έχει να κάνει όχι μόνο με ζητήματα αισθητικής αλλά με τη λειτουργία, τον ρόλο, τη σημασία της ποίησης, στους αναμφίβολα «μικρόψυχους καιρούς» μας, και στην καλπάζουσα άνοδο της ανοχής μας μπροστά στην ακραία απανθρωπία.

Αμεσότητα

Επανερχομαι όμως στα ποιήματα της συλλογής που διαβάζονται απνευστί. Ένα πρώτο χαρακτηριστικό τους είναι ότι ο ποιητής δεν είναι στραμμένος προς τα άνω ή προς τα ένδον, αλλά κατευθείαν μπροστά του, στον συνάνθρωπο. Οι πρώτοι στίχοι –τα «incipit», όπως τα λένε οι φιλόλογοι– έχουν τη θέρμη μιας φιλικής επίνευσης: «Το ξέρεις καλά πως θα έρθει κάποτε μια μέρα»· «Στ' αλήθεια είναι δίκαιο...»· «Ξέρεις, από παλιά υπήρχε η υποψία...»· «Αξιζει πάντοτε να θυμάσαι...»· ή αντιθέτως τη λεκτική έκφραση της ιερής αγανάκτησης: «Δεν με πειράζει που σε λέω καθαρά/όταν μου λες/ότι τα παιδιά των πεινασμένων έχουν μικρότερη αξία/από τα δικά μας παιδιά». Τέτοιοι στίχοι στην αρχή ενός ποιήματος γεννούν αμεσότητα, εμπνέουν, δονούν. Ακούμε τη φωνή του εξεγερμένου, του αυτοσαρκαζόμενου, του αυτο-

«Δεν με πειράζει που σε λέω καθαρά/όταν μου λες/ότι τα παιδιά των πεινασμένων έχουν μικρότερη αξία/από τα δικά μας παιδιά», γράφει ο Θανάσης Τριαρίδης.

Οι στίχοι στην αρχή κάθε ποιήματος του Τριαρίδη γεννούν αμεσότητα, εμπνέουν. Είναι η φωνή του εξεγερμένου.

τιμωρούμενου, του ακτιβιστή· ή πιο σωστά, ακούμε τη φωνή του ποιητή σε ρόλους από τους δραστικότερους που κληροδότησε ο επαναστατικός και αναστοχαστικός ρομαντισμός στον ποιητή των μοντέρνων καιρών,

μετά τον Μποντλέρ και κυρίως των Ρεμπό. Η γλώσσα του λυρισμού άνοιξε τις πόρτες της στη σκοτεινή πραγματικότητα της ασκήμιας, της βαρβαρότητας, της απανθρωπίας. Αυτήν την πένθημη πλευρά της σύγχρονης πραγματικότητας επιλέγει να δείξει ο Τριαρίδης στα «ποιήματα» της συλλογής του, είτε αυτή βρίσκεται σε ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, είτε στις φυτείες καουτσούκ του Κονγκό, είτε στις βάρκες των μεταναστών και στα pushbacks από τους ανθρώπους της εξουσίας, είτε στις βρώμικες παλάμες μιας ζητιάνας που σιχαινόνται ακόμη και οι ελεήμονες. Όμως

αν ο Τριαρίδης γράφει για την παγκόσμια ιστορία της απανθρωπίας, αποδεικνύει επίσης ότι μπορεί όσο ελάχιστοι να γράψει και για την ιστορία της ανθρωπότητας, καθώς μας οδηγεί στην αγκάλη ενός Ουγκό, ενός Τσάρλι Τσάπλιν στα «Φώτα της πόλης», όλων εκείνων των Λεονάρντο, Ραφαήλ, Τζιότο, Μποτιτσέλι, ή μας ταξιδεύει σε ονειρικά πλοιοβασιλέματα, σε ερμηκικές παραλίες –τόπους του ιερού έρωτα–, με μια διαφορά: δεν το κάνει για να κολακέψει τα αισθητικά γούστα μας αλλά για να μας θυμίσει τι στερήθηκαν οι σφαγμένοι της ιστορίας. Όλα εδώ παίζονται σε μια αντίστιξη.

Την πένθημη πλευρά της σύγχρονης πραγματικότητας επιλέγει να δείξει ο Τριαρίδης στα «ποιήματα» της συλλογής του.

Η αντίστιξη για την οποία μιλάω, αυθόρμητη αλλά σοφή, μου φέρνει πάλι στη μνήμη έναν στίχο του Αναγνωστάκη: «Αν έλειπε αυτό το σιγανό τρυπάνισμα στο μυαλό». Το σιγανό τρυπάνισμα ο Τριαρίδης το επιχειρεί με την

Η συλλογή του Θανάση Τριαρίδη μοιάζει να έχει στόχο τη συγγραφή της ιστορίας που ενδιαφέρει εκείνον που τίθεται αλληλέγγυος με όσους ο Χριστιανόπουλος ονόμαζε «καταδικασμένους στο χαμό».

τέχνη του μνήμονα, εκείνου που είναι καταδικασμένος να θυμάται ότι «ήταν κάτι σαν συνήθιο για τους ναζι/να πατάνε τα κεφάλια των βρεφών και να τα λειώνουν», ή ότι η μηχανή της προόδου δουλεύει «με θόρυβο φριχτό, με κραυγές, με ομιωγές, με διαμελισμένα χέρια, πόδια, κεφαλές, με βιασμένες γυναίκες...». Όλα όσα θα λησμονήσουμε το βράδυ στον βολικό καναπέ μας τραγουδώντας με τη Φαραντούρη το «Τι ωραία που είναι η αγάπη μου».

Επίγνωση

Πιστεύω ότι στα «ποιήματα» της συλλογής ο συγγραφέας δίνει έναν άνισο αγώνα για να διεisdύσει τόσο εννοιολογικά όσο και καλλιτεχνικά στην πολύπλοκη συγκρότηση μιας βαθιά αλλοτριωμένης πραγματικότητας. Τι είδους επίγνωση μπορεί να παράγει ένα έργο τέχνης; Πόση αυθεντία δίνει στον καλλιτέχνη ένας ρεαλισμός που κυνηγά τα σαπιοκάραβα και τους διακινητές στα χίλιοτραγουδισμένα πελάγη μας; Είναι ο καλλιτέχνης ενεργό υποκείμενο ικανό να μεταμορφώσει την ιστορία; Κι ακόμη πόσο ο ρεαλισμός των περιγραφών από τα ΜΜΕ αντανακλά την πραγματικότητα και πόσο η μπρεχτική αποξένωση ή αποστασιοποίηση (Entfremdung) μπορεί να την υπονομεύσει; Όλοι σήμερα γνωρίζουμε ότι ο «ρεαλισμός» των εικόνων που προωθούν τα ΜΜΕ είναι κατασκευασμένος για να επιτελεί στόχους, να στέλνει μηνύματα σύμφωνα με την όποια γραμμή προπαγάνδας. Αλίμονο, ο «ρεαλισμός» δεν εγγυάται την αλήθεια του σφαγμένου. Τα ειδοσεογραφικά πρακτορεία με μεγάλη ανακούφιση θα μας βεβαιώσουν ότι καμιά πεντάχρονη Μαρία Α., για την οποία διαβάζουμε στα ποιήματα του Τριαρίδη, δεν εγκλωβίστηκε σε μια νησίδα του Εβρου. Μπορούν όμως να μας βεβαιώσουν ότι δεν ήταν στο αμπάρι του μοιραίου σκυλοπνίχτη της Πύλου, μαζί με τις δεκάδες τα άλλα παιδιά;

Τσεκούρι που σπάζει την παγωμένη θάλασσα μέσα μας

Διαβάζοντας τα ποιήματα της συλλογής «Για τους άγνωστους σφαγμένους» αισθάνομαι εξαίφνης πόσο παλιά και ξεπερασμένα είναι η γλώσσα της λογοτεχνικής κριτικής, και ότι η ταξινόμηση σε προοδευτικές ή συντηρητικές καλλιτεχνικές σχολές είναι κι αυτή ξεπερασμένη, από τη στιγμή που η γλώσσα της θεωρίας του πολέμου, «δικαίου» ή «αδίκου», σκοντάφτει και γκρεμοτοσάζεται μπροστά στο γεγονός ότι ο υπερσύγχρονος εξοπλισμός, αυτός που εξολοθρεύει αμάχους πληθυσμούς, είναι κοινός για «δικαίους» και «αδίκους», που ποτέ δεν πρόκειται να αναστηθούν – ίσως μόνο

Η αφήγηση κινείται από την προσωπική ιστορία στους μεγάλους μύθους του πολιτισμού μας για να τους δυναμιτίσει.

στη μνήμη του ποιητή.

Το είπε ο Κάφκα: «Τα βιβλία θα πρέπει να είναι το τσεκούρι που σπάει την παγωμένη θάλασσα μέσα μας». Κι αυτό ακριβώς συμβαίνει εδώ, στα ποιήματα «για τους άγνωστους σφαγμένους»: η αφήγηση κινείται από

Ο «ρεαλισμός» δεν εγγυάται την αλήθεια του σφαγμένου.

την προσωπική ιστορία στους μεγάλους μύθους του πολιτισμού μας για να τους δυναμιτίσει· βρίσκει έναν τρόπο να μιλήσει στη συνειδηση και να μας κρατήσει άγρυπνους, ενώ ταυτόχρονα υψώνεται σαν κραυγή και σαν γόος· κι αν μην το ξεχνάμε: πριν από πολλά χρόνια ένας άλλος Θεσσαλονικιός ποιητής ρωτούσε «Το θέμα είναι τώρα τι λες;», αφήνοντας την απάντηση για τους επόμενους.

Το «κόμμα των ποιητών»

Διαβάζοντας τα ποιήματα της συλλογής «Για τους άγνωστους σφαγμένους» έχω να πω και τούτο: όσο τα διαβάζω νιώθω ασφα-

λώς, γιατί μου θυμίζουν εκείνο το ανύπαρκτο κόμμα των ποιητών, στο οποίο κάποτε δήλωσε ότι ανήκει ο Άρης Αλεξάνδρου. Και νιώθω ασφαλής γιατί σ' αυτό το κόμμα των ποιητών δεν θα με κλωσήσουν αν βρεθώ καταγής, δεν θα μου ουρλιάζουν Achtung ή Wstawa, δεν θα τσακίσουν με μπότες κεφαλάρια παιδιών κι ούτε θα τα ρίξουν στη θάλασσα. Αλλωστε, ό,τι κι αν συμβεί, θα είμαι συντροφιά με τον πλοίαρχο Νέμο, τον Οσκαρ Ουάιλντ, τον Σαρλό, τον Μιχάλη Κατσάρο, τον Τέο Σαλαπασίδη, και τους άλλους υπέροχους κατοίκους των στίχων της συλλογής. Για τους άγνωστους σφαγμένους του Θανάση Τριαρίδη.

Ο κάμπος και οι χαρακιές του χρόνου

Τα ιστορικά γεγονότα και η ποιητική ματιά της συγγραφέως διευρύνουν το πλαίσιο πέρα από την ιστορία μιας οικογένειας

ΛΙΝΑ ΦΥΤΙΛΗ
Χρυσός κήπος, Άλτιν μπαχτσεςί
εκδ. Εστία, σελ. 238

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΜΠΙΣΤΑ

Στο μυθιστόρημα «Χρυσός κήπος, Άλτιν μπαχτσεςί», εκδόσεις Εστία, της Λίνας Φυτιλή, το παρελθόν έρχεται στο φως, μέσω των τεκμηρίων μιας εποχής που έχει παρέλθει. Η συγγραφέας γυρίζει με τη γραφή της πολλά χρόνια πίσω, στήνοντας ένα σκηνικό όπου ο καθημερινός βίος των συνεταιριστών, των απλών βιοπαλαιστών της γης, γίνεται ο καμβάς για να αφηγηθεί μια οικογενειακή ιστορία, μέσα από τα γεγονότα που σημάδεψαν για αρκετές δεκαετίες την ελληνική ύπαιθρο.

Έχει ενδιαφέρον ο τρόπος που η Φυτιλή δομεί το κείμενό της, μέσα από την εναλλαγή φωνών και ρόλων, αλλάζοντας κάθε φορά την οπτική προσέγγισης, οπότε αναγνωρίζουμε τη γυναικεία και την αντρική ματιά απέναντι στα γεγονότα, όπως επίσης φωνές άλλων προσώπων, που εμπλουτίζουν την κεντρική, αφηγηματική ιδέα. Έτσι το μυθιστόρημα δεν περιορίζεται στα κλειστά όρια μιας ιστορίας τεκμηρίων ή μιας απλής μυθιστορίας, αντίθετα ξανοίγεται ατμοσφαιρικά κι αισθητικά, αποκαλύπτοντας σημεία όπου η ιστορία έχει αφήσει τα ίχνη, τα τραύματα, τις αντιφάσεις της.

Με γλώσσα λιτή, αλλά καλοδουλεμένη, που σε σημεία διατηρεί την προφορικότητά της, η συγγραφέας στήνει την ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής, κα-

Το μυθιστόρημα αποκαλύπτει σημεία όπου η ιστορία έχει αφήσει τα ίχνη και τις αντιφάσεις της.

ταγράφει το ισχυρό δράμα των ανθρώπων και την πίστη τους για έναν πιο ανθρώπινο κόσμο, δίνοντας εικόνες του κάμπου, της καθημερινής ζωής, θραύσματα γεγονότων ανάμεσα στην ιστορία και στη μυθοπλασία, με έναν ρυθμό που διαρκεί σε όλη τη διάρκεια της ανάγνωσης. Το τοπίο μοιάζει να απελευθερώνεται λέξη λέξη, εικόνα με την εικόνα και παραμένει ζωντανό, ακόμη και μέσα από την εγκατάλειψη που συμβαίνει, όταν το κύμα αστυφιλίας μαστίζει τη χώρα.

Οι αποχρώσεις του κάμπου, τα ιστορικά γεγονότα, η ποιητική ματιά, η ωραία γλώσσα, η πολυφωνία, διευρύνουν το πλαίσιο της οικογενειακής ιστορίας, έτσι στο τέλος της ανάγνωσης δημιουργείται ένα καθολικό αίσθημα, επειδή η συγγραφέας αναφέρεται σε κάτι

Με φόντο τον καθημερινό βίο των βιοπαλαιστών της γης και παράλληλα με κεντρική ιστορία, η συγγραφέας περιγράφει ιδέες που αφορούν έναν ευρύτερο κόσμο μιας εποχής παλιάς, αλλά όχι ξεχασμένης.

μεγαλύτερο από την προσωπική εμπειρία. Ίσως αυτό να είναι το κύριο πλεονέκτημα του βιβλίου· ενώ αφηγείται μια οικογενειακή

ιστορία, την ίδια στιγμή ξεφεύγει από το πλαίσιο της, περιγράφοντας ιδέες που αφορούν έναν ευρύτερο κόσμο μιας εποχής παλιάς,

αλλά όχι ξεχασμένης. Κι αυτό γίνεται με μια θαυμαστή φυσικότητα, λες και η ίδια έχει ζήσει εκείνη την περίοδο, που τώρα αναβιώνει,

Ολα όσα καρπίζουν στη γη ορθώνονται και πέφτουν. Ταυτίζονται με την ιστορία, με όσα έρχεται αντιμετώπος ο άνθρωπος.

πίσω από τους προβληματισμούς και τη δράση των ηρώων.

Ενδιάμεσος χώρος

Ωστόσο διαβάζοντας το βιβλίο, υπάρχει ένα ερώτημα: τελικά, ο κάμπος ορίζει μια περιοχή της ιστορίας, έναν εύφορο τόπο εργασίας ή ένα πεδίο συλλογικών τραυμάτων που στις μέρες μας τείνουν να ξεχαστούν; Μάλλον και τα τρία. Ίσως ο «Χρυσός κήπος» είναι, παρά την προνομιακή ευφορία του, το πλαίσιο όπου η συγγραφέας συγκεντρώνει τις ιστορικές αμφιβολίες που εγείρει η εποχή, ξεφεύγοντας από τη στεία νοσταλγία, οπότε λειτουργεί σαν ένας ενδιάμεσος χώρος, στον οποίο ζει, δουλεύει και παράλληλα αναμετράται ο άνθρωπος. Ολα όσα καρπίζουν στη γη, μοιάζει να μας λέει η Φυτιλή, κάτω από το χώμα, υψώνονται και ευωδιάζουν, ορθώνονται και πέφτουν, χαιρόνται και σιωπούν, θρηνούν και σκοτεινιάζουν. Ταυτίζονται με την ιστορία, με τις διαφορετικές της όψεις και με τα ξαφνίσματα, ευχάριστα ή οδυνηρά, με τα οποία έρχεται αντιμετώπος ο άνθρωπος μέσα στον χρόνο.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

DEEJAY RADIO

29.5%

MIX FM 27.6%

ΚΛΙΚ FM 25.1%

ANT1 24.9%

SFERA 23.6%

No1 ΝΕΑΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ηλικίες 18-24 ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Έρευνα ΣΠΚ: Ακροαματικότητα Μαρτίου - Μαΐου 2023

Δικαστικό δράμα χωρίς «μακιγιάζ»

Το φιλμ που κέρδισε τον Χρυσό Φοίνικα στο προηγούμενο Φεστιβάλ Καννών

Ανατομία μιας πτώσης ★★½
ΘΡΙΑΕΡ (2023)
Σκηνοθεσία: Ζιστίν Τριέ
Ερμηνείες: Σάντρα Χιούλερ, Σαμουέλ Τεϊς

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η Γαλλίδα Ζιστίν Τριέ θριάμβευσε στο περασμένο Φεστιβάλ Καννών, παρουσιάζοντας ένα ιδιότυπο οικογενειακό-δικαστικό θρίλερ με ενδιαφέρουσες προεκτάσεις. Η Σάντρα, μια Γερμανίδα συγγραφέας, και ο Γάλλος σύζυγός της, Σαμουέλ, ζουν μαζί με τον ενδεκάχρονο γιο τους σε ένα απομακρυσμένο χωριό κάπου στις γαλλικές Άλπεις. Όταν ο Σαμουέλ θα βρεθεί νεκρός στο χιόνι δίπλα στο σπίτι τους, η αστυνομία ξεκινά έρευνα προκειμένου να διαπιστώσει αν πρόκειται για αυτοκτονία ή αν ένοχη για τον θάνατο είναι η σύζυγός του. Η υπόθεση θα καταλήξει στο δικαστήριο, σε μια ψυχοφθόρο διαδικασία για όλους τους εμπλεκόμενους.

Η Τριέ ξεκινά από μια αστυνομική ιστορία, την οποία σύντομα θα μετατρέψει σε οικογενειακό δράμα, που εκτυλίσσεται πότε στο φόντο και πότε στο προσκήνιο της κυρίως αφήγησης. Το σπουδαίο εδώ είναι ότι η Γαλλίδα σκηνοθέτις δεν «επαναπαύεται», χρησιμοποιώντας μια πλειάδα κινηματογραφικών μέσων, προκειμένου να ενισχύσει μια κατά τα άλλα μάλλον συμβατική ιστορία. Η κάμερά της πότε πλησιάζει και πότε απομακρύνεται από το αντικείμενο, ξεκινώντας από το απέραντο χιονισμένο τοπίο και φτάνοντας σε τρομερά κοντινά κάδρα μέσα στην αίθουσα του δικαστηρίου. Αλλού πάλι ο τόνος γίνεται ντοκιμαντερίστικος, αποστασιοποιημένος, βοηθώντας να απελευθερωθεί αρκετό και από το (ομολογουμένως σοβαρό) δραματικό βάρος.

Στην πραγματικότητα, αυτό που κάνει το φιλμ είναι να παρατηρεί: συμπεριφορές, συναισθήματα, λεπτές αντιδράσεις προσώπων και χρωματισμούς φωνών. Και ο θεατής συμπαρασύρεται σε αυτή τη γοητευτική αλληλουχία, ξεχνώντας σχεδόν πως παρακολουθεί μια ταινία δυόμισι ωρών που εξελίσσεται σε μεγάλο βαθμό μέσα στη δικαστική αίθουσα. Το δίπολο πραγματικότητα και λογοτεχνία –μιας και μιλάμε για

Η Τριέ ξεκινά από μια αστυνομική ιστορία, την οποία σύντομα θα μετατρέψει σε οικογενειακό δράμα, που εκτυλίσσεται πότε στο φόντο και πότε στο προσκήνιο της κυρίως αφήγησης.

ζευγάρι συγγραφέων– αποτελεί μία ακόμη ενδιαφέρουσα πτυχή, που έρχεται να προστεθεί όταν το κουβάρι των γεγονότων ξετυλίγεται για τα καλά.

Τέλος, λόγος δεν μπορεί να μη γίνει και για τις πολύ καλές ερμηνείες, ιδιαίτερα εκείνη της πρωταγωνίστριας Σάντρα Χιούλερ. Η Γερμανίδα ηθοποιός μιλάει τρεις διαφορετικές γλώσσες και καταφέρνει μόνο με τις εκφράσεις και τις αντιδράσεις της να προσθέσει ακόμη περισσότερο μυστήριο και αμφιβολίες γύρω από τον χαρακτήρα της.

Ο τελευταίος φέρει μέσα του πολλές διαφορετικές πτυχές: την καριερίστα σύζυγο, τη στοργική μητέρα, τη γυναίκα που οι περισσότεροι υποψιάζονται ως ένοχη και καλείται να αντεπεξέλθει μπροστά σε μια απολύτως τραγική κατάσταση.

Η Σάντρα και ο σύζυγός της, Σαμουέλ, ζουν μαζί με τον ενδεκάχρονο γιο τους σε ένα απομακρυσμένο χωριό κάπου στις γαλλικές Άλπεις. Όταν ο Σαμουέλ θα βρεθεί νεκρός στο χιόνι δίπλα στο σπίτι τους, η αστυνομία ξεκινά έρευνα προκειμένου να διαπιστώσει αν πρόκειται για αυτοκτονία ή αν ένοχη είναι η σύζυγός του.

HOME CINEMA

Μια Τζεντάι στο σύμπαν του «Πολέμου των Αστρων»

Ahsoka
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2023)
Δημιουργός: Ντέιβ Φιλόνι
Ερμηνείες: Ροζάριο Ντόσον, Νατάσα Λιου Μπουρντίσο

Όσοι παρακολουθούν σταθερά τις τηλεοπτικές σειρές που έχουν ξεπηδήσει τα τελευταία χρόνια από το σύμπαν του «Πολέμου των Αστρων» περίμεναν με ανυπομονησία να φτάσει στο Disney+ μια (ήδη) αγαπημένη ηρωίδα. Η Ασόκα Τάνο, ερμηνευμένη από τη δυναμική Ροζάριο Ντόσον, είναι Τζεντάι, η οποία λίγο μετά την πτώση της διαγαλαξιακής αυτοκρατορίας, συνεχίζει να κυνηγά τους εναπομείναντες εγκληματίες πολέμου. Η αναζήτηση θα τη φέρει αντιμέτωπη με ένα ζευγάρι Σιθ, το οποίο φιλοδοξεί να επαναφέρει τις σκοτεινές δυνάμεις στην εξουσία. Οι spin-off σειρές, άλλες περισσότερες και άλλες λιγότερο αξιόλογες, οι οποίες εξερευνούν χαρακτήρες του φανταστικού σύμπαντος, συνεχίζονται. Εδώ βρισκόμαστε μάλλον στη θετική πλευρά, με μια αρκετά ατμοσφαιρική σειρά, γεμάτη από «δωράκια» προς τους πιστούς ακολούθους

της «Star Wars» μυθολογίας. Οι ιππότες Τζεντάι μάλιστα, οι οποίοι σε άλλες σειρές βρίσκονται στην περιφέρεια, εδώ έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο, προσφέροντας μερικές εντυπωσιακές μάχες με φωτόσπαθα και τα κλασικά αινιγματικά... ρητά τους. Από την άλλη, η αλήθεια είναι ότι θα θέλαμε περισσότερο ρεαλιστικά σκηνικά και λιγότερα CGI εφέ, ωστόσο με τους ρυθμούς που παράγονται πλέον αυτές οι σειρές, κάτι τέτοιο είναι δύσκολο να συμβεί.

Μια κρυφή ζωή ★★½
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2019)
Σκηνοθεσία: Τέρενς Μάλικ
Ερμηνείες: Ογκαστ Ντιλ, Βάλερι Πάχνερ

Μία από τις πρόσφατες και πιο αξιόλογες ταινίες του Τέρενς Μάλικ είναι διαθέσιμη στην πλατφόρμα του Ertflix. Βρισκόμαστε στα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπου ο Φραντς, ένας Αυστριακός αγρότης, ζει μαζί με τη σύζυγο και τις τρεις μικρές τους κόρες στο κτήμα του, ψηλά στα καταπράσινα ορεινά λιβάδια των Άλπεων. Η ειρηνική ζωή, ωστόσο,

θα διαταραχθεί από τον πόλεμο και σύντομα ο Φραντς θα κληθεί να δώσει όρκο πίστης στον Χίτλερ και να υπηρετήσει στο μέτωπο. Αηδισμένος από αυτή την προοπτική, αρνείται, με αποτέλεσμα αρχικά να γνωρίσει τη χλεύη των συγχωριανών του και στη συνέχεια να καταλήξει στις φυλακές της Γκεστάπο. Ο Μάλικ χρησιμοποιεί μια κλασική τεχνική αντιπαράβολής προκειμένου να φορτίσει την ιστορία του με δραματικό βάρος. Ο Φραντς ζει σε ένα παραδεισιο τοπίο, αγαπά την οικογένεια, το νοικοκυριό του και τα γεννήματα της γης που καλλιεργεί με τα χέρια του. Έχει επίσης πίστη στον Θεό, έναν Θεό της ειρήνευσης και της αγάπης. Όλα αυτά κινηματογραφούνται εκτενώς από κάθε γωνία και μαγεύουν τον θεατή με τη γαλήνια ομορφιά τους, σε βαθμό που, όταν τα πράγματα αλλάζουν στο δεύτερο μέρος της ταινίας, το σοκ είναι μεγάλο. Οι γυμνοί, γκριζοί τοίχοι της φυλακής όπου θα βρεθεί ο ήρωας βρίσκονται στο άλλο άκρο, κάνοντας τη δική του (εσωτερική) πάλη ακόμη πιο δύσκολη και αξιοθαύμαστη.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Η Τζόις ντι Ντονάτο και το πρότζεκ «Εδέμ» στο Μέγαρο

Στις 30 Μαΐου, η διάσημη Αμερικανίδα μεσόφωνος Τζόις ντι Ντονάτο παρουσίασε στην αίθουσα «Χρήστος Λαμπράκης» την πιο πρόσφατη δουλειά της. Το πρότζεκ με τίτλο «Εδέμ» και όχημα τη μουσική τέχνη σημειώνεται ότι αποτελεί «κάλεσμα σε δράση» απέναντι στην απειλή της κλιματικής αλλαγής αλλά και αφορμή στοχασμού για την ύπαρξή μας ως μέρους της φύσης». Περιοδεύει παγκοσμίως σε πέντε ηπείρους και 45 πόλεις. Η Αθήνα ήταν ο 28ος σταθμός.

Τον Ιούνιο του 2018, η Ντι Ντονάτο είχε εμφανιστεί στην αίθουσα «Σταύρος Νιάρχος». Είχε παρουσιάσει το πρότζεκτ «Σε πόλεμο και ειρήνη - Αρμονία μέσω της μουσικής». Η βραδιά περιλάμβανε κυρίως μπαρόκ άριες. Συμμετείχε το σύνολο οργάνων εποχής Il romo d'oro υπό τη διεύθυνση του Μαξίμ Εμελιανίτσεφ. Στο τέλος της συναυλίας, η Ντι Ντονάτο, συγκινημένη, είχε καλέσει στη σκηνή τη διαπολιτισμική Χορωδία Νέων του El Sistema Greece και τραγούδησε μαζί της. Μετά, εκτός προγράμματος, είχε αποδώσει το χαμηλόφωνο τραγούδι «Αύριο» του Στράους. Συνο-

λικά, η Ντι Ντονάτο είχε προσφέρει έντονα θεατρικές ερμηνείες, πιέζοντας συχνά τη φωνή στα άνω και κάτω όριά της, και υπήρξε συναρπαστική στην υπερβολή της. Κορύφωση της βραδιάς ήταν, ίσως, η συγκινητική απόδοση της διάσημης χαμηλόφωνης άριας «Άσε με να θρηνήσω» από την όπερα «Ρινάλντο» του Χέντελ («Η Καθημερινή», 29.7.2018).

Η φετινή βραδιά στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών έμοιαζε με ριμέικ. Το πρόγραμμα περιλάμβανε μπαρόκ άριες, όπως επίσης τραγούδια του Μάλερ, σύγχρονου του Ρ. Στράους, και άλλων. Συμμετείχε εκ νέου το σύνολο

Κεντρικό «θέμα» του εκάστοτε πρότζεκ της παραμένει πάντα η ίδια η διάσημη μεσόφωνος.

Il romo d'oro υπό τη διεύθυνση του Εμελιανίτσεφ. Όπως τότε έτσι και τώρα η Ντι Ντονάτο έδωσε έντονα θεατρικές ερμηνείες, πιέζοντας συχνά τη φωνή στα άνω

Η Τζόις ντι Ντονάτο έχει χτίσει εδώ και χρόνια μια περσόνα με ακτινοβολία, που ξεπερνά τον χώρο της κλασικής μουσικής.

και κάτω όριά της, και υπήρξε συναρπαστική στην υπερβολή της. Στο τέλος, πάντα συγκινημένη, κάλεσε στη σκηνή τη διαπολιτισμική Χορωδία Νέων του El

Sistema Greece και τραγούδησε μαζί της. Φέτος, η βραδιά έκλεισε με μία ακόμη χαμηλόφωνη άρια από όπερα του Χέντελ, αυτή τη φορά τον «Ξέρην»: «Ποτέ

δεν υπήρξε σκιά» τραγούδησε η Ντι Ντονάτο στην πιο συγκινητική στιγμή της βραδιάς.

Όπως το προηγούμενο πρότζεκτ, έτσι και αυτό είχε πχογρα-

φηθεί πριν από την έναρξη της περιοδείας. Η ηχογράφιση δεν έρχεται ως καταγραφή ενός γεγονότος που αποδείχτηκε σημαντικό και επομένως αξίζει να διατηρηθεί, αλλά μάλλον η περιοδεία λειτουργεί ως προωθητική ενέργεια ενός δίσκου που το κοινό μπορεί να προμηθευτεί. Τίποτε καινούργιο.

Τα «θεματικά» ρεσιτάλ επιστρατεύονται προκειμένου να προσελκύσουν ένα ευρύτερο κοινό, το οποίο βρίσκεται το «θέμα» τους ελκυστικό. Επίσης, επιτρέπουν σε έναν τραγουδιστή να οργανώνει εκτενείς περιοδείες, τις οποίες με ένα συμβατικό ρεσιτάλ, χωρίς «θέμα», ίσως θα ήταν πιο δύσκολο να πραγματοποιήσει. Βασική προϋπόθεση για να λειτουργήσει το «πρότζεκτ» είναι η έλξη που ασκεί ο εκάστοτε τραγουδιστής. Η Τζόις ντι Ντονάτο έχει χτίσει εδώ και αρκετά χρόνια μια περσόνα με ακτινοβολία, που ξεπερνά τον χώρο της κλασικής μουσικής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, λειτουργεί ως περφόρμερ και προσφέρει ένα καλοστημένο θέαμα με την ίδια στο επίκεντρο. Για την ειρήνη ή για τη φύση.

Εξήντα χρόνια στην πρώτη σελίδα

Η περιπετειώδης διαδρομή του ΔΟΛ ενάντια στην «αυτάρεσκη ημιμάθεια των μετριοτήτων», από το 1957 έως το 2017

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΛΛΙΑ
Στα χρόνια του Χρήστου Λαμπράκη
Μαρτυρίες και αφηγήσεις για
τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό
Λαμπράκη, 1957-2017
εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2023, σελ. 763

Του **Ν. Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ**

Το ογκώδες βιβλίο της δημοσιογράφου Ελευθερίας Κόλλια για τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη (ΔΟΛ) αναφέρεται στην περιπετειώδη διαδρομή του Συγκροτήματος, από το 1957, όταν ανέλαβε τη διοίκησή του ο Χρήστος Λαμπράκης, έως την κατάρρευσή του, το 2017. Ο αναγνώστης μπορεί να το διαβάσει είτε ως χρονικό για την άνοδο και την πτώση του μεγαλύτερου εκδοτικού συγκροτήματος της χώρας, είτε ως απόπειρα βιογραφίας του Χρήστου Λαμπράκη, του επιδραστικότερου ίσως παράγοντα της πολιτικής και της πολιτιστικής ζωής της Ελλάδας, κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα.

Το βιβλίο περιλαμβάνει τις μαρτυρίες 61 ανδρών και γυναικών που, άμεσα ή έμμεσα, συνδέθηκαν επαγγελματικά με τον ΔΟΛ και τα έντυπά του. Οι συνευτύξεις που παραχώρησαν στη συγγραφέα είναι, δίχως άλλο, το ζωντανότερο κομμάτι του χρονικού, καθώς φωτίζουν πολλές σελίδες μιας από τις πιο ενδιαφέρουσες περιόδους του Τύπου, στην Ελλάδα και διεθνώς: το πέρασμα από τη λινοτύπια στη φωτοσύνθεση, από τη φωτοσύνθεση στην ψηφιακή τεχνολογία και από την τελευταία στα social media. Επρόκειτο, προφανώς, για κοσμογονικές αλλαγές, η έγκαιρη προσαρμογή στις οποίες ήταν προφανώς sine qua non όρος για την επιβίωση κάθε εκδοτικής επιχείρησης.

Ο Χρήστος Λαμπράκης (1934-2009) κληρονόμησε το «Βήμα» και τα «Νέα» από τον πατέρα του, όταν αυτός πέθανε ξαφνικά, τον Αύγουστο του 1957. Ήταν μόλις 23 ετών και βρισκόταν στο Λονδίνο, όπου είχε πάει για σπουδές. «Αλλά τι σπουδές ήταν αυτές!», μαρτυρεί η αδελφή του Λένα Σαββίδη. «Δεν έχανε μπαλέτο, όπερα, θέατρο [...] Πήγαινε να βγάλει το μαντίλι από την τσέπη του όταν ερχόταν στην Αθήνα και πέφτανε τα εισιτήρια από τις παραστάσεις!».

Για την περίοδο εκείνη της ενηλικιώσεως του Λαμπράκη και τις ιδιαίτερες συνθήκες κάτω από τις οποίες διαδέχθηκε τον πατέρα του, η Ελευθερία Κόλλια δεν μας λέει πολλά, αν και υπάρχουν χρήσιμες μαρτυρίες (δημοσιευμένες, όπως οι αναμνήσεις της Δάφνης Βουρλούμη-Οικονόμου, παιδικής φίλης του). Θα άξιζε ωστόσο ο μελλοντικός βιογράφος του να εγκύψει περισσότερο, διότι η μετάβαση από πατέρα σε γιο δεν ήταν όσο ανέφελη συνήθως παρουσιάζεται.

Η Γενιά του Τριάντα

Θα σταθώ στο εντυπωσιακό «άνοιγμα» που πραγματοποιήσε ο Χρήστος Λαμπράκης μόλις ανέλαβε προς τους πρωτεργάτες της Γενιάς του Τριάντα: Βενέζης, Τερζάκης, Κ.Θ. Δημαράς, Θεοτοκάς, όλοι στα πενήντα τους τότε, ξεκίνησαν ή συνέχισαν παλαιότερες τακτικές συνεργασίες, με τη μορφή εβδομαδιαίων επιφυλλίδων αλλά και τακτικού σχολιασμού των εξελίξεων. Εκείνα τα χρόνια, πολύ προτού ιδρυθεί η Ένωση Κέντρου, το 1961, οι κυκλοφορίες του «Βήματος» και των «Νέων» εκτοξεύτηκαν. Η έκδοση των «Εποχών» (1963-1967), μηνιαίας επιθεώρησης υψηλότερων προδιαγραφών, με την οποία συνεργάστηκαν και πολλοί διανοούμενοι της ευρύτερης Αριστεράς, ήταν η κορυφαία στιγμή της πνευματικής ηγεμονίας του Συγκροτήματος, λίγο προτού ανακόψει την «άνοιξη» της δεκαετίας του 1960 το πραξικόπημα της χούντας.

Ο Χρήστος Λαμπράκης ανάμεσα στη δημοσιογράφο της «Καθημερινής» Μαρία Καραβία και στον εκδότη της «Βραδυνής» Τζώρτζη Αθανασιάδη, σε πηναδάκι με τον τότε πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, σε δεξίωση προς τιμήν Τούρκων δημοσιογράφων στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρεταννία», το καλοκαίρι του 1979.

Η άνοδος και η πτώση του Συγκροτήματος που γιγαντώθηκε στα χέρια του Χρήστου Λαμπράκη και κατέρρευσε αμέσως μετά τον θάνατό του.

Αμέσως κατόπιν, τη συγγραφέα απασχολεί αν καλώς ή κακώς το «Βήμα» και τα «Νέα» εξακολουθήσαν να εκδίδονται, μετά την 21η Απριλίου. Νομίζω ότι η Ιστορία απάντησε από καιρό στο ερώτημα αυτό: όαση για την ανάπτυξη του αντιδικτατορικού φρονήματος, το Συγκρότημα, εκείνα τα χρόνια ήταν ο κατ' εξοχήν κόμβος επικοινωνίας όσων στράφηκαν κατά τον συνταγματαρχών. Από τις ανακοινώσεις για εκδηλώσεις της ΕΚΙΝ και της ΕΜΕΠ και για παρουσιάσεις βιβλίων «με νόημα», που δημοσίευε συστηματικά στη στήλη του ο Μηνάς Παπαζογλου, έως τις μεγάλες δίκες των αντιστασιακών, με τις καταγγελίες των βασανιστηρίων, η φλόγα της ελευθερίας διατηρήθηκε αναμμένη χάρη και στο κορυφαίο μερικών τολμηρών δημοσιογράφων. Ακόμη θυμάμαι τη συγκλονιστική απολογία του Σάκη Καραγιώργα στο στρατοδικείο, όπως μας την μετέφεραν ο Πάνος Λουκάκος και ο Νίκος Κაკαουνάκης, τον Απρίλιο του 1970.

Δίκαια, συνεπώς, το Συγκρότημα διεκδίκησε τα πρωτεία και μετά την πτώση της δικτατορίας. Λίγο πριν και μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία και αφού αντιμετώπισε με επιτυχία μια σημαντική κρίση ρευστότητας –παραδόξως, η συγγραφέας δεν αναφέρει τη συνδρομή του Βαρδή Βαρδινογιάννη για το ξεπέρασμά της– το Συγκρότημα εξελίχθηκε σε βασικό εκφραστή της γραμμής της «Δημοκρατικής Παράταξης». Και τούτο παρά την εμφάνιση ως βασικών ανταγωνιστών της «Ελευθεροτυπίας» του Κίτσου Τεγόπουλου, του «Εθνους» του Γιώργου Μπόμπολα και της «Αυριανής» των αδελφών Κουρή, της πιο खुδαίας εκείνης εκδοχής του πασοκικού λαϊκισμού.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον σε αυτή τη συγκυρία παρουσιάζει η σχέση του Χρήστου Λαμπράκη με τον Ανδρέα Παπανδρέου. Όπως καταθέτει ο Ευάγγελος Βενιζέλος, ο Λαμπράκης «ήξερε πάρα πολύ καλά τα όριά του και τι σημαίνει να είσαι λαοπρόβλητος

Επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου Σερραφείμ στο «Βήμα». Από αριστερά: Στ. Ευσταθιάδης, Ν. Νικολάου, Γ. Καρτάλης, Στ. Ψυχάρης και πίσω του ο Π. Ευθυμίου.

Η εκδότρια της «Καθημερινής» Ελένη Βλάχου με τον Χρήστο Λαμπράκη.

Ο Λέων Καραπαναγιώτης σε δείπνο με τις συντάκτριες των «Νέων».

ηγέτης». Από την άλλη, ωστόσο, θεωρούσε ότι, έχοντας συμβάλει ο ίδιος, περισσότερο ενδεχομένως από κάθε άλλον, στην ιστορική συνέχεια της δημοκρατικής παράταξης, αυτή, κατά κάποιον τρόπο, «του ανήκε» (σελ. 302). Εξ ου και η ψυχρότητα των σχέσεων Λαμπράκη - Παπανδρέου. Η ίδια ψυχρότητα συνεχίστηκε και με τον Κώστα Σημίτη για άλ-

λους λόγους, παρότι το Συγκρότημα είχε ταχθεί αναφανδόν με το μέρος του στη μάχη για τη διαδοχή του Ανδρέα.

Η κατάρρευση

Τα κεφάλαια του βιβλίου που αναφέρονται στο σκάνδαλο Κοσκωτά και την κατάρρευση του Συγκροτήματος είναι δίχως άλλο από τα πιο ενδιαφέροντα. Θα

Το βιβλίο της Ελευθερίας Κόλλια περιλαμβάνει μαρτυρίες 61 ανδρών και γυναικών που, άμεσα ή έμμεσα, συνδέθηκαν επαγγελματικά με τον ΔΟΛ και τα έντυπά του.

σταθώ στην κατάρρευση, καθώς τα σχετικά περιστατικά δεν είναι ευρύτερα γνωστά. Είναι κρίμα που από το βιβλίο απουσιάζει ο Γιάννης Μάνος, έμπιστος σύμβουλος του Χρήστου Λαμπράκη, κατά την τελευταία περίοδο της ζωής του, που με δικές του ενέργειες επιχειρήθηκε, έως τη χρηματιστηριακή κρίση του 1999-2000, η σύνδεση του ΔΟΛ με το συγκρότημα της ισπανικής El País και τη γαλλική Le Monde. Θα μπορούσε να μας εξηγήσει γιατί η απόπειρα εκείνη και η είσοδος στο διοικητικό συμβούλιο του ΔΟΛ του Χουάν-Λουίς Θεμπριάν και του Ζαν-Μαρί Κολομπανί, έμειναν χωρίς συνέχεια. Μήπως γιατί την προσπάθεια εκείνη την τορπίλισε ο Σταύρος Ψυχάρης, η επιρροή του οποίου στο Συγκρότημα είχε μεγαλώσει; Αυτό τουλάχιστον ισχυρίζεται ο Χρήστος Μεμής, διευθυντής τότε των «Νέων». Γι' αυτόν, ο Ψυχάρης «έδειχνε θετικός, αλλά στην πραγματικότητα καθυστερούσε [τη διαπραγμάτευση] όσο μπορούσε. Ήθελε δικό του τον ΔΟΛ μετά τον Λαμπράκη. Όπως και τελικώς έγινε» (σελ. 658).

Η συγγραφέας μας θυμίζει σειρά επεισοδίων, όπως αυτό με τη διαβόητη «γάτα των Ιμαλαίων», που δείχνουν ότι ο Ψυχάρης, όσο και αν προσπάθησε, δεν μπορούσε να σώσει το Συγκρότημα. Αν και υπέκυψε στον εκβιασμό του ΣΥΡΙΖΑ που ήθελε να επιβάλει ως ισχυρό άνδρα στο Συγκρότημα έναν εκλεκτό του (περίπτωση Μουλόπουλου), τελικά δεν τα κατάφερε, γιατί δεν διέθετε ούτε το κύρος, ούτε βέβαια την παιδεία του Λαμπράκη για να παίξει τον ρόλο του Λαμπράκη.

Το τέλος του, όταν βαριά άρρωστος και ίδιος έχασε και την προσωπική περιουσία του, ήταν τραγικό. Η μαρτυρία του Γιάννη

Πρετεντέρν, τα λέει όλα: τον Ιανουάριο του 2017, λίγο προτού διοριστεί ειδική διαχείριση στο Συγκρότημα, τον φώναξε ο Ψυχάρης στο γραφείο του: «“Μαθαίνω ότι οργανώνεται κίνημα για να μου πάρете την εφημερίδα...”. Αλλού γι' αλλού», σχολιάζει ο γνωστός αρθρογράφος. Και συνεχίζει: «Στον κόσμο του. Δυστυχώς (και τώρα το λέω με λύπη) εκνευρίστηκα. “Τι να σου πάρουμε; Δεν υπάρχει εφημερίδα, το έχεις καταλάβει; Τέλειωσε το καλαμπούρι!” Επέμεινε ότι έχει στρατηγικό επενδυτή και ότι κάποιοι (ποιοι;) τον υπέσκαπταν. “Τέλειωσε!” του είπα. Και όπως είχα τα Νέα μπροστά μου, τα πέταξα στο γραφείο και έφυγα» (σελ. 735).

Ο Πολιτισμός

«Πολιτισμικό αλεξικέραυνο» χαρακτηρίζει τον Χρήστο Λαμπράκη η Λιάνα Κανέλλη και έχει δίκιο. Γιατί με την παιδεία, την εμπειρία, την ευφυΐα και το πολιτικό αισθητήριο του, «τράβαγε πάνω του» «ό,τι πιο φθινό και ιδιοτελές κυκλοφορούσε στην πιάτσα», ό,τι πιο «μπρούτο». Συγκάλυπτε έτσι την έλλειψη αγωγής ορισμένων γνωστών συνεργατών του, κρατώντας τα θετικά (σελ. 694). Σε αυτή την ικανότητά του οφείλεται δίχως άλλο η μακροπρόθευσή του ως πραγματικού «αφεντικού» και όχι απλώς ως ιδιοκτήτη του Συγκροτήματος. Μονήρης τύπος, ζούσε εξαιρετικά απλά, αποφεύγοντας τα πολλά πολλά με τους ισχυρούς του χρήματος και της πολιτικής.

Η Ελευθερία Κόλλια ασχολείται μόνο περιθωριακά με το μεγάλο πάθος του Χρήστου Λαμπράκη, που ήταν βέβαια η μουσική. Αφ' ότου ανέλαβε ο ίδιος την προεδρία των «Φίλων της Μουσικής», το 1977, αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος της ενεργητικότητάς του στην πραγματοποίηση του μεγάλου οράματός του, που ήταν το Μέγαρο Μουσικής. Είναι περιττό να θυμίσω πως, από το 1991, όταν άρχισε να λειτουργεί, άλλαξε τους όρους της πολιτιστικής ζωής της Αθήνας. Το Μέγαρο είναι δικό του δημιούργημα, αφού, όπως είμαι σε θέση να γνωρίζω, ασχολήθηκε προσωπικά ο ίδιος όχι μόνο με τα μεγάλα εμπόδια, χρηματοδοτικά και άλλα, στα οποία προσέκρουσε η ανέγερσή του, αλλά και με κατασκευαστικές λεπτομέρειες που δύσκολα μπορεί κανείς να φανταστεί. Από τα πόμολα και τον σχεδιασμό των κουπαστών, έως την ποιότητα των υφασμάτων των καθισμάτων. Αργότερα, ήταν η ψυχή και του καλλιτεχνικού προγράμματος του Μεγάρου στην πρώτη περίοδο της λειτουργίας του. Χάρη στο Μέγαρο, εξάλλου, ξεπέρασε και την ανθρωποφοβία του.

Παρά ταύτα, ο Χρήστος Λαμπράκης αυτοκατακρινόταν ως δημοσιογράφος. Αν πράγματι θεωρούσε έτσι τον εαυτό του, διερωνάται κανείς αν γι' αυτόν η δημοσιογραφία ήταν το μέσο για την επίτευξη ενός «ανώτερου» σκοπού (όπως η διάδοση της μουσικής παιδείας και, γενικότερα, η άνοδος του πολιτιστικού επιπέδου του λαού) ή αυτοσκοπός. Αυτοσκοπός, με την έννοια της εξουσίας για την εξουσία.

Πιστεύω ότι συνέβη το πρώτο. Γι' αυτόν, πολιτικά, δύο ήταν οι μείζονες προτεραιότητες: η ενίσχυση της Κεντροαριστεράς ως δεύτερου πυλώνα της κοινοβουλευτικής αντιπαράθεσης και η ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας. Χάρη στην δύναμη που του χάριζε το Συγκρότημα, ο Λαμπράκης είχε την τύχη να δει ένα μεγάλο μέρος του οράματός του να πραγματοποιείται. Αυτό ήταν που τελικά τον διαφοροποιούσε από άλλους οραματιστές στον κόσμο της διανοήσεως, στον οποίο τελικά ανήκε.

* Ο Κ. Ν. Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

It's not a site, it's
fashion

must.com.cy